

**PROCURATURA
REPUBLICII MOLDOVA**

R A P O R T

**PRIVIND ACTIVITATEA PROCURATURII
PENTRU ANUL 2018**

CHIȘINĂU

2 0 1 9

CUPRINS

CAPITOLUL I. Considerații generale.....	4
1.1. Retrospectiva evoluțiilor în consolidarea capacităților instituționale ale Procuraturii.....	4
1.1.1. Independența procurorilor	5
1.1.2. Rolul Procuraturii Generale	8
1.1.3. Specializarea procurorilor și fortificarea capacităților procuraturilor specializate	9
1.1.4. Consolidarea edificiilor	14
1.2. Promovarea și implementarea de noi strategii și viziuni ale Procuraturii	15
1.2.1. Revista Procuraturii Generale	16
1.2.2. Îmbunătățirea cadrului normativ instituțional.....	18
CAPITOLUL II: Capacitatea administrativă și operațională	22
2.1. Formarea profesională și gestionarea resurselor umane	22
2.2. Activitatea Inspecției procurorilor, interacțiunea cu Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile de specialitate ale acestuia	29
2.3. Administrarea finanțelor și a bunurilor materiale publice	32
CAPITOLUL III: Evoluția și tendințele criminalității. Activitatea de exercitare și conducere a urmăririi penale.	33
3.1. Date statistice privind starea infracționalității în țară	33
3.2. Tendințele și factorii criminalității.....	36
3.3. Factorii criminalității.....	38
3.4. Exercițarea urmăririi penale.....	39
3.5. Conducerea și controlul urmăririi penale.....	42
3.6. Înlăturarea răspunderii penale și liberarea de răspundere penală	45
3.7. Respectarea termenului rezonabil	46
3.8. Starea de fapt pe diferite categorii de infracțiuni.....	48
3.8.1. Combaterea corupției	48
3.8.2. Combaterea criminalității organizate	61
3.8.3. Combaterea traficului ilicit de droguri.....	69
3.8.4. Combaterea traficului de ființe umane și infracțiunilor conexe.....	73
3.8.5. Combaterea fenomenului torturii și a relelor tratamente	81

3.8.6. Infracțiunile cibernetice și din domeniul telecomunicațiilor	89
3.9. Reținerea și arestarea persoanelor.....	91
3.10. Activitatea instituțională de încasare a cheltuielilor judiciare la urmărirea penală	96
3.11. Aportul procurorilor la recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni	99
3.12. Asigurarea confiscării veniturilor infracționale	102
3.13. Activitatea specială de investigație	105
3.14. Factorii care influențează negativ activitatea procurorilor în domeniul urmăririi penale	109
CAPITOLUL IV: Contribuirea la înfăptuirea justiției	112
4.1. Considerații generale.....	112
4.2. Activitatea judiciară în materie penală	113
4.2.1. Activitatea judiciară la nivelul instanțelor de fond	113
4.2.2. Activitatea judiciară la nivelul Curților de Apel	115
4.2.3. Activitatea judiciară la nivelul Curții Supreme de Justiție	115
4.3. Politica punitivă	116
4.4. Achitarea inculpaților.....	119
4.5. Încetarea proceselor penale în instanțele de judecată	123
4.6. Tergiversarea examinării cauzelor penale în instanțele de judecată.....	124
4.7. Măsurile asiguratorii	127
4.8. Cheltuielile de judecată.....	128
4.9. Politici promovate în vederea unificării practicilor	130
4.10. Reabilitarea victimelor represiunilor politice	136
4.11. Activitatea în materie contravențională	136
4.11.1. Politici promovate în vederea unificării practicilor	137
4.12. Activitatea judiciară în materie civilă și de contencios administrativ	138
4.12.1. Politici promovate în vederea unificării practicilor	139
4.13. Activitatea în materie de implementare a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	140
4.13.1. Politici promovate în vederea unificării practicilor	142
CAPITOLUL V: Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei... 143	143
5.1. Combaterea violenței în familie, protecția drepturilor minorilor și delinquența juvenilă.....	143

5.2. Protecția mediului, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului	147
CAPITOLUL VI: Activitatea de cooperare și asistența juridică internațională	154
6.1. Cooperarea cu instituțiile și organizațiile internaționale	154
6.2. Cooperarea cu partenerii externi.....	155
6.3. Asistența juridică internațională în materie penală.....	159
CAPITOLUL VII: Informarea publică, relațiile cu mass-media, transparența activității.....	161
CAPITOLUL VIII: Obiective trasate pentru anul 2019.....	162
ANEXE:.....	165

CAPITOLUL I. Considerații generale

1.1. Retrospectiva evoluțiilor în consolidarea capacităților instituționale ale Procuraturii

Reformarea sectorului justiției și, implicit, a Procuraturii Republicii Moldova - parte integrantă a autorității judecătorești, a fost una din cele mai importante și majore politici ale statului din deceniul actual.

În pofida dificultăților întâmpinate în procesul de implementare, datorită eforturilor consolidate ale autorităților statului, voinței de reformare și aportului în acest sens din partea întregului corp de procurori, angajamentul asumat prin Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, cu privire la edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție, prin *consolidarea profesionalismului și independenței Procuraturii*, și-a găsit realizare și continuitate în dezvoltare, prin activitatea desfășurată în anul 2018.

În perioada de raport atenția Procuraturii s-a axat în continuare pe problemele identificate în cadrul reformei instituționale, care îi afectau activitatea și necesitau intervenții radicale, intervenindu-se prin acțiuni de fortificare a capacităților la următoarele compartimente:

- sporirea independenței procesuale a procurorilor, asigurarea caracterului individual în procesul de luare a deciziilor de către procuror și excluderea practicilor de contrasemnare a actelor procurorului;
- asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și consolidarea capacităților funcționale ale procuraturilor specializate;

- sporirea calității activităților de planificare strategică în organizarea, coordonarea și desfășurarea activității Procuraturii;
- excluderea din domeniile de competență a procurorului a activităților care nu țin de procedurile penale;
- consolidarea competențelor procurorului în cadrul procesului penal și determinarea exactă a raporturilor dintre procuror, în calitate de subiect cu un rol principal în procesul penal, și organele de urmărire penală;
- revizuirea rolului și competențelor Procuraturii Generale;
- limitarea considerabilă a controlului repetat al legalității actelor procesuale în cadrul Procuraturii;
- repartizarea uniformă și echitabilă a volumului de muncă între procurori;
- consolidarea capacităților operaționale, utilizarea rațională a resurselor bugetare pentru activitatea Procuraturii.

1.1.1. Independența procurorilor

Independența procurorilor, sub ambele componente ale acestei noțiuni – independența de factorii externi și independența de factorii interni, a cunoscut schimbări calitative începând reformarea Procuraturii din anul 2016, care au continuat inclusiv pe parcursul anului 2018.

Pentru *independența de factorii externi*, în special din partea politicului, procurorii au optat din totdeauna.

Cea mai remarcabilă schimbare, care a separat Procuratura de politic, a fost reforma constituțională cu privire la numirea Procurorului General, realizată prin Legea nr.256 din 25.11.2016 pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova.

Din perspectivă apărării independenței procurorilor și asigurării principiului constituțional de separare a puterilor în stat, în anul 2017, Procurorul General a sesizat Curtea Constituțională cu privire la verificarea constituționalității sintagmei „*se audiază în plenul Parlamentului*” din alin.(3) al art.11 din Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură – norma legală care institua reguli cu privire la prezentarea de către Procurorul General a raportului despre activitatea Procuraturii în anul precedent.

În rezultat, legislativul a intervenit la acest subiect prin adoptarea la 23.11.2018 a Legii prin care a fost modificată norma menționată din Legea cu privire la Procuratură și a fost exclus textul „*Raportul se audiază în plenul Parlamentului, este făcut public și se plasează pe pagina web oficială a Procuraturii Generale. Raportul conține și date privind impactul activității Procuraturii din anul precedent asupra drepturilor persoanelor.*” La moment, norma legii prevede că Procurorul General prezintă Parlamentului anual, până în data de 31 martie a anului în curs, un raport despre activitatea Procuraturii în anul precedent.

Drept urmare a faptului că unii reprezentanți ai societății civile au ieșit cu reacții și declarații acide la acest compartiment, întru neadmiterea manipulărilor de opinii și dezinformării societății, Procuratura Generală a venit cu precizări:

Rapoartele anuale de activitate ale Procuraturii sunt făcute publice prin plasarea pe pagina web oficială, încă din anul 2004, când nu exista nici o obligație legală imperativă în acest sens. Anume aceasta a permis ca instituția să pășească pe calea transparentizării propriei activități.

Ulterior, această tendință a fost dezvoltată și ajustată la standarde internaționale, fiind incluse diverse forme de informare a societății despre activitatea cotidiană a procurorilor, inclusiv sinteze și rapoarte periodice pe toate domeniile de competență instituțională.

Procuratura Generală va continua să dezvolte această practică, inclusiv să facă publice rapoartele de activitate, menținând tendința constantă de a rămâne printre cele mai transparente instituții de stat. Mai mult, raportul anual de activitate al instituției este audiat în cadrul Adunării Generale a Procurorilor, la care mass-media are întotdeauna acces liber, cu ulterioara plasare a acestuia pe site-ul www.procuratura.md.

Cât privește audierea raportului de activitate în plenul Parlamentului, acest exercițiu este unul impropriu mai multor state cu o democrație avansată, or, o instituție din cadrul autorității judecătorești, de principiu, nu poate fi supusă unui control din partea puterii legislative, inclusiv prin raportarea activității sale.

Evoluțiile înregistrate la capitolul independența procurorilor în raport cu factorii interni au vizat două aspecte: *ierarhia administrativă* și *ierarhia procesuală* a procurorilor.

Noțiunea de *ierarhie administrativă*, care a fost instituită în premieră în 2016, este reflectată în Regulamentul Procuraturii. Astfel, prin instituirea regulilor de ierarhie administrative a fost adusă claritate cu privire la rolul, locul, competențele procurorilor-șefi de diferit nivel în raport nu doar cu alți procurori, dar și cu personalul Procuraturii, au fost instituite reglementări cu privire la soluționarea conflictelor generate de aplicarea neuniformă a regulilor cu privire la ierarhia administrativă.

Un alt pas important în acest sens a constituit delimitarea clară a competențelor adjuncților Procurorului General și instituirea reglementărilor cu privire la ordinea de substituie a Procurorului General de către adjuncții săi.

Independența procesuală a atins cele mai semnificative schimbări din momentul modificării prevederilor Codului de procedură penală¹, potrivit cărora a fost stabilită ierarhia procurorilor și modul de interacțiune între procurorul-șef și cel

¹Legea nr.152 din 01.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

ierarhic inferior. Prin aceste amendamente ale legislației procesual penale a fost stabilită cert categoria persoanelor care exercită controlul asupra legalității acțiunilor și actelor procurorilor ierarhic inferiori, fiind reduse mai multe trepte de control existente anterior. Spre exemplu, pentru verificarea legalității acțiunilor unui procuror din procuratura teritorială va interveni doar procurorul-șef al procuraturii respective, ulterior fiind deja aplicată calea controlului judiciar.

Totodată, conform acelorași amendamente a fost reglementat într-un mod clar și previzibil în ce cazuri și condiții procurorul ierarhic poate retrage materialele sau cauzele penale repartizate unui procuror.

Procuratura Generală, fiind deja la o nouă etapă de dezvoltare a capacităților de autoevaluare, a recurs la un exercițiu eficient de apreciere a percepției gradului de independență a procurorilor și a impactului reformei instituției. Astfel, în perioada martie-aprilie 2018 Procuratura Generală a efectuat un sondaj² în rândul procurorilor cu privire la impactul reformei instituției și independența procurorilor.

Fiind chestionați cu privire la asigurarea independenței procurorilor, 82 % din numărul total de persoane participante la sondaj au răspuns categoric că această garanție este asigurată, iar 17% din intervievați au susținut că aceasta nu este asigurată.

La solicitarea de a argumenta percepția conform căreia independența procurorilor nu este asigurată, respondenții (17%) au invocat următoarele:

- procurorii din Procuratura Generală: lipsa statutului de magistrat al procurorului, afectează garanția asigurării independenței acestora; procurorii nu au posibilitate de a decide de sine stătător; păstrarea sistemului ierarhic îndepărtează procurorii de independența de care dispun judecătorii;

- procurorii din procuraturile specializate: oricare decizie este coordonată cu procurorul-șef; este necesară detașarea din funcție a membrilor Colegiului disciplinar; dreptul procurorului-șef de anulare a hotărârilor procurorilor inferiori, afectează independența acestora; existența controlului ierarhic minimalizează rolul controlului judiciar, care trebuie să fie unic și prioritar;

- procurorii din procuraturile teritoriale: se dau indicații care contravin normelor imperative ale legii; independența procurorului este subminată de către procurorul-șef și de către subdiviziunile Procuraturii Generale, care tractează acțiunile procurorului ierarhic inferior după bunul plac, fără a se lua în considerare prevederile legislației în vigoare și intima convingere la adoptarea soluției pe fiecare caz aparte; există mai multe ordine și instrucțiuni interne care limitează independența; după clasarea urmăririi penale, există probabilitatea ca ordonanța să fie anulată de

² <http://www.procuratura.md/file/Sondaj%20Independenta%20si%20eficienta%20Procuraturii%20.pdf>

Procuratura Generală; toate deciziile urmează a fi coordonate cu procurorul ierarhic superior și/sau cu Procuratura Generală; procurorul de caz nu are dreptul să semneze scrisori, răspunsuri din numele său adresate diferitor organe; există frica de a aplica instituția dreptului discreționar, iar prin unele acte departamentale este interzisă aplicarea acestor prevederi; lipsa statutului de magistrat pentru procuror; independența procurorului poate fi afectată de indicațiile verbale ale superiorilor.

Astfel, având drept punct de reper răspunsurile oferite în cadrul sondajului, sunt întreprinse măsuri pentru eradicarea unor practici negative identificate, măsuri ce vor fi reflectate în compartimentele care urmează. De asemenea, consolidarea independenței procesuale a procurorilor, dar și cultivarea în rândul procurorilor a culturii față de independență, care nu este un drept în sine, ci o obligație asumată, constituie obiectivul instituției pentru perioada următoare.

1.1.2. Rolul Procuraturii Generale

În conformitate cu obiectivele Concepției de reformă a Procuraturii a fost revizuit și statutul Procuraturii Generale, care era criticat pentru ineficiență și cumulare a atribuțiilor de exercitare a urmăririi penale cu cele de implementare a politicilor și unificare a practicii.

Ca consecință a modificării structurii și revizuirii competenței, procurorii din cadrul Procuraturii Generale, ca regulă, nu mai efectuează urmărirea penală, activitatea acestora fiind orientată spre elaborarea și implementarea de politici și spre unificarea practicii, cu acordarea asistenței metodologice celorlalți procurori.

La capitolul implementarea politicilor, s-a constatat o evoluție semnificativă, care a început cu revizuirea priorităților și modificarea structurii organizaționale. Astfel, în cadrul Procuraturii Generale activitatea de elaborare și implementare a documentelor de politici, coordonarea acțiunilor întreprinse la nivel instituțional cu activitățile realizate la nivel național, este realizată de subdiviziunea specializată - *Secția politici, reforme și management al proiectelor*. Această subdiviziune este abilitată și cu atribuții de identificare și implementare a diverselor proiecte de asistență pentru dezvoltarea instituției.

Totodată, la etapa formării în anul 2016 a Secției politici, reforme și management al proiectelor una din competențele de bază atribuită acestei unități structurale a fost elaborarea și avizarea proiectelor actelor normative. Evoluțiile înregistrate la compartimentul în cauză au condus la identificarea necesității de a crea în cadrul Procuraturii Generale a unei alte subdiviziuni, abilitată cu atribuții în domeniul promovării intereselor instituționale ale Procuraturii în procesul legislativ, elaborării de lucrări în domeniul dreptului cu caracter teoretic și practic, acordării asistenței științifice procuraturilor teritoriale și specializate, editării revistei „Buletinul Informativ al Procuraturii”.

Astfel, prin ordinul Procurorului General nr. 28/28 din 24.07.2018, în temeiul Hotărârii Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-101/18 din 12.07.2018, a fost modificat Regulamentul Procuraturii³, iar prin ordinul Procurorului General nr.845-p din 18.07.2018 a fost modificată structura instituțională, fiind creată subdiviziunea *Secția avizare și propuneri de legiferare*.

La capitolul acordarea asistenței metodologice și unificarea practicii, experiența anterioară, dar și concluziile expuse în Concepția de reformă a Procuraturii, au indicat asupra necesității unei specializări a procurorilor pe anumite categorii de infracționalitate, ceea ce ar permite sporirea profesionalismului și a calității de intervenție a procurorilor, bazată pe respectarea standardelor stabilite prin actele internaționale, dar generate și de jurisprudența CtEDO, având ca prioritate respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Principiul specializării pe anumite domenii (trafic de ființe umane, tortură, crime cibernetice, violența în familie ș.a.) a fost menținut și în organizarea oficiului Procuraturii Generale.

Procuratura permanent a monitorizat provocările și amenințările pentru societate, tendințele infracționale noi, fiind întreprinse măsuri pentru a interveni eficient și cu impact major în abordarea acestora. Ținând cont de standardele generate de jurisprudența CtEDO⁴ la compartimentul asigurării unei protecții efective a dreptului la mediu și în conformitate cu modificările din 2018 a Codului de procedură penală⁵, prin care competența materială exclusivă la efectuarea urmăririi penale în cazurile infracțiunilor ecologice a fost atribuită procurorilor, subdiviziune specializată a Procuraturii Generale *Secția investigarea fraudelor contra mediului și intereselor publice*, creată în 2016, în perioada de raport a cunoscut un nou nivel de dezvoltare, în special la compartimentul unificării practicii în domeniu.

1.1.3. Specializarea procurorilor și fortificarea capacităților procuraturilor specializate

Specializarea procurorilor, ca modalitate profesională de organizare a activității este o practică internațională, fiind răspândită atât în comunitatea europeană, cât și în spațiul CSI. Specializarea reprezintă o realitate care îmbracă formele cele mai diverse, de la specializarea unor procurori în parte, până la crearea de birouri specializate în cadrul procuraturilor sau crearea de procuraturi specializate.

De exemplu, Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției⁶ consacră la art.36 din text crearea unor autorități specializate în lupta împotriva corupției, menționând *inter alia*, că fiecare stat parte face astfel încât, conform

³ Aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 24/28 din 24.07.2018

⁴ *Cauzele Powell și Rayner c. Anglia; Zander c. Suedia; Taskin c. Turcia; Zimmermann și Steiner c. Suedia*

⁵ Legea nr. 179 din 26.07.2018 de modificare a unor acte legislative

⁶ adoptată la New York la 31 octombrie 2003, semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004 și ratificată prin Legea nr.158 din 06.07.2007;

principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să existe unul sau mai multe *organisme ori persoane specializate în lupta împotriva corupției* prin investigații și reprimare.

La fel, despre instituirea unor autorități specializate în lupta împotriva traficului de ființe umane ne vorbește și dispoziția art.29 alin.(1) din Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane⁷, conform căreia fiecare Parte va adopta măsurile necesare pentru *specializarea unor persoane sau structuri în lupta împotriva traficului de ființe umane și în protecția victimelor*.

În sensul unei specializări adecvate s-a pronunțat și Comitetul de miniștri al Consiliului Europei, menționând la paragrafele 7–9 din Recomandarea REC (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind rolul procuraturii în sistemul de justiție penală⁸, că statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a oferi *pregătire suplimentară pe chestiuni specifice sau în domenii specifice*, având în vedere condițiile prezente, luând în considerare în special tipurile și dezvoltarea infracționalității, ca și cooperarea internațională pe probleme penale. În ceea ce privește organizarea și funcționarea internă a procurorilor publici, în special atribuirea și re-atribuirea cazurilor, aceasta ar trebui să îndeplinească cerințele de imparțialitate și independență și să maximizeze funcționarea adecvată a sistemului de justiție penală, în special nivelul de calificare legală și de *specializare pentru fiecare domeniu*.

Tot din conținutul REC (2000) 19, relevăm la paragraful 39 lit. b) că pentru a îmbunătăți raționalizarea și a atinge coordonarea procedurilor de asistență reciprocă, ar trebui făcute eforturi pentru a promova *specializarea unor procurori publici în domeniul cooperării internaționale*.

Un alt act internațional în domeniu ce ne vorbește despre specializarea procurorilor este Recomandarea REC (95) 13 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind problemele de procedură penală legate de tehnologiile informaționale⁹, din a cărei paragraf 16 rezultă că ar trebui să fie examinată *crearea de unități specializate* pentru reprimarea infracțiunilor a căror urmărire cere o experiență specială *în domeniul tehnologiilor informaționale*. Ar trebui să fie promovate programe de instruire care să permită personalului justiției penale aprofundarea cunoștințelor în domeniu.

Prevederi esențiale cu privire la specializarea procurorilor găsim și în textul Avizului Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (2012) nr.7 privind managementul resurselor de care dispun parchetele¹⁰, la al cărui paragraf 19 se

⁷ încheiată la Varșovia la 16 mai 2005 și ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr.67 din 30.03.2006;

⁸ adoptată de Comitetul de Miniștri la 6 octombrie 2000 la cea de-a 724-a reuniune a delegaților Miniștrilor;

⁹ adoptată de Comitetul de Miniștri la 11 septembrie 1995 la cea de-a 543-a reuniune a delegaților Miniștrilor;

¹⁰ adoptat de CCPE la a 7-a ședință plenară (26-27 noiembrie 2012, Strasbourg);

menționează: „Noile provocări în domeniul infracționalității, precum și creșterea gradului de complexitate al anumitor tipuri de infracționalitate se datorează dezvoltării rapide a noilor tehnologii, a creșterii gradului de integrare internațională și globalizare, extinderii comerțului internațional și a circuitului de date. Această realitate a permis noi căi de comitere a infracțiunilor ceea ce implică necesitatea unei cooperări inclusiv la nivel internațional pentru depistarea și trimiterea în judecată a infractorilor. Este necesară de asemenea și o pregătire specială pentru a se putea face față amenințărilor reprezentate de fenomenele menționate.”, iar paragraful 35 prevede expres că în funcție de varietatea și sfera de activitate, poate surveni *necesitatea de creare a unor unități specializate în cadrul parchetelor sau a unor posturi de procurori care să îndeplinească activități din afara sferei legislației penale în general sau în anumite domenii.*

Tot Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni mai menționează la paragraful 40 din textul Opiniei nr.10 (2015) privind rolul procurorilor în cadrul cercetării penale¹¹, că procurorii ar trebui să-și adapteze activitatea la evoluția rapidă a criminalității. În acest context, trebuie să facă uz de noile tehnici disponibile, în măsura în care sunt conforme cu legea și să acorde *atenția cuvenită nevoii de specializare și multidisciplinaritate*. Textul paragrafelor 48 și 49 a aceleiași Opinii stipulează cert că ar trebui *promovată o mai largă specializare a activităților de urmărire penală în domeniul cooperării internaționale*, și anume prin numirea unor *procurori specializați* în îndeplinirea acestor sarcini sau prin înființarea unor structuri specializate în chestiuni de cooperare internațională, care să ofere asistență procurorilor. La fel, este necesar să se asigure *pregătirea specializată a procurorilor*, precum și a altor participanți la procedură privind problemele de cooperare judiciară internațională, pentru a se asigura că au competențele necesare pentru elaborarea cererilor de extrădare și asistență judiciară reciprocă, precum și pentru a lua în considerare și faptul de a răspunde la cereri similare primite din alte țări.

Cu referire la crearea de unități specializate în cadrul procuraturii, Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni menționează la paragraful 31 din Opinia nr.11 (2016) privind calitatea și eficiența rețelei de procurori, inclusiv în lupta împotriva terorismului și a crimei organizate și grave¹², că trebuie să se aibă în vedere înființarea, acolo unde se încadrează, a unor *unități specializate în cadrul serviciilor de urmărire penală* (de exemplu, *procurorii care se ocupă de cazuri de terorism, narcotice, infracțiuni economice, protecția mediului și care lucrează în zona cooperării internaționale*), iar potrivit paragrafului 73, procurorii trebuie să fie permanent la curent și să se specializeze în investigarea și urmărirea actelor de terorism, a infracțiunilor grave și de criminalitate organizată în toate formele acestora.

¹¹ adoptat de CCPE la 20 noiembrie 2015, Strasbourg;

¹² adoptată de CCPE la a 11-a ședință plenară (17-18 noiembrie 2016, Strasbourg);

Despre importanța specializării procurorilor la investigarea anumitor cauze penale, Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni face referire și în textul Avizului nr.12 (2017) asupra rolului procurorilor în privința drepturilor victimelor și martorilor în procedurile penale¹³, concretizând la paragraful 36 că *pentru anumite tipuri de activități infracționale* (de exemplu *violență în familie, agresiune sexuală, trafic de ființe umane, terorism, migrație ilegală*), *procurorii trebuie să fie capabili să se specializeze*, să dobândească noțiuni de psihologie judiciară și să beneficieze de o formare profesională adecvată care să le permită să rezolve astfel de cazuri rapid și dispunând de competențele necesare.

Astfel, luând în considerație cele menționate mai sus, specializarea procurorilor atât la nivel individual, cât și instituțional este asumată ca prioritate și se impune cu precădere în sistemul procuraturii autohtone, fiind justificată de evoluția rapidă a fenomenului infracțional ce atinge cote alarmante, atât sub aspect cantitativ, dar mai ales datorită noilor forme (mai ingenioase) de săvârșire a infracțiunilor. Noilor forme de infracționalitate trebuie să le răspundă o structură mobilă și profesionistă a procuraturilor care să permită utilizarea optimă a resurselor din cadrul sectorului public pentru anihilarea și pedepsirea infractorilor, precum și pentru recuperarea pagubelor generate prin comportamentul infracțional.

Actualmente, sistemul Procuraturii Republicii Moldova este unic și include Procuratura Generală, procuraturile specializate și procuraturile teritoriale.¹⁴

În cadrul Procuraturii Generale, în calitate de subdiviziuni specializate pe anumite domenii de activitate sau de investigare a anumitor genuri de infracțiuni, sunt: Secția asistență juridică internațională, Secția combaterea traficului de ființe umane, Secția tehnologii informaționale și combaterea crimelor cibernetice, Secția combatere tortură, Secția investigarea fraudelor contra mediului și intereselor publice, Secția justiție juvenilă și Secția unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată.

La fel, procuraturile specializate, ce își desfășoară activitatea separat și au competențe pe întreg teritoriul statului, sunt: Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

Un alt pas important realizat de Procuratura Republicii Moldova în sensul transpunerii actelor internaționale la nivel național, în partea ce ține de contracararea traficului de ființe umane, criminalității informatice și a torturii, a fost crearea în cadrul Procuraturii municipiului Chișinău Oficiul Principal a Biroului anti-tortură și a Biroului anti-trafic și combaterea criminalității cibernetice.

Cu o doză mai mare de reticență ne putem pronunța asupra specializării procurorilor din cadrul procuraturilor teritoriale, or la nivelul acestor procuraturi nu

¹³ adoptat de CCPE la 30 noiembrie 2017, Strasbourg;

¹⁴ art.7 alin.(1) din Legea cu privire la Procuratură nr.3 din 25.02.2016;

există procurori specializați pe anumite domenii de activitate (exercitarea/conducerea urmăririi penale; reprezentarea învinuirii în numele statului) sau pentru investigarea anumitor categorii de infracțiuni, poate cu excepția procurorilor special desemnați pentru cazurile de tortură, tratament inuman și/sau degradant¹⁵ ori pentru traficul de ființe umane și migrație ilegală¹⁶.

În perspectivă urmează a fi specializați procurori, după caz create birouri specializate, care vor investiga următoarele categorii de infracțiuni: contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război, infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat, infracțiuni militare; tortură; economice; ecologice; malpraxis; cibernetice, drepturi de autor și conexe; traficul de ființe umane, traficul de copii și traficul de organe, țesuturi și celule umane; violența în familie și privind viața sexuală; în domeniul securității muncii, incendiilor și construcțiilor; în domeniul transporturilor; de trafic ilicit de droguri.

Tipurile de infracțiuni enumerate, ce urmează a fi obiectul unei specializări a procurorilor, nu constituie o listă exhaustivă și restrictivă, existând posibilitatea combinării mai multor infracțiuni din diferite capitole ale părții speciale din Codul penal, care trebuiesc privite tangențial.

În context, aceste categorii de infracțiuni pentru a căror investigare ar fi necesar de numit și pregătit procurori specializați se află într-o strânsă corelație cu competențele exclusive ale procurorului în cadrul procesului penal, care au fost extinse recent prin Legea nr.179 din 26.07.2018, fiind redată în actuala redacție a art.270 alin.(1) din Codul de procedură penală.

Reiterăm că un alt aspect important al reformării Procuraturii îl constituie crearea și asigurarea funcționalității (independente și autonome), în temeiul Legii nr.159 din 07.07.2016, a procuraturilor specializate, care au fost abilitate cu competențele și resursele necesare pentru efectuarea urmăririi penale și reprezentarea acuzării de stat pe dosarele de corupție și criminalitate organizată. Concomitent, acestor procuraturi le revine rolul de lideri în contracararea infracțiunilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

Spre deosebire de modelele anterioare de procuraturi specializate (*transport, militară*), acestea sunt entități independente în cadrul Procuraturii, iar funcția de procuror - șef al acestor entități este asimilată funcției de Adjunct al Procurorului General.

¹⁵ potrivit pct.3) din Ordinul nr.90/8 din 02.11.2010 privind organizarea investigării cazurilor de tortură, tratament degradant și inuman, prin dispoziția procurorilor-șefi sunt desemnați procurori din subordine cu atribuții de examinare a sesizărilor și efectuării urmăririi penale pe cauzele penale ce țin de rele tratamente și acte de tortură, precum și acte de violență săvârșite asupra militarului;

¹⁶ potrivit pct.2) din Ordinul Procurorului General nr.44/15 din 24.11.2016 cu privire la interacțiunea dintre subdiviziunile Procuraturii Generale, procuraturile specializate și teritoriale la desfășurarea activității de combatere a traficului de ființe umane și a migrației ilegale, prin dispoziția procurorilor-șefi sunt desemnați procurori responsabili de combaterea traficului de ființe umane și a migrației ilegale.

Relevante sunt progresele atinse în anul 2018 în vederea consolidării independenței acestor procuratură specializate. Prin Legea nr. 265 din 23.11.2018 au fost introduse reglementări cu privire la bugetele procuraturilor specializate, fiind stabilit că acestea se reflectă separat în bugetul Procuraturii și se administrează de către procurorii-șefi ai procuraturilor specializate.

Un instrument specific, cu destinația de a spori eficiența procuraturilor specializate, îl constituie includerea în structura acestor entități a *personalului detașat* pe termen de 5 ani din cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne sau Centrului Național Anticorupție (ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații și specialiști), care se subordonează funcțional procurorului-șef al procuraturii specializate.

În anul 2018 s-a reușit utilizarea tot mai extinsă a instrumentului detașării ofițerilor și specialiștilor, ceea ce permite abordarea cazurilor complexe în echipe funcționale permanente (după modelul echipelor „*task force*”), cu evitarea mai multor impedimentelor birocratice și de suprapunere de ierarhii. Mai mult, la solicitarea Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, pentru a putea răspunde provocărilor determinate de volumul de lucru și complexitatea cazurilor cercetate, a fost majorat numărul de procurori în această procuratură.

1.1.4. Consolidarea edificiilor

Pe lângă aspectele ce se referă la cadrul legal, organizarea instituției, pregătirea profesională a personalului Concepția de reformă a Procuraturii¹⁷ a mai stabilit că sediile procuraturilor nu corespund normelor de bază privind securitatea și eficacitatea funcțională a acestora.

Ținând cont de aceste constatări, Planul de Dezvoltare Strategică a Procuraturii (PDS) 2016-2020 a inclus activități de consolidare a sediilor entităților instituției, inclusiv prin crearea unor sedii comune pentru mai multe procuratură. Aceste acțiuni au avut ca obiective eficientizarea procesului de administrare, gestionare și utilizare a patrimoniului public, concomitent, fiind asigurată o mai bună accesibilitate și pentru cetățeni.

Astfel, s-a recurs la amplasarea într-un singur sediu a Procuraturii mun. Bălți, oficiului Nord al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, oficiului Nord a Procuraturii Anticorupție și a Procuraturii de circumscripție Bălți.

La 21 decembrie 2018 a avut loc inaugurarea noului edificiu, amplasat în mun. Chișinău, pe bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.73, în care își au sediul: Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura pentru Combaterea

¹⁷ Pct. 42 din Concepția de reformă a Procuraturii, aprobată prin Legea nr. 122 din 03.07.2014

Criminalității Organizate și Cauze Speciale și oficiul principal al Procuraturii mun. Chișinău.

Imobilul a fost transmis cu titlu gratuit, din gestiunea Direcției generale pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova în gestiunea Procuraturii Generale. Noul sediu, cu o suprafață la sol de 3.398,9 metri pătrați, oferă personalului condiții de lucru moderne, cu spații adecvate pentru desfășurarea activității și cu toată logistica necesară pentru munca procurorilor. Aici activează un personal în număr total de aproximativ 500 de unități: procurori, consultanți ai procurorului, inspectori, ofițeri detașați la procuratura specializată, specialiști, personal tehnic și auxiliar.

Acest proiect este unul avantajos și din punct de vedere economic, în condițiile în care a fost realizat din mijloacele alocate din Strategia națională de dezvoltare a sectorului justiției pentru noul sediu al Consiliului Superior al Procurorilor. De asemenea, prin concentrarea celor patru procuraturi într-un sediu unic, autorităților centrale și locale vor fi restituite 7 edificii impunătoare în capitală.

În contextul modernizării și dezvoltării capacităților instituționale, precum și optimizării resurselor utilizate, Procuratura intenționează și în următoarea perioadă să-și concentreze subdiviziunile dispersate în sedii teritoriale comune și să demareze noi proiecte ce prevăd reparația, modernizarea și dotarea mai multor sedii ale procuraturilor din țară.

Promovarea și implementarea de noi strategii și viziuni ale Procuraturii

Analizând potențialul Procuraturii prin prisma provocărilor, au fost identificate mai multe riscuri și amenințări, care au determinat stabilirea obiectivelor de dezvoltare a instituției în anul 2018.

În perioada de referință, eforturile personalului Procuraturii au fost orientate spre realizarea obiectivelor stabilite, inclusiv: asigurarea respectării drepturilor omului; asigurarea justiției prietenoase copilului; dezvoltarea instrumentului de specializare a procurorilor; ascensiunea la un nivel calitativ nou în domeniul identificării și urmăririi bunurilor infracționale; debirocratizarea și eficientizarea procesului penal; dezvoltarea cooperării la nivel național și internațional cu alte instituții publice, alți actori în domeniul justiției, dar și cu societatea civilă; consolidarea edificiilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă ale personalului Procuraturii; dezvoltarea sistemului informațional al instituției.

Totodată, în perioada de raport, activitatea Procuraturii a fost coroborată cu prioritățile stabilite în documentele de politici instituționale și naționale, *cum ar fi: Planul de Dezvoltare a Procuraturii pentru anii 2016-2020; Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2016-2018; Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020; Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de ordine și securitate*

publică pentru anii 2017-2020; Planul de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la Implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019; Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.

De asemenea, în perioada anului 2018, în contextul implementării documentelor de politici menționate, au fost întreprinse acțiuni în vederea fortificării capacităților Sistemului informațional automatizat „Urmărire penală: E-Dosar”, sistemul fiind completat cu modele de acte procesuale, necesare pentru optimizarea funcționării acestuia și pentru a simplifica intervenția procurorilor la gestionarea sistemului, iar procurorii au fost asigurați cu echipament IT nou, fiind procurate inclusiv soft-urile licențiate necesare pentru utilizarea echipamentului. Totodată, dezvoltarea în continuare a sistemului informațional a devenit posibilă grație completării în anul 2018 a Legii cu privire la Procuratură cu prevederi ce atribuie Procurorului General competența de a crea registre electronice.

În dezvoltarea capacităților instituției Procuratura a fost asistată de către partenerii de dezvoltare, beneficiind de diferite tipuri de asistență: expertiză, instruire de personal, publicații, vizite de studiu, procurare de echipament și softuri ș.a.

În acest context sunt de menționat parteneriatele cu Consiliul Europei, Uniunea Europeană, Ambasada SUA la Chișinău, precum și cu echipele proiectelor de asistență: Proiectul comun al CoE și UE „Combaterea corupției prin aplicarea legii și prevenire”(CLEP); Proiectul CoE „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”; Proiectul UE „Suport pentru prevenirea și combaterea eficientă a corupției în sectorul justiției”; Proiect ABA ROLI, finanțat de Guvernul SUA, „Susținerea în implementarea Legii cu privire la Procuratură și a PDS 2016-2020” ; Proiectul OIM, finanțat de Guvernul SUA „ Consolidarea Răspunsului Guvernului la Fenomenul Traficului de Ființe Umane și Îmbunătățirea Protecției Victimelor Traficului și Martorilor În Republica Moldova”, Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ).

Astfel, procurorii cu suportul partenerilor de dezvoltare au beneficiat de instruire în diverse domenii, cum ar fi: combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; identificarea și urmărirea bunurilor; combaterea corupției; combaterea traficului de ființe umane; relația cu mass-media; management și etică; elaborarea și implementarea documentelor de politici; managementul proiectelor ș.a.

La fel, Procuratura Generală a beneficiat de asistență tehnică din partea Ambasadei SUA în Republica Moldova la dezvoltarea capacităților subdiviziunilor specializate în politici, reforme și management al proiectelor, dar și a celor specializate în realizarea cooperării internaționale.

1.2.1. Revista Procuraturii Generale

Una din premise pentru edificarea imaginii Procuraturii este constituirea corpului durabil de procurori profesioniști, țintă care poate fi atinsă prin autodidaxie și asigurare cu materiale ce contribuie la uniformizarea practicilor aplicate de procuror. Printre condițiile *sine qua non* pentru ca instituția Procuraturii să fie fiabilă și să facă față evoluției noilor forme de infracțiuni și tendințelor jurisprudențiale, este amplificarea procesului de formare continuă a cadrelor procuraturii, specializarea și autoperfecționarea corpului de procurori.

În vederea perfecționării abilităților profesionale și sporirea eficienței activității de procuror, a fost adoptat Ordinul Procurorului General nr.45/26 din 11.10.2018 privind Publicația periodică a Procuraturii Republicii Moldova, fiind instituită **„Revista Procuraturii Republicii Moldova ”** (*în continuare – Revista*). În rezultatul colaborării cu Camera Națională a Cărții din Republica Moldova, a fost înscrisă în registrul național ISSN și i s-a atribuit codul ISSN (International Standard Serial Number). De asemenea, au fost instituite Colegiul științific al Publicației, Colegiul de redacție al Publicației și Secretariatul tehnic de redacție al Publicației.

Revista este o publicație științifico-practică, informativă și de drept, a cărei limbă de publicare este limba română, dar deschisă spre editare în limbile engleză, franceză și rusă.

La fel, *Revista* este deschisă studiilor, articolelor, comentariilor, analizelor, opiniilor și cercetărilor consacrate instituțiilor de drept penal, drept procesual penal, criminalistică, criminologie, statistică judiciară, drepturile și libertățile fundamentale ale omului etc.

Deopotrivă, *Revista* va publica sinteze teoretice de practică judecătorească, precum și jurisprudență națională și europeană, însoțite de note aprobative sau critice, fundamentate din punct de vedere științific, în ea se vor regăsi actualități legislative cu unele considerații concluzive, studii comparate, istoria și arhiva Procuraturii, etica și deontologia profesională și interprofesională.

Nu în ultimul rând, *Revista* va interfera cu actualitățile și tendințele Consiliului Superior al Procurorilor, Colegiului de disciplină și etică, Colegiului pentru selecția și cariera procurorilor, Colegiului de evaluare a performanțelor procurorilor și a Inspecției procurorilor.

Acest proiect este unul ambițios, ce pune în discuție tema jurisprudenței, care este un subiect extrem de vast și deloc simplu în abordare, însă Procuratura nu are pretenția de a epuiza acest subiect complex și nici nu sugerează iluzia că soluțiile și concluziile ce se vor regăsi în cuprinsul Revistei sunt infailibile și la adăpost de critici.

Propria Revistă a fost rezultatul căutării unui instrument eficient, care să fie de ajutor Procuraturii în realizarea celei mai importante sarcini - elaborarea și implementarea politicii penale în stat, unde să fie posibilă abordarea noutăților, problemelor, soluțiilor, tendințele și evoluțiile legislației și a practicilor procesual-penale.

Inițiativa acestui proiect vine de la Procuratura Generală a Republicii Moldova, iar în calitate de partener și finanțator este Consiliul European, prin intermediul programului *„Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”*.

Primul număr al Revistei Procuraturii Republicii Moldova deja a fost publicat și diseminat în rândurile procurorilor.

Cu o ritmicitate trimestrială, publicația științifico-practică va pune la dispoziția procurorilor, dar și a tuturor profesioniștilor lumii juridice, un prețios instrument de informare, oferind volum consistent de studii, analize, opinii, comentarii, cercetări, sinteze, legislație și jurisprudență, acoperind toate domeniile de activitate și materiile de drept.

Chiar dacă publicația se adresează procurorilor, iar materialele vor fi elaborate, în mare parte, de către procurori, echipa de redacție încurajează și autori din afara sistemului procuraturii (cadre didactice din învățământul juridic superior, practicieni din varii domenii ale dreptului) să-și împărtășească opiniile cu privire la experiențele instituționale, articolele de doctrină, precum și alte subiecte de actualitate juridică.

Totodată, ne-am călăuzit și de dorința de a lansa o platformă de dezbatere a unor teme, care să ajute la înțelegerea mecanismelor de acțiune, a procedurilor și reglementărilor în diferite probleme, atât din perspectiva legislației naționale, cât și a celor internaționale. Acest lucru a devenit actual acum, când statul nostru practic deține întâietatea la numărul de juriști per cap de locuitor, dar nu dispune de o platformă reală de dezbateri pentru această tagmă de profesioniști, iar Revista va oferi oamenilor Legii posibilitatea de a polemiza asupra problemelor de actualitate, într-o manieră profesionistă, constructivă și argumentată.

1.2.2. Îmbunătățirea cadrului normativ instituțional

În anul 2018 au fost întreprinse acțiuni întru asigurarea continuității activităților de coroborare a cadrului normativ instituțional la cadrul legislativ conex activității Procuraturii. În vederea punerii în aplicare cât mai eficiente a actelor legislative, ce au schimbat modul de organizare, atribuțiile, dar și prioritățile Procuraturii, au fost elaborate un șir de acte normativ departamentale.

Pentru realizarea obiectivelor ce contribuie la consolidarea și modernizarea în continuare a instituției, a perfecționarea abilităților profesionale și a consolidarea integrității angajaților Procuraturii, precum și pentru promovarea calității actului de

justiție, de către Procurorul General a fost aprobat Planul operațional al Procuraturii pentru realizarea în anul 2018 a activităților incluse în Planul de Dezvoltare Strategică (PDS) a Procuraturii pentru anii 2016-2020. (dispoziția Procurorului General nr.12/28 din 22.02.2018).

Întru coroborarea activității Procuraturii cu obiectivele și liniile prioritare stabilite prin documentele de politici la nivel național în perioada de raport au fost aprobate planuri instituționale de integrare a instituției în procesul de implementare a acestora, după cum urmează :

✓ Ordinul Procurorului General nr. 26/15 din 28.06.2018 privind aprobarea Planului operațional al Procuraturii în vederea executării Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023;

✓ Ordinul Procurorului General nr. 31/28 din 30.07.2018 cu privire la aprobarea Planului operațional al Procuraturii în vederea executării Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023;

✓ Ordinul Procurorului General nr.37/28 din 23.08.2018 cu privire la aprobarea Planului operațional de acțiuni al Procuraturii pentru realizarea Planului de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate 2011-2019;

✓ Ordinul Procurorului General nr. 39/28 din 06.09.2018 cu privire la aprobarea Planului operațional de acțiuni al Procuraturii pentru realizarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.

Întru asigurarea unui cadru normativ de reglementare a funcționării Sistemului informațional automatizat „ *Urmărire penală E-dosar*” prin Ordinul Procurorului General nr.14/4 din 27.02.2018 a fost aprobat Regulamentul cu privire la structura și funcționarea acestui Sistem informațional.

În scopul stabilirii categoriilor și ierarhiei actelor normative ale Procuraturii, a etapelor și regulilor de elaborare a acestora, a cerințelor față de structura, conținutul, evidența și sistematizarea actelor normative instituționale, precum și procedeele tehnice aplicabile acestora, în conformitate cu prevederile Legii nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, prin ordinul Procurorului General nr. 24/28 din 12.06.2018 a fost aprobat Regulamentul privind actele normative ale Procuraturii.

Misiunea de a contribui la dezvoltarea, promovarea și valorificarea în cadrul Procuraturii a activității științifice în domeniul dreptului este pusă pe seama

Consiliului Științific pe lângă Procuratura Generală, care a fost creat prin ordinul Procurorului General nr. 43/26 din 28.09.2018 ca fiind un organ consultativ.

Crearea noii entități în structura Procuraturii Generale – Secția avizare și propuneri de legiferare a activizat lucrul asupra noii Concepții de revizuire a fazei pre-judiciare a procesului penal, care are scopul de a spori eficiența investigațiilor și debirocratizarea procedurilor. În această ordine de idei e de menționat că elaborarea Concepției respective a rezultat din concluziile Conferinței internaționale cu genericul „*Noi abordări în cercetarea eficientă a infracțiunilor: Probleme, standarde internaționale și soluții*”, organizată la 20.12.2018 de către Procuratura Generală cu susținerea Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), în parteneriat cu Asociația Procurorilor din Republice Moldova și Ministerul Justiției.

Cooperarea internațională și acordarea asistenței juridice internaționale fiind instrumente cheie în realizarea unor investigații eficiente în cazurile infracțiunilor transfrontaliere, constituie domeniu prioritar de activitate pentru Procuratură și de asemenea a fost supus în anul 2018 unor reglementări mai detaliate la nivel instituțional. Astfel, prin ordinul Procurorului General nr. 44/7.1. din 28. 09.2018 a fost aprobat Regulamentul cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională a Procuraturii.

În aceeași perioadă, în contextul implementării Legii nr.3 cu privire la Procuratură și a cadrului conex, în vederea degrevării fondului normativ de norme desuete, au fost abrogate 74 de acte normative instituționale.

În contextul asigurării continuității activităților de reformare a Procuraturii și ajustării actelor legislative ce reglementează acest proces, în anul 2018 Procuratura a elaborat mai multe proiecte de legi, cu scopul de a exclude lacunele sau divergențele legislative, care creează impedimente la implementarea eficientă a reformei instituției.

Unul din proiecte s-a referit la consolidarea independenței procuraturilor specializate prin abilitarea procurorilor-șefi ai acestor procuraturii de a administra de sine stătător bugetul¹⁸.

Un alt proiect, menit de a completa insuficiența de personal în procuraturile specializate, s-a referit la modalitatea de transfer sau delegare a procurorilor în aceste procuraturi, precum și mecanismul de accedere în funcția de procuror a ofițerilor detașați în procuraturile specializate¹⁹.

Al treilea proiect de lege s-a referit la modificarea Legii cu privire la Procuratură în sensul abilitării Procurorului General competența de a crea registre

¹⁸ Legea nr.265 din 23.11.2018, Monitorul Oficial nr. 1-5 din 04.01.2019

¹⁹ Legea nr.265 din 23.11.2018, Monitorul Oficial nr.1-5 din 04.01.2019

electronice, ceea ce era necesar pentru aplicabilitatea SIA „*Urmărire penală: E-dosar*”²⁰.

Totodată, în cadrul procesului de legiferare, în perioada de raport, procurorii din cadrul Procuraturii Generale au examinat și avizat 71 de proiecte ale actelor normative, elaborate de către alte instituții publice.

²⁰ Legea nr.265 din 23.11.2018, Monitorul Oficial nr.1-5 din 04.01.2019

CAPITOLUL II: Capacitatea administrativă și operațională

2.1. Formarea profesională și gestionarea resurselor umane

O preocupare constantă a conducerii Procuraturii Generale este utilizarea optimă a resurselor umane.

Acest obiectiv cuprinde două componente majore:

a) repartizarea echilibrată a resurselor umane în raport de sarcini, obiective, volum de activitate;

b) perfecționarea continuă a pregătirii profesionale atât la nivelul procurorilor, cât și la cel al personalului de specialitate (consultanți ai procurorilor, personalul detașat la procuraturile specializate).

Formarea profesională, una din cele mai importante garanții ale independenței și imparțialității procurorului în exercitarea funcției, continuă a fi la ordinea de zi, iar responsabilitatea în acest domeniu le revine Institutului Național al Justiției, procurorilor șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, ai procuraturilor teritoriale și specializate, precum și fiecărui procuror individual, conform prevederilor art. 32 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură și art. 30, 31 din Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției.

Formarea profesională continuă a procurorului constă în special în aprofundarea cunoștințelor cu privire la legislația internă, actele internaționale la care Republica Moldova este parte, jurisprudența instanțelor de judecată naționale și internaționale și *se realizează prin Institutul Național al Justiției, programe organizate de alte instituții de învățământ superior din țară sau din străinătate și prin alte forme de perfecționare profesională*, ținându-se cont de necesitatea specializării procurorilor.

De notat că, până în anul 2017 în continuă creștere erau adresările către Procuratura Generală, precum și direct în procuraturile teritoriale, din partea unor asociații neguvernamentale, prin care se propunea „*instruirea*” procurorilor și a altor profesioniști din sectorul justiției, pe subiecte specifice interesului îngust al acestor organizații obștești, din contul timpului de muncă al procurorilor, plătit de contribuabili din bugetul de stat. Deseori aceste instruirii ale ONG-lor nu erau organizate la nivel profesionist, iar caracterul informativ al acestora era formal, neatingând nivelul așteptărilor procurorilor. Astfel, întru evitarea aplicării neuniforme a legii la compartimentul abordat și pentru a ține cont de necesitățile înaintate de procurori cu referire la tematicile de interes, organizarea formării profesionale continuă a procurorilor a luat un caracter organizat și centralizat. Desemnarea procurorilor sau altor angajați ai Procuraturii în calitate de participanți la cursuri de instruire s-a făcut exclusiv în baza actelor administrative instituționale

(ordin/dispoziție a Procurorului General), cu consultarea prealabilă a beneficiarilor în ce domenii au nevoie de instruire.

În scopul instituționalizării unei culturi de perfecționare continuă și a unor mecanisme pentru identificarea necesităților suplimentare de instruire a procurorilor, inspectorilor în cadrul Inspecției procurorilor și consultanților procurorilor, prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-20/18 din 01.02.2018 a fost instituită Comisia permanentă pentru instruire, formată dintr-un membru al Consiliului Superior al Procurorilor și 6 procurori, unul din ei delegat la Institutul Național al Justiției, iar prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-63/18 din 20.04.2018 a fost aprobat Regulamentul Comisiei²¹.

Planul de dezvoltare strategică a Procuraturii pentru anii 2016–2020 recunoaște necesitatea imperioasă de cooperare cu Institutul Național al Justiției pentru revizuirea programelor sale de instruire, ca acestea să corespundă necesităților de instruire a beneficiarilor instruirii și să conțină metode moderne de predare. În perioada 26 martie - 01 mai 2018 Comisia permanentă pentru instruire a efectuat un sondaj în vederea identificării necesităților de formare a procurorilor, consultanților procurorilor și inspectorilor din cadrul Inspecției Procurorilor. Astfel, au fost intervievați 526 de procurori și 93 de consultanți ai procurorului din cadrul Procuraturii Generale, procuraturilor specializate și celor teritoriale. În ședința Comisiei permanente pentru instruire din 11.05.2018 au fost prelucrate datele sondajului, Comisia formulând Opinia consultativă nr.1-05/2018, cu privire la evaluarea și determinarea necesităților de formare continuă a procurorilor, consultanților procurorului, precum și ale inspectorilor din cadrul Inspecției procurorilor, pentru perioada anului 2019, care a fost prezentată Consiliului Superior al Procurorilor.

În conformitate cu procedurile nou-institute în materie de organizare a instruirilor, la propunerea Comisiei, CSP a aprobat și remis în adresa Institutului Național al Justiției, pentru utilizare în cadrul procedurii de elaborare a planurilor modulare de formare continuă pentru anul 2019: lista tematicilor pentru procurorii Procuraturii Generale și procuraturilor teritoriale, lista tematicilor pentru procurorii Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, lista tematicilor pentru procurorii Procuraturii Anticorupție, tematicile pentru inspectorii din cadrul Inspecției Procurorilor și tematicile pentru consultanții procurorului.

Asigurând realizării activităților de instruire continuă a procurorilor, în anul 2018, au fost organizate și desfășurate 187 conferințe, mese rotunde, seminare de instruire, cu participarea a 2130 procurori din cadrul Procuraturii.

²¹ <http://procuratura.md/file/REGULAMENT%20CPPI%2022.04.18.pdf>

Pregătirea profesională centralizată a procurorilor s-a realizat preponderent prin Institutul Național al Justiției care, în anul 2018, a organizat pentru procurori 78 de seminarii de instruire în cadrul programului de formare profesională. La majoritatea din aceste seminare procurorii au fost instruiți împreună cu judecătorii.

Principalele teme ale seminariilor la care au participat procurorii în anul 2018 au vizat, în mod deosebit, drepturile omului, combaterea violenței în familie, comunicarea non-verbală, criminalitatea informatică, investigarea actelor de corupție și a fraudelor, cooperarea judiciară în materie penală, combaterea discriminării etc.

În perioada de raport s-au înregistrat și alte inovații la compartimentul instruire.

Astfel, în premieră au fost inițiate cursuri, organizate de Institutul Național al Justiției, în sistemul e-Learning, în anul 2018 fiind selectați și instruiți procurorii care vor fi formatori în acest sistem.

O altă noutate vizează instruirea consultanților procurorului. Necâtând că funcția de consultant al procurorului a fost instituită în anul 2012, prin operarea de modificări în Codul de procedură penală, la art. 54¹ a fost prevăzut că procurorul în cadrul procesului penal poate fi asistat de un consultant, instruirea acestora în materie de procedură penală și a modului de exercitare a atribuțiilor sale prevăzute de lege, nu s-a realizat niciodată până în anul 2018. Anul trecut Institutul Național de Justiție a dat curs solicitării Procuraturii și, în comun, pentru prima dată au fost organizate 7 seminarii de instruire a 57 de consultanți ai procurorului.

Pe parcursul anului 2018 procurorii din Republica Moldova au efectuat un șir de vizite de studiu, schimb de experiență, stagii practice în alte state în vederea identificării și preluării celor mai bune practici pe domeniile de activitate a procuraturii, consolidării cooperării cu colegii de peste hotare.

Astfel, în perioada de raport Procuratura Generală a organizat participarea la 55 evenimente internaționale în scop de instruire a angajaților Procuraturii a 103 procurori, 3 ofițeri de urmărire penală detașați în Procuratura Anticorupție și 3 ofițeri de investigații detașați în Procuratura Anticorupție.

Principalele tematici ale instruirilor, la care au participat reprezentanții Procuraturii Republicii Moldova vizează: combaterea traficului de ființe umane; urmărirea penală și judecarea corupției publice; corupția publică și investigațiile financiare, combaterea crimelor organizate transnaționale; protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în faza de urmărire penală; prevenirea și combaterea fenomenului violenței bazate pe gen; protecția patrimoniului cultural mobil și combaterea traficului ilicit de bunuri culturale; cooperarea franco-română în materie de identificare, indisponibilizare și confiscare a bunurilor provenite din comiterea infracțiunilor.

În 2018 a continuat instruirea procurorilor din Republica Moldova în cadrul Programului "GEMINA", 6 procurori beneficiind de trei stagii de schimb de experiență, organizate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție din România pentru procurori din statele-membre ale Uniunii Europene, coordonate de Rețeaua Judiciară Europeană de Formare Profesională și Institutul Național al Magistraturii din România.

Se menționează organizarea de către Ambasada Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova a 7 cursuri de instruire pentru procurori și ofițeri detașați:

- în cadrul Academiei Internaționale a Organelor de Drept ILEA – realizate 5 cursuri de instruire, la care au participat 12 procurori și 2 ofițeri detașați;
- în cadrul Institutului CEELI – realizate 2 cursuri de instruire, 14 procurori și 4 ofițeri detașați.

Printre principalii organizatori urmează a fi menționați: Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Ministerul Public al României, Ambasada Statelor Unite ale Americii, SELEC, SEESAC, Misiunea OSCE în Moldova, UNODC, PNUD, UNESCO ș.a.

Cu referire la **utilizarea resurselor umane** în cadrul procuraturilor, sunt relevante următoarele date:

- numărul **total de posturi de procuror** prevăzute în statele de personal este de **720** (Procuratura Generală-90; Procuraturile specializate-105; procuraturile teritoriale -525);

- numărul total de **posturi de procuror ocupate - 647** (din care la Procuratura Generală – 87; Procuraturile specializate – 91; procuraturile teritoriale – 469);

- numărul **total de posturi de funcționari publici** prevăzute în statele de personal este de **463** (Procuratura Generală – 85; Procuraturile specializate – 88; procuraturile teritoriale - 290);

- numărul total de **posturi de funcționari publici ocupate - 279** (din care la Procuratura Generală – 51; Procuraturile specializate – 44; procuraturile teritoriale – 184);

- numărul **total de posturi de personal tehnic** prevăzute în statele de funcții este de **171** (Procuratura Generală – 39; Procuraturile specializate – 15; procuraturile teritoriale - 117);

- numărul total de **posturi de personal tehnic ocupate - 142** (din care la Procuratura Generală – 26; Procuraturile specializate – 13; procuraturile teritoriale – 103). La 31.12.2018 situația ocupării funcțiilor de procuror este următoarea:

Unitatea structurală	posturi de procuror			
	total	ocupate	vacante	temporar vacante
Procuratura Generală	90	87	2	-
Procuraturile specializate	105	91	11	3
Procuraturile teritoriale	525	469	29	27

După implementarea mai multor documente și politici de strategie, urmare a redresării financiare a situației privind garanțiile sociale ale procurorilor, la finele anului 2018 din cele 720 de funcții de procuror, aprobate conform Hotărârii Parlamentului de stabilire a numărului de personal, erau vacante 42 funcții de procuror și temporar vacante (procuror detașați, suspendați provizoriu din funcție, în concedii de îngrijire a copilului etc.) - 30. În vederea ocupării acestora urmează a fi organizate concursuri publice de către Consiliul Superior al Procuraturii și Colegiile specializate ale acestuia.

Fluctuația cadrelor de procuror în anul 2018 se prezintă în felul următor:

- ✓ au fost angajați - 53 procurori,
- ✓ au fost eliberați din funcție - 27 procurori,
- ✓ au fost suspendați din funcție în legătură cu acordarea concediilor pentru îngrijirea copilului până la atingerea vârstei de 3 sau, după caz, 4 ani - 39 procurori,
- ✓ au fost detașați din funcție – 7 procurori (5 la CSP, 1 la INJ și 1 la studii)
- ✓ au fost suspendați provizoriu din funcție, conform prevederilor art.200 din Codul de procedură penală - 4 procurori.

Structura funcțiilor de procuror, după categorii de vechime în funcție și de gen, este reflectată în tabelele de mai jos.

Vechime în funcție	Număr de procurori
până la 3 ani	85
de la 3 la 10 ani	199
de la 10 la 20 ani	321
peste 20 ani	97

Cel mai experimentat procuror are vechimea în funcție de 37 ani și activează în Secția reprezentare a învinuirii în Curtea Supremă de Justiție din cadrul Direcției judiciare a Procuraturii Generale.

Structura gender		Număr de procurori
fe m ei	Procuratura Generală	30 (30%)

bărbați	Procuraturile specializate	21 (20%)
	Procuraturile teritoriale	146 (28%)
	Procuratura Generală	57
	Procuraturile specializate	70
	Procuraturile teritoriale	323

La sfârșitul anului 2018, structura posturilor de *procurori cu funcții de conducere* era:

- ✓ Procuratura Generală: 22 procurori, inclusiv 3 femei;
- ✓ procuraturile specializate: 11 procurori-șefi, inclusiv 2 femei;
- ✓ procuraturile teritoriale: 78 procurori-șefi, inclusiv 7 femei
- **Total: 111**

În rezultatul desfășurării de către Consiliul Superior al Procurorilor a concursurilor pentru accedea în funcții de procurori conducători, la propunerea acestuia în funcție, pe termen constituțional, au fost numiți 17 procurori-șefi.

De menționat că la 31.12.2018 în cadrul Procuraturii din cele 634 de personal auxiliar (funcționari și tehnici) activau doar 431, peste 200 funcții fiind vacante. Pe parcursul anului de raport din serviciu au demisionat 98 de funcționari publici și 22 angajați - personal tehnic.

Analiza efectuată la acest compartiment a stabilit că, deși în anul de raport au fost formulate noi condiții și elaborate mecanisme de organizare și desfășurare a concursurilor de angajare a funcționarilor publici, din cauza salariilor neatractive (până la reforma salarială din decembrie 2018), volumului considerabil de activitate și exigențelor față de candidații în aceste funcții, angajarea și randamentul de activitate al funcționarilor publici în Procuratură constituie rezervele principale în activitatea de gestionare a personalului.

Starea de fapt cu privire la structura de personal prezentată *supra*, după cum s-a menționat, era în vigoare la finele anului 2018. Aceasta nu a fost rigidă, nici pe parcursul anului precedent, nici anterior. În procesul implementării reformei Procuraturii, în scopul unificării și facilitării procedurilor de gestionare a datelor privind resursele umane în cadrul sistemului Procuraturii, prin Ordinul Procurorului General nr.681-p din 15.06.2017 a fost aprobată o nouă structură internă, reședințele și statul de personal al sistemului Procuraturii Republicii Moldova. Pe parcurs, la identificarea necesităților de optimizare a structurii sistemului Procuraturii, prin ordinele Procurorului General au fost operate modificări și completări la ordinul de bază cu privire la structură, fără însă ca numărul total al funcțiilor de procuror să

sufere modificări. Schimbările de structură au loc obligatoriu cu avizul prealabil al Consiliului Superior al Procurorilor.

Infra prezentăm evoluțiile înregistrate la acest capitol:

- Pe dimensiunea sporirii transparenței procuraturilor specializate și repartizării echitabile a forței de muncă în cadrul acestor procuraturi, de către Procurorul General au fost operate modificări de structură de personal în cadrul Procuraturii Anticorupție și Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (au fost create Servicii de informare și comunicare cu mass-media).

- Prin ordinul Procurorului General nr.455-p din 25.04.2018 a fost modificată structura internă și statul de personal în organigrama Procuraturii Generale, a Procuraturii Anticorupție, a Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale și a Procuraturii de circumscripție Cahul.

- Prin ordinul Procurorului General nr.845-p din 18.07.2018 a fost creată în cadrul Procuraturii Generale subdiviziunea Secția avizare și propuneri de legiferare. De asemenea, s-a identificat necesitatea instituțională de a majora cu 5 unități de procuror statele de personal în Procuratura pentru Combaterea Criminalității și Cauze Speciale, în scopul fortificării capacităților acestei procuraturi specializate și asigurării repartizării echitabile a forței de muncă, avându-se în vedere volumul mare de lucru ce revine acestei subdiviziuni aferent competențelor sale.

- Direcția urmărire penală și criminalistică a Procuraturii Generale a efectuat un studiu comparativ a activității procuraturilor teritoriale la faza prejudiciară a procesului penal pentru perioada primului semestru al anului 2018. Urmare a evaluărilor efectuate s-a stabilit că volumul mediu de lucru al unui procuror din cadrul procuraturilor raioanelor Cantemir, Nisporeni și Glodeni se identifica semnificativ mai mare, înregistrându-se un coeficient cu mult peste media pe țară.

Toate aceste circumstanțe au condiționat necesitatea revizuirii modului de repartizare a statelor de personal, astfel încât să se asigure gestionarea corectă și echitabilă a încărcăturii ce revine *per* procuror. Pe această dimensiune Procurorul General, bazându-se pe rezultatele studiului indicat, a consemnat necesitatea majorării statului de personal în procuraturile raioanelor Cantemir (cu 2 unități de procuror în procuratură), Nisporeni (cu 1 unitate de procuror în procuratură) și Glodeni (cu 1 unitate de procuror în procuratură). Drept urmare a fost emis Ordinul Procurorului General nr.981-p din 20.08.2018 de modificare a statelor de personal în procuraturile teritoriale.

Tot în scopul asigurării funcționalității normale a unităților structurale ale Procuraturii a fost utilizată pe larg instituția delegării procurorilor. Astfel, în anul 2018 au fost delegați: în procuraturile teritoriale, exceptând municipiul Chișinău – 25 procurori; în procuratura capitalei - 8 procurori; în Procuratura pentru Combaterea

Criminalității Organizate și Cauze Speciale - 9 procurori; în Procuratura Anticorupție -8 procurori.

Pornind de la rezultatele activității desfășurate, indicatorii de performanță calitativi și cantitativi obținuți pe parcursul anului 2018, calitățile profesionale și morale ale procurorilor, Consiliul Superior al Procurorilor a propus Procurorului General încurajarea a 153 procurori. Totodată, a fost dispusă stimularea a 127 de funcționari publici, a 25 de lucrători tehnici, iar pentru promovarea imaginii instituției - 5 ex-procurori.

2.2. Activitatea Inspecției procurorilor, interacțiunea cu Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile de specialitate ale acestuia

În anul 2018 Inspecția procurorilor conform competenței stabilite în art.52 alin.(6) lit. b) din Legea cu privire la Procuratură și pct.6.1. lit. b) din Regulamentul de activitate a acesteia, a examinat 105 sesizări în privința a 133 procurori, din care trei sesizări au fost restituite autorilor din motivul nerespectării condițiilor de formă și conținut. În 22 adresări au existat informații de altă natură, decât încălcări ale procurorilor și personalului Procuraturii (funcționari publici, personal tehnic) în procesul de exercitare a obligațiilor de serviciu. Acestea au fost calificate ca petiții și examinate în conformitate cu Legea cu privire la petiționare nr.190-XIII din 19.07.1994, cu informarea petiționarilor în termenele stabilite de lege.

În 18 cazuri sesizările au fost înaintate de către conducătorii-șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, direcțiile și secțiile specializate, în 9 - de către conducătorii-șefi al procuraturilor teritoriale și specializate, în 7 cazuri de avocați, iar în 59-de către cetățeni. Potrivit art. 43 alin.(1) lit. d) din Legea cu privire la Procuratură, Inspecția procurorilor, ca subiect de sesizare, poate să se autosesizeze în privința faptelor, care le-au devenit cunoscute fie în exercitarea drepturilor sau al atribuțiilor funcționale, fie în baza informațiilor difuzate de mass-media sau de alte surse de informații.

Pe parcursul anului 2018 Inspecția procurorilor s-a autosesizat în 9 cazuri, inclusiv în 7 - în baza informațiilor difuzate de mass-media, ținând cont de faptul că, informațiile din mass-media afectează negativ imaginea Procuraturii și reputația profesională a procurorilor.

După efectuarea controalelor organele de informare în masă au fost informate despre rezultatele examinării informațiilor respective.

Din numărul total de sesizări, cele mai multe au fost înaintate în privința procurorilor din Procuratura mun. Chișinău - 38, Procuratura Anticorupție - 13, PCCOCS -7, Procuratura raionului Cahul - 6, câte 4 - în privința procurorilor în Procuratura Generală, Procuratura UTA Găgăuzia, mun. Bălți, raionul Dondușeni.

În privința unor procurori au fost înaintate mai multe sesizări cu privire la faptele care pot constitui abateri disciplinare. Astfel, câte 3 sesizări au fost înaintate în privința unor procurori din Procuratura mun. Chișinău și a unui procuror în Procuratura raionului Cahul.

În majoritatea cazurilor (80) sesizările înaintate au fost invocate fapte privitor la îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu de către procurorii în activitatea ce ține de exercitarea/conducerea urmăririi penale, reprezentarea învinuirii în instanțele de judecată. Și anume, cercetarea incompletă, superficială și nu sub toate aspectele a circumstanțelor cazurilor, încălcarea termenului rezonabil a urmăririi penale, controlul insuficient din partea procurorului conducător al urmăririi penale asupra activității organului de urmărire penală, adoptarea unor hotărâri ilegale și neîntemeiate, necontestarea hotărârilor ilegale pronunțate de instanțele de judecată, neprezentarea procurorului în ședințele de judecată.

De asemenea, au fost semnalate 13 cazuri de comitere a unor acțiuni abuzive sau coruptibile și 12 - de nerespectare a Codului de etică al procurorilor.

După finalizarea verificării sesizărilor cu privire la faptele ce pot constitui abateri disciplinare, în 75 cazuri Inspekția procurorilor a emis decizii motivate de încetare a procedurii disciplinare pe motivul neidentificării temeiurilor de tragere la răspundere disciplinară.

Din numărul total al sesizărilor respinse de către Inspekția procurorilor, cu încetarea procedurilor disciplinare în privința procurorilor, 30 hotărâri au fost contestate de către autorii sesizărilor (avocați și petiționari) la Colegiul de disciplină și etică, din ele 29 au fost respinse ca neîntemeiate, cu menținerea deciziilor adoptate, iar într-un caz s-a decis restituirea materialelor procedurii disciplinare pentru un control suplimentar.

În 27 cazuri fiind identificate temeiuri de tragere la răspundere disciplinară au fost întocmite rapoarte, care împreună cu deciziile și materialele procedurii disciplinare au fost transmise Colegiului de disciplină și etică pentru examinare.

În ședințele Colegiului de disciplină și etică au fost examinate 23 proceduri disciplinare, din care 2 în privința unui procuror au fost conexe, cu pronunțarea a 22 hotărârii. La finele anului 2018 restante sunt 4 proceduri disciplinare.

Din numărul indicat al procedurilor disciplinare examinate de Colegiul de disciplină și etică au fost pronunțate 16 hotărâri cu constatarea abaterilor disciplinare și aplicarea sancțiunilor disciplinare.

Colegiului de disciplină și etică în 6 cazuri a încetat procedurile disciplinare în privința procurorilor din motivul lipsei temeiurilor tragerii la răspundere disciplinară, din care 5 hotărâri ale Colegiului au fost contestate de către Inspekția procurorilor la Consiliul Superior al Procurorilor, 2 contestații au fost admise de Consiliul Superior

al Procurorilor, cu aplicarea sancțiunilor disciplinare față de procurori, într-un caz Consiliul Superior al Procurorilor a respins contestația, iar 2 contestații încă nu sânt examinate de către Consiliul Superior al Procurorilor.

De asemenea, 5 hotărâri ale Colegiului de disciplină și etică privind constatarea abaterii disciplinare cu aplicarea sancțiunilor disciplinare în privința procurorilor au fost contestate de procurorii sancționați la Consiliul Superior al Procurorilor. Într-un caz Consiliul Superior al Procurorilor a aplicat o sancțiune disciplinară mai blândă, în 2 cazuri s-a decis conexarea procedurilor disciplinare, cu aplicarea sancțiuni disciplinare, iar 2 contestații au fost respinse.

În total, în anul 2018 în urma verificării sesizărilor cu privire la fapta ce poate constitui abatere disciplinară de către Inspekția procurorilor, de către Colegiul de disciplină și etică și Consiliul Superior al Procurorilor au fost trași la răspundere disciplinară 17 procurori, fiindu-le aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- avertisment – 7 procurori;
- mustrare - 8 procurori;
- reducere a salariului - 2 procurori.

În comparație cu anul 2017 numărul procurorilor trași la răspunderea disciplinară este în descreștere (de la 31 procurori la 17). Totodată, 3 procurori au fost atenționați de către Procurorul General asupra neadmiterii derogărilor de lege.

În afară de verificarea sesizărilor cu privire la faptele ce constituie abatere disciplinară, Inspekția procurorilor a mai efectuat și alte activități. Astfel, în legătură cu evaluarea performanțelor procurorilor și promovarea acestora au fost întocmite 95 informații privitor la factori de risc din activitatea lor. În legătură cu angajarea în Procuratură, 97 candidați la funcții publice și tehnice, conform Regulamentului cu privire la verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, auxiliare și tehnice în organele Procuraturii, au fost supuși verificării, fiind întocmite avizele respective. În baza Legii privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice, nr.271-XVI din 18.12.2008, a fost inițiată verificarea în privința a 101 procurori titulari și candidați la funcția de procuror.

La fel, de către Inspekția Procurorilor au fost întocmite 41 informații în adresa altor instituții (SIS, Aparatul Președintelui Republicii Moldova, Uniunea Avocaților) privitor la prezența factorilor de risc în activitate în legătură cu verificarea în temeiul Legii privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice, nr.271-XVI din 18.12.2008, și în legătură cu participarea ex-procurorilor la concursuri pentru obținerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat.

În conformitate cu pct. 6.1 din Regulamentul cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspekției procurorilor, aceasta ține evidența cazurilor influenței necorespunzătoare denunțate de procurori și funcționarii publici ai Procuraturii. În anul 2018 nu au fost înregistrate și examinate astfel de cazuri.

Inspecția procurorilor a continuat și recepționarea apelurilor prin linia specializată anticorupție din cadrul Procuraturii Generale referitoare la comiterea actelor de corupție, a actelor conexe corupției, precum și a altor fapte de comportament corupțional. Este de menționat că, în majoritatea cazurilor apelurile cetățenilor la linia anticorupție au fost efectuate pentru a primi consultații sau pentru a-și expune dezacordul cu activitatea organului de urmărire penală, hotărârile adoptate (în total au fost înregistrate 12 apeluri). Careva informații nu au fost remise pentru verificare în Procuratura Anticorupție.

2.3. Administrarea finanțelor și a bunurilor materiale publice

Pentru anul 2018 planul de finanțare a Procuraturii a fost precizat în sumă de 345 881 mii lei, inclusiv:

- Cheltuieli de personal – 282243,6 mii lei,
- Bunuri și servicii – 17534,8 mii lei,
- Prestații sociale – 4707,0 mii lei,
- Mijloace fixe – 37724,8 mii lei,
- Stocuri de materiale circulante – 3670,8 mii lei.

Pentru asigurarea activității Procuraturii Republicii Moldova în anul de raport au fost achiziționate bunuri, lucrări și servicii, după cum urmează:

▪ mijloace fixe – 7453,1 mii lei,	▪ servicii poștale și de curierat– 238,7 mii lei,
▪ lucrări de reparație capitală a clădirilor – 27441,0 mii lei,	▪ prestații sociale și indemnizații la încetarea acțiunii contractului de muncă – 3245,2 mii lei,
▪ servicii comunale – 4824,6 mii lei,	▪ indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă achitate din mijloacele financiare ale angajatorului – 627,0 mii lei,
▪ servicii informaționale și de telecomunicații – 1211,0 mii lei,	▪ combustibil, carburanți și piese de schimb – 1457,8 mii lei,
▪ servicii de locațiune – 1500,1 mii lei,	▪ medicamente, materiale sanitare, de uz gospodăresc și rechizite de birou – 6,2 mii lei,
▪ servicii de reparații curente (autoturismele de serviciu, tehnica de calcul, sistemelor de aprovizionare cu apă, gaze ș.a.) – 1025,3 mii lei,	▪ materiale de uz gospodăresc și rechizite de birou – 1193,6 mii lei,
▪ deplasări de serviciu – 215,6 mii lei,	▪ accesorii, îmbrăcăminte, încălțăminte (mantii pentru procurori) – 52,5 mii lei.
▪ servicii de pază – 351,1 mii lei	
▪ servicii de protocol – 150,0 mii lei,	
▪ servicii de expertize (medico-legale, psihiatrice/psihologice ș.a.) – 1152,5,0 mii lei,	

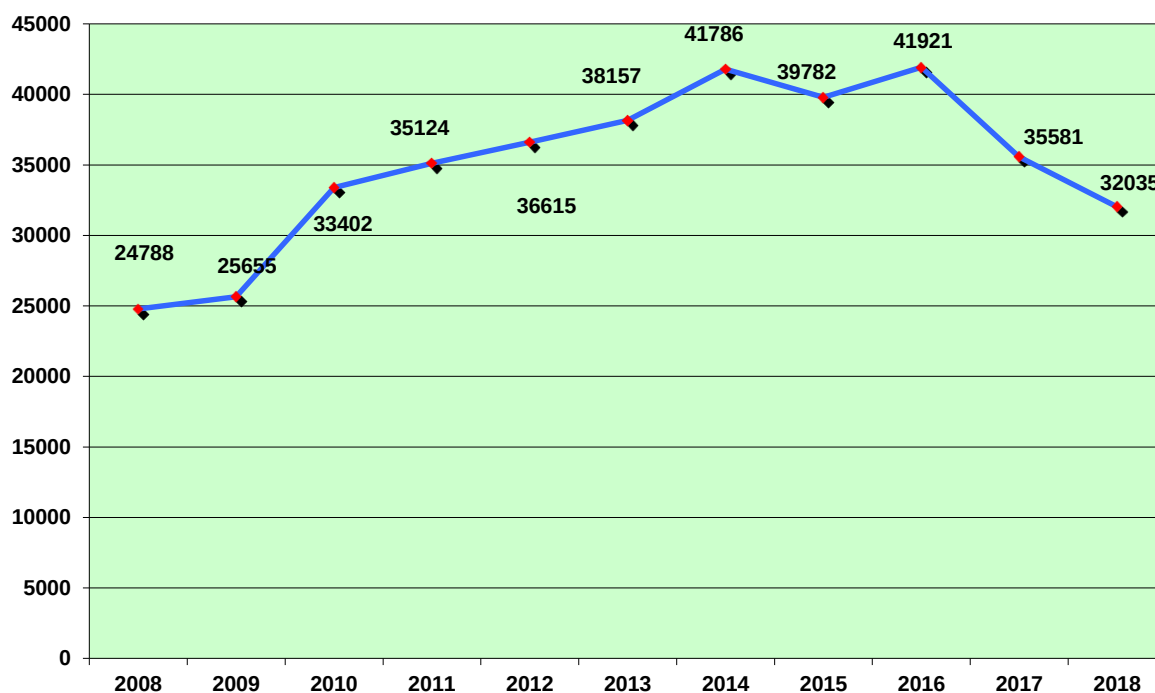
CAPITOLUL III: Evoluția și tendințele criminalității. Activitatea de exercitare și conducere a urmăririi penale.

3.1. Date statistice privind starea infraționalității în țară

În anul 2018 pe teritoriul republicii au fost înregistrate **32035** infracțiuni, ce constituie o micșorare a numărului infracțiunilor înregistrate, comparativ cu perioada anului 2017, cu **3546** infracțiuni.

Astfel, nivelul stării criminalității pe teritoriul țării (exceptând localitățile din stânga Nistrului) a atestat o scădere în proporție de **-9,97 %**.

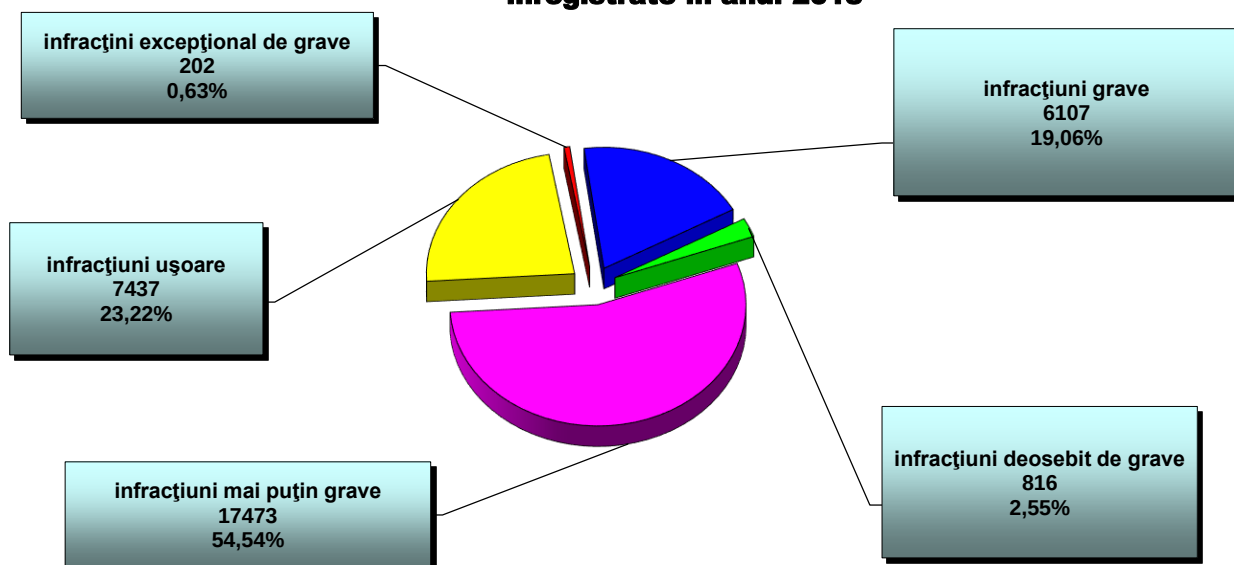
dinamica infracțiunilor înregistrate în anii 2008 - 2018

Ponderea semnificativă în scăderea infraționalității revine crimelor mai puțin grave, numărul cărora s-a micșorat cu **1773 cazuri (-9,21%)**, crimelor ușoare cu **1238 cazuri (-14,27%)**, după care urmează infracțiunile grave cu **469 (-7,13%)** și infracțiunile deosebit de grave cu **97 cazuri (-10,62%)**,

Concomitent, a crescut numărul infracțiunilor excepțional de grave cu **23 cazuri (11,4%)**.

**coraportul categoriilor de infracțiuni
înregistrate în anul 2018**

Analiza nivelului criminalității în baza categoriilor de infracțiuni a reliefat o dinamică **în scădere**, după cum urmează:

➤ infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei cu 32 cazuri (-2,56%), *inclusiv vătămrile medii ale integrității corporale cu 22 cazuri (-4,04%);*

➤ infracțiunile contra patrimoniului cu 1984 cazuri (-11,52%) *inclusiv furturile cu 1743 cazuri (-14,34%); pungășiile cu 136 cazuri (-11,18%); escrocheriile cu 88 cazuri (-4,08%); jafurile cu 84 cazuri (-9,93%); tâlhăriile cu 13 cazuri (-13,27%);*

➤ infracțiunile ecologice cu 16 cazuri (-35,56%);

➤ infracțiunile economice cu 179 cazuri (-16,89%), *inclusiv evaziunea fiscală cu 140 (-34,4%); eschivarea de la achitarea plăților vamale cu 8 (-50%);*

➤ infracțiuni în domeniul transportului cu 1047 (-16,95%),

inclusiv accidente rutiere cu 45 cazuri (-4,74%);

➤ infracțiunile contra securității publice cu 114 cazuri (-6,9%), *inclusiv huliganismele cu 112 cazuri (-7,74%); păstrările ilegale de arme cu 8 cazuri (-7,55%);*

➤ infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică cu 130 cazuri (-11,28%), *inclusiv excesurile cu 110 (-48,46%); neglijența în serviciu cu 45 cazuri (-65,22%); abuzuri de putere cu 24 cazuri (-11,32%).*

În creștere se află unele dintre acestea:

➤ omorurile cu 15 cazuri (9,68%);

➤ infracțiunile contra libertății, cinstei și demnității persoanei cu 34 cazuri (9,94%); *inclusiv traficul de ființe umane cu 31 cazuri (25,4%);*

➤ infracțiunile privind viața sexuală cu 19 cazuri (3,21%), *și anume violența sexuală (18,12%);*

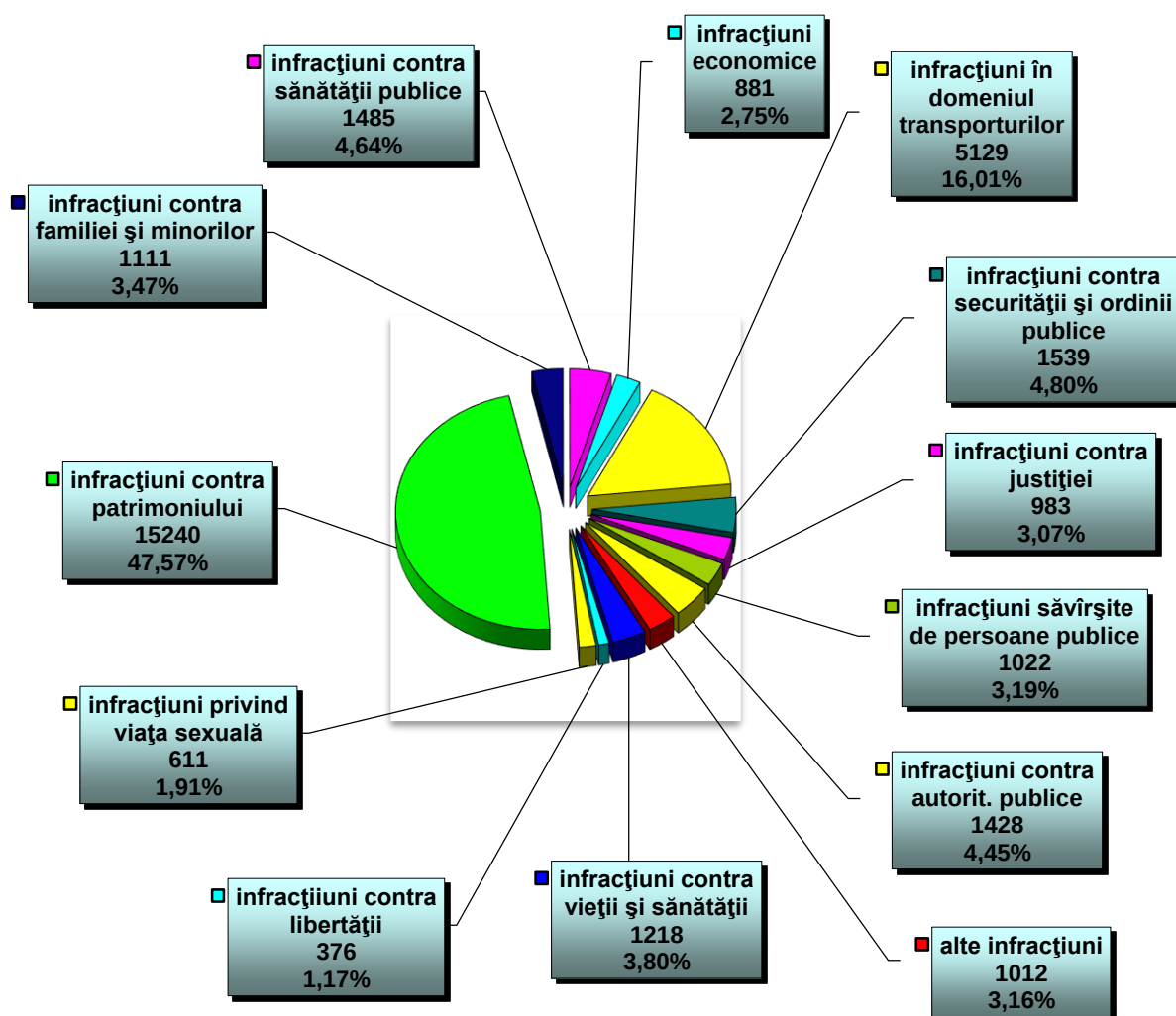
➤ infracțiunile contra familiei și minorilor cu 86 (8,39%), inclusiv *violența în familie* cu 52 cazuri (6,07%); *scoaterea ilegală a copiilor din țară* cu 3 cazuri (15%);

➤ infracțiunile contra sănătății publice și conviețuirii sociale cu 74 cazuri (5,24%);

➤ infracțiunile de contrabandă cu 27 cazuri (12,74%);

➤ infracțiunile săvârșite contra autorităților publice cu 42 cazuri (2,66%), inclusiv *cazurile de trecere ilegală a frontierei de stat* cu 25 (16,3%).

coraportul categoriilor de infracțiuni care caracterizează starea criminalității în anul 2018

Per ansamblu, în republică, pentru perioada de referință se atestă un nivel în scădere al stării criminalității în majoritatea unităților administrativ-teritoriale.

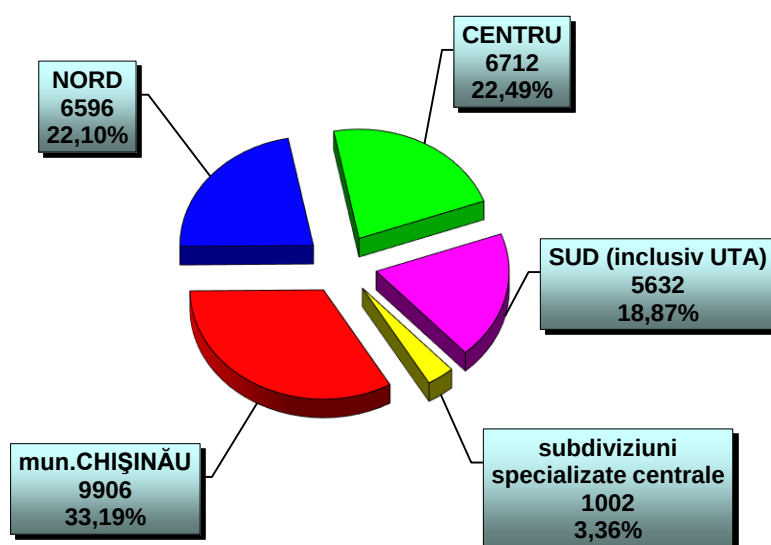
Numărul infracțiunilor înregistrate **se află în scădere esențială** comparativ cu perioada analogică a anului precedent în raioanele Criuleni, Briceni, Fălești,

Soroca, Călăraș, Dubăsari, Hîncești, Orhei, Strășeni, Ungheni, Ștefan-Vodă, UTA Găgăuzia, Comrat.

În municipiul Chișinău, de asemenea, s-a înregistrat o scădere, atestată în toate sectoarele, a nivelului stării criminalității în comparație cu anul 2017, fiind înregistrate cu 909 mai puține infracțiuni (-8,4%).

Conform divizării teritoriale, este de reținut că cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate în capitală - 33,19 la sută.

**coraportul infracțiunilor înregistrate
în anul 2018, conform divizării teritoriale**

3.2. Tendințele și factorii criminalității

În anul 2018, fiecare a patra infracțiune comisă este din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,2% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 19,1% revin celor grave. În ultimii ani se înregistrează mai multe infracțiuni din categoria celor mai puțin grave și a infracțiunilor ușoare.

Datele statistice indică în continuare asupra ponderii infracțiunilor violente: omucideri, vătămări intenționate ale integrității fizice, violențe în familie.

Eforturile consolidate ale organelor de drept rezultă descoperirea multipleror infracțiuni de acest fel și tragerea făptuitorilor la răspundere. În același timp, este

de reținut faptul că, ca și în anii trecuți, un număr impunător dintre acestea sunt comise **în stare de ebrietate alcoolică**, în unele cazuri chiar avansată.

În anul trecut, în stare de ebrietate alcoolică au fost comise:

- practic fiecare al doilea caz de omor intenționat (93 din 170), de huliganism (786 din 1335), de cauzare a leziunilor corporale grave care au provocat decesul victimei (27 din 56), de violență în familie (503 din 909) și de violență în familie care a cauzat vătămarea gravă sau decesul victimei (37 din 53);
- fiecare al treilea caz de cauzare a leziunilor corporale grave (78 din 208);
- fiecare al optulea accident rutier soldat cu leziuni corporale grave și deces (34 din 283);
- majoritatea absolută a cazurilor de violență aplicată în privința colaboratorilor de poliție (90 din 122).

Totodată, deși se atestă o tendință de scădere a cazurilor de conducere a mijloacelor de transport în stare de ebrietate (2018 - 4085 cazuri, anul 2017 – 5096 cazuri), situația la acest capitol rămâne a fi alarmantă, în condițiile când acest număr de cazuri denotă o continuitate a flagelului respectiv.

Prin urmare, activitățile de profilaxie și combatere întreprinse de conducerea și efectivul Inspectoratului Național de Patrulare, în vederea sensibilizării opiniei publice prin spoturi publicitare sociale, prin acțiuni de contracarare și mărirea substanțială a sancțiunilor prevăzute de legea de specialitate, în final încă nu și-au atins scopul de extirpare sau diminuare la minimum a acestui fenomen infracțional.

Astfel, starea de ebrietate rămâne a fi una constantă pentru o bună parte de populație, generată de lipsa de ocupație, a unui loc permanent de lucru, de starea psihologică și degradare intelectuală, de nivelul de trai și accesul nestingherit la produsele alcoolice, realizate în continuare, cu sfidarea deschisă și directă a tuturor regulilor și politicilor adoptate de stat în domeniu.

În acest sens sunt de reținut și rezultatele unui studiu publicat în anul 2018 de Organizația Mondială a Sănătății, din care rezultă că moldovenii sunt unii dintre cei mai mari consumatori de alcool din Europa.

În ultima perioadă, sunt tot mai dese sesizările făcute organelor de urmărire cu privire la încălcarea flagrantă a dreptului de proprietate ale unor mari grupuri de cetățeni, cotași din localitățile rurale. Așa-numiții „lideri”, prin diferite forme și scheme ilegale, inclusiv sub pretextul existenței unor litigii civile, intră în posesia și prelucrează terenurile victimelor, acaparează roadele lor.

Tot în acest context se înscriu și investigațiile inițiate pe fapte de încălcare a drepturilor proprietarilor masivi de terenuri agricole, organizate juridic sub formă de SRL-uri, gospodării țărănești, care, inclusiv prin amenințări și violențe, comise de către reprezentanții altor agenți economici cu aceleași gen de îndeletniciri în domeniul agriculturii, sunt privați de drepturile lor de acces la terenurile ce le aparțin, de prelucrare a lor și de a beneficia în final de rezultatele muncii depuse.

Analiza la compartiment indică o reacție pro-activă a organelor de drept și la alte tendințe și forme de infracțiuni, care în ultima perioada de timp sunt în ascensiune. Eforturile consolidate au rezultat identificarea, reținerea și tragerea la răspundere penală a cetățenilor Republicii Moldova, care au participat în calitate de mercenari la conflictele militare regionale.

Asigurarea unei politici corecte de stat în domeniul colectării impozitelor, îmbunătățirea procedurii de reglementare a activității, a mecanismelor de control și monitorizare de către autoritatea fiscală a procesului a făcut posibilă creșterea importanță a veniturilor la bugetul public.

Pe de altă parte, a crescut randamentul și eficiența relevării de către Serviciul Fiscal a persoanelor care încalcă normele ce reglementează modalitatea de calcul, declarare și plată a impozitelor.

Conlucrarea Procuraturii și Ministerului Afacerilor Interne a făcut posibilă stabilirea mai multor scheme criminale utilizate de către persoanele gestionare ale unui șir de afaceri ilegale, care au comis evaziuni fiscale în proporții de sute de mii și milioane de lei. Au fost puse sub sechestru mijloace financiare și bunuri materiale pentru asigurarea recuperării prejudiciului cauzat prin asemenea infracțiuni statului.

3.3. Factorii criminalității

Rezumând analiza statistică a nivelului criminalității, este important a se atrage atenția că ponderea infracțiunilor înregistrate în anul 2018, ca și în anii precedenți, a continuat să **aparțină infracțiunilor contra patrimoniului - 15240, în special furturilor - 10411.**

Dinamica criminalității în anul trecut a fost generată de aceiași **factori obiectivi** de diferit ordin, legislativ, instituțional, economico-financiar, social ș.a., principalii fiind:

- nivelul scăzut de trai al unor categorii de cetățeni, lipsa surselor de venit permanent, inclusiv pentru asigurarea întreținerii personale, cât și a membrilor familiei, salarizarea insuficientă, rata înaltă de șomaj, nemotivarea timpului liber,

starea de criză socială, migrația masivă a populației în interiorul și în exteriorul țării, circumstanțe care au determinat în special ponderea **infracțiunilor contra patrimoniului care constituie 47,6%** din numărul total de infracțiuni înregistrate;

- dezintegrarea din mediul familial al copiilor, care în lipsa de mijloace pentru întreținere și a supravegherii corespunzătoare, recurg, în special, la comiterea infracțiunilor de furt și a sustragerilor în proporții mici;

- nivelul scăzut al conștiinței civice, lipsa culturii juridice și a încrederii în autoritatea organelor de drept și în reprezentanții acestora, atitudinea lipsită de responsabilitate față de răspunderea penală, contravențională a unor categorii de cetățeni, ce duce la comiterea faptelor infracționale cu caracter violent din partea acestora, circumstanțe care au condus la ponderea numărului infracțiunilor de **omor, huliganism, violență în familie, vătămare intenționată a integrității corporale, violență îndreptată asupra reprezentanților organelor de drept;**

- ineficiența sistemului de stat în domeniu și a activității de reprimare a infracționalismului, de reeducare și reintegrare în societate a persoanelor condamnate și private de libertate, coroborată și cu ineficiența parțială a politicii punitive a statului, bazată în multe cazuri pe aplicarea de pedepse non-privative de libertate, continuarea activității infracționale de către persoanele în privința cărora a fost încetată urmărirea penală în legătură cu intervenirea împăcării părților. Conform statisticilor, **6 din 10 deținuți în instituțiile penitenciare recidivează executarea pedepsei** privative de libertate a doua sau chiar a treia oară;

- criminalizarea faptei de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate (Legea nr.16-XV din 03.02.2009, art.264¹ din Codul penal), fapt care a determinat numărul mare de **infracțiuni în domeniul transporturilor** - în anul 2018 au fost înregistrate **5129** asemenea cazuri, **care constituie 16,0%** din numărul total de infracțiuni înregistrate;

- modificările legislative importante operate prin Legea nr.179, în vigoare din 17.08.2018, care au influențat dinamica infracțiunilor de evaziune fiscală, contrabandă și eschivare de la achitarea drepturilor de import, fiind revizuit cuantumul de delimitare a faptelor penale de cele contravenționale și fiscale.²²

3.4. Exercițarea urmăririi penale

În perioada de referință, procurorii au exercitat urmărirea penală în **4429** (3220 în 2017) cauze penale, prioritar cauzele vizând infracțiuni de omor și viol,

²² Notă: Informația aferent stării și dinamicii infracționalității, după categorii de infracțiuni, înregistrate în republică în ultimii ani, sunt redată în diagramele din anexele Raportului de activitate pentru anul 2018.

cele de corupere, luare de mită, trafic de influență și infracțiuni săvârșite de persoane publice, infracțiuni comise de grupări organizate, de evaziune fiscală în proporții deosebit de mari, de traficul ființelor umane etc. De asemenea, procurorii au exercitat urmărirea penală în cauze penale în care s-au constatat circumstanțe care au determinat, în condițiile legii de procedură penală, necesitatea retragerii cauzelor penale și preluării urmăririi penale.

În context, necesită să se accentueze că, creșterea numărului de cauze penale aflate în procedura nemijlocită a procurorilor a fost determinată de modificările operate în legislația procesual penală prin Legea nr.179 din 26.07.2018, intrată în vigoare din 17.08.2018, prin care articolul 270 din Codul de procedură penală a fost completat cu prevederi, potrivit cărora, suplimentar, în competența procurorului de a exercita nemijlocit urmărirea penală au fost date infracțiunile prevăzute la art.183, 185¹-185³, 223, 224, 225, 226, 227-242², 244-245⁹, 245¹¹-246², 248-255, 257-261¹ și 362 din Codul penal.

Din numărul total de cauze penale aflate în gestiunea nemijlocită a procurorilor, urmărirea penală a fost terminată în **1381** (*1283 în 2017*) cauze.

Au fost trimise în judecată **656** (*803 în 2017*) cauze penale privind comiterea a **819** (*970 în 2017*) infracțiuni de către **874** (*1183 în 2017*) persoane, din care **18** (*59 în 2017*) în privința colaboratorilor de poliție și **24** (*21 în 2017*) în privința minorilor.

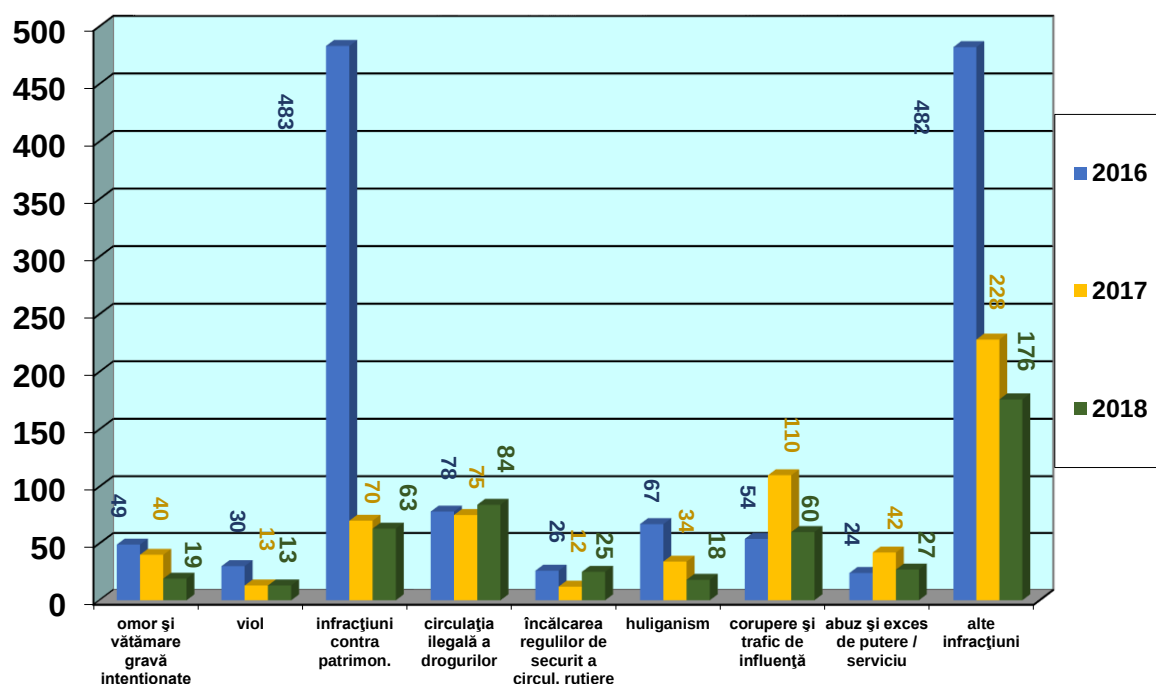
Justiției au fost deferite **12** cauze despre omucideri intenționate, **7** despre cazuri de vătămare intenționată gravă a integrității corporale și sănătății, **13** despre viol, **63** despre infracțiuni contra patrimoniului, **84** despre circulația ilegală a drogurilor, **31** despre contrabandă, **25** despre încălcarea regulilor de securitate a circulației rutiere, **18** despre huliganism, **60** despre infracțiuni de corupție și trafic de influență, **27** despre abuz și exces de putere, **19** despre infracțiuni militare, **12** despre infracțiuni contra justiției, **176** alte categorii de infracțiuni.

În procedura acordului de recunoaștere a vinovăției au fost deferite justiției **1** (*11 în 2017*) cauze penale privind comiterea a **1** (*11 în 2017*) infracțiuni.

Activitatea efectuată în acest domeniu, comparativ cu situația din ultimii doi ani, poate fi redată prin următoarele date cuprinse în tabelul ce urmează:

	exercitarea urmăririi penale	anul 2018	anul 2017	anul 2016
1.	urmăriri penale exercitate	4429	3220	6039
2.	cauze terminate	1381	1283	2490
3.	cauze încetate, clasate	724	471	1197
a	<i>din lipsa elementelor infracțiunii</i>	<i>673</i>	<i>409</i>	<i>538</i>
b	<i>pe împăcare</i>	<i>11</i>	<i>14</i>	<i>476</i>
c	<i>pe amnistie</i>	<i>7</i>	<i>12</i>	<i>31</i>
d	<i>pe alte motive de nereabilitare</i>	<i>33</i>	<i>36</i>	<i>152</i>
4.	cauze trimise în judecată	656	803	1293
	<i>infracțiuni incriminate</i>	<i>819</i>	<i>970</i>	<i>1481</i>
	<i>în privința minorilor</i>	<i>24</i>	<i>21</i>	<i>593</i>
	<i>persoane inculpate</i>	<i>874</i>	<i>1183</i>	<i>1742</i>
	<i>în privința polițiștilor</i>	<i>18</i>	<i>59</i>	<i>52</i>
	<i>cu acord de recunoaștere a vinovăției</i>	<i>1</i>	<i>11</i>	<i>39</i>
5.	cauze conexate	387	459	457
6.	cauze suspendate condiționat	1	2	5
7.	cauze suspendate	488	275	310
	<i>pe eschivare</i>	<i>165</i>	<i>72</i>	<i>158</i>
	<i>neidentificarea făptuitorilor</i>	<i>319</i>	<i>201</i>	<i>149</i>
8.	cauze rămase în gestiune	2179	1204	1241
	<i>cu persoane bănuite, învinuite</i>	<i>993</i>	<i>610</i>	<i>475</i>
9.	plângeri examinate, privind contestarea acțiunilor procurorilor / admise	2617/715	<i>2438/662</i>	<i>2126/541</i>

**coraportul cauzelor penale aferent categoriilor de infracțiuni
care au fost trimise în judecată în anii 2016 - 2018**

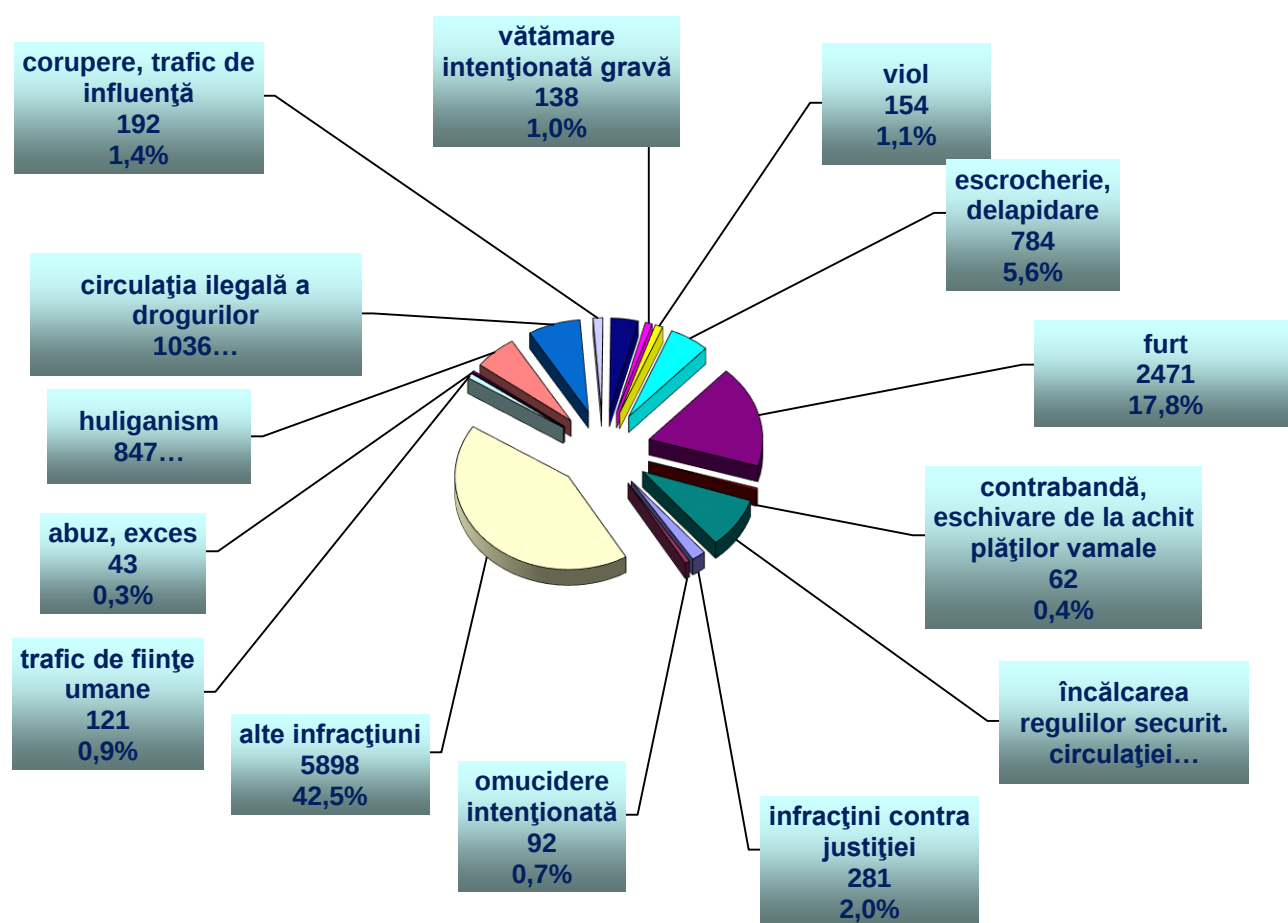

3.5. Conducerea și controlul urmăririi penale

Procurorii au condus urmărirea penală în **47514** (54093 în 2017) cauze, dintre care au terminat cercetările pe **21559** (24535 în 2017) cauze. În instanța de judecată au fost expediate **14138** (14338 în 2017) cauze penale privind comiterea a **15518** (15785 în 2017) infracțiuni de către **15807** (16445 în 2017) persoane. În perioada de raport au fost conexate **2997** (1862 în 2017) cauze, ceea ce explică și decalajul mare dintre numărul de cauze trimise în judecată și cel al infracțiunilor incriminate persoanelor inculpate.

Justiției au fost deferite **92** cauze despre omucideri intenționate, **138** despre cazuri de vătămare intenționată gravă a integrității corporale și sănătății, **154** despre viol, **3823** despre infracțiuni contra patrimoniului, **1036** despre circulația ilegală a drogurilor, **35** despre evaziuni fiscale și infracțiuni financiar-bancare, **62** despre contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale, **1221** despre încălcarea regulilor de securitate a circulației rutiere, **847** despre huliganism, **192** despre infracțiuni de corupție și trafic de influență, **43** despre abuz și exces de putere, **281** despre infracțiuni contra justiției, **5898** alte categorii de infracțiuni.

coraportul cauzelor penale care au fost finalizate cu rechizitoriu în 2018

Utilizarea procedurilor speciale denotă următorii indici: în procedură flagrantă au fost urmărite și deferite justiției **35** (*14 în 2017*) cauze; cu încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției **314** (*515 în 2017*) cauze penale.

În **7331** (*9817 în 2017*) cauze urmărirea penală a fost încetată și clasată, inclusiv în **4132** (*5235 în 2017*) cauze din lipsa faptului sau elementelor infracțiunii, **1895** (*2425 în 2017*) cauze în legătură cu împăcarea părților și retragerea plângerii prealabile, **171** (*438 în 2017*) cauze în baza actului de amnistie și **1133** (*1719 în 2017*) cauze din alte motive de nereabilitare, inclusiv în legătură cu liberarea de răspundere penală și tragere la răspundere contravențională în baza art.55 din Codul penal.

A fost suspendată condiționat urmărirea penală în **90** (*341 în 2017*) cauze.

De asemenea, procurorii au dispus suspendarea urmăririi penale, în baza art.287¹ din Codul de procedură penală, în **11560** (*13935 în 2017*) cauze, inclusiv în **2352** (*2328 în 2017*) cauze în legătură cu sustragerea persoanelor de la

urmărirea penală și în **9199** (11602 în 2017) cauze pe motivul neidentificării făptuitorului.

În gestiunea organelor de urmărire penală au rămas **11480** (12730 în 2017) cauze, în care sunt bănuite și învinuite **5045** (5481 în 2017) persoane.

Activitatea efectuată în acest domeniu, comparativ cu situația din ultimii trei ani, poate fi redată statistic prin următoarele cifre reflectate în tabelul și diagramele ce urmează:

	Conducerea urmăririi penale	anul 2018	anul 2017	anul 2016
1.	urmăriri penale conduse	47514	54093	62046
2.	hotărâri de neîncepere a urmăririi penale	13112	13854	18415
3.	cauze terminate	21559	24532	24530
4.	cauze încetate, clasate	7331	9817	11232
a	din lipsa elementelor infracțiunii	4132	5235	4795
b	pe împăcare	1895	2425	3488
c	pe amnistie	171	438	594
d	pe alte motive de nereabilitare	1133	1719	2348
5.	cauze trimise în judecată	14138	14338	13036
	infracțiuni incriminate	15518	15785	14323
	persoane inculcate	15807	16445	14550
	în procedură flagrantă	35	14	6
	cu acord de recunoaștere a vinovăției	314	515	570
6.	cauze conexate	2997	1862	2843
7.	cauze suspendate condiționat	90	341	262
8.	cauze suspendate	11560	13935	14925
	pe eschivare	2352	2328	1944
	pe neidentificarea făptuitorului	9199	11602	12974
9.	cauze rămase în gestiune /	11480	12730	14354
	cu persoane bănuite, învinuite	5045	5481	5188
10.	formulate indicații scrise pe dosare	8940	11158	11381
11.	cauze restituite pentru completarea urmăririi	840	803	779

12.	propuneri respinse de punere sub învinuire	145	179	225
13.	propuneri respinse de scoatere de sub urmărire	34	35	18
14.	persoane puse sub învinuire	21790	23831	22907
15.	stabilite și luate la evidență crime neînregistrate	31	25	99
16.	sesizări înaintate	425	475	649
17.	plângeri examinate, privind contestarea acțiunilor organelor de urm. penală/ admise	3508/742	3494/893	3866/926

3.6. Înlăturarea răspunderii penale și liberarea de răspundere penală

În anul 2018 procurorii au dispus soluții de netrimitere în judecată în **3250** (4987 în 2017) cauze în legătură cu împăcarea părților și retragerea plângerii prealabile, în baza actului de amnistie și din alte motive de nereabilitare, inclusiv în legătură cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională în baza art.55 din Codul penal.

Procuratura Generală, având ca obiectiv aplicarea unitară și corectă a dispozițiilor privind procedurile de înlăturare a răspunderii penale și de liberare de răspundere penală, permanent monitorizează practicile aplicate de procurori și în repetate rânduri a reținut atenția lor asupra unor omisiuni, cu privire la care s-a solicitat excluderea lor din activitate.

Urmare a verificării temeiniciei deciziilor adoptate, Procuratura Generală a inițiat anularea a 11 (31 în 2017) soluții de acest fel, din care: 1 ordonanță de încetare a urmăririi penale în baza art.55 din Codul penal, 9 ordonanțe de suspendare condiționată a urmăririi penale și 1 ordonanță de încetare a urmăririi penale în baza art.59 din Codul penal. Concomitent, cu privire la derogările de la lege, constatate la aplicarea procedurilor discreționare, au fost înaintate conducătorilor procuraturilor teritoriale 47 observații scrise cu privire la neajunsurile depistate și măsurile necesare a fi întreprinse pentru neadmiterea lor.

În rezultatul verificărilor, au fost constatate următoarele deficiențe:

- încetarea urmăririi penale în cazul în care învinuitul poate fi reeducat fără aplicarea unei pedepse penale în lipsa unor argumente suficiente care ar fi reflectate în materialele dosarelor, precum comportamentul învinuitului în cadrul urmăririi penale, prezența condamnărilor penale anterioare, funcția pe care o deține persoana ș.a.;

- nerespectarea condițiilor *sine qua non* la aplicarea suspendării condiționate a urmăririi penale, nestabilirea controlului privind respectarea obligațiilor determinate de procuror în ordonanța de suspendare condiționată a urmăririi penale, cu cerința informării neîntârziată de către organul de poliție în cazul în care aceste condiții au fost încălcate;

- neîncasarea de la persoana corespunzătoare a cheltuielilor judiciare, suportate de către stat pentru desfășurarea procesului penal la efectuarea testărilor alcoolscoapice, examenelor medicale, constatărilor și expertizelor;

- la aplicarea procedurii discreționare nu se întreprind măsurile necesare în vederea stabilirii cuantumului prejudiciului aflat în legătură cu săvârșirea infracțiunii;

- neacumularea informațiilor necesare care ar caracteriza personalitatea făptuitorilor, în special în partea ce ține de săvârșirea faptelor contravenționale, precum și referitoare la aflarea făptuitorilor în evidențele medicale și dependența acestora de alcool și/sau droguri, lipsa actelor care ar caracteriza persoana.

Pentru unificarea practicii aplicării dispozițiilor legale la urmărirea penală, Procuratura Generală a elaborat în martie 2018 **Instrucțiunea cu caracter general cu privire la aplicarea unor dispoziții legale ce țin de liberarea de răspundere penală.**

Analizele efectuate cu privire la gradul de respectare a acesteia indică o tendință pozitivă, numărul de omisiuni importante, de natură se afecteze soluțiile de acest fel, fiind în descreștere constantă.

3.7. Respectarea termenului rezonabil

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în mai multe hotărâri că examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa.

Pentru a asigura respectarea termenului rezonabil la conducerea și exercitarea urmăririi penale, înlăturarea din activitate a fenomenului de tergiversare a urmăririi penale, pentru accelerarea și finalizarea cercetărilor în cauzele penale, procurorii au întreprins următorul spectru de măsuri:

- au fost instituite proceduri de control strict a desfășurării urmăririi penale pe cauze cu termene îndelungate de efectuare a cercetărilor, cu verificarea sistematică acțiunilor procesuale efectuate și termenului de realizare a acestora, cu dispunerea indicațiilor necesare în vederea accelerării investigațiilor;

- s-au organizat ședințe operative în cadrul cărora este analizată desfășurarea urmăririi penale pe cauzele respective, sunt analizate constatările din încheierile instanțelor de judecată de accelerare a urmăririi penale și se decide asupra acțiunilor concrete și termenului de executare acestora;

- au fost organizate, inclusiv și cu participarea ofițerilor de urmărire penală, ședințe speciale cu caracter de perfecționare profesională la care au fost puse în discuție metodică planificării urmăririi penale și conducerii acesteia în cazul anumitor categorii de infracțiuni, metodică cercetării anumitor categorii de infracțiuni;

- constatând tergiversarea urmăririi penale, procurorii au inițiat **106** proceduri disciplinare pentru sancționarea disciplinară a ofițerilor de urmărire penală care au comis încălcările respective.

Măsurile date sunt relevante și binevenite.

Datele statistice indică număr de **6123** cauze penale rămase în gestiune la 01.01.2019 cu termenul de urmărire penală mai mare de 6 luni de zile, față de situația de la 01.01.2018, când numărul lor a constituit 2097 cauze.

Teritorial, numărul cauzelor penale indicate este repartizat diferit, în dependență de eforturile depuse de organele de urmărire penală și ale Procuraturii.

Studiile efectuate arată că, din punct de vedere al respectării termenelor rezonabile, se prezintă a fi problematică practic fiecare a 4-a cauză penală (*în dependență de teritorialitate*), iar practic în cel puțin 15 la sută din cazuri (*adică în fiecare a șasea adresare*) au fost reclamate fapte de tergiversare a urmăririi penale. Elementul caracterului îndelungat al cercetărilor provoacă în mare parte participanților la proces neîncrederea în activitatea nemijlocită a ofițerului de urmărire penală/ procurorului responsabil de caz în particular, cât și subdiviziunii respective în ansamblu.

Factorii ce condiționează fenomenul tergiversării urmăririi penale sunt în mare parte aceiași ca și în perioadele precedente, în special, pot fi menționați următorii:

- pregătirea profesională insuficientă a unor ofițeri de urmărire penală, coroborată cu fluctuația mare de cadre și volumul mare de lucru care îi revine fiecăruia;
- neefectuarea imediată a acțiunilor procesuale ce nu suferă amânare;
- termenele îndelungate de efectuare a expertizelor;

- numărul mare al persoanelor care se ascund de la organul de urmărire penală, coroborat cu căutarea necalitativă a acestora;
- migrarea peste hotare a participanților la proces.

Spre regret, constatările arată că cel mai important factor care influențează termenul rezonabil al urmăririi penale este lăsarea cauzelor penale în nelucrare.

Urmare a unor verificări, efectuate de Procuratura Generală pe parcursul anului 2018, au fost stabilite cazuri când se tergiversează perioade îndelungate urmărirea penală, iar unii procurori nu reacționează la tergiversări, nu țin cont de rezonabilitatea perioadei de efectuare a acțiunilor de urmărire penală, încălcând prevederile actelor instituționale specificat și ale Codului de procedură penală. Ca rezultat, Procuratura Generală a intervenit cu atenționări în peste 80 de cauze penale.

Problema respectării termenului rezonabil la efectuarea urmăririi penale este destul de stringentă, iar de faptul cum autoritățile statale asigură cercetarea în termene rezonabile a fiecărui caz de infracțiune depinde în mare măsură gradul de realizare a unuia din principalele drepturi fundamentale ale persoanei - de a beneficia de un acces liber la justiție și de un proces echitabil.

La compartiment, ca obiective se prezintă a fi:

- întreprinderea de măsuri concrete, în comun cu conducătorii organelor de urmărire penală, pentru a se contribui la accelerarea cercetărilor în cauzele penale restante cu termene de peste 6 luni de zile, în vederea eradicării problemei;
- dinamizarea și finalizarea investigațiilor în cauzele penale cu termene mai mari de 6 luni, aflate în gestiunea nemijlocită a procurorilor.

3.8. Starea de fapt pe diferite categorii de infracțiuni

3.8.1. Combaterea corupției

Sarcina de a combate infracționalitatea de corupție, conexă actelor de corupție este atribuită organelor de specialitate - Procuratura Anticorupție și Centrul Național Anticorupție, care își desfășoară activitatea pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Mai mult, activitatea Centrului Național Anticorupție în domeniul urmăririi penale este condusă de către procuratura specializată. Astfel, responsabilitatea în acest domeniu este, în esență, a instituției Procuraturii.

Rezultatele activității de prevenire și combatere a corupției în anul 2018 sunt caracterizate, în principal, prin creșterea numărului de cauze aflate în gestiune, inclusiv finalizate prin trimitere în judecată, și complexitatea acestor cauze, care au

vizat fapte grave de corupție sau fapte de corupție comise de demnitari, magistrați ori persoane cu funcții de conducere în administrația publică centrală și locală.

Ca și în anii precedenți, desfășurarea activității în domeniul combaterii corupției a urmărit respectarea tuturor garanțiilor procesuale, creșterea standardelor calitative și cantitative, efectuarea cu celeritate și profesionalism a urmăririi penale și diferirea cazurilor investigate justiției.

În perioada de raport, în gestiunea Procuraturii Anticorupție au fost înregistrate 578 sesizări despre comiterea infracțiunilor, comparativ cu 702 în anul 2017. Rezultatele examinării acestora este redat în tabelul de mai jos:

	Perioada de activitate		2018		2017		2016	
1.	Sesizări restante la începutul perioadei de raport		46		45		14	
2.	Sesizări înregistrate în perioada de raport		532		657		416	
3.	Sesizări aflate în gestiunea procurorilor		578		702		430	
4.	Transmise după competență		8		14		10	
5.	Sesizări soluționate de procurori	Dispusă pornirea urmăririi penale	518	351 (68%)	642	449 (70%)	375	269 (71,7 %)
		Dispusă neînceperea urmăririi penale		167 (32%)		193 (30%)		106 (28,3 %)
6.	Sesizări restante la sfârșitul perioadei de raport		52		46		45	

În anul 2018 a fost pornită urmărirea penală în 351 cazuri (68%), comparativ cu 2017, când au fost pornite 449 cauze penale (70%). În același timp, numărul de sesizări asupra cărora procurorii au decis a refuza în pornirea urmăririi penale a scăzut de la 193 (30%) în 2017 la 167 (32%) în 2018.

Procurorii în Procuratura Anticorupție, exercitând atribuțiile de conducere a urmăririi penale desfășurate de Centrul Național Anticorupție au examinat și adoptat soluții cu privire la propunerile parvenite de la organul de urmărire al CNA aferent examinării sesizărilor și comunicărilor despre infracțiuni și au dispus pornirea urmăririi penale în 714 de cauze penale, comparativ cu 720 anul 2017, iar în 354 cazuri, comparativ cu 450 în perioada anului 2017, au decis refuzul în pornirii urmăririi penale.

Indicii numerici ce privesc activitatea de soluționare a sesizărilor cu privire la infracțiuni, înregistrate la CNA, comparativ cu perioada anilor 2016 și 2017, sunt redați în tabelul de mai jos:

Perioada de activitate		Anul 2016		Anul 2017		Anul 2018	
Sesizări înregistrate în perioada de raport (inclusiv autosesizări)		1459		1135		1085	
Acte înaintate procurorului în temeiul art. 274 CPP		1660		1342		1118	
Transmise după competență		56		44		41	
Sesizări soluționate de procurori	Dispusă pornirea urmăririi penale	1464	795 (54,3%)	1170	720	1068	714
	Dispusă neînceperea urmăririi penale		669 (45,7%)		450		354

Exercitarea și conducerea urmăririi penale de către procurorii în Procuratura Anticorupție pe parcursul anului 2018 este caracterizată prin indicii de mai jos (indicii cu privire la exercitarea urmăririi penale și cei din conducerea urmăririi penale sunt indicați prin semnul „/”):

		2018		2017		2016	
1.	Restanță la începutul perioadei de raport	594/879		484/838		112/877	
2.	Pornită urmărirea penală	352/714		453/722		268/795	
3.	Cauze parvenite de la alte organe, reluate, disjuse	156/421		296/443		446/528	
4.	Total în gestiune	1102/2014		1233/2003		826/2200	
5.	Cauze în care s-a terminat urmărirea penală, inclusiv:	228/619	Trimise în judecată 113/284	301/610	177/278	166/612	78/278
			Încetate, clasate 115/335		124/332		88/332
6.	Suspendate	19/37		10/15		10/15	
7.	Conexate	159/308		195/266		72/266	
8.	Transmise după competență	103/287		133/203		94/203	
9.	Restanță la sfârșitul perioadei de raport	593/713		594/888		484/842	

În perioada de raport, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017, a scăzut cu 175 cauze penale numărul dosarelor în care procurorii au condus urmărirea penală. Numărul cauzelor penale aflate în exercitare la procurorii Procuraturii Anticorupție de asemenea a scăzut de la 1233 în 2017 la 1102 în 2018. Din numărul total al cauzelor penale aflate în gestiunea procurorilor, 113 cauze au fost expediate în instanța de judecată, comparativ cu 177 pentru perioada anului 2017, iar 115 cauze au fost încetate/clasate comparativ cu 124 cauze în perioada anului 2017.

Analiza indicilor statistici denotă o reducere a numărului de cauze penale în gestiune, care se datorează micșorării numărului cauzelor penale parvenite de la alte organe conform competenței, neacoperirea cu personal a funcțiilor vacante de procuror și lipsa de personal detașat suficient. În același timp e de notat că în domeniul exercitării urmăririi penale unui procuror din Procuratura Anticorupție îi revin aproximativ 40 cauze penale, iar în domeniul conducerii urmăririi penale procurorului îi revin aproximativ 50 cauze penale. Cu privire la cauzele penale trimise în judecată cu rechizitoriu e de menționat că cele mai multe se referă la infracțiuni de corupție. Tabelul de mai jos reflectă starea de fapt cu privire la numărul de cauze remise în instanță (indicii cu privire la exercitarea urmăririi penale de către Procuratura Anticorupție și cei din conducerea urmăririi penale în cauzele aflate în gestiunea Centrului Național Anticorupție sunt indicați prin semnul „/”):

Categorii de infracțiuni		Cauze trimise în judecată			
		2018		2017	
infracțiuni de corupere	art.324	55/194	11/24	100/170	37/31
	art.325		7/59		16/47
	art.326		37/107		47/90
	art.333		0/2		0/2
	art.334		0/2		0/0
abuz de putere sau de serviciu (art. 327, 335 CP)		13/28		22/20	
depășire a atribuțiilor de serviciu (art. 328 CP)		5/8		11/20	
neglijență (art. 329 CP)		3/4		2/5	
infracțiuni contra justiției (art. 303-323 CP)		5/4		20/6	
escrocherie și delapidarea averii străine (art.186-190, 191 CP)		10/13		12/21	
Circulația ilegală a substanțelor narcotice (art. 217-219 CP)		0/0		0/0	
infracțiuni financiar-economice, evaziuni fiscale, spălare de bani (art. 238-250, 251 CP)		7/7		5/6	
contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale (art.248, 249)		0/0		0/1	
alte categorii		15/26		5/23	
Total		113/173		177/264	

Cauzele penale din tabelul de sus au vizat următorii subiecți deferiți justiției:

SUBIEȚII INFRAACȚIUNILOR ÎN CAUZELE EXPEDIMATE ÎN JUDECATĂ PE INFRAACȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI CONEXE ACESTORA		
Justiție	judecători	5
	funcționari publici	0
colaboratori ai organelor Procuraturii	procurori	3
	funcționari publici	3
executori judecătorești		4
avocați		14
Ofițeri de urmărire penală	ai MAI	5
	ai CNA	0
	ai Serviciului Vamal	0
Colaboratori ai MAI		44
Serviciul Vamal		5
Administrația publică locală	Președinți de raion	1
	primari	16
	viceprimari	1
	consilieri	1
	secretari ai consiliului	2
	alți funcționari publici	10
Organele centrale de specialitate ale administrației publice	vice-miniștri / secretari de stat	0
	Conducători ai altor autorități administrative centrale	1
	Funcționari ai ministerelor și subdiviziunilor acestora	9
	Funcționari ai altor autorități administrative centrale	1
Întreprinderi de stat sau municipale	administratori	6
	contabili	3
	alți angajați	2
Inclusiv:	registratori ai ÎS „Registru”	5
	registratori ai ÎS „Cadastru”	1
Sectorul financiar-bancar	conducători ai instituțiilor financiare și subdiviziunilor acestora	2
	alți angajați	8
Societăți comerciale	administratori	49
	contabili	4
	alți angajați	7
Colaboratorii instituțiilor medico-sanitare publice	directori și vice-directori	1
	contabili	1
	medici	15
Angajații în sfera învățământului	directori și vice-directori	3
	contabili	0
	pedagogi	10
Societăți necomerciale	membri ai ONG	0
	membri ai partidelor	0
	alte societăți	2
Alte categorii		184
TOTAL		438

Complexitatea urmăririi penale în cauzele de corupție și conexe corupției este trăsătura de bază a cauzelor aflate în gestiunea Procuraturii Anticorupție și CNA. Drept exemple în acest sens pot fi menționate următoarele cauze penale:

✚ La 17 august 2018 Procurorul General a pornit urmărirea penală privind bănuiala rezonabilă de comiterea de către un judecător al Curții de Apel Chișinău a infracțiunii prevăzute la art.326 al.(2) lit.lit.b), c) Cod penal. Ulterior, la cauza penală menționată supra au fost conexate alte 16 cauze. În cadrul urmăririi penale 11 persoane au fost puse sub învinuire pentru săvârșirea faptelor de corupere pasivă, corupere activă, trafic de influență, pronunțare cu bună știință a deciziilor, încheierii contrare legii și amestecul în înfăptuirea justiției, din acestea 5 sunt judecători în Curtea de Apel Chișinău și în Judecătoria Chișinău, sediul Centru, un procuror în Procuratura mun.Chișinău, un avocat, un asistent judiciar și un medic.

✚ În una din cauze, pornită privind bănuiala rezonabilă de comiterea a infracțiunii prevăzute la art.325 al.(3) lit.a/1) din Codul penal, la care ulterior au fost conexate alte 4 cauze în care se investighează infracțiunile prevăzute la art.324 alin.(3) lit.a) - corupere pasivă, art.325 alin.(3) lit.a/1) - corupere activă și 243 alin.(2) lit.b) din Codul penal - spălarea de bani, 3 persoane au fost puse sub învinuire pentru săvârșirea faptelor infracționale, dintre care o persoană cu statut de judecător, alta cu statut de procuror și un avocat.

✚ Pe faptul comiterii infracțiunii de depășire a atribuțiilor de serviciu la procurarea și reparația imobilului din str.Alexandru cel Bun nr.100 la 27.01.2017 a fost pornită urmărire penală. În rezultat 6 persoane au fost puse sub învinuire, inclusiv, un ex-Procuror General pentru cauzarea unui prejudiciu bugetului de stat în valoare de 24 103 600 lei. În cadrul urmăririi penale a fost aplicat sechestrul pe bunuri în valoare totală de peste 17 mln lei. Cauza penală a fost diferită justiției la 26.04.2018.

✚ Cauza penală privind corupția din învățământ și traficul de influență a angajaților Academiei de Studii Economice a Moldovei, pornită la 13.08.2018, în care sunt puși sub învinuire 60 persoane și aplicat sechestrul asupra bunurilor care le dețin învinuiții. Urmărirea penală în această cauză continuă.

✚ La 14.03.2018 a fost pornită urmărire penală în temeiul art.327 alin.(2) lit.(b/1) și art. 330² Cod penal, pe faptul folosirii intenționate de către o persoană publică a situației de serviciu, săvârșită din interes material, de către angajații Secției Radiologie și Tomografie Computerizată a Instituției Medical Sanitar Publice Centrul Republican de Diagnosticare Medicală, inclusiv de către șeful

Secției, care începînd cu anul 2017 și pînă la momentul reținerii, împreună cu mai mulți angajați ai instituțiilor medicale din țară, în scopul efectuării investigațiilor tomografice-computerizate, au primit de la pacienții cu asigurare medicală mijloace bănești între 1000 și 5400 lei pentru o investigație. Sechestru a fost aplicat pe mijloace financiare în sumă de 6 535 783 lei și imobile în valoare de peste 521 156 lei.

✚ Cauza penală pe faptul acțiunilor de corupție în domeniul transportului auto, în care au fost documentați angajații Î.S. „Stațiile și Gările Auto”, care primeau remunerație ilicită de la șoferii de rute pentru a putea activa în regim preferențial. La moment pe cauza penală au fost puși sub învinuire 61 de persoane, 14 funcționari din cadrul Î.S. „Stațiile și Gările Auto” au fost suspendați din funcție. Cauza e în continuare în gestiunea organului de urmărire penală.

✚ Cauza penală pe faptul abuzului de serviciu și îmbogățirii ilicite a șefului Secției tomografie din cadrul Centrului Republican de Diagnosticare Medicală, instituție prejudiciată cu suma de 1 080 000 lei, a fost expediată în instant de judecată pentru examinare. În cadrul cauzei penale învinuitul a fost suspendat din funcție și aplicat sechestru pe bunuri materiale în valoare totală de 5 746 623 lei.

Pe parcursul anului 2018, pe dosarele aflate în exercitare și conducere la procurorii anticorupție au fost dispuse 73 de delegații în adresa Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale, iar în rezultat a fost aplicat sechestru pe suma de **156 563 125 lei**.

Instanțele de judecată de fond, cu participarea procurorilor din Procuratura Anticorupție, în perioada de raport au pronunțat **292 de sentințe**, din care: de condamnare **237 în privința a 277 persoane**, de încetare **40 în privința a 53 persoane** și de achitare **15 în privința a 27 persoane**. Rezultatele examinării de către instanțele de fond în 2018 a cauzelor Procuraturii Anticorupție, comparativ cu anii 2015 - 2017, sunt reflectate în tabelul ce urmează:

Perioada de raport	2018	2017	2016	2015
Cauze penale /persoane/ examine cu pronunțarea sentinței de:	292/357 (100% / 100%)	270/327 (100% / 100%)	228/290 (100% / 100%)	231/293 (100% / 100%)
1. condamnare	237/277 (81,2% / 77,6%)	219/258 (81,1% / 78,9%)	179/219 (78,5% / 75,5%)	189/224 (81,8% / 76,5%)
inclusiv în privința persoanelor juridice	1/1	1/1	2/2	3/5
2. încetare	40/53 (13,7%/14,8%)	33/42 (12,2% / 12,8%)	28/37 (12,3% / 12,8%)	22/36 (9,5% / 12,3%)
3. achitare	15/27 (5,1% / 7,6%)	18/27 (6,7% / 8,3%)	21/34 (9,2% / 11,7%)	20/33 (8,7% / 11,2%)

În 2018, pe cauzele de corupție și conexe corupției instanțele de judecată de fond au pronunțat cu 22 sentințe, în privința a 30 persoane, mai mult decât în 2017. Practic la același nivel a rămas ponderea sentințelor de condamnare (81,2%), iar ponderea sentințelor de achitare este în scădere, de la 6,7% în 2017 la 5,1% în 2018. Ponderea sentințelor de încetare și a persoanelor în privința cărora s-au dispus aceste sentințe a crescut de la 12,2% în 2017 la 13,7% în 2018.

Din numărul total de cauze examinate în fond 201 (sau 69%) în privința a 228 persoane (sau 63,7%) se referă la infracțiuni de corupție.

Aplicabilitatea procedurilor de examinare judiciară simplificată a cauzelor se caracterizează prin utilizare în 68% de cauze cu sentințe de condamnare, inclusiv 7 cauze au fost examinate în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, iar 155 cauze - în baza probelor administrate în faza urmăririi penale, și în 10% din cauzele cu sentințe de încetare, inclusiv 1 cauză a fost examinată în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, iar 3 cauze în baza probelor administrate în faza urmăririi penale.

În 2018, ca urmare a examinării în fond, instanțele de judecată au pronunțat 237 sentințe de condamnare cu stabilirea următoarelor **categorii de pedepse**:

- *Închisoare sau închisoare cu amendă* – pentru 29 persoane (10,5% din totalul celor 277 persoane), comparativ cu 35 persoane (13,5%) în 2017,
- *Închisoare sau închisoare cu amendă, în ambele cazuri cu aplicarea art.90 Cod penal* – pentru 107 persoane (38,6%), comparativ cu 89 (34,5%) în 2017,
- *Amendă* – pentru 141 persoane (50,9%), comparativ cu 134 (52%) în 2017.

Printre persoanele condamnate de instanțele de fond cu participarea procurorilor Procuraturii Anticorupție pe parcursul anului 2018 sunt: 6 avocați; 2 judecători; 1 procuror; 1 ex-deputat; 4 ofițeri de urmărire penală; 7 ofițeri de investigații; 3 ofițeri de patrulare; 6 ofițeri de sectori; 2 colaboratori ai Poliției de Frontieră; 9 colaboratorii altor diverse subdiviziuni ale organelor afacerilor interne; 2 primari; 1 vicepretor; 2 angajați ai Serviciului Fiscal de Stat; 4 angajați ai Serviciului Vamal; 14 persoane din personalul instituțiilor medicale; alte 213 persoane din alte categorii de subiecți, fie neangajate în serviciu.

În 91 de sentințe, comparativ cu 55 în 2017, a fost dispusă aplicarea **confiscării speciale** a bunurilor provenite din sau destinate pentru comiterea infracțiunii, **în valoare totală de 28.556.381 lei**.

Amenda a fost aplicată în 178 de sentințe în privința a 205 persoane, inclusiv în cazuri de aplicare a pedepsei închisoare cu amendă, în mărime totală de 402.520 u.c., echivalent a 16.839.175 lei.

La solicitarea procurorului, instanțele judecătorești au admis cheltuieli judiciare în valoare totală de 100.890 lei.

În ce privește cele **40 sentințe de încetare**, pronunțate de instanțele de fond **în privința a 53 persoane**, e de menționat că motivele invocate au fost: în privința a 36 persoane procesul penal a fost încetat în legătură cu intervenirea termenului prescripției prescripției; în privința a 3 persoane - în legătură cu împăcarea părților (2 cazuri de escrocherie și 1 de dobândire a bunurilor obținute pe cale criminală); în privința a 2 persoane - în legătură cu amnistia (1 caz de neglijență și 1 caz de pronunțarea unei hotărâri judecătorești contrare legii); în privința altor 2 persoane procesele penale (1 caz de infracțiune de corupere pasivă în proporții ce nu depășesc 100 unități convenționale și 1 caz de escrocherie) au fost încetate cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională a acestora; în privința a alte 4 persoane procesul penal a fost încetat pe motiv că faptele constituiau contravenții; în privința altor 6 persoane procesul penal a fost încetat în legătură cu existența altor circumstanțe ce exclud urmărirea penală, inclusiv în 2 cazuri soluțiile de încetare a procesului penal au fost determinate de interpretările Curții Constituționale privind declararea neconstituționalității unor prevederi ale Codului penal.

În cazul **sentințelor de achitare**, lipsa elementelor infracțiunii în acțiunile persoanei a servit temei pentru achitarea a 15 persoane, iar alte 11 persoane au fost achitate pe motivul lipsei faptului infracțiunii și într-un caz pe motiv că fapta nu a fost comisă de inculpat.

După categoriile de infracțiuni, cele mai multe achitări au fost pronunțate pentru: infracțiunea de corupere pasivă (preponderent pentru cea în proporții ce nu depășește 100 u.c.) în privința a 8 persoane; în privința a 4 persoane pentru trafic de influență; în privința a câte 3 persoane pentru abuz de putere și abuz de serviciu; pentru exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, neglijență și cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere în privința a câte 2 persoane; pentru corupere activă, fals în actele publice și falsul în declarații – câte 1 persoană.

Activitatea desfășurată de Procuratura Anticorupție în perioada de raport în domeniul recuperării prejudiciului, a bunurilor obținute pe cale criminală, la etapa urmăririi penale, se prezintă în tabelul următor:

			Procuratură	OUP
Prejudiciul cauzat	Total (valoarea)		497.957.543	130.739.566
	Inclusiv	Cauzat autorităților publice/bugetului public	99.402.547	64.487.366
		Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	117.942.608	29.563.861
		Pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	621.303	23.477.547
		Pe cauze clasate pe motive de nereabilitare	-	669.330
		Pe cauze suspendate condiționat	-	-
		Pe cauze suspendate	334.171	20.000
		Pe cauze restante	379.059.460	77.008.857
Prejudiciul reparat în cursul urmăririi penale	Total (valoarea)		1034725	2.199.874
	Inclusiv	Cauzat autorităților publice/bugetului public	589.055	1.710.584
		Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	870.535	1.967.626
		Pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	-	19.845
		Pe cauze clasate pe motive de nereabilitare	-	32.404
		Pe cauze suspendate condiționat	-	-
		Pe cauze suspendate	-	-
		Pe cauze restante	164.190	180.000
		Valoarea bunurilor ridicate și restituite	20.000	761.888
Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea (total)		152.992.573	59.706.376
	Inclusiv	Pentru asigurarea prejudiciului cauzat autorităților publice/bugetului public	23.820.707	25.702.481
		Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	37.098.883	18.925.737
		Pe cauze restante	115.066.308	40.780.639
		Pe alte categorii de cauze	827.381	-

Tabelul menționat infra reflectă starea de fapt cu privire la cheltuielile judiciare:

				Procuratură	OUP
Cheltuieli judiciare încasate pe procesele penale /cu deciziile procurorilor de refuz în pornirea urmăririi penale/			1		
Urmărirea penală					
Cheltuieli judiciare recuperate benevol	Total (suma în lei)		2	65.783	27.548
	Inclusiv	pentru efectuarea expertizelor/constatărilor	3		3.920
		pentru efectuarea traducerilor/interpretărilor	4		
		pentru realizarea extrădărilor	5		
		alte	6	65.783	23.628
Cheltuieli judiciare dispuse pentru încasare de către procurori pe cauze cu soluții de netrimiteri în judecată	Total (suma în lei)		7		16.154
	Inclusiv	pentru efectuarea expertizelor/constatărilor	8		
		pentru efectuarea traducerilor/interpretărilor	9		
		pentru realizarea extrădărilor	10		7.016
		alte	11		9.138
Cheltuieli judiciare care au fost achitate în baza deciziilor procurorilor(din cele dispuse, indicate în rândul 7)			12		7016
Nr. de cazuri de punere în executare, în ordinea prevăzută de Codul de executare, a ordonanțelor când nu au fost executate benevol (din cele dispuse, indicate în rândul 7)			13		
Cheltuieli judiciare care au fost recuperate pe cauzelecu soluții din anii precedenți de netrimiteri în judecată			14		
Judecarea cauzei					
Cheltuieli judiciare specificate în informația-anexă la rechizitoriu	Total (suma în lei)		15	1.194.680	1.869.741
	Inclusiv	pentru efectuarea expertizelor/constatărilor	16	54.570	133.668
		pentru efectuarea traducerilor/interpretărilor	17	85	14.025
		pentru realizarea extrădărilor	18		
		alte	19	1.140.025	1.722.047
Cheltuieli judiciare dispuse spre încasare conform sentinței			20	40.977	59.914
Din ele: 1) pe cauze trimise în judecată în 2018			21	39.037	57.331
2) pe cauze trimise în judecată în anii precedenți			22	1.940	2.582

Recuperarea bunurilor infracționale în cazul fraudei bancare

Procuratura Anticorupție și organul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție, începând cu anul 2009, au instrumentat mai multe cauze penale sub diferită calificare juridică (escrocherie, dobândirea creditului prin înșelăciune, încălcarea regulilor de creditare, spălarea banilor și infracțiuni de corupție) ce țin de activitatea frauduloasă a celor trei bănci comerciale: "Banca de Economii" S.A., "Banca Socială" S.A. și "Unibank" S.A.

În cadrul instrumentării cauzelor penale privind devalizarea celor trei bănci comerciale, au fost constatați următorii factori de risc care constituie cauza prejudicierii sistemului bancar cu *13,34 miliarde lei*, ce reprezintă valoarea hârtiilor de valoare de stat emise în vederea acoperirii creditelor de urgență acordate de BNM în favoarea "Banca de Economii" S.A., "Banca Socială" S.A. și "Unibank" S.A. în conformitate cu Hotărârile de Guvern din 13.11.2014 și 30.03.2015:

1. Gestionarea defectuoasă și frauduloasă a managementului celor trei bănci comerciale;
2. Creditarea masivă a persoanelor afiliate acționarilor cu încălcarea masivă a principiilor de prudență;
3. Efectuarea plasărilor excesive a mijloacelor financiare în străinătate cu încălcarea normelor prudențiale de risc;
4. Raportarea eronată către BNM a poziției financiare a celor trei bănci;
5. Falsificarea documentelor și înregistrărilor contabile.

Subiecții care sunt vizați în aceste cauze penale sunt persoane fizice, persoane juridice (beneficiari ai creditelor bancare), funcționari din cadrul celor trei bănci comerciale, persoane publice și persoane cu funcție de demnitate publică.

Mijloacele financiare fraudate au fost utilizate în scop de:

- Rambursare a creditelor bancare contractate anterior la cele 3 bănci, devenite scadente;
- Plăți în contul diferitor companii producătoare de mărfuri și prestatoare de servicii, rezidente ale Germaniei, Austriei, Elveției, Italiei, Maldive, Franței, Monaco, Portugaliei etc., procurate servicii de zboruri charter, servicii hoteliere și turistice, servicii medicale, bunuri imobile și mobile, accesorii de lux etc;
- Transferuri în conturile bancare a diferitor persoane fizice, deschise în bănci comerciale din Letonia, Cipru, Federația Rusă și SUA;
- Plăți în conturile unui grup de companii off-shore, deschise în bănci din Letonia și Liechtenstein, cât și în contul unor societăți rezidente ale României,

deschise la "RAIFFEISEN BANK", având ca scop acordarea de mită funcționarilor publici de rang înalt din cadrul Guvernului sau altor instituții publice ale Republicii Moldova;

- Transferuri către conturile bancare ascunse, ce aparțin unui grup de societăți din Republica Moldova, deținute în băncile din Federația Rusă: "ALEF BANK,, și "METROBANK";

- Transferuri către grupul "Platon", realizate prin plăți fictive pentru "utilaj" și "materiale de construcție" în adresa unor companii off-shore, cu conturile deschise la "TRASTA KOMERCBANKA", Letonia, implicate și în tranzitări de mijloace bănești în sumă de cca 22 miliarde dolari SUA prin intermediul conturilor corespondente deschise de către băncile rusești la BC "MOLDINDCONBANK" S.A.;

- Transferuri în conturile diferitor companii off-shore, denumite "mixer", deschise în bănci din Cipru, Elveția, Estonia, având la bază plăți fictive pentru "materiale de construcție", "servicii IT" etc.

Beneficiarii majori ai fraudei bancare pot fi calificați la moment în două grupuri: "Grupul Gacikevici" și "Grupul Filat, Platon și Șor".

"Grupul Gacikevici" pentru perioada 2007-2012 a fraudat 3,2 miliarde lei, acesta include 97 persoane juridice și 15 persoane fizice, cărora le-a fost incriminată comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 238, art. 239 și art.190 din Codul penal.

"Grupul Filat, Platon și Șor" pentru perioada 2013-2014 a fraudat 6,5 miliarde lei, acesta include 12 persoane juridice și 21 persoane fizice, făptuitori ai infracțiunilor prevăzute de art. 190, art.196, art.238, art.335, art.243 și art.239¹ din Codul penal.

Totodată, sunt în proces de investigație, acumulare de probe, identificare exactă a beneficiarilor finali, din grupurile menționate sau persoane neafiliate grupurilor menționate, mijloace financiare în mărime de 1,06 miliarde lei.

În întregul proces de fraudare, au fost implicate peste 200 persoane juridice rezidente și nerezidente, o parte dintre care au fost recunoscute vinovate, prin hotărâri definitive ale instanțelor de judecată, persoane dețin statut de inculpat, persoane dețin statut de învinuit și alte persoane dețin statut de bănuît.

Astfel, la moment sunt pronunțate hotărâri definitive în 5 dosare penale, cîte 3 cauze sunt în proces de examinare la Curtea de Apel și în instanța de fond. La etapa de urmărire penală sunt investigate alte 33 cauze penale.

Deciziile definitive de condamnare, vizează fraudele:

✓ **52 milioane lei** – condamnați RUSU Ion, Caravita & CO SRL și Bussines Estates Investments SRL.

✓ **472 milioane lei** – condamnat FILAT Vladimir.

✓ **869 milioane lei** – condamnat PLATON Veaceslav.

Sentințele de condamnare, care se află în procedura instanțelor de apel:

✓ **2,7 miliarde lei** – inculpat ȘOR Ilan.

✓ **10 milioane lei** – inculpat LUCINSCHI Chiril.

Cauze penale pendinte în instanțele de fond:

✓ **3,1 miliarde lei** – grupul GACIKEVICI (inculpați – președintele CA și membrii Consiliului Băncii, antreprenori). În luna iunie 2018 a fost expediată în instanța de judecată cauza penală de învinuire a lui Gacikevici și alți patru membri ai Consiliului băncii, fiindu-le incriminate încălcarea regulilor de creditare soldată cu cauzare a prejudiciului în sumă de 2,1 miliarde de lei.

✓ **485 milioane lei** – conducerea BC UNIBANK S.A. (președintele băncii Țugulischii Dumitru și alți 4 membri ai comitetului de creditare).

Ca rezultat a măsurilor întreprinse de procurori, au fost aplicate sechestre pe bunuri situate pe teritoriul Republicii Moldova, în valoare totală de aproximativ un miliard lei (valoare convențională). Valoarea reală a bunurilor poate fi mai mare decât valoarea convențională, bunurile fiind considerate a fi subapreciate în raport cu valoarea de piață.

3.8.2. Combaterea criminalității organizate

Combaterea criminalității organizate este atribuția de bază a Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS), reglementată de prevederile Legii nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, Legii nr.159 din 07.07.2016 cu privire la procuraturile specializate, Codul de procedură penală, Regulamentul de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. Sub aspect structural PCCOCS este organizată în subdiviziuni, conform direcțiilor principale de activitate, disconcentrate în 3 zone ale Republicii Moldova – „Nord”, „Centru” și „Sud”:

➤ Secția exercitare a urmăririi penale, care include birourile antitortură, combaterea criminalității organizate și combaterea criminalității economico-financiare;

➤ Secția conducere a urmăririi penale, care include birourile antitrafic și investigare a crimelor cibernetice, conducerea urmăririi penale în cauze de fraudă vamală și conducerea urmăririi penale în cauze investigate de organele centrale ale

MAI. Conducerea urmăririi penale se realizează în cauzele instrumentate de către organele de urmărire penală din cadrul: Direcției generale urmărire penală a IGP al MAI; Centrului de combatere a traficului de persoane al INI al IGP al MAI; Centrului de combatere a crimelor cibernetice al INI al IGP al MAI; Serviciului protecție internă și anticorupție al MAI; Inspectoratului general al poliției de frontieră al MAI (aparatul central); Direcției urmărire penală al Serviciului Vamal (SV).

➤ Secția judiciară.

În perioada anului de raport, procurorii PCCOCS au *exercitat urmărirea penală* în **682** cauze penale și *au condus investigațiile penale* în **1786** cauze penale, din care aflate în exercitarea organelor de urmărire penală ale MAI – **1303** cauze și ale SV – **483** cauze.

Statistic vorbind, activitatea de *exercitare a urmăririi penale* se prezintă în felul următor:

Începerea urmăririi penale a fost dispusă în **183** cauze, iar în **30** cazuri au fost emise ordonanțe de neîncepere a urmăririi penale. Conexate au fost **129** cauze penale, **27** cauze au fost expediate după competență, iar în **105** cauze urmărirea penală a fost suspendată în baza art. 287¹ Cod de procedură penală. Procurorii au finalizat urmărirea penală în **174** cauze, în privința a **268** persoane, care au vizat **201** episoade infracționale. Din cauzele finalizate, **146** cauze au fost expediate în instanța de judecată, în privința a **249** persoane, iar în **28** cauze s-a dispus încetarea/clasarea urmăririi penale din lipsa faptului sau elementelor infracțiunii. La sfârșitul perioadei de raport, procurorii PCCOCS exercitau urmărirea penală pe **247** cauze penale. Valoarea prejudiciului cauzat statului, persoanelor juridice și fizice în cauzele expediate în instanța de judecată se estimează la **328 251 894 lei**. Atenție sporită este acordată confiscării bunurilor utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din activitatea infracțională. În acest sens, în anul **2018**, la demersul procurorilor, au fost aplicate sechestre în valoare totală de **56 681 506 lei**.

Astfel, o prioritate a activității de exercitare a urmăririi penale a constituit asigurarea recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiune, inclusiv prin prisma desfășurării investigațiilor paralele. În acest sens, în perioada de raport, la etapa exercitării urmăririi penale, datorită acțiunilor procesuale pro active, procurorii au recuperat efectiv la bugetul de stat suma totală de **50 643 302 lei**, rezultate din achitări benevole a prejudiciului cauzat, de exemplu:

- în cauza penală privind comiterea de către factorii de decizie ai unui agent economic specializat în construcții imobiliare a evaziunii fiscale la bugetul de stat a fost recuperată suma de **9 580 000** lei;
- suma de **8 695 283** lei a fost recuperată în cauza penală de evaziune fiscală săvârșită la comercializarea produselor de larg consum;
- în cauza penală privind comiterea de către un grup criminal organizat a evaziunii fiscale la comercializarea produselor agricole, la bugetul de stat a fost recuperată suma de **5 450 000** lei;
- în dosarul privind evaziunea fiscală în domeniul serviciilor hoteliere a fost recuperată la buget suma de **5 593 570** lei.

Activitatea de *conducere a urmăririi penale*, din punct de vedere statistic, se prezintă în felul următor:

Temeinicia pornirii urmăririi penale, cu fixarea termenului de urmărire penală, a fost verificată în **855** cauze (MAI - 451, SV - 194), procurorii au dispus conexarea în **182** cauze (MAI- 117, SV-65), au fost expediate după competență **627** cauze (MAI- 339 și SV-288), în **114** cauze urmărirea penală a fost suspendată în baza art. 287¹ Cod de procedură penală (MAI – 88, SV - 26). Procurorii au finalizat urmărirea penală în **349** cauze (MAI – 250, SV - 99) în privința a **383** fapte infracționale, dintre care **251** cauze (MAI – 199, SV - 52) în privința a **288** episoade criminale și **375** învinuiți (MAI – 292, SV - 83) au fost expediate în instanța de judecată cu rechizitoriu, iar **95** cauze penale în privința a tot atâtea infracțiuni au fost clasate sau urmărirea penală a fost încetată (MAI – 48, SV - 47). Din **95** cauze penale cu soluții de netrimitere în judecată, în **34** de cazuri urmărirea penală a fost încetată pe motive de nereabilitare (în temeiul prevederilor Legii nr. 210 din 29.07.2016 *privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova*, cu aplicarea art. 55 Cod penal, intervenirea termenului de prescripție). În **3** cauze urmărirea penală a fost suspendată condiționat. Pentru completarea urmăririi penale conform art. 292 Cod de procedură penală organelor de urmărire penală le-au fost restituite **18** cauze penale (MAI - 11, SV - 7), iar în total pe cauzele penale gestionate au fost formulate **482** indicații scrise. Ca reacție la deficiențele constatate în activitatea ofițerilor de urmărire penală și ofițerilor de investigații, procurorii au formulat **11** sesizări (IGPF – 2, DGUP – 2, CCCI – 1, CCTP – 5, SV - 1) cu privire la încălcarea prevederilor legale ce țin de evidența infracțiunilor, termenul rezonabil al urmăririi penale și calitatea acesteia. Valoarea totală a prejudiciului stabilit la urmărirea penală constituie **93 240 043** lei, fiind recuperate daune în valoare totală de **14 816 603** lei, din care:

- în cauzele expediate în instanța de judecată – estimate, **90 243 573 lei** (MAI - 62 301 434 lei, SV - 27 942 139 lei), din acesta reparat în cadrul urmăririi penale prejudiciul de **11 820 133 lei** (MAI - 4 537 673 lei, SV - 7 282 460 lei);

- în cauzele în care urmărirea penală a fost încetată, stabilit și recuperat integral prejudiciul în valoare de **2 996 470 lei**.

În scopul recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiuni, au fost sechestrate bunuri în valoare totală de **37 352 355 lei** (MAI – 22 338 015 lei, SV – 15 014 340 lei). Pe cauzele cu soluții de netrimitere în judecată a fost dispusă încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de **13 963,28 lei**.

Activitatea de *exercitare* a urmăririi penale menționată, comparativ cu cea desfășurată în anul 2017, este reflectată în tabelul ce urmează:

	Anul 2017	Anul 2018
Cauze finalizate	192	174
Cauze expediate în instanță	144	146
Cauze clasate (încetate)	48	28
Cauze suspendate	167	105
Numărul persoanelor trimise în judecată	312	249
Valoarea prejudiciului reparat (lei)	26 379 410	50 643 302
Valoarea bunurilor sechestrate (lei)	75 823 437	56 681 506
Total cauze în exercitare	1078	682

Activitatea de *conducere* a urmăririi penale menționată, comparativ cu cea desfășurată în anul 2017, se prezintă în tabelul de mai jos:

	Anul 2017	Anul 2018
Total cauze în conducere	1852	1786
Cauze finalizate	438	349
Cauze expediate în instanță	297	251
Cauze clasate (încetate)	138	95
Cauze suspendate	234	114
Numărul persoanelor trimise în judecată	511	375

Valoarea prejudiciului stabilit (lei)	104 985 246	93 240 043
Valoarea prejudiciului reparat (lei)	3 410 914	14 816 603
Valoarea bunurilor sechestrate (lei)	47 620 252	37 352 355

Cauzele penale din exercitarea procurorilor, expediate în instanța de judecată (146), vizează următoarele categorii de infracțiuni: circulația ilegală a substanțelor narcotice – **55**, evaziuni fiscale – **32**, escrocherie – **9**, contrabandă – **9**, traficul de ființe umane – **8**, delapidarea averii străine – **5**, furt – **4**, șantaj – **2**, păstrarea ilegală a armelor de foc – **3**, infracțiuni financiar-bancare bancare – **3**, trafic de influență – **2**, infracțiuni ecologice – **2**, infracțiuni contra securității și ordinii publice – **2**, viol – **1**, abuzul de serviciu – **1**, infracțiuni contra justiției – **1**, tortură – **1**, alte infracțiuni – **6**. Pe aceste cauze penale au fost calculate cheltuieli judiciare în sumă totală de **770 912 lei**.

Cauzele penale din conducerea procurorilor, expediate în instanța de judecată (251), vizează următoarele categorii de infracțiuni: traficul de persoane, proxenetism și organizarea migrației ilegale – **63**, trafic de copii – **17**, furt – **4**, șantaj – **8**, escrocherie – **22**, delapidarea averii străine – **1**, circulația ilegală a drogurilor – **11**, evaziune fiscală – **3**, contrabandă – **52**, păstrarea ilegală a armelor de foc și munițiilor – **4**, infracțiuni contra justiției – **5**, alte infracțiuni (în special, pornografie infantilă, infracțiuni din domeniul informaticii, fals în acte oficiale etc.) – **56**. Pe aceste cauze penale au fost calculate cheltuieli judiciare în sumă totală de **832 041,69 lei**. Descreșterea numărului cauzelor penale din conducerea procurorilor PCCOCS, în care urmărirea penală a fost terminată, cu trimitere în instanță se explică, în primul rând, prin modificarea Codului de procedură penală, puse în aplicare la 17.08.2018. Astfel, investigarea nemijlocită a infracțiunilor de contrabandă, eschivare de la achitarea plăților vamale, evaziune fiscală și infracțiunilor din domeniul informaticii a fost dată în competența exclusivă a procurorului. Ca urmare, la finele lunii august 2018, au fost transmise după competență procuraturilor teritoriale **244** cauze penale.

Expediate în instanță au fost și unele cauze cu caracter complex și de rezonanță:

- cauza penală privind organizația criminală „Borman”, a liderului acesteia și a altor 4 membri, învinuiți de comiterea infracțiunilor: crearea și conducerea unei organizații criminale; contrabandă cu droguri în proporții deosebit de mari; circulația ilegală a drogurilor în cantitate de **944 kg**; spălare de bani în sumă de peste **20 915 035 lei**;

- cauza penală privind învinuirea unui grup criminal, format din **5** cetățeni turci, de comiterea infracțiunilor de contrabandă, precum și circulația ilegală a drogurilor (**heroină**) în proporții deosebit de mari în cantitate de **84 kg**;
- cauza penală privind învinuirea unui grup criminal, condus de numitul „Lică”, format din **4** persoane, de comiterea infracțiunilor de contrabandă și circulația ilegală a drogurilor (**hașiș**) în proporții deosebit de mari în cantitate de **70 kg**;
- cauza penală privind **10** membri ai unui grup criminal învinuiți de comiterea a **18** episoade de jafuri, tâlhării și furturi din diferite raioane ale Republicii Moldova;
- cauza penală privind învinuirea a **2** persoane de comercializarea drogurilor în proporții deosebit de mari, în valoare aproximativă de **10 mln lei**, cu ajutorul tehnologiilor moderne de comunicare cifrată, precum și spălarea banilor;
- cauza penală privind învinuirea a **3** persoane de comiterea infracțiunilor de escrocheriei și delapidării averii străine în cadrul licitațiilor pentru achiziționarea echipamentelor speciale de către IGP a MAI;
- cauza penală privind învinuirea unui grup criminal organizat constituit din **9** persoane fizice și **5** juridice din raionul Bălți, în comiterea infracțiunii de evaziune fiscală în sumă de **74 007 710 lei** și a infracțiunii de escrocherie în sumă de **785 473 lei**;
- cauza de evaziune fiscală săvârșită la comercializarea produselor de larg consum, cu cauzarea unui prejudiciu de **8 695 283 lei**;
- cauza penală privind comiterea de către un grup criminal organizat format din **4** persoane, a evaziunii fiscale la comercializarea produselor agricole, cu cauzarea unui prejudiciu de **5 450 000 lei**;
- cauza de evaziune fiscală în domeniul serviciilor hoteliere, format din **5** persoane, cu cauzarea unui prejudiciu de **5 593 570 lei**;
- cauza de învinuire a unui cetățean de trafic de copii, cu utilizarea sistemelor electronice și recrutarea victimelor prin mediul online;
- cauza penală de învinuire a directorului școlii profesionale nr. 2 din mun. Chișinău de trafic de copii și trafic de persoane;
- cauza de învinuire a unui avocat de trafic de copii în scop de exploatare sexuală;
- cauza privind circulația ilegală a drogurilor, săvârșită de un grup criminal organizat, constituit din **5** locuitori ai r-ului Ceadâr-Lunga;
- cauza de învinuire a unei societăți comerciale specializate în pariuri electronice și a două persoane fizice de comiterea activității ilegale de antreprenariat (cu obținerea veniturilor ilegale în valoare de circa **27 000 000 lei**), spălare de bani și evaziune fiscală;
- cauza de învinuire a **7** cetățeni de comiterea contrabandei în proporții deosebit de mari cu produse anabolizante (valoarea de circa **9 000 000 lei**);
- cauza de învinuire a fondatorului, administratorului și persoanei juridice de eschivare de la achitarea plăților vamale de **7 282 640 lei**;
- cauza de învinuire a două persoane fizice (inclusiv un angajat al vămii) și a unei persoane juridice de contrabandă cu mărfuri în valoare de **7 800 000 lei**.
- cauza de învinuire a **7** cetățeni de contrabandă cu bani, spălare de bani și punerea în circulație a banilor falși;

- șantajul săvârșit de către 5 deținuți în Penitenciarul nr. 3, care estorcau de la victimă bani în sumă de **30 000** euro.

Pe cauzele din exercitare, au fost reținute **95** persoane, arestarea preventivă a fost aplicată în privința a **92** persoane. La finele perioadei de raport, pe cauzele restante, în stare de arest preventiv se aflau **21** persoane.

Pe cauzele din conducerea urmăririi penale au fost reținute **168** persoane (MAI – 142, SV - 26), arestarea preventivă fiind aplicată în privința a **104** persoane (MAI – 89, SV - 15).

La etapa urmăririi penale în instanța de judecată în total au fost înaintate **1609** demersuri privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală și **3062** demersuri privind autorizarea măsurilor speciale de investigații.

De asemenea, în perioada de raport, procurorii specializați pe conducerea urmăririi penale au dispus refuzul în pornirea urmăririi penale în **98** cazuri (MAI – **80**, SV - **18**), au pornit și au examinat **18** procese contravenționale, fiind dispuse amenzi în sumă totală de **83 972** lei, acestea fiind achitate. Totodată, în cadrul proceselor contravenționale au fost ridicate spre confiscare bunuri în valoare de **1 043 457** lei.

Ținând de aspectul extinderii criminalității transnaționale organizate, procurorii au utilizat pe larg instrumentele de cooperare judiciară internațională în materie penală. În afară de utilizarea comisiilor rogatorii, s-a apelat la schimbul de informații prin Interpol, Selec, Europol, crearea echipelor comune de investigație (JIT). În acest sens, în perioada anului 2018, PCCOCS a participat în echipe comune de investigație cu organele competente din România, Germania, Franța, Belgia pe cauze de contrabandă cu țigarete, spălarea banilor, circulația ilegală a drogurilor, fraude economice. Cu parchetul de nivelul întâi din mun. București este format JIT în cauza cu privire la contrabanda cu automobile sustrase din țările Uniunii Europene și tranzitate prin Republica Moldova și Ucraina în estul Europei, cu DIICOT – în cauza cu privire la organizarea migrației ilegale a unor cetățeni din Bangladesh, prin tranzitarea Republicii Moldova și României; cu procuratura Cehă – în cauza cu privire la traficul ilicit de stupefiante.

Una din prioritățile procurorilor PCCOCS este investigarea cazurilor de trafic de ființe umane și infracțiuni conexe. În anul precedent au fost întreprinse măsuri organizatorice menite să asigure o eficiență și continuitate în investigarea și reprezentarea învinuirii de stat în cauzele penale privind această categorie de infracțiuni. În acest sens, a fost reorganizată activitatea Biroului antitrafic și de

investigare a crimelor cibernetice, astfel încât procurorii care au condus urmărirea penală să reprezinte și învinuirea de stat în instanțele de fond, potrivit specializării.

Pe parcursul anului 2018, procurorii PCCOCS au reprezentat acuzarea de stat în instanțele de fond în 813 cauze penale în privința a 1528 inculpați, acești indici fiind mai mari față anul 2017 cu 98 dosare sau 183 inculpați. Din numărul total de cauze, pe 310 în privința a 454 persoane (358 bărbați, 76 femei și 20 persoane juridice) au fost pronunțate sentințe, comparative cu anul 2017 numărul acestora este în creștere cu 18 sentințe.

În procedura simplificată de examinare a cauzelor penale în instanța de judecată au fost examinate **144** cauze (45% din numărul total), în privința a **177** inculpați, din ele 2 cauze/2 inculpați – prin acord de recunoaștere a vinovăției. Restul au fost soluționate în baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

În perioada vizată, au fost pronunțate **14** sentințe de achitare în privința a **33** persoane, ceea ce reprezintă 4,5 % din numărul total de cauze examinate sau 7,3% din numărul total de persoane în privința cărora au fost pronunțate sentințe de către prima instanță. Numărul persoanelor achitate este în creștere în comparație cu indicii din anul 2017. În anul 2017 au fost pronunțate **12** sentințe de achitare în privința a **26** inculpați, ceea ce a reprezentat 4,1% din numărul cauzelor examinate sau 5,8% din numărul total de persoane.

În perioada supusă evaluării, cu participarea procurorilor PCCOCS au fost pronunțate **55** sentințe de încetare (**17,7%** din numărul total de sentințe) în privința a **72** persoane, din care: în privința a **21** inculpați a fost aplicată amnistia, în privința a **4** inculpați - împăcarea părților, **1** persoane - art. 55 din Codul penal, în privința a **26** persoane cauzele penale au fost încetate cu tragerea la răspundere contravențională în urma decriminalizării Codului penal, **14** inculpați - aplicată prescripția de tragere la răspundere penală, iar privitor la alții **6** inculpați – alte temeiuri care exclud urmărirea penală.

Categoriile de pedepse aplicate în sentințele de condamnare sunt: în privința a **114** inculpați pedeapsa sub formă de închisoare cu executare, **120** inculpați au fost condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, **109** – la amendă în beneficiul statului, iar în privința a **4** a fost aplicată pedeapsa muncă neremunerată în folosul comunității. Suma amenzilor aplicate de către instanțele judecătorești în perioada anului 2018 constituie **9 697 750 lei**.

În perioada de raport, de către procurorii PCCOCS au fost contestate cu apel sau recurs privind latura penală și latura civilă a cauzei, inclusiv respingerea

solicitării de confiscare sau încasare a cheltuielilor de judecată, **140** sentințe în privința a **225** persoane, adică **45%** din numărul total de sentințe adoptate. Comparativ cu anul 2017 numărul sentințelor contestate s-a dublat. Examineate au fost **96** apeluri și recursuri ale procurorilor PCCOCS depuse în privința a **126** persoane, din care **56** în privința a **69** persoane au fost admise, iar **40** în privința a **57** persoane au fost respinse.

La etapa judecării cauzelor acuzatorii de stat au solicitat încasarea de la persoanele vinovate de comiterea infracțiunilor a cheltuielilor de judecată în sumă de **939 334** lei. În prima instanță, a fost dispusă încasarea de la inculpați a cheltuielilor judiciare în sumă de **327 666** lei, ceea ce constituie aproximativ 35% din suma solicitată și este în creștere cu 20% în raport cu anul 2017.

În baza sentințelor adoptate de prima instanță a fost dispusă **confiscarea bunurilor în valoare totală de 31 015 390 lei**. La acest capitol acuzatorii de stat au obținut progrese semnificative, comparativ cu perioada anului 2017 valoarea bunurilor confiscate s-a dublat.

De asemenea, în baza sentințelor adoptate în prima instanță cu participarea procurorilor PCCOCS a fost dispusă restituirea prejudiciului cauzat prin infracțiune în sumă totală de **84 644 930 lei**, inclusiv:

- restituirea prejudiciului cauzat statului în valoare de **52 979 695 lei**, suma fiind mai mare decât în 2017 cu aproape 7 milioane lei;
- restituirea prejudiciului persoanelor fizice și juridice în valoare de **31 665 235 lei**, cu peste 30 milioane lei mai mult decât în perioada anului 2017.

La sfârșitul perioadei de raport, în instanțele de fond au rămas restante 503 cauze penale în privința a 1074 inculpați, din care 46 arestați, iar în instanțele de apel restante sunt 113 cauze penale în privința a 167 inculpați, pe care acuzarea de stat este susținută de către procurorii PCCOCS.

3.8.3. Combaterea traficului ilicit de droguri

În perioada de referință a fost înregistrat un număr de **1560** infracțiuni în domeniul dat, iar în total, inclusiv din anii precedenți, au fost investigate **1956** cauze penale în domeniul circulației ilegale a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora, cu **358** cauze penale mai mult comparativ cu perioada anului 2017, și reprezintă o majorare de **18,3 %**.

Din numărul total al infracțiunilor înregistrate la compartimentul respectiv, **1016**, ceea ce constituie **65,1%**, au fost pornite în baza art.217 din Codul penal -

„Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora fără scop de înstrăinare”.

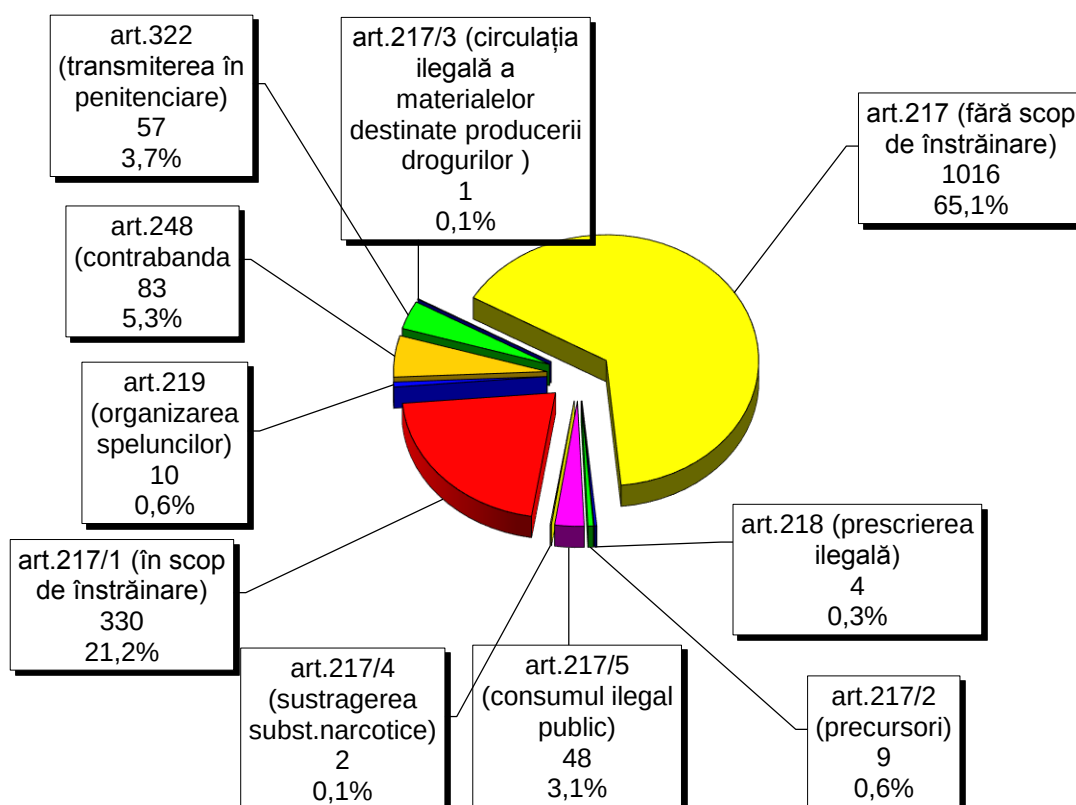
Au mai fost constatate **330** infracțiuni prevăzute de art.217¹ din Codul penal, ceea ce constituie 21,2% din infracțiunile în domeniul indicat, **pentru fapte de înstrăinare a drogurilor**, etnobotanicelor sau analogilor acestora. Comparativ cu indicatorii statistici pentru anii precedenți, în anul 2018 au fost descoperite mai multe fapte de înstrăinare a drogurilor (*anul 2017-287, anul 2016-263, anul 2015 - 251*).

Analiza datelor cu privire la urmărirea penale pornite, relevă tendința continuă a organelor de urmărire penală de a acționa pro-activ pentru depistarea și investigarea faptelor de trafic ilicit de droguri, în scopul prevenirii și combaterii fenomenului. De asemenea, au fost înregistrate **16** infracțiuni privind circulația ilegală a precursorilor, a materialelor destinate producerii drogurilor, privind sustragerea drogurilor și etnobotanicelor, pe fapte de prescriere ilegală a drogurilor; **58** infracțiuni privind consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de droguri, inclusiv organizarea și întreținerea speluncilor, și **57** infracțiuni pe faptul transmiterii ilegale a drogurilor persoanelor deținute în penitenciare. În context, se remarcă o majorare de 16,6 ori, comparativ cu anul 2017 a numărului de infracțiuni înregistrate prevăzute de art.248 alin.(2) din Codul penal - **83** infracțiuni înregistrate pe faptul trecerii peste frontiera vamală a substanțelor narcotice sau psihotrope, ceea ce denotă eficiența măsurilor de identificare a acțiunilor criminale de acest fel, desfășurate la frontiera Republicii Moldova.

Datele statistice denotă în continuare un număr sporit al cauzelor penale pornite pe fapte de circulație ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau a analogilor acestora *„fără scop de înstrăinare”*, ceea ce denotă că fenomenul respectiv pe teritoriul țării necesită în continuare măsuri eficiente de combatere, pentru înlăturarea acestui flagel negativ.

Coraportul privind numărul de infracțiuni înregistrate pe categorii sunt reflectate în diagrama de mai jos.

coraportul dintre numărul de infracțiuni privind circulația ilegală a drogurilor etc. după categorii, înregistrate în anul 2018

În perioada anului 2018 au fost deferite justiției **972** cauze în privința **1065** persoane, dintre care în privința a **152** a fost aplicată la urmărirea penală măsura arestării preventive sau la domiciliu, pe **1059** infracțiuni privind traficul ilicit de droguri, inclusiv:

- 730 cauze în privința a 740 persoane, în baza art.217 din Codul penal;
- 166 cauze în privința a 248 persoane, în baza art.217¹ din Codul penal;
- 25 cauze în privința a 25 persoane, în baza art.248 alin.(2) din Codul penal;
- 8 cauze în privința a 8 persoane, în baza art.322 din Codul penal.

Cele mai multe cauze penale au fost expediate în instanța de judecată de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale-51, Procuratura municipiului Chișinău, oficiile Botanica-152, Ciocana și Buiucani câte 96 fiecare, Rîșcani-91, Centru 83 și Procuratura municipiului Bălți-61.

Concomitent, în perioada anului 2018 au mai fost dispuse **36** soluții de încetare a urmăririi penale pe motive de nereabilitare, **2** de suspendare condiționată a urmăririi penale; **212** de suspendare a urmăririi penale –(78 în legătură cu

căutarea persoanelor învinuite din motivul eschivării lor) și alte 65 soluții de clasare a cauzei penale.

La finele anului 2018 au rămas în procedură de investigare 520 cauze penale în care figurează 174 persoane care au statut de bănuț/învinuit, din care în privința a 45 a fost aplicată măsura arestării preventive sau la domiciliu.

În acest sens, este evident că serviciile operative ale organelor de urmărire penală ale Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului Vamal, de comun cu procurorii conducători ai urmăririi penale, în continuu își consolidează eforturile sale și acumulează informații pentru confirmarea vinovăției membrilor grupărilor criminale specializate în traficul de droguri, inclusiv cel internațional.

Instanțele de judecată, examinând în fond cauzele penale pe infracțiuni în domeniul circulației ilegale a drogurilor, etnobotanicelor și analogilor acestora, inclusiv pe cauze penale expediate în anii precedenți, au pronunțat 956 sentințe în privința a 1069 persoane, dintre care de condamnare – 913 sentințe în privința a 1023 persoane.

În privința condamnaților au fost aplicate următoarele pedepse:

- închisoare cu executare – în privința a 274 persoane;
- amendă – în privința a 139 persoane;
- închisoare cu suspendarea executării – în privința a 411 persoane;
- muncă neremunerată în folosul comunității – în privința a 199 persoane.

La fel, în anul 2018 au fost pronunțate 31 sentințe de încetare a procesului penal în privința a 31 persoane, pe motive de nereabilitare (*tragerea la răspundere contravențională, amnistie, prescripție, deces al inculpaților, liberare de răspundere penală potrivit art.217 alin.(5) din Codul penal*).

În perioada de referință au fost adoptate 7 sentințe de achitare în privința a 10 persoane din motive că fapta nu întrunește elementele infracțiunii sau fapta nu a fost comisă de inculpat. Toate sentințele au fost atacate cu apel în instanța ierarhic superioară, cauzele fiind în curs de examinare în instanța de apel.

Concomitent, de reținut că unul din obiectivele anului 2018 l-a constituit aplicarea corectă și sistematică a prevederilor legale și a metodologiilor, care se referă la *investigații financiare, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea infracțională*.

În anul precedent au fost inițiate mai multe investigații financiare paralele pe cauze penale care au vizat infracțiuni de circulație ilegală de droguri, în

rezultatul cărora au fost identificate bunuri și mijloace bănești provenite din activitatea infracțională pe care s-a aplicat sechestrul în vederea confiscării speciale în sumă totală de **3 560 750 lei**.

La fel, valoarea cumulativă a bunurilor confiscate în baza sentințelor judecătorești pentru perioada de raport constituie **3 074 717 lei**.

În concluzie, exercitarea acțiunilor de urmărire penală, utilizarea pe larg a activităților speciale de investigație, conlucrarea cu organele de drept din țările vecine și alte țări au făcut posibilă deconspirarea mai multor grupări organizate specializate în traficul de droguri atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și în afara țării, *care nu fac altceva decât să provoace degradarea intelectuală a tinerilor și afectarea sănătății națiunii*.

Din circuit au fost scoase partide importante de substanțe interzise, iar sistarea activităților infracționale de acest gen a fost însoțită și de identificarea unor importante venituri ilegale rezultate din desfacerea drogurilor, investigațiile financiare paralele realizate oferind posibilități pentru sechestrare și ulterioara lor confiscare.

În continuare, autoritățile naționale competente (poliția și organele vamale) antrenate în prevenirea și combaterea circulației ilegale a drogurilor urmează să utilizeze în continuare la maximum posibilitățile ce le oferă activitățile speciale de investigație, astfel încât să fie posibilă destructurarea în special a grupărilor infracționale a căror activitate este bazată pe traficul de droguri.

Concomitent, unul din obiectivele în anul curent rămâne a fi aplicarea corectă și sistematică a prevederilor legale și a metodologiilor, care se referă la *investigații financiare*, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea infracțională.

3.8.4. Combaterea traficului de ființe umane și infracțiunilor conexe

În perioada vizată de către Procuratura Generală au fost întreprinse mai multe acțiuni în scopul mobilizării corpului de procurori și ai reprezentanților organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

Activitățile desfășurate în perioada anului 2018 au fost marcate prin aprecierea reflectată în Raportul Departamentului de Stat al SUA privind situația traficului de ființe umane (în continuare *Raportul TIP*), ediția anului 2017, când Republica Moldova la compartimentul luptei cu acest fenomen infracțional a fost evaluată la „*Tier 2 Watch List*” (Treapta 2 Monitorizare).

Astfel, în urma acțiunilor întreprinse de partenerii antitrafic au fost realizate mai multe acțiuni care au remediat o parte din observațiile formulate în Raportul TIP (ediția 2017) și, în rezultat, la evaluarea efectuată de către Departamentul de Stat al SUA, în anul 2018, prezentată la 28.06.2018, **Republica Moldova a fost promovată la nivelul „Tire 2”** .

Mai mult, activitatea organelor de drept din perioada anului 2018 a fost ghidată și de *Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia* (în continuare *Plan de acțiuni*) aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.461 din 22.05.2018.

În scopul realizării obiectivelor ce au fost distribuite spre executare Procuraturii potrivit Planului de acțiuni, prin Ordinul Procurorului General nr.26/15 din 28.06.2018 a fost aprobat *„Planul operațional privind executarea Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a TFU pentru anii 2018-2023”*.

Planul operațional executat pe parcursul lunilor iulie - decembrie 2018 s-a soldat cu rezultate ce au avut impact pozitiv, inclusiv și asupra dinamicii investigațiilor penale inițiate și finalizate pe categoriile respective de infracțiuni, dar și asupra sporirii accentului actorilor ce instrumentează cauzele penale pe segmentul protecției victimelor traficului de ființe umane și respectarea drepturilor acestora, în special al recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Pentru perioada anului 2018 este remarcabilă evoluția cadrului legislativ și celui instituțional, care a fost operat pe domeniul combaterii și prevenirii traficului de ființe umane și a cimelor conexe, modificări efectuate la inițiativa ori cu concursul Procuraturii Generale.

Pot fi remarcate **următoarele acte normative**:

- **Legea nr.157 din 26.07.2018**²³ - au fost operate modificări la Codul penal, inclusiv ce țin de infracțiunile privind traficul de ființe umane, prin care au fost introduse metode noi de recrutare a victimelor, dar și noi forme de exploatare, în legătură cu unele tendințe noi ale fenomenului infracțional;

- **Legea nr.159 din 12.10.2018**²⁴ - a fost completat art.89 din Codul contravențional – *„Practicarea prostituției”*. Prin acest act normativ indicat a fost formulată noțiunea acestei contravenții și înlăturată interpretarea contradictorie a

²³ Monitorul Oficial nr.347-357/586 din 14.09.2018;

²⁴ Monitorul Oficial nr.416-422/649 din 09.11.2018.

delictului care genera multiple controverse în rândul teoreticienilor și practicienilor, inclusiv sesizări la Curtea Constituțională la acest compartiment;

- **Legea nr.179 din 26.07.2018**²⁵ - a fost modificat și completat art.229² alin.(2) din Codul de procedură penală și art.2 alin.(2) din Legea nr.48 din 30.03.2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale, fiind revizuit domeniul potrivit căruia și pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale (art.362¹ din Codul penal) se efectuează în paralel investigații financiare.

Referitor la cadrul instituțional:

- în perioada anului 2018, la demersul Procurorului General, a fost adoptată **Decizia nr.198/10 din 17.04.2018 a Consiliului Superior al Magistraturii**, care a decis demararea proiectului pilot de specializare a judecătorilor din cadrul Judecătoriei Chișinău și ai Curții de Apel Chișinău pentru examinarea cauzelor privind traficul de ființe umane și a crimelor conexe;

- la 18.12.2018, **prin Ordinul Procurorului General nr.54/28** au fost modificate Ordinele nr.47/4 din 09.12.2016 și nr.44/15 din 24.11.2016, prin care au fost incluse infracțiunile prevăzute de **art.208¹ și art.175¹ din Codul penal** în activitatea Secției combaterea traficului de ființe umane de monitorizare și coordonare a acțiunilor îndreptate spre combaterea infracțiunilor de trafic de ființe umane, crimelor conexe și asimilate;

- conform **Dispoziției procurorului-șef al PCCOCS nr.5 din 08.09.2018**, a fost mărit de la 5 la 10 numărul de procurori în cadrul Biroului anti-trafic și investigare a crimelor cibernetice al PCCOCS;

- a fost dezvoltată și activitatea Biroului Antitrafic, creat la 27.12.2017 în cadrul Procuraturii mun.Chișinău, Oficiul Principal, inclusiv prin concentrarea cauzelor penale din oficiile teritoriale ale Procuraturii mun.Chișinău și instruirea continuă a procurorilor din cadrul Biroului.

Au fost elaborate acte departamentale cu caracter metodologic de aplicare a legii, inclusiv:

- „*Ghid pentru procurori cu privire la răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale*”, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.5/15 din 22.01.2018;

- *Instrucțiunea cu caracter general, din 16.07.2018, privind investigarea infracțiunilor prevăzute de art.311 și art.312 din Codul penal;*

²⁵ Monitorul Oficial nr.309-320 din 17.08.2018;

- „Ghidul pentru procurori cu privire la răspunderea penală pentru scoaterea ilegală a copiilor din țară – art.207 din Codul penal”, care a fost aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.53/15 din 10.12.2018.

În ceea ce privește realizările în domeniul **protecției** victimelor pe parcursul anului 2018 este de notat că au fost identificate²⁶ 305 victime ale infracțiunii de trafic de ființe umane (201 victime - în anul 2017) și 60 victime ale infracțiunii de trafic de copii (48 victime - în anul 2017).

Din numărul total al victimelor traficului de ființe umane identificate se atestă următoarea situație:

- Conform criteriului **gender**: 112 victime sunt femei (36,7%) și 193 - bărbați (63,3%);
- Potrivit **formeii de exploatare** - se atestă următoarea situație: 52 victime au fost supuse exploatării sexuale, 240 victime au fost supuse exploatării prin muncă, 10 victime au fost supuse exploatării prin cerșit, iar restul în alte scopuri;
- Sub aspectul **țărilor de destinație** - s-a constatat că **59** victime au fost exploatate în Republica Moldova, **53** victime - în Federația Rusă (17,4% din numărul total de victime identificate), Zona Uniunii Europene **164** victime (53,4% din numărul total de victime identificate), **6** victime - Ciprul de Nord, **19** victime - Republica Turcia, **4** victime – Emiratele Arabe Unite.

Cât privește victimele traficului de copii, se relevă că au fost exploatate în scop de cerșit 1 (una) victimă-copil (un băiat), au fost exploatate în scop de muncă 17 victime-copii (10 fete și 7 băieți), iar 41 victime-copii au fost exploatate sexual (38 fete și 3 băieți).

Cu referire la urmărirea penală în domeniul combaterii traficului de ființe umane, s-a constatat că în anul 2018 au fost înregistrate în total pe țară - 312 infracțiuni ce se referă la categoria respectivă (în perioada analogică a anului precedent 303)²⁷, inclusiv:

Infracțiunea	Articolul din Codul penal	Numărul de urmăriri penale pornite	
		anul 2017	anul 2018
Trafic de ființe umane	165	122	153
Trafic de copii	206	41	37
Munca forțată	168	22	30

²⁶ Conform datelor furnizate de către Centrul pentru combaterea traficului de persoane al INI al IGP al MAI.

²⁷ Conform datelor Băncii centrale de date cu privire la infracțiuni, cauze penale și persoane care au săvârșit infracțiuni, administrată de către Ministerul Afacerilor Interne.

Proxenetismul	220	55	40
Organizarea cerșetoriei	302	2	2
Trafic de organe	158	6	1
Publicitatea în scopul obținerii ilegale de organe, țesuturi și celule umane sau privind donarea ilicită a acestora	213 ¹	2	5
Organizarea migrației ilegale	362 ¹	33	21
Scoaterea ilegală a copiilor din țară	207	20	23
Recurgerea la prostituția practică de un copil	208 ²	-	-

Analizând activitatea de depistare a infracțiunilor ce se referă la fenomenul traficului de ființe umane pentru perioada anului 2018, se constată o creștere cu 25% a numărului de cazuri de trafic de ființe umane identificate (art.165 din Codul penal) în comparație cu perioada anului 2017. Totodată, se atestă o scădere cu aproximativ 10% a cazurilor de trafic de copii identificate (art.206 din Codul penal) în perioada de raport față de perioada analogică a anului 2017.

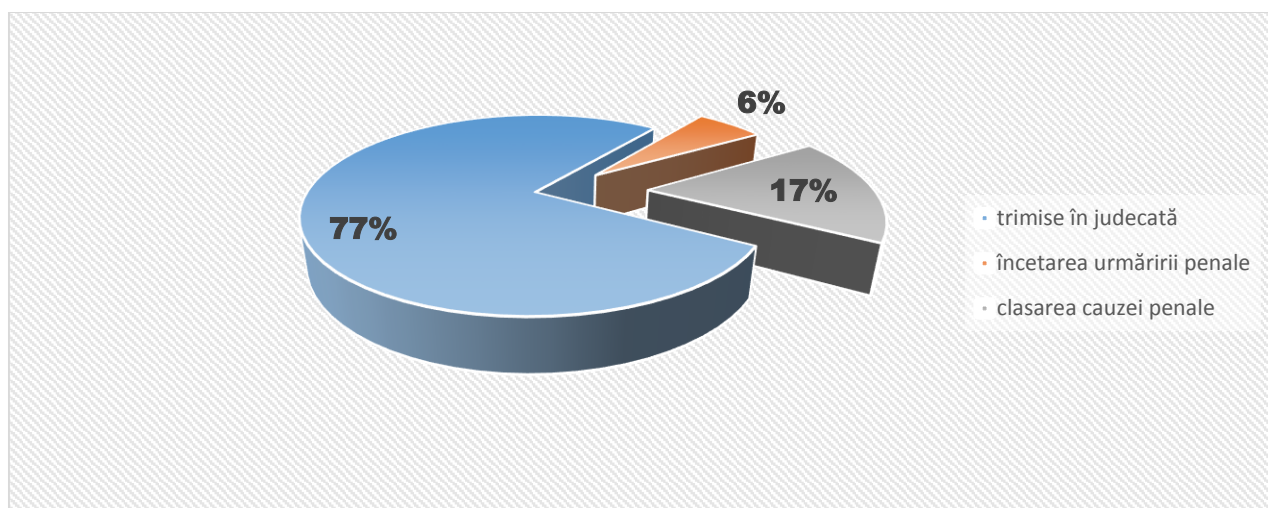
Cu referire la infracțiunile asimilate celor de trafic de persoane, s-a constatat interesul sporit al organelor de drept de a combate fenomenul de exploatare prin muncă forțată a persoanelor. Astfel, au fost depistate mai multe cazuri de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art.168 din Codul penal (munca forțată), creșterea indicilor fiind de 36%. Concomitent, în perioada de referință au fost înregistrate cu 27% mai puține cazuri de proxenetism (art.220 din Codul penal) și cu 36% cazuri de organizare a migrației ilegale.

Pe parcursul anului de raport în rezultatul explicării victimelor traficului de ființe umane a drepturilor procedurale, acestea au înaintat acțiuni civile în valoare de 3.217.469,37 lei.

Investigând **aspectele financiare** ale cazurilor de trafic de ființe umane, a infracțiunilor asimilate și conexe acestora în anul 2018, în 15 cauze penale procurorii au înaintat demersuri prin care au solicitat autorizarea aplicării sechestrului asupra bunurilor rezultate sau folosite la comiterea infracțiunilor, precum și în vederea asigurării executării acțiunii civile. Ca rezultat al demersurilor înaintate, judecătorii de instrucție au pus **sechestrul pe bunuri în valoare totală de 4.238.435,25 lei**, incluzând următoarele bunuri: 24 terenuri de pământ, 8 încăperi locative, 6 mijloace de transport, mijloace bănești în sumă de peste 44.000 lei.

În decursul anului 2018 urmărirea penală a fost finalizată pe 187 cauze penale²⁸ din cele atribuite la categoria trafic de ființe umane, infracțiuni asimilate sau conexe acestora (în anul 2017 - 197 cauze penale). Din acestea, 144 cauze penale au fost expediate cu rechizitoriu în instanțele de judecată pentru examinare în fond (în anul 2017 - 143 cauze penale), pe 11 cauze penale urmărirea penală a fost încetată (în anul 2017 - 17 cauze penale), iar 32 cauze penale au fost clasate (în anul 2017 -37 cauze penale).

Ponderea cauzelor penale trimise în judecată

Tabelul ce urmează reflectă numărul cauzelor penale trimise pentru examinare în fond în instanța de judecată de către procurori în anul 2018:

Infracțiunea	Articolul din Codul penal	Cauze penale trimise în judecată
Trafic de ființe umane	165	60
Trafic de copii	206	23
Munca forțată	168	7
Proxenetismul	220	29
Organizarea cerșetoriei	302	1
Trafic de organe	158	1
Organizarea migrației ilegale	362 ¹	21
Scoaterea ilegală a copiilor din țară	207	2
Total		144

În perioada anului 2018 de către procurori au fost trimise cu rechizitoriu în instanțele de judecată 60 cauze penale, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art.165 din Codul penal, în perioada anului 2017 pe

²⁸ Conform datelor colectate în temeiul Ordinului Procurorului General nr.44/15 din 24.11.2016.

aceeași categorie de infracțiune au fost remise cu rechizitoriu 65 cauze penale (inclusiv și pornite anterior anului raportat). Din numărul total de cauze penale expediate în instanța de judecată în anul 2018, 37 de cauze penale se referă la trafic de ființe umane în scop de exploatare sexuală, 19 cauze penale - în scop de exploatare prin muncă, iar 4 cauze - în scop de cerșit.

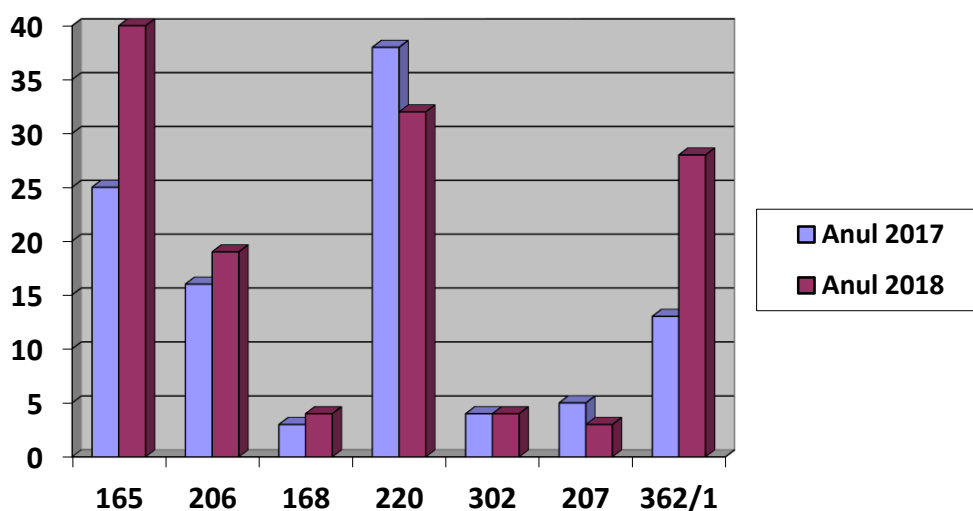
Indicatorul descris *supra* reprezintă unul din criteriile de performanță a procurorilor, deoarece numărul cauzelor penale transmise cu rechizitoriu în instanța de judecată depinde în mare parte de activitatea procurorilor și a organului de urmărire penală.

Fiind analizată ***practica judiciară*** pentru anul 2018 cu privire la infracțiunile de trafic de ființe umane, trafic de copii, infracțiuni conexe sau asimilate acestora, a fost constată următoarea stare de fapt:

În perioada de referință instanțele de judecată au pronunțat în total 130 de sentințe pe cazurile din categoria traficului de persoane, infracțiuni conexe sau asimilate acestora în privința a 190 inculpați²⁹, inclusiv:

- 40 sentințe privind *traficul de ființe umane* în privința a 56 inculpați;
- 19 sentințe privind *traficul de copii* în privința a 30 inculpați;
- 4 sentințe privind *munca forțată* în privința a 5 inculpați;
- 32 sentințe privind *proxenetismul* în privința a 42 inculpați;
- 4 sentințe privind *organizarea cerșetoriei* în privința a 7 inculpați;
- 3 sentințe privind *scoaterea ilegală a copiilor din țară* în privința a 3 inculpați;
- 28 sentințe privind *organizarea migrației ilegale* în privința a 47 inculpați.

Sentințe adoptate în anul 2018 comparativ cu anul 2017

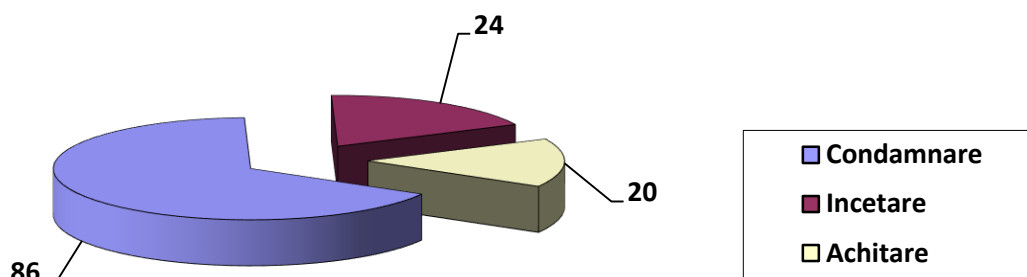
²⁹ Conform datelor colectate în temeiul Ordinului Procurorului General nr.44/15 din 24.11.2016.

Din numărul total de sentințe pronunțate, 86 sunt de condamnare în privința a 122 persoane fizice și a 5 persoane juridice, inclusiv:

- 26 sentințe privind *traficul de ființe umane* în privința a 34 inculpați;
- 15 sentințe privind *traficul de copii* în privința a 25 inculpați;
- 1 (una) sentință privind *munca forțată* în privința unui inculpat;
- 17 sentințe privind *proxenetismul* în privința a 22 inculpați;
- 4 sentințe privind *organizarea cerșetoriei* în privința a 7 inculpați;
- 3 sentințe privind *scoaterea ilegală a copiilor din țară* în privința a 3 inculpați;
- 20 sentințe privind *organizarea migrației ilegale* în privința a 35 inculpați, inclusiv 5 persoane juridice.

Totodată, în afară de sentințele de condamnare, în perioada de raport au fost pronunțate 24 sentințe de încetare în privința a 36 persoane și 20 sentințe de achitare în privința a 27 persoane.

Ponderea sentințelor de condamnare (total 130 sentințe)

În vederea asigurării continuității investigațiilor financiare paralele, concomitent cu aplicarea pedepsei inculpaților, în perioada de raport, instanțele de judecată au dispus și **confiscarea** în condițiile art.106 și art.106¹ din Codul penal a bunurilor rezultate din infracțiuni sau folosite la comiterea infracțiunilor din categoria traficului de persoane. Astfel, pe 8 cauze penale a fost dispusă confiscarea specială a bunurilor cu valoare estimativă de peste **1.350.000 lei** (automobile, tehnică, sume bănești etc.).

În calitate de **obiective** pentru perioada anului 2019 au fost stabilite următoarele activități:

amplificarea investigațiilor în vederea contracarării activității *grupurilor criminale transnaționale* specializate în trafic de ființe umane și copii,

+intensificarea *cooperării internaționale* cu reprezentanții organelor de drept din țările de tranzit și cele de destinație, în special în vederea creării și funcționării Echipelor comune de investigație (JIT),

+aplicarea mai frecventă a prevederilor legale³⁰ și a metodologiei³¹, care se referă la *investigații financiare*, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea de trafic de ființe umane și trafic de copii,

+desfășurarea activităților în vederea dezvoltării aptitudinilor și mecanismelor necesare procurorilor pentru investigarea cazurilor de trafic de ființe umane cu utilizarea tehnologiilor IT,

+crearea unui mecanism interinstituțional în care să fie incluși reprezentanți ai Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ai Inspectoratului de Stat al Muncii, ai Ministerului Afacerilor Interne și ai Procuraturii Generale, în vederea asigurării cooperării la identificarea, înregistrarea și raportarea cazurilor de exploatare a persoanelor prin muncă în Republica Moldova.

3.8.5. Combaterea fenomenului torturii și a relelor tratamente

Incontestabil este faptul că respectarea drepturilor omului într-o societate democratică trebuie să fie asigurată.

Dreptul de a nu fi supus torturii sau altor tratamente inumane și degradante este consfințit ca un drept absolut în toate actele internaționale și naționale de reglementare, statul fiind direct responsabil pentru comportamentul agenților săi față de persoanele aflate în custodia sa.

Fenomenul relelor tratamente, în special lupta cu acesta, măsurile de profilaxie împotriva lor, criteriile și principiile de investigare și pedepsire a persoanelor ce se fac vinovate de admiterea unor asemenea fapte, constituie obiect de discuții la diferite foruri internaționale dar și naționale.

Instituția Procuraturii este direct responsabilă pentru asigurarea investigării tuturor pretinselor fapte de rele tratamente, investigații care trebuie să fie efectuate prompt, independent, imparțial, profund, de către reprezentanți ai organului competent cu asigurarea implicării active a victimilor și posibilitatea de control din partea acestora.

Cu referință la ultimul principiu indicat *supra*, este necesar a fi menționată Hotărârea Curții Constituționale nr.31 din 29.11.2018 privind excepția de

³⁰ Prevederile art. 229¹-229⁷ din Codul de procedură penală;

³¹ Instrucțiunea Procurorului General nr. 11-3d/17 -1854 din 18.04.2017.

neconstituționalitate a unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (*accesul părții vătămate și al reprezentantului acesteia la materialele urmăririi penale*). Urmare a acestei Hotărâri, prin **indicația Procurorului General nr.8-3d/18-1336** din 12.12.2018, corpul de procurori au fost orientați spre implicarea activă a victimelor relelor tratamente în investigații dar și să le acorde pe larg acces la materialele urmăririi penale.

Tot pentru a ridica nivelul cunoștințelor în domeniul respectării drepturilor omului, pentru unificarea practicilor de investigare a sesizărilor privind relele tratamente, informarea și altor categorii de persoane despre standardele dreptului internațional și prevederile legislației naționale privind dreptul de a nu fi supus nici la un fel de rele tratamente, procurorii din cadrul Secției combatere tortură, în afară de atribuțiile funcționale de care dispun, au participat la instruirii ale șefilor precum și alți angajați ai Instituțiilor Penitenciare, conducătorilor, lucrătorilor medical și alți funcționari din cadrul izolatoarelor de detenție provizorie ale IGP a MAI, angajaților spitalelor psihiatrice și internatelor psiho-neurologice. Aceste măsuri au fost posibile în cadrul unor proiecte ale UE și CoE implementate de unele ONG-uri din Republica Moldova (IDOM și RCTV Memoria). Analiza statistică a sesizărilor despre rele tratamente relevă că în ultimii 5 ani numărul acestora, mai mult sau mai puțin, oscilează la aceleași cifre.

Perioada	Categoriile de sesizări înregistrate (conform articolelor din Codul penal)				Total
	art.309	art.166 ¹ alin.(1), (2) (tratament inuman și degradant)	art.166 ¹ alin.(3), (4) (tortură)	art.368 (violență asupra militarului)	
anul 2014	7	534	88	34	663
anul 2015	18	530	50	35	633
anul 2016	4	538	61	19	622
anul 2017	12	569	48	10	639
anul 2018	6	635	26	20	687

Din datele statistice prezentate în tabelele de mai sus, observăm că de fapt situația este practic constantă, deși la general, numeric sesizările au crescut neesențial cu 48 de sesizări. Totodată, dacă e să analizăm pe articole separat, stabilim că cifrele s-au micșorat dublu (de la 12 la 6) pentru sesizările apreciate

prin prisma art.309 și tot practic dublu au scăzut sesizările din care rezultau pretinse fapte de tortură de la 48 la 26. Creșteri au fost înregistrate la sesizările pe pretinse fapte de tratamente inumane și degradante cu 66 mai mult și cu 10 mai mult decât în anul 2017 a sesizărilor reclamate de militari.

În fiecare an se conturează practic același nivel de implicare activă a procurorilor responsabili de examinarea sesizărilor de rele tratamente la identificarea și înregistrarea prin autosesizări a informațiilor care fie sunt preluate prin intermediul telefonului de încredere, fie parvin de la autoritățile care sunt obligate să le remită în adresa Procuraturii în baza Ordinului comun privind înregistrarea și transmiterea informațiilor despre acestea sau din alte surse.

În 2018, din numărul total al sesizărilor (687), procurorii s-au autosesizat și au demarat investigațiile în 242 de cazuri, ceea ce constituie 35,2%.

Aceste circumstanțe indică asupra gradului înalt de responsabilitate a procurorilor față de cazurile respective și manifestarea de inițiativă, nelăsând sesizarea actelor de tortură, tratament inuman și degradant doar pe seama victimelor sau persoanelor ce le reprezintă interesele.

În anul 2018, în rezultatul examinării sesizărilor, s-a dispus pornirea urmăririi penale în **93** cazuri sau în **13,53%** din numărul total al proceselor penale investigate. În acestea figurează 110 persoane cu statut de victime și părți vătămate care au reclamat și denunțat acțiunile a 146 de persoane oficiale.

Perioada	Categoriile de sesizări în baza cărora a fost pornită urmărirea penală (conform art. din Codul penal)				Total cauze penale pornite
	art.309	art.166 ¹ alin.(1), (2) (tratament inuman și degradant)	art.166 ¹ alin.(3), (4) (tortură)	art.368 (violență asupra militarului)	
anul 2014	-	73	18	27	118
anul 2015	-	72	10	31	113
anul 2016	-	70	23	14	107
anul 2017	-	85	10	8	103
anul 2018	1	78	2	12	93

Pe parcursul anului 2018, *per ansamblu* au fost trimise cu rechizitoriu în instanța de judecată 26 cauze penale.

Pe parcursul anului 2018 în baza **art.166/1** din Codul penal de către instanțele de fond au fost pronunțate 17 sentințe în privința la 25 persoane, inclusiv:

sentințe de condamnare – 8 în privința la 12 persoane (inclusiv 7 polițiști):

- închisoare cu executare - 3 sentințe în privința la 6 persoane (2 dintre care polițiști),

- închisoare cu suspendarea executării pedepsei – 3 sentințe în privința la 4 persoane (toți polițiști),

- amendă – 2 sentințe în privința la 2 persoane (un polițist și un pedagog).

sentințe de încetare – 4 în privința la 5 persoane (toți polițiști):

sentințe de achitare – 5 în privința la 8 persoane (toți polițiști).

Situația la acest capitol este reflectată în tabelul ce urmează:

art. din Codul penal	TOTAL sentințe / persoane	Condamnare sentințe / persoane			Încetare sentințe / persoane	Achitare sentințe / persoane
		închisoare	suspendarea executării pedepsei cu închisoarea	amendă		
art.166 ¹	17/25	3/6	3/4	2/2	4/5	5/8
art.309 ¹	2/2	2/2				
art.328 alin.(2), (3)	1/1	1/1				
art.368	4/5		4/5			
TOTAL	24/33	6/9	7/9	2/2	4/5	5/8

Față de toate persoanele condamnate a fost aplicată pedeapsa complementară obligatorie privarea de dreptul de a ocupa funcții deținute în timpul comiterii faptei și toate sentințele de achitare și încetare au fost atacate în instanțele ierarhic superioare.

La 31.12.2018 în restanță în instanțele de fond, în temeiul art.166¹ din Codul penal, se aflau 43 cauze penale în privința la 74 persoane.

În baza **art.309¹** din Codul penal de către instanțele de fond au fost pronunțate 2 sentințe de condamnare cu executare și privarea de dreptul de a ocupa funcții în privința la 2 polițiști.

La 31.12.2017 în restanță în instanțele de fond, în temeiul art.309¹ din Codul penal se afla un dosar în privința la 2 persoane.

În baza **art.328 alin.(2), (3)** din Codul penal de către instanțele de fond a fost pronunțată o sentință de condamnare cu executare și privarea de dreptul de a ocupa funcții în privința la un polițist.

La 31.12.2018 pe rol, în instanțele de fond, în temeiul art.328 alin.(2), (3) din Codul penal, se aflau 2 cauze penale în privința la 2 persoane.

În baza **art.368** din Codul penal de către instanțele de fond au fost pronunțate 4 sentințe de condamnare cu aplicarea art.90 din Codul penal cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe anumite termene de probă în privința a 5 militari.

La 31.12.2018, pe rolul instanțelor de fond în temeiul art.368 din Codul penal se aflau 2 cauze penale în privința la 2 persoane.

În toate cazurile cu sentințe de condamnare instanțele de judecată au aplicat pedeapsa complementară privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții și, respectiv, toate sentințele de încetare și achitare au fost atacate de către acuzatorii de stat.

Concomitent, sunt de menționat și unele **Decizii ale Curților de Apel** prin care au fost admise apelurile procurorilor, după cum:

1. Conform sentinței instanței de fond 4 polițiști au fost achitați, iar în rezultatul admiterii apelului procurorului și părții vătămate, prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 13.09.2018 inculpații au fost condamnați la 5 ani închisoare cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de 4 ani și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții pe un termen de 2 ani.

2. Decizia Curții de Apel Chișinău din 23.10.2018 prin care a fost casată sentința de condamnare pronunțată de Judecătoria Căușeni în privința la 4 polițiști prin aplicarea suspendării condiționate a executării pedepsei cu condamnarea celor 4 inculpați la a câte 5 ani închisoare în penitenciar de tip semiînchis cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice în instituțiile de stat pe termen de 3 ani pentru fiecare cu calcularea termenului de pedeapsă de la momentul reținerii.

3. Decizia Curții de Apel Bălți din 19.12.2018 prin care a fost casată sentința de încetare a procesului penal în privința a 4 polițiști, emisă de Judecătoria Sîngerei cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță și stabilirea pedepsei pentru fiecare dintre cei 4 inculpați sub formă de închisoare pe termen de 5 ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice în instituțiile de stat pe termen de 5 ani, inculpații fiind luați sub strajă din sala de judecată.

Dacă e să ne referim la cazuri individuale care au sensibilizat opinia publică ar fi necesar de remarcat „**așa-numitul caz Braguta**”, care constituit una din principalele provocări în domeniul combaterii torturii și altor rele tratamente cu care s-a confruntat Procuratura. Cazul a fost pe larg mediatizat în spațiul public și mijloacele media, dar și preluat de către forul internațional, constituind obiectul unor rapoarte ale mecanismelor internaționale cum ar fi Comitetul ONU împotriva torturii, rundele dialogului în cauză privind apărarea drepturilor omului ș.a.

Datorită unor probe obiective și coroborării acestora cu celelalte probe acumulate rapid, pe dosar a fost posibil de identificat și de dat apreciere prin prisma comiterii actelor de tratament inuman, degradant, dar și acțiuni de tortură în acțiunile a 22 de persoane, inclusiv 16 polițiști, 4 co-deținuți și 2 medici, fapte care au fost diferite justiției într-un termen restrâns.

Astfel, unul din aceste dosare se referă la 4 co-deținuți și 3 polițiști, care la 24.10.2017 (*mai puțin de 2 luni au durat investigațiile*) a fost remisă cu rechizitoriu pentru examinare în fond în instanța de judecată.

În cauza dată celor 4 co-deținuți li se încredințează comiterea infracțiunilor prevăzute de art.152 alin.(2) lit.c¹) și lit.e), art.166¹ alin.(2) lit.a), c) și g) și art.166¹ alin.(4) lit.a) și c) din Codul penal (*vătămarea medie a integrității corporale, tratamente inumane și degradante, dar și tortură*), unor 2 polițiști comiterea celor prevăzute de art.166¹ alin.(2) lit.a), c) și g), art.166¹ alin.(4) lit.a) și c) din Codul penal (*tratamente inumane și degradante, precum și tortură*), iar un polițist este învinuit în baza art.166¹ alin.(4) lit.a) și c) din Codul penal (*tortură*).

Cauza penală se judecă în Judecătoria Chișinău, sediul Centru (*denumirea instanței la data remiterii dosarului în judecată*), de către un complet din 3 judecători.

Învinuirea în numele statului o reprezintă procurorul din cadrul Secției combatere tortură, care a condus activitatea grupului ce a investigat cazul.

Până în prezent au avut loc 48 ședințe de judecată.

În cauza dată, a fost anunțată încheierea cercetării judecătorești și ascultarea dezbaterilor judiciare pentru data de 21.09.2018, iar ulterior expunerea replicilor și ultimul cuvânt al inculpaților, proceduri care s-au desfășurat în mai multe ședințe de judecată.

În dezbateri procurorul a solicitat instanței să fie recunoscuți inculpații drept vinovați în comiterea infracțiunilor încriminate și prin aplicarea art.84 din Codul penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial de pedepse, să le fie stabilite pedepse cu închisoarea în marja de la 9 până la 13 ani pentru cei 4 codeținuți și în marja de la 8 ani și 1 lună până la 9 ani pentru cei 3 polițiști, cu executarea pedepselor în penitenciar de tip închis și cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe termene de la 10 la 12 ani.

Pe data de 17.10.2018, fiind anunțată deliberarea și pronunțarea sentinței, instanța a dispus reluarea cercetării judecătorești pentru efectuarea unor acțiuni suplimentare.

După reluarea cercetărilor, la 05.11.2018, au fost admise cererile părții apărării și numită de către instanță o expertiză complexă în comisie medico-legală psihiatrico-psihologică cu antrenarea specialiștilor din mai multe ramuri medicale: psihiatri, psihologi, rentghenologi, pulmonologi ș.a., care pentru moment încă nu a fost finalizată.

Pronunțarea sentinței va fi posibilă după finalizarea expertizei.

Un al doilea dosar a fost expediat în judecată cu rechizitoriu pentru examinare în fond la 04.01.2018, dosar în care au statut de inculpat 13 polițiști în baza art.166¹ alin.(2) lit.a), c) și g) din Codul penal (*tratamente inuman și degradante*).

Cauza penală se judecă în Judecătoria Chișinău, sediul Centru (*denumirea instanței la data remiterii dosarului în judecată*).

Învinuirea în numele statului o reprezintă Procuratura Generală.

Până în prezent au avut loc 37 ședințe de judecată.

În cauza dată au fost cercetate probele acuzării și este la stadiu incipient cercetarea probelor apărării.

A treia cauză penală a fost expediată la 08.08.2018 cu rechizitoriu pentru examinare în Judecătoria mun.Chișinău, sediul Buiucani, fiind inculpați 2 medici, care activau în Penitenciarul spital din Pruncul comiterea infracțiunilor prevăzute de art.213 lit.b) și art.332 alin.(1) din Codul penal (*încălcarea din neglijență a*

regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale, drept rezultat survenind decesul pacientului Andrei Braguța, precum și falsificarea de către o persoană publică, din interes personal a unui document oficial - foaia de prescripții medicale a pacientului Andrei Braguța).

Până în prezent au avut loc 3 ședințe de judecată, fiind examinate probele acuzării, în special audiat succesorul părții vătămate și 2 martori.

Al patrulea dosar, care are tangență cu decesul cet.A.Braguța, a fost pornit la 04.10.2017 și investigat prin prisma depășirii atribuțiilor de serviciu art.328 alin.(3) lit.d) din Codul penal în privința a 2 factorii de decizie din cadrul serviciului medical al sistemului penitenciar cât și a unui polițist din cadrul serviciului de escortă al Direcției de poliție a mun.Chișinău, care contrar prevederilor legale și din motive formale au împiedicat plasarea cet.Andrei Braguța în Penitenciarul nr.13-Chișinău la 21.08.2017.

La 26.03.2018 acest dosar penal a fost clasat, din motivele că în acțiunile persoanelor culpabile s-a stabilit inexistența elementelor infracțiunii și prezența elementelor contravenției prevăzute de art.313 din Codul contravențional (*depășirea atribuțiilor de serviciu*).

Materialele cauzei contravenționale au fost expediate în Judecătoria mun.Chișinău, sediul Centru pentru examinare în fond și pentru moment încă nu a fost soluționată.

Este de reținut că în anul 2018 au fost înregistrate și unele progrese pe plan normativ. Astfel la 02.03.2018 în Monitorul Oficial a fost publicat Ordinul comun al MAI, MJ, MF, CNA, SIS, SPPS de adoptare a Ghidului privind intervenția profesională în exercițiul funcției care a intrat în vigoare la 01.04.2018. Acest act normativ interdepartamental face o claritate în modul și temeinicia aplicării forței fizice, mijloacelor speciale și a armelor de foc de către toți subiecții Legii nr.218.

Concomitent, rezultând din numeroasele recomandări ale forului internațional de la diferite nivele, prin Legea nr.157/26.07.2018, în vigoare din 14.10.2018, de la sancțiunile alin.(1) și (2) ale art.166¹ din Codul penal a fost exclusă sintagma ”sau cu amendă în mărime de la ... până la...”. Astfel din data intrării în vigoare a modificărilor, nu poate fi aplicată amenda ca sancțiune penală pentru infracțiunile de tratament inuman și degradand.

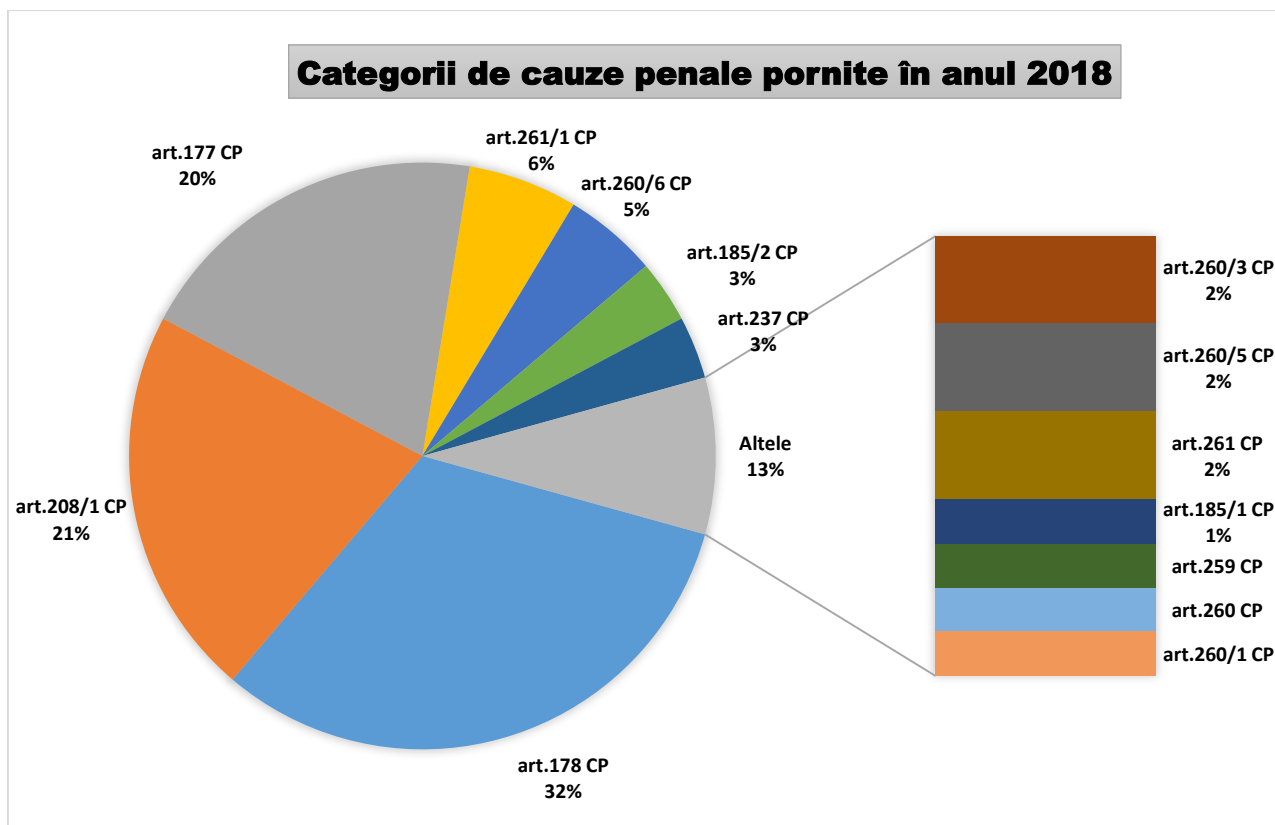
În plan general, referitor la combaterea fenomenului relelor tratamente, este de reținut că acțiunile și politicile implementate de Procuratură în ultimii ani pe acest segment de activitate continuă să aibă un impact pozitiv.

3.8.6. Infracțiunile cibernetice și din domeniul telecomunicațiilor

Pe parcursul anului 2018 activitatea de contracarare a criminalității cibernetice a fost realizată de către Procuratură în comun cu Inspectoratul General al Poliției, fiind determinată de rolul care îi revine Procuraturii în virtutea atribuțiilor sale în cadrul procesului de combatere a criminalității și a avut ca obiectiv realizarea măsurilor cuprinse în Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, *adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001 și ratificată de Republica Moldova la 02 februarie 2009.*

Acest act internațional stabilește proceduri penale specifice la investigarea criminalității cibernetice, care urmează a fi realizate de către angajați instruiți și specializați în domeniu. Astfel, în perioada de raport, în domeniul de contracarare a criminalității cibernetice a fost pornită urmărirea penală în **116** cauze penale, fiind un număr relativ constant față de perioada analizată anilor 2015-2017, când numărul acestora era în medie – **107**, înregistrându-se o majorare nesemnificativă cu 3 cauze penale față de anii precedenți 2016 și 2017.

art. din Codul penal	Statistica cauzelor penale pornite în domeniul de contracarare a criminalității cibernetice				
	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Total cauze penale
art.177	10	26	22	23	81
art.178	9	9	13	37	68
art.185 ¹	14	5	7	1	27
art.185 ²	4	13	7	4	28
art.185 ³	0	0	0	0	0
art.208 ¹	18	29	38	25	110
art.237	9	3	3	4	19
art.259	2	5	0	1	8
art.260	4	4	0	1	9
art.260 ¹	2	1	0	1	4
art.260 ²	0	1	0	0	1
art.260 ³	1	3	1	2	7
art.260 ⁴	0	2	0	0	2
art.260 ⁵	8	1	6	2	17
art.260 ⁶	10	8	10	6	34
art.261	1	0	0	2	3
art.261 ¹	5	3	6	7	21
Total	97	113	113	116	439

Se atestă o descreștere semnificativă a numărului cauzelor penale pornite în baza art.208/1 din Codul penal (pornografie infantilă) cu **13** cauze penale, art.185/1 din Codul penal (încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe) cu **6** cauze penale, art.260/5 și 260/6 din Codul penal (fals informatic și fraudă informatică) cu câte **4** cauze penale, art.185/2 din Codul penal (încălcarea dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială) cu **3** cauze penale.

O majorare considerabilă a numărului de cauze pornite se observă doar la capitolul infracțiunilor de violare a dreptului la secretul corespondenței (art.178 din Codul penal) cu **24** de cauze penale, acestea constituind **32%** din numărul dosarelor penale inițiate în domeniul de criminalitate cibernetică, fiind urmate de infracțiunile de pornografie infantilă – **21%**, încălcarea inviolabilității vieții personale – **20%**, accesul neautorizat la rețelele și serviciile de telecomunicații – **6%**, fraudă informatică – **5%**.

De asemenea, o creștere neesențială au înregistrat infracțiunile în domeniul comunicațiilor electronice: încălcarea inviolabilității vieții personale, fabricarea sau punerea în circulație a cardurilor sau a altor instrumente de plată false, perturbarea funcționării sistemului informatic, încălcarea regulilor de securitate a

sistemului informatic, accesul neautorizat la rețelele și serviciile de telecomunicații, prevăzute la art.177, 237, 260/3, 261, 261/1 din Codul penal.

În ceea ce privește alte infracțiuni în domeniu se menține dinamica anilor precedenți.

Este de menționat faptul că, în rezultatul modificărilor operate la Codul de procedură penală în anul 2018, exercitarea urmăririi penale în cazul investigării majorității infracțiunilor în domeniul criminalității cibernetice ține de competența procurorului (art.185/1-185/3, art.259-261/1 din Codul penal).

Totodată, investigarea crimelor informatice nu poate fi realizată cu succes și în termene restrânse, în lipsa posibilității efectuării măsurilor speciale de investigații. Potrivit prevederilor art.132¹ alin.(2) pct.2) din Codul de procedură penală, măsurile speciale de investigații se dispun și se efectuează dacă există o bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, cu excepțiile stabilite de lege. Majoritatea crimelor cibernetice nu fac parte din categoriile de infracțiuni menționate în această normă, drept urmare nefiind posibilă efectuarea măsurilor speciale de investigații.

3.9. Reținerea și arestarea persoanelor

La faza de urmărire penală, în anul 2018 au fost reținute **3363** persoane (4410 în anul 2017) (de către procurori **205** persoane, de către ofițerii de urmărire penală din cadrul organelor MAI – **2962** persoane, CNA – **170** persoane, SV – **26** persoane).

În libertate au fost puse de către procurori **1771** persoane (1980 în anul 2017), din lipsa temeiurilor de a priva în continuare persoana de libertate, inclusiv cu aplicarea altor măsuri procesuale de constrângere.

Procurorii au solicitat arestarea preventivă a **1936** persoane (2843 în anul 2017), adică în privința a 57,6 la sută din cei reținuți.

Din numărul total al persoanelor reținute, au fost arestate preventiv **1592** persoane (2430 în anul 2017).

În **344** de cazuri demersurile de arestare au fost respinse.

Astfel, în anul 2018 doar **47,3%** (55,1% în anul 2017) din persoanele reținute au fost arestate preventiv.

Procurorii au contestat cu recurs **79** încheieri prin care judecătorii de instrucție au respins demersurile de arestare preventivă, dintre care au fost admise 10 contestații sau 12,65% din recursuri.

La rândul ei, partea apărării a contestat cu recurs **393** încheieri (24,8%) prin care judecătorii de instrucție au dispus arestarea preventivă, dintre care au fost admise 17 contestații sau 4,32% din recursuri.

De menționat că, în anul 2017, mai mulți reprezentanți ai avocaturii au invocat în special în mijloacele de informare în masă că din recursurile formulate împotriva mandatelor de arestare preventivă sunt respinse 98-99% de către curțile de apel, ceea ce în opinia lor caracterizează integral procesul de examinare a solicitărilor de arestare și ar ridica problema ”*numărului mare și nejustificat de arestări*”.

O asemenea abordare, însă, s-a dovedit a nu fi una exactă și corectă din moment ce nu se ia în considerație de fapt întregul proces pe care îl parcurge o persoană până a fi arestată preventiv, fiind făcută nejustificat abstracție de la toate etapele relevante.

Analiza simplă a datelor specificate mai sus relevă un tablou clar că evaluarea necesității și temeiniciei arestării preventive este făcută inclusiv cu luarea în considerație a argumentelor părții apărării încă la faza reținerii persoanei și continuă la faza examinării demersurilor de arestare de către judecătorii de instrucție.

După cum rezultă din datele statistice, este de reținut că, în perioada specificată, procurorii au efectuat evaluarea circumstanțelor concrete ale fiecărei cauze penale și, constatând lipsa necesității privării în continuare a persoanei reținute de libertate, au decis respectiv punerea în libertate a **1771** persoane (52,7 *la sută din numărul total al reținuților*).

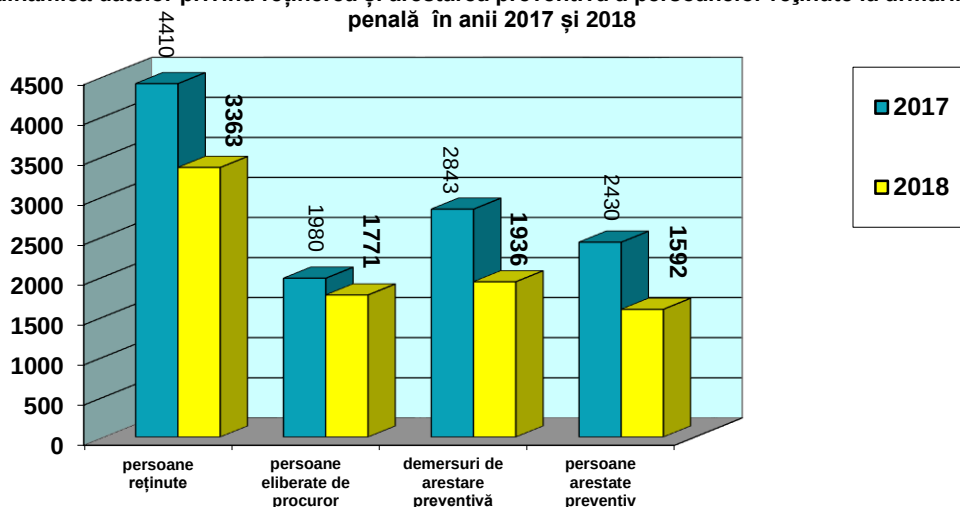
La rândul lor, judecătorii de instrucție nu au aplicat arestarea preventivă în privința a **344** persoane (17,8 *la sută din numărul total al demersurilor înaintate*).

Respectiv, după cum s-a menționat, au fost arestate preventiv doar **47,3%** (55,1% în anul 2017) din persoanele reținute în anul 2018.

Astfel, cazurile examinate la curțile de apel reprezintă cea din urmă fază a verificării temeiurilor pentru aplicarea măsurii privative de libertate, după ce au fost trecute prin mai multe filtre de verificări și analize în ansamblul lor, realizate de către procurori și judecătorii de instrucție.

Din aceste considerente, este evident că numărul cazurilor în care s-au admis către instanța de recurs contestațiile părții apărării variază între 5,4% în anul 2017 și 4,32% în anul 2018.

dinamica datelor privind reținerea și arestarea preventivă a persoanelor reținute la urmărirea penală în anii 2017 și 2018

Per ansamblu, statisticile indică asupra unei micșorări considerabile a numărului persoanelor reținute, comparativ cu anul 2017, cu **1047 cazuri** (-23,7%); a numărului demersurilor de arestare preventivă cu **907 cazuri** (-31,9%), precum și al persoanelor reținute care au fost arestate preventiv cu **838 cazuri** (-34,5%).

Faptul scăderii numărului de măsuri preventive nu constituie un indicator al schimbării poziției instituționale în acest sens. Reducerea numărului de rețineri și arestări în anul 2018 a fost dictată de obiectivele și realitățile care au influențat procesul penal, inclusiv:

- scăderea numărului de infracțiuni în republică (*de la 35581 de infracțiuni în anul 2017 la 32035 de crime în 2018*);
- scăderea numărului de cauze penale exercitate și conduse de procurori (*de la 57313 cauze penale în anul 2017 la 51943 dosare în 2018*), inclusiv dosare aflate în circuitul: IGP, CNA, Serviciului Vamal și Poliției de Frontieră.

De notat că, fiind cercetați în stare de libertate, o bună parte dintre bănuți și învinuiți părăsesc teritoriul republicii, fiind anunțați în căutare internațională, iar pentru extrădarea lor statul urmând să achite, în mediu, câte 30 – 40 de mii de lei. Numai în cursul anului trecut, procurorii au inițiat 101 de cereri de extrădare, din care 32 au fost admise, iar 61 se află la etapa de examinare.

Este alarmant numărul învinuiților, inculpaților și condamnaților aflați în căutare. Astfel, dacă la începutul anului 2018 în căutare se aflau 6341 de persoane,

la finele anului trecut erau deja 6890 de persoane care se ascundeau de urmărirea penală, de judecată și organele care pun în executare sentința, o bună parte a acestora fiind cercetate și judecate pentru infracțiuni excepțional și deosebit de grave.

Totodată, în anul 2018, alte **138** persoane învinuite au fost **arestate în lipsă**, în legătură cu eschivarea de la organul de urmărire penală. Respectiv, numărul total de arestați preventiv la urmărirea penală a constituit **1730** persoane.

Studiul efectuat a scos la evidență că, din totalitatea persoanelor arestate preventiv în anul 2018, au fost învinuite:

- 153 persoane de comiterea infracțiunilor excepțional de grave,
- 427 persoane de săvârșirea infracțiunilor deosebit de grave;
- 872 persoane de comiterea infracțiunilor grave.

Din totalul persoanelor în privința cărora s-a aplicat măsura arestării preventive **1730** (*inclusiv 138 arestate în lipsă*), în instanța de judecată au fost trimise în stare de arestare preventivă **960** persoane, inclusiv:

- 88 persoane învinuite pentru comiterea infracțiunilor excepțional de grave;
- 285 persoane învinuite pentru săvârșirea infracțiunilor deosebit de grave;
- 461 persoane acuzate de comiterea infracțiunilor grave și 126 pentru alte categorii de infracțiuni.

Arestarea la domiciliu

În anul 2018, au fost arestate la domiciliu **454 persoane** (*la demersul procurorului la domiciliul au fost arestate 82 persoane*), dintre care au fost învinuite:

- 11 persoane de comiterea infracțiunilor excepțional de grave,
- 81 persoane de săvârșirea infracțiunilor deosebit de grave;
- 319 persoane de comiterea infracțiunilor grave.

În instanța de judecată au fost trimise în stare de arestare la domiciliu **214** persoane, inclusiv învinuite pentru comiterea de infracțiuni excepțional de grave 33 persoane, deosebit de grave 45 persoane, grave 113 persoane și pentru comiterea altor categorii de infracțiuni 23 persoane.

Alte măsuri procesuale de constrângere

Măsura **liberării sub control judiciar** s-a solicitat de procurori în privința a **18** persoane. Concomitent, măsura dată preventivă a fost aplicată de către instanțele de judecată în privința a **146** persoane, dintre care, **95** persoane învinuite au fost trimise în judecată cu această măsură preventivă.

Măsura de constrângere **liberarea provizorie pe cauțiune** a fost aplicată în privința unei singure persoane.

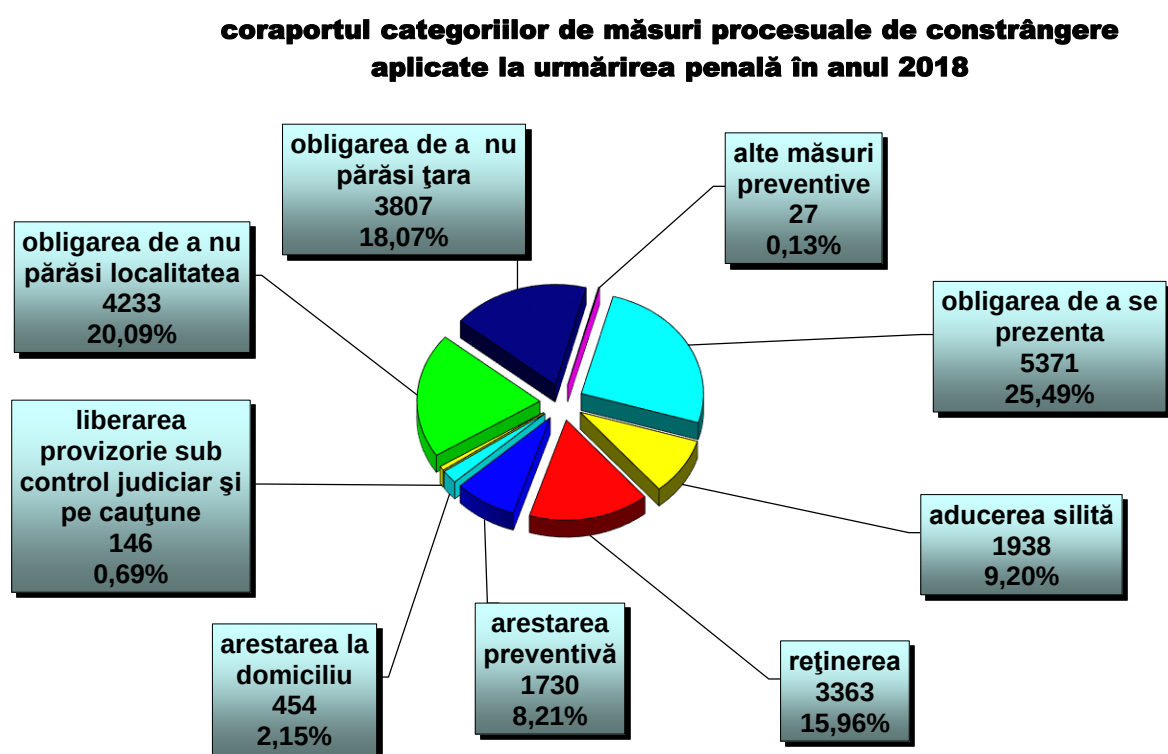
Obligarea de a nu părăsi localitatea a fost aplicată în privința la **4233** persoane, din ele **4013** persoane învinuite au fost trimise în instanța de judecată.

Obligarea de a nu părăsi țara a fost aplicată în privința la **3807** persoane, din ele **3361** persoane învinuite au fost trimise în instanța de judecată.

În privința a **27** de persoane au fost aplicate alte măsuri preventive (*ridicarea provizorie a permisului de conducere, garanția personală, a unei organizații sau transmiterea sub supraveghere*), din care **20** persoane învinuite au fost trimise în instanța de judecată.

Obligarea de a se prezenta a fost aplicată în privința la **5371** persoane.

Aducerea silită s-a dispus în privința la **1938** persoane.

Așa, din numărul total de măsuri procesuale de constrângere aplicate pentru a asigura buna desfășurare a urmăririi penale în anul 2018 – **21069**, măsura arestării (*preventive și la domiciliu*) a fost aplicată în privința a **2184** persoane, ceea ce reprezintă **10,36%**.

În total în stare de arest (*preventiv și la domiciliu*) au fost trimise în instanța de judecată **1174** persoane, **sau 7,0% din** numărul total de **16681** persoane inculpate deferite justiției de procurori în anul trecut.

În context, urmează a specifica că respectarea legislației și drepturilor fundamentale ale omului în cadrul aplicării măsurilor procesuale de constrângere, în special a celor privative de libertate, se află permanent în vizorul tuturor subdiviziunilor Procuraturii, asigurându-se determinarea măsurilor de rigoare necesare a fi întreprinse în vederea îmbunătățirii situației existente, procurorii și reprezentanții organelor de urmărire penală permanent fiind orientați la respectarea legii la compartiment.

3.10. Activitatea instituțională de încasare a cheltuielilor judiciare la urmărirea penală

Pentru anul 2018, Procuratura și-a propus o abordare nouă, sistemică, cu antrenarea tuturor actorilor din justiție pentru ajustarea practicii în domeniul încasării cheltuielilor judiciare și asigurarea corespunderii acestora standardelor internaționale, inclusiv prin:

- identificarea și eliminarea dificultăților ce țin de reglementarea normativă a procedurii de recuperare a cheltuielilor judiciare;
- crearea și asigurarea funcționării mecanismelor de evaluare a costului acțiunilor de urmărire penală;
- uniformizarea practicii judecătorești de aplicare a dispozițiilor legale privind încasarea cheltuielilor judiciare.

Subiectul recuperării cheltuielilor judiciare a rămas a fi prioritar în activitatea Procuraturii, sarcinile trasate pentru procurori și organele de urmărire penală fiind neadmiterea situațiilor din anii precedenți când cheltuielile esențiale pe care le suportă nemijlocit statul în legătură cu desfășurarea proceselor penale rămâneau a fi neevaluate și, respectiv, nerecuperate atunci când dispozițiile legale o cer, ceea ce aduce atingere bugetelor alocate organelor de drept și altor instituții implicate în procesele de combatere a criminalității.

În context, în perioada anului 2018 au fost obținute următoarele rezultate importante:

- suma totală a cheltuielilor judiciare care **au fost recuperate benevol** în timpul urmăririi penale de către participanții corespunzători la proces a constituit **650.883** lei (*comparativ cu 741.243 lei în anul 2017*), dintre care: 386.767 lei au

constituit cheltuieli pentru efectuarea expertizelor/constatărilor, 1.818 lei - cheltuieli pentru efectuarea traducerilor, 91.687 lei - pentru realizarea extradărilor și 170.611 lei - alte cheltuieli;

- suma totală a cheltuielilor judiciare **dispuse** pentru încasare de către procurori pe cauze cu soluții de netrimitere în judecată a constituit **627.053 lei** (*comparativ cu 564.460 lei în anul 2017*), dintre care: 429.005 lei au constituit cheltuieli pentru efectuarea expertizelor/constatărilor, 4.925 lei - cheltuieli pentru efectuarea traducerilor, 7.016 lei - pentru realizarea extradărilor și 186.107 lei - alte cheltuieli;

- suma totală a cheltuielilor judiciare care **au fost achitate** în baza deciziilor procurorilor a constituit **282.286 lei** (*comparativ cu 403.152 lei în anul 2017*). În **52 cazuri** s-a decis punerea în executare în ordinea prevăzută de Codul de executare a ordonanțelor, în legătură cu lipsa executării benevole;

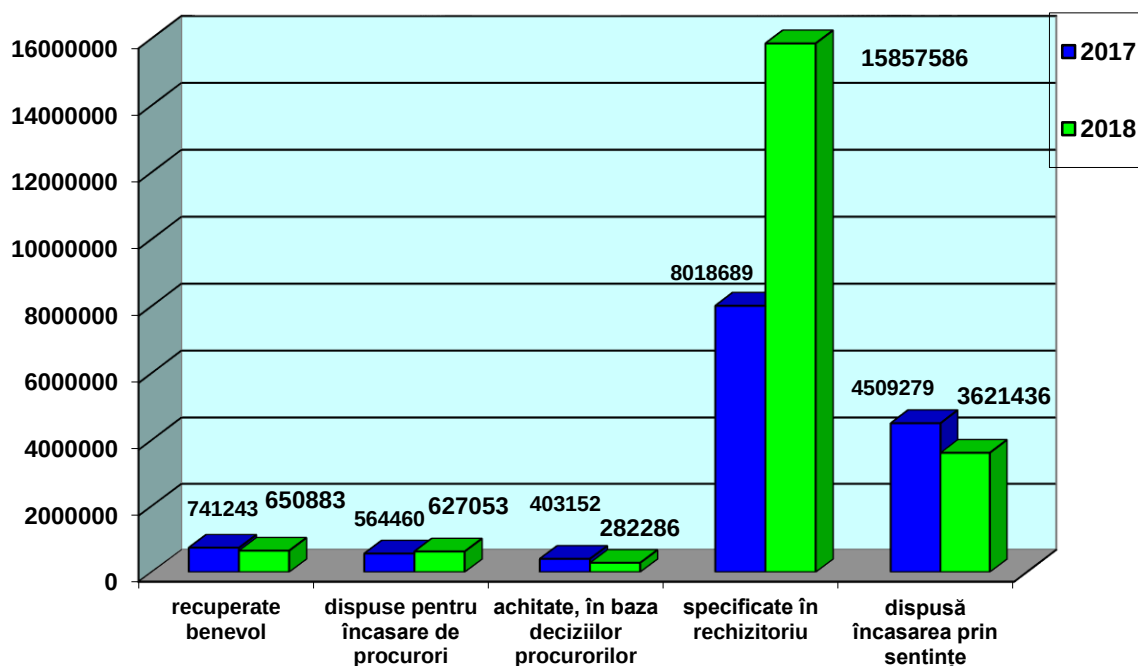
- suma totală a cheltuielilor judiciare care **au fost recuperate** pe cauzele penale pe care au fost adoptate în anii precedenți soluții de netrimitere în judecată a constituit **35.323 lei**;

- suma totală a cheltuielilor judiciare **specificate** în perioada anului 2018 în modul stabilit **în informația anexă la rechizitoriu**, conform art.296 alin.(4) din Codul de procedură penală, pe cauzele pe care au fost dispuse soluții de trimitere în judecată a constituit **15.857.586 lei** (*8.018.689 lei în anul 2017*), dintre care: 9.704.612 lei au constituit cheltuieli pentru efectuarea expertizelor/constatărilor, 215.389 lei - cheltuieli pentru efectuarea traducerilor, 878.216 lei - pentru realizarea extradărilor și 5.059.369 lei - alte cheltuieli;

- suma totală a cheltuielilor judiciare **dispuse prin sentințe** de către instanțele de judecată pentru încasare în perioada anului 2018 a constituit **3.621.436 lei** (*4.509.279 în anul 2017*).

Concomitent, pe parcursul anului 2018 au fost încasate cheltuieli judiciare în baza deciziilor procurorilor de refuz în pornirea urmăririi penale în sumă de **29.018 lei**.

**coraportul datelor privind cheltuielile judiciare recuperate
în anii 2017 și 2018 (în lei)**

Reiterăm că, în scopul punerii în aplicare a prevederilor concluziei (rezoluției) Conferinței internaționale din 27.09.2017, pe tema „**Cheltuielile judiciare în procesul penal și recuperarea acestora. Experiența internațională**”, la care au participat reprezentanți ai multor state, inclusiv Letonia, Germania, Estonia și România, a fost elaborat, în cadrul unui Grup de lucru de către Procuratura Generală, în comun cu reprezentanții Curții Supreme de Justiție, Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție și Serviciului Vamal, proiectul de lege de modificare a Codului de procedură penală, care ulterior a fost remis la Ministerul Justiției pentru realizarea procedurilor în vederea adoptării.

Modificările propuse în proiect au menirea de a permite confruntarea provocărilor generate de deficiențele actualului mecanism de recuperare a cheltuielilor judiciare.

Odată cu adoptarea legii, va fi posibilă elaborarea cadrului conex normativ cu privire la *modul de calculare a anumitor cheltuieli judiciare și a mărimii lor*, care la zi nu este stabilit de legislația în vigoare și care urmează a fi reglementat de Guvern, uniformizarea practicii judecătorești de aplicare a dispozițiilor legale privind încasarea cheltuielilor judiciare, precum și va fi posibilă soluționarea chestiunii privind utilizarea conturilor bancare de achitare a cheltuielilor judiciare.

3.11. Aportul procurorilor la recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni

Evaluarea și recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni în perioada anului 2018 a constituit, ca și în anii precedenți, unul din obiectivele de bază ale activității efectuate de către procurori și organele de urmărire penală.

Pornind de la realitățile constatate, în vederea asigurării aplicării uniforme a dispozițiilor legale la acest compartiment, Procuratura Generală pentru anul 2018 a orientat corpul de procurori la:

✚ Asigurarea evaluării permanente în cadrul cauzelor penale aflate în faza de urmărire penală a cuantumului real al prejudiciului cauzat și evidenței măsurilor întreprinse pentru asigurarea recuperării lui.

✚ Întreprinderea în cadrul desfășurării urmăririi penale a măsurilor pentru oferirea participanților la proces a posibilităților de recuperare benevolă a daunelor cauzate.

✚ Asigurarea specificării concrete a consecințelor nemijlocite ale infracțiunilor, inclusiv a daunelor cauzate la punerea sub învinuire a persoanelor, în condițiile art.282 din Codul de procedură penală.

✚ Asigurarea în modul stabilit și specificarea informației complete cu privire la daunele cauzate prin infracțiune și măsurile asiguratorii întreprinse în cursul urmăririi penale, la faza dispunerii soluțiilor de trimitere în judecată, cu includerea acestor informații în anexa la rechizitoriu, conform art.296 alin.(4) din Codul de procedură penală, precum și asigurarea la solicitarea instanței care judecă cauza a dispunerii recuperării prejudiciului.

Analiza activității efectuate de către procurori și organele de urmărire penală la compartiment a identificat următoarea stare de fapt:

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pentru perioada anului 2018 constituie **2.630.709.526 lei** (*anul 2017 - 5.103.587.518 lei*), fiind recuperați **214.421.625 lei** (*anul 2017 - 144.704.293 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze cu soluții de încetare, clasare constituie **218.163.910 lei** (*anul 2017 - 110.825.797 lei*), suma prejudiciului recuperat fiind de **80.148.463 lei** (*anul 2017 - 39.467.441 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze cu soluții de suspendare constituie **181.372.969 lei** (*anul 2017 - 529.064.255 lei*), fiind recuperați **13.275.181 lei** (*anul 2017 - 16.130.132 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze rămase în gestiune la data de **01.01.2019** constituie **1.519.771.086** lei (*anul 2017 - 3.114.538.760 lei*), fiind recuperați **49.582.268** lei (*anul 2017 - 11.987.233 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului) constituie **711.399.970** lei (*anul 2017 - 1.348.129.401 lei*), fiind recuperată suma de **71.414.122** lei (*anul 2017 - 77.387.563 lei*).

În vederea asigurării recuperării prejudiciilor cauzate, s-au întreprins măsuri pentru punerea sub sechestru a bunurilor făptuitorilor.

Valoarea totală a bunurilor sechestrate constituie **487.929.559** lei (*anul 2017 - 289.239.767 lei*).

Schematic, datele privind asigurarea reparării prejudiciului în cadrul urmăririi penale pot fi redată în felul următor:

Datele privind asigurarea reparării prejudiciului în cadrul urmăririi penale în perioada anului 2018 (în lei)				Procuratură	Organele de urmărire penală
Prejudiciul cauzat	Valoarea totală în lei a prejudiciului		1	1.281.901.562	1.348.807.964
	Inclusiv	cauzat autorităților publice/bugetului public	2	613.689.710	388.297.059
		pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	3	446.744.152	264.655.818
		pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	4	41.218.882	86.011.767
		pe cauze clasate pe motive de nereabilitare	5	1.652.730	89.280.531
		pe cauze suspendate condiționat	6	191	1.400
		pe cauze suspendate	7	19.767.388	161.605.581
		pe cauze restante	8	772.518.219	747.252.867
		din ele: în cauze cu autori neidentificați	9	370.313.078	193.755.245

Prejudiciul reparat în cursul urmăririi penale	Valoarea totală în lei a prejudiciului		10	77.029.419	137.392.206
	Inclusiv	cauzat autorităților publice/bugetului public	11	71.481.779	8.357.178
		pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	12	34.819.176	36.594.946
		pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	13	6.024.645	12.226.089
		pe cauze clasate pe motive de nereabilitare	14	1.298.287	60.599.442
		pe cauze suspendate condiționat	15	191	1.400
		pe cauze suspendate	16	564.097	12.711.084
		pe cauze restante	17	34.323.023	15.259.245
		valoarea bunurilor ridicate și restituite	18	31.279.201	108.825.363
		prejudiciul reparat benevol	19	45.750.218	29.340.281
Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea totală în lei		20	270.285.057	217.644.502
	Inclusiv	pentru asigurarea prejudiciului cauzat autorităților publice/bugetului public	21	86.918.051	51.403.043
		pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	22	105.807.356	87.867.779
		pe cauze restante	23	132.188.215	126.149.878
		pe alte categorii de cauze	24	32.289.486	3.626.845

De reținut că, procesul de recuperare a prejudiciului cauzat a fost influențat obiectiv de neidentificarea autorilor faptelor infracționale - suma cumulată a prejudiciului cauzat în dosare restante și cu soluții de suspendare a urmăririi penale fiind de peste 745.441.292 lei.

De asemenea, a persistat decalajul dintre între valoarea prejudiciului cauzat și costul bunurilor sechestrate, care se datorează faptului că evaluarea bunurilor imobile este efectuată conform prețului stabilit de organul cadastral și nu cel de piață, precum și a prețurilor derizorii stabilite la unitățile de transport de proprietari în vederea neachitării impozitelor.

Această situație nu poate fi redresată complet în cadrul urmăririi penale, deoarece necesită cheltuieli neargumentat de mari pentru evaluare (expertizare) a valorii bunurilor sechestrate, precum și generează tergiversarea termenului de urmărire penală. O soluție ar fi determinarea prețului acestor bunuri în procedura de judecare a cauzelor penale și executare a hotărârilor judecătorești, în procedurile de înstrăinare a acestora la prețurile de piață.

3.12. Asigurarea confiscării veniturilor infracționale

Actualmente devine mult mai anevoios procesul de combatere a infracțiunilor, în speță a celor de trafic de droguri, corupție, trafic de ființe umane, evaziune fiscală, contrabandă și altele cu tentă economică, financiară, care sunt generatoare de venituri ilicite, deoarece persoanele implicate în săvârșirea lor recurg la diferite acțiuni bine chibzuite, menite să evite răspunderea pentru faptele comise. Respectiv, pentru a combate și preveni comiterea de noi infracțiuni, se impune necesitatea de aplicare univocă a diferitor mijloace legale, cum ar fi confiscarea bunurilor și valorilor obținute din săvârșirea infracțiunilor, deoarece acest procedeu va descuraja făptuitorii la comiterea de noi infracțiuni, iar aceste bunuri, ulterior fiind valorificate, ar putea avea o utilitate, inclusiv vor contribui la recuperarea prejudiciilor cauzate și la compensarea cheltuielilor judiciare.

Drept rezultat al generalizării stării de fapt la capitolul dat, a fost unificarea practicii în domeniul aplicării măsurilor asiguratorii în vederea confiscării speciale a bunurilor provenite din infracțiuni sau folosite la comiterea infracțiunilor și asigurarea corespunderii acestora standardelor internaționale, inclusiv prin:

- ✚ identificarea și eliminarea dificultăților ce țin de reglementarea normativă a procedurii de aplicare a măsurilor asiguratorii;

- ✚ crearea și asigurarea funcționării mecanismelor de identificare a bunurilor care urmează a fi confiscate în folosul statului.

Activitățile efectuate de către procurori și organele de urmărire penală la compartiment, în perioada anului 2018, denotă următoarele rezultate importante:

- valoarea cumulativă a bunurilor sechestrate pentru asigurarea confiscării pe parcursul anului 2018 a constituit **187.116.950 lei**;

- valoarea bunurilor puse sub sechestru pentru asigurarea confiscării pe cauzele penale trimise în instanța de judecată pentru examinare în fond constituie **132.111.710 lei**; după categoriile de infracțiuni, acestea au privit cazuri de spălarea banilor, trafic de ființe umane/migrație ilegală, trafic ilicit de droguri, infracțiuni de corupție, contrabandă ș.a.;

- suma sechestrelor aplicate pe cauzele penale pe care au fost emise alte soluții, (*clasare/încetare, suspendare sau suspendare condiționată a urmăririi penale*) constituie **971.475 lei**.

La finele anului 2018, în procedura organelor de urmărire penală și procurorilor se aflau cauze penale pe care au fost aplicate sechestre pentru asigurarea confiscării în sumă totală de **54.033.764 lei**.

În perioada anului 2018, instanțele de judecată au pronunțat în total **191** de sentințe cu dispunerea confiscării speciale, în condițiile art.106 din Codul penal a bunurilor rezultate din infracțiuni sau folosite la comiterea infracțiunilor, valoarea cumulativă a bunurilor confiscate constituind suma totală de **48.240.295 lei**.

Cel mai mare număr de sentințe prin care instanțele de judecată au dispus confiscarea specială au fost pronunțate pe dosarele investigate de procuraturile specializate: Procuratura Anticorupție - au fost pronunțate **88** de sentințe, cu dispunerea confiscării bunurilor cu valoarea cumulativă de **13.374.943 lei** și de Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale - au fost pronunțate **61** de sentințe, cu dispunerea confiscării bunurilor în sumă totală de **31.015.390 lei**. Cu participarea procurorilor din cadrul procuraturilor teritoriale de către instanțele judecătorești au fost pronunțate **42** sentințe cu dispunerea confiscării bunurilor în valoare de **3.818.960 lei**.

Informația relevantă, în ansamblu pe țară, se prezintă conform tabelului de mai jos:

Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea cumulativă în lei a bunurilor sechestrate		187.116.950
	Inclusiv	pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	132.111.710
		pe cauze restante la 01.01.2019	54.033.764
		pe alte categorii de cauze (suspendate, suspendate condiționat, încetate, clasate)	971.475
Bunuri confiscate /art.106 CP/	Total sentințe		191
	Inclusiv	valoarea cumulativă în lei a bunurilor confiscate	48.240.295
		spălarea banilor (art.243 din Codul penal)	11.621.522
		participarea la grupuri criminale organizate (art.282, 283, din Codul penal)	762.564
		trafic de ființe umane, copii și migranți (art.165, 167, 168, 206, 208, 220, 362 ¹ din Codul penal)	147.500
		trafic ilicit de droguri (art.217 – 217 ⁶ , 218, 248 alin.(2), 322, din Codul penal)	3.074.717
		trafic ilicit de arme (art.290, 292 din Codul penal)	51.070
		corupere, mituire (art.191 alin.(2) lit.d), 256, 324-328, 330 ² , 333 – 335 din Codul penal)	2.464.451
		Contrabandă și eschivare de la achitarea drepturilor de import (art.248, 249 din Codul penal)	25.640.827
		Alte infracțiuni	4.477.643

În context, asigurarea confiscării veniturilor infracționale va continua să constituie în activitatea Procuraturii un obiectiv de bază, realizarea căruia prin măsuri consolidate ale procurorilor și organelor de drept urmează să includă acțiuni

clare și competente de a identifica, a urmări și a evalua bunurile care sunt supuse confiscării; de a lua măsuri asiguratorii, cum sunt blocarea și sechestrarea pentru prevenirea oricăror tipuri de operațiuni, transfer sau înstrăinare a unor asemenea bunuri; de a acționa pentru prevenirea sau anularea acțiunilor care ar fi de natură să împiedice capacitățile statului de a recupera bunul care este supus confiscării și de a lua orice măsuri adecvate de investigare financiară, inclusiv cu concursul Agenției de Recuperare a Bunurilor Infractionale, și de a orienta corect instanțele de judecată în vederea aplicării prevederilor art.106 și art.106¹ din Codul penal.

3.13. Activitatea specială de investigație

Efectuarea, inclusiv din oficiu a controlului asupra respectării legislației privind activitatea specială de investigații constituie una din atribuțiile de bază ale Procuraturii.

În perioada de raport procurorii responsabili de domeniu au fost orientați la exercitarea sistemică a controlului executării legilor, garantării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către subdiviziunile competente de efectuarea măsurilor speciale de investigații.

Astfel, procurorii pe parcursul perioadei de raport au verificat 3041 dosare speciale de căutare a învinuiților, inculpaților, de identificare a cadavrelor și persoanelor cu identitate necunoscută, comparativ cu 2303 dosare verificate în aceeași perioadă al anului 2017, ca rezultat fiind formulate 281 indicații (a.2017 – 352).

La începutul anului 2018 în căutare se aflau 6341 învinuiți, inculpați și condamnați, care se ascundeau de urmărirea penală, de judecată și de organele care pun în executare sentința (la începutul anului 2017 – 5374), 77 persoane dispărute fără urmă (a.2017 – 75) și spre identificare erau 27 cadavre depistate cu identitatea necunoscută (a.2017 – 34).

În rezultatul măsurilor speciale de căutare și identificare, au fost stabilite 4002 persoane (a.2017 – 3713), 33 persoane dispărute fără urmă (a.2017 – 14) și identificate 8 cadavre din cele depistate cu identitatea necunoscută (a. 2017 – 9).

La începutul anului curent au rămas a fi în căutare 6890 învinuiți, inculpați și condamnați, 93 persoane dispărute fără urmă, iar spre identificare 22 de cadavre.

În anul 2018 de către procurori în cadrul a **51943** cauze penale din gestiune, judecătorilor de instrucție le-au fost înaintate **5578** demersuri de autorizare a măsurilor speciale de investigație (a.2017 – 4367).

În rezultatul examinării demersurilor a fost respinsă autorizarea înfăptuirii măsurilor speciale de investigații în 66 cazuri (a.2017 – 50).

Cele mai frecvente măsuri speciale autorizate și efectuate în cadrul urmăririi penale de către procurori au fost:

- interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor – **3928** (a.2017 – 3142);
- colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice – **770** (a.2017 – 803);
- documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice – 594 (a.2017 – 287);
- monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară – 41 (a.2017 – 12);
- cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat – 148 (a.2017 – 63);
- supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea – 26 (a.2017 – 10).

De asemenea, în conformitate cu art. 132² alin. (1) pct. 2) din Codul de procedură penală procurorii au autorizat înfăptuirea măsurilor speciale de investigații în 1480 cazuri (a. 2017 – 581).

Măsurile speciale de investigații autorizate de procurori s-au referit la:

- identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului sistemelor de comunicații electronice ori punctelor de acces la un sistem informatic – 444 (a.2017 – 264);
- urmărirea vizuală – 583 (a.2017 – 151);
- controlul transmiterii banilor sau a altor valori materiale extorcate – 97 (a.2017 – 99);
- investigația sub acoperire – 125 (a.2017 – 31);
- achiziția de control – 210 (a.2017 – 31);
- livrarea controlată – 21 (a.2017 – 2).

Identic perioadelor anterioare, segmentul activității speciale de investigații s-a aflat sub controlul procurorilor, astfel încât, măsurile speciale de investigație au fost utilizate doar, când pe alte căi era imposibilă realizarea scopului procesului penal, existând riscul prejudicierii considerabile a activității de administrare a probelor, totodată, acestea fiind necesare și proporționale cu restrângerea drepturilor și libertăților

fundamentale ale omului. Or, în condiții de echivalență față de mediul și situația criminogenă, care în țara sunt îngrijorătoare, organelor de urmărire penală și procurorilor le revine sarcina de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului, asigurând astfel dreptul părților la o anchetă eficientă a infracțiunilor și respectarea termenului rezonabil.

Chiar la începutul anului 2018 acest compartiment, în special, interceptarea convorbirilor telefonice, a devenit un subiect larg dezbătut în mass-media și în cercurile unor formatori de opinie. Astfel, în discuție a fost pus numărul măsurilor speciale de investigații de acest gen, pe fonul datelor statistice furnizate de către Agenția pentru Administrarea Instanțelor Judecătorești din cadrul Ministerului Justiției. Ultima, conform mecanismului propriu de procesare și monitorizare a proceselor judecătorești, supune calculului nu măsurile speciale de investigații, ci inseparabil, demersurile de autorizare înaintate judecătorului de instrucție împreună cu cele de prelungire a acestora. Prin urmare, numărul lor nu poate coincide cu cel al proceselor de judecată, deoarece o măsură odată autorizată, poate fi prelungită și până la 6 luni.

În anul 2018 ponderea măsurilor speciale de investigații în activitatea de urmărire penală a constituit circa 13,5% (6992 măsuri în 51943 cauze penale în gestiune). Volumul implicării în combaterea infracționalității prin asemenea procedee depinde de un șir de factori, printre care se identifică comportamentul făptuitorilor, metodele și mijloacele utilizate de aceștea la comiterea infracțiunilor, căile și mecanismele de ascundere a bunurilor dobândite pe cale criminală. Astăzi, comiterea cu premeditare a infracțiunii fără folosirea unei unități de echipament tehnic este aproape inimaginabilă. Iar potrivit datelor statistice agregate de Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației, în Republica Moldova sunt peste 4,5 milioane de utilizatori de telefonie mobilă, sau cu peste 26% mai multe abonamente decât locuitori. În practică există cazuri când un infractor utilizează lunar peste 10 numere de telefoane, care conform procedurii, se achiziționează de la companiile de telefonie mobilă fără oferirea cărorva date de identitate.

Pe cale de consecință, descoperirea crimelor cu astfel de particularități implică necesitatea de diversificare a metodelor, inclusiv a celor speciale de investigații. Această afirmație a devenit deja o regulă pentru procuraturile specializate (PCCOCS și PA), care în activitatea cotidiană aplică pe larg activitatea specială de investigații. Respectiv, și impactul acestora asupra rezultatelor obținute este unul

considerabil, în perioada de raport fiind anihilate mai multe grupări criminale specializate în traficul de droguri, în evaziuni fiscale și spălări de bani.

Totodată, din circuit au fost scoase obiecte și partide importante de substanțe interzise, a căror valoare se cifrează la zeci de milioane de lei, iar sistarea activităților infracționale de acest gen a fost însoțită și de identificarea unor importante venituri ilegale, concomitent reușindu-se stabilirea și recuperarea reală a unor prejudicii în proporții importante.

În concluzie, măsurile speciale de investigație sunt eficiente în procesul de cercetare a infracțiunilor, iar odată cu autorizarea lor și de către judecătorul de instrucție, mecanismul național de procedură este pe măsură să asigure respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

Dat fiind faptul că, procurorului, pe lângă atribuțiile de dispoziție în activitatea specială de investigații, îi revine sarcina monitorizării, și controlului respectării legislației în acest domeniu, în evidență au intrat și unele neajunsuri atât în activitatea Procuraturii, cât și a subdiviziunilor specializate care efectuează activitatea specială de investigații, spre exemplu:

- Argumentarea insuficientă a temeiniciei și necesității efectuării măsurii speciale de investigație;
- Nerespectarea cerințelor Codului de procedură penală, Legii privind activitatea specială de investigații la consemnarea rezultatelor activității;
- Cunoașterea insuficientă de către ofițerii de investigații a legislației în domeniul activității speciale de investigații, tacticilor și metodelor de efectuare a măsurilor speciale de investigație;
- Utilizarea insuficientă a măsurilor speciale de investigații. Activitatea de investigații este concentrată preponderent la descoperirea infracțiunilor până la pornirea urmăririi penale, iar în cadrul efectuării urmăririi penale se observă o implicare pasivă a ofițerilor de investigații, fiind pro-activă în cauzele penale de o rezonanță sporită sau cu privire la infracțiunile excepțional de grave.
- Lipsa de coerență a cadrului legislativ în domeniul atât al activității speciale de investigații, cât și a procesului penal în partea ce ține de implicarea ofițerilor de investigații în descoperirea infracțiunilor, în special, prin repartizarea pe umerii acestora a deplinelor responsabilități la acest segment.

3.14. Factorii care influențează negativ activitatea procurorilor în domeniul urmăririi penale

Eficiența activității procurorilor analizată prin prisma obiectivelor formulate pentru anul 2018, a continuat să fie determinată și afectată, cu anumite excepții, de mai mulți factori de ordin obiectiv și subiectiv, și anume:

- cadrul legal material și procesual penal, care necesită a fi perfecționat;
- tergiversarea pornirii urmăririi penale, a examinării sesizărilor despre infracțiuni și a investigațiilor în cauzele penale;
- lipsa în teritoriu a medicilor legiști, precum și calificarea insuficientă a unor dintre aceștia;
- inexistența în unele raioane (*Nisporeni, Cantemir, Basarabeasca*) a judecătorilor de instrucție și încărcătura neuniformă, fapt ce necesită detașarea sau deplasarea procurorilor, uneori distanțe de până la 50 km, pentru participare la ședințele de judecată;
- contestări pe dosarele penale și la judecătorii de instrucție de către avocați, alți participanți la urmărirea penală a tuturor acțiunilor de urmărire și a actelor procesuale, efectuate în scopul tergiversării urmăririi penale;
- conlucrarea inefficientă a organelor de urmărire cu cele care efectuează măsurile speciale de investigație;
- caracterul unilateral, incomplet și tendențios al cercetărilor penale neplanificarea acțiunilor de urmărire, neutilizarea metodicii și tacticii criminalistice la efectuarea anchetei;
- înaintarea propunerilor și adoptarea soluțiilor procesuale premature și neîntemeiate;
- executarea formală de către reprezentanții organelor de urmărire penală a indicațiilor formulate de procuror și/sau ignorarea acestora, precum și a încheierilor judecătorilor de instrucție;
- concentrarea eforturilor în cercetarea cauzelor penale curente, neproportionalitatea distribuirii și planificării activității reprezentanților organelor de urmărire penală;
- organizarea necorespunzătoare și controlul insuficient ale investigațiilor în vederea căutării învinuiților care se sustrag de la urmărirea penală;

- analiza insuficientă a necesității privării persoanelor de libertate, care rezultă aplicarea cu derogări a arestării (*lipsa analizei dacă privarea de libertate a persoanei este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale, coroborată cu motivarea insuficientă a unor demersuri privind aplicarea și prelungirea acestei măsuri preventive*);

- existența unui număr mare de funcții vacante a ofițerilor de urmărire penală în inspectoratele teritoriale de poliție și pregătirea profesională slabă a unora dintre aceștia, întocmirea necalitativă a actelor procesuale;

- deficiențe la interpretarea legislației în vigoare, aplicarea eronată și neuniformă de către organele de urmărire penală și procurori a prevederilor legale, ce duc la calificarea incorectă a faptelor infracționale, la încălcări de lege la administrarea și aprecierea probelor, precum și la aplicarea incorectă a procedurilor de liberare de răspundere penală;

- practica judecătorească neuniformă, divergențe la interpretarea normelor legale;

- nerespectarea dispozițiilor actelor interdepartamentale care privesc evidența infracțiunilor, cauzelor penale și persoanelor care au comis infracțiuni, introducerea în fișele statistice, în baza cărora este constituită statistica judiciară oficială, a unor date ce nu întotdeauna corespund realității;

- măsuri insuficiente pentru evaluarea și asigurarea reparării prejudiciului cauzat, precum și pentru asigurarea stabilirii, inclusiv prin investigații financiare paralele, a bunurilor rezultate din infracțiuni și confiscarea lor;

- asigurarea insuficientă a respectării cadrului legal și garanțiilor privind prelucrarea și folosirea datelor cu caracter personal;

- problema transnistreană, care substanțial determină eficiența procesului de prevenire și combatere a criminalității și, în acest context, merită o atenție și un tratament deosebit pentru găsirea unor soluții adecvate, inclusiv prin implementarea unei justiții tranziționale.

- diferența esențială a ponderii (încărcăturii) activității procurorilor, inclusiv din cauza unui mare număr de funcții vacante în procuraturile teritoriale, ceea ce a implicat reevaluarea statelor de personal în vederea uniformizării împărțirii volumului de activitate între procurori;

Îndeplinirea obiectivelor urmăririi penale, asigurarea legalității și respectarea drepturilor fundamentale ale omului în cadrul procesului penal de către

reprezentanții instituțiilor cu atribuții și obligații procesuale prin eforturile lor consolidate ar duce la diminuarea substanțială a deficiențelor enumerate *supra*, respectiv la îmbunătățirea aprecierii activității desfășurate și implicit la ridicarea gradului de încredere a cetățenilor în organele și urmărire penală în particular și în actul de justiție în general.

Pentru anul 2019, în vederea asigurării eficienței activității de urmărire penală, în scopul punerii în aplicare a concluziilor aprobate în cadrul Conferinței internaționale cu genericul „*Noi abordări în cercetarea eficientă a infracțiunilor. Probleme, standarde internaționale și soluții*”, avute loc în ziua de 20.12.2018, cu susținerea Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), în parteneriat cu Asociația Procurorilor și Ministerul Justiției, a fost determinat pentru Procuratură obiectivul de elaborarea unui nou concept privind modelul, procedura de investigare a infracțiunilor, pe motiv că, la moment, în formula existentă, acesta nu corespunde scopurilor urmăririi penale și este birocratic și foarte inert, neîntemeiat costisitor, fiind diferit de practicile și modelele europene ale institutului de urmărire penală.

În acest sens, își desfășoară activitatea Grupul de lucru interinstituțional, constituit prin Ordinul Procurorului General din 03.01.2019, care are drept sarcini elaborarea proiectului Legii de modificare a legislației de procedură penală și a cadrului conex ce se referă la organizarea, funcționarea și specializarea subdiviziunilor noi create prin contopirea organelor de urmărire penală cu organele care exercită măsurile speciale de investigație.

A fost elaborată **Concepția de reformare a fazei prejudiciare a procesului penal**, care reprezintă un document de politică penală și constă într-un sistem de idei generale orientate spre tratarea, interpretarea și soluționarea multilaterală a problemelor de ordin juridic, reflectînd modul de a percepe și ansamblul de opinii, idei cu privire la problemele ce țin de dezvoltarea mecanismului statal de combatere a infracționalității prin reformarea fazei prejudiciare a procesului penal.

Concepția vizează patru problemele de bază cu care se confruntă în prezent faza prejudiciară a procesului penal analizate succesiv, și anume:

- ✚ Numărul redus de personal abilitat cu competențe de a efectua cercetarea/urmărirea penală în raport cu bunele practici și standarde internaționale în materie.

- ✚ Procesul birocratizat de pornire a activității de cercetare penală.

✚ Proceduri nestandarde de lucru cu făptuitorul infracțiunii: bănuitul și învinuitul, sub aspectul modului și procedurilor de recunoaștere, precum și termenelor de menținere a persoanei în acest statut procesual.

✚ Formalismul procedurii penale prin prisma termenelor de examinare a sesizărilor despre infracțiuni și celor de urmărire penală, stabilirea și prelungirea ultimelor.

Generalizând problematica analizată, s-a conchis că reforma fazei prejudiciare este condiționată de următorii factori negativi determinanți:

✚ Imperfecțiunea sistemului actual de asigurare a combaterii eficiente a infracționalității. Reglementări legale, organizare, infrastructură și practici învechite neconcorm standardelor comunitare în materie de eficiență.

✚ Birocratism și formalism al unor instituții procesuale, ce trebuie revizuite radical sau lichidate. Asumarea prin anumite reglementări legale procesual-penale a unui nivel de protecție a drepturilor persoanelor bănuite în comiterea unor infracțiuni ce depășește inadmisibil marja minimă cerută de Convenția europeană și Curtea Europeană a Drepturilor Omului și posibilitățile reale ale țării noastre în acest sens.

✚ Nesincronizarea și inconsecvența între documentele de politici și procesele de reformă a sectorului justiției și a Poliției, CNA, SV.

CAPITOLUL IV: Contribuirea la înfăptuirea justiției

4.1. Considerații generale

Evaluarea gradului de realizare a obiectivelor stabilite pentru perioada de raport, trebuie să pornească de la dinamica și calitatea acțiunilor întreprinse în vederea implementării politicilor promovate, sintetizând astfel impactul acestora din perspectiva indicatorilor de performanță calitativi și cantitativi.

Actualitatea unor activități tradiționale, deja instituționalizate, a rămas pe radarul procurorilor Direcției judiciare, iar de rând cu acestea, au fost elaborate noi politici în materie penală, politici menite să umanizeze și să simplifice procedurile, să unifice practicile existente, să sporească eficiența justiției și, nu în ultimul rând, să asigure un grad sporit de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din șirul acestor priorități, menționăm îngrijorările pe care le avem în legătură cu dinamica progresivă a cauzelor penale a căror judecare se tergiversează în instanțele de fond și Curțile de Apel, aplicarea încă pe scară largă a unor pedepse penale lipsite de eficiență și fără substanță din perspectivă re-educțională,

lipsa de consens asupra interpretării unor norme penale, atât din punct de vedere material, cât și procedural.

În altă ordine de idei, realitățile sociale, economice și juridice, ne plasează în fața unor noi provocări, ne determină să identificăm noi priorități, inclusiv soluții pentru implementarea acestora.

4.2. Activitatea judiciară în materie penală

4.2.1. Activitatea judiciară la nivelul instanțelor de fond

La nivelul Judecătoriilor, indicatorii de performanță ai activității judiciar – penale, potrivit datelor din sistemul informațional „Info-PG”, se prezintă conform datelor tabelului ce urmează:

Perioada de raport	2016		2017		2018	
Total sentințe	12075/13668		11585/13168		12377/13900	
de condamnare	8563/9560	70,1%	8929/9957	77,1%	10359/11454	82,4%
de achitare	200/314	1,66%	147/218	1,6%	179/257	1,8%
de încetare	3226/3708	26,7%	2437/2921	21%	1773/2123	15,3%
cu caracter medical	86/86	0,7%	72/72	0,62	66/66	0,47%

Astfel, în perioada anului 2018, a fost atestată o creștere a numărului total de cauze penale soluționate de judecătorii (cu 792 dosare mai mult decât în anul 2017 și cu 302 mai mult decât în anul 2016).

Principalul reper care a ghidat activitatea Procuraturii în ultimii ani, s-a rezumat în schimbarea accentelor de pe indicatorii cantitativi, pe cei calitativi. Din momentul în care procurorul ia decizia de a sesiza o instanță cu judecarea unei cauze penale, se prezumă că probele acumulate sunt suficiente pentru probarea vinovăției persoanei învinuite și că au fost verificate și luate în considerare toate opțiunile legale de a aplica procedurile discreționare pentru ca dosarul penal să fie soluționat încă în faza de urmărire penală, evitând, astfel, suprasolicitarea instanțelor. În condițiile în care ponderea sentințelor de condamnare este de 82,4% (cu peste 5% mai mare ca în anul 2017 și cu peste 12% mai mare decât în anul 2016), constatăm o creștere a calității activității procurorilor, atât din perspectiva exercitării/conducerii urmăririi penale, cât și a îndeplinirii actului de justiție în

instanțele de judecată. În context, opinăm că procesul judiciar penal își atinge rolul punitiv-descurajator.

Ca o consecință firească a majorării numărului total de cauze examinate de către Judecătorii, în raport cu perioada anului 2017 a crescut cu 39 de persoane numărul inculpaților achitați de instanțele de fond, deși procentual acest indicator a constatat o creștere de doar 0,2%. În raport cu anul 2016, situația este mult mai bună, or, în anul 2018, numărul inculpaților achitați s-a redus cu 57 de persoane.

Ponderea de 15,3%, care reprezintă cota sentințelor de încetare a proceselor penale, este cea mai mică din ultimii ani. Studiile efectuate pe acest gen de sentințe, demonstrează că directivele și instrucțiunile Procuraturii Generale, prin care s-a recomandat aplicarea soluțiilor de încetare, pe motive de nereabilitare, în faza de urmărire penală au fost conștientizate de către procurori, iar goana după indicatorii cantitativi (*în speță, majorarea artificială a numărului de cauze penale trimise în instanța de judecată*) nu mai reprezintă un criteriu esențial de performanță în activitatea instituției.

Prin Recomandarea nr.R (87)18 Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a încurajat statele membre să adopte măsuri care vizează simplificarea procedurilor judiciare ordinare prin recurgerea la procese accelerate, care includ hotărâri sumare, înțelegeri extrajudiciare, acorduri de recunoaștere a vinovăției și judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Astfel, în acord cu această din urmă Recomandare, precum și cu politicile promovate de Procuratura Generală, aplicabilitatea procedurii simplificate de judecare a cauzelor penale în baza probelor administrate la faza urmăririi penale a atins cota de peste **64% (8015 cauze penale din totalul de 12377 dosare)**.

În unele procuraturi și, respectiv judecătorii (sedii), ponderea cauzelor penale examinate în procedura simplificată în baza probelor administrate la faza urmăririi penale a atins cote de până la 84,7% (Cantemir, Ungheni, Telenești, Ștefan Vodă, Sângerei, Fălești). Având în vedere specificul și complexitatea cauzelor penale instrumentate de către procuraturile specializate, concluzionăm că și cu participarea acuzatorilor de stat din aceste instituții au fost judecate, în procedura reglementată de art.364¹ CPP, un număr impunător de cauze penale (53,4% - Procuratura Anticorupție și 45,8 - PCCOCS)³².

Concomitent cu ascensiunea aplicabilității procedurii de judecare a cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pe o pantă descendentă se

³² Ponderea judecării cauzelor penale în baza probelor administrate în faza de urmărire penală este reflectată în Anexa nr.1.

află cota institutului acordului de recunoaștere a vinovăției. În procedura menționată *supra*, s-au examinat doar **266** cauze penale, sau **2,15 %** din numărul total al cauzelor penale soluționate cu sentință.

4.2.2. Activitatea judiciară la nivelul Curților de Apel

Pe parcursul anului 2018, de către Curțile de Apel Chișinău, Bălți, Cahul și Comrat, au fost examinate în ordine de apel și recurs **3910** cauze penale, în privința a **4647** inculpați.

Din cele, **3910** decizii adoptate, **1969** cazuri în privința la **2398** persoane au fost examinate în baza cererilor de contestare declarate de către acuzatorii de stat. Dintre acestea, 1067 apeluri și recursuri (54%) în privința la 1347 persoane au fost admise, iar 902 cereri în privința la 1051 persoane au fost respinse.

În același timp de către celelalte părți la proces au fost declarate **1941** apeluri și recursuri în privința la **2249** persoane, dintre care, au fost admise 825 cereri (42%) în privința la 998 persoane, iar 1116 cereri în privința la 1251 persoane au fost respinse.

În comparație cu anul precedent, la nivelul Curților de Apel s-a înregistrat o creștere semnificativă a dosarelor penale examinate, cu **411** cauze mai mult, sau cu aproximativ 12%, stare de lucruri generată, în mare parte, de practica neuniformă la nivelul instanțelor de fond aferent respingerii cererilor de recuperare a cheltuielilor judiciare cauzate în cadrul procesului penal și aplicării incorecte a pedepselor penale condiționate de multiplele modificări efectuate la legislația penală sau calcularea acestora în urma examinării dosarelor în procedura specială.

4.2.3. Activitatea judiciară la nivelul Curții Supreme de Justiție

Din cele **2478** de recursuri ordinare declarate în anul 2018 la Curtea Supremă de Justiție, 775 cereri de recurs, în privința a 905 persoane, ori fiecare a treia, a fost declarată de procurorii participanți în instanțele de apel (în 2017 - 565, în 2016 - 516, în 2015 - 429 de recursuri ordinare).

Dintre acestea:

- a) recursurile în privința a 500 persoane, au fost declarate inadmisibile;
- b) recursurile în privința a 405 persoane au trecut procedura de admisibilitate, în final fiind:
 - în privința a 273 persoane admise, cu casarea deciziilor curților de apel;
 - în privința a 132 persoane respinse, cu menținerea deciziilor instanțelor de apel.

Raportat la temeiul invocat în cererile de recurs ordinar declarate admisibile, se atestă următoarea stare de fapt:

- pe motivul aplicării greșite a individualizării pedepsei, au fost examinate recursurile în privința a 714 persoane, dintre care în privința a 170 persoane au fost admise, în privința a 85 persoane au fost respinse, iar în privința a 459 persoane au fost declarate inadmisibile.

- pe motivul achitării ilegale au fost examinate recursurile în privința a 145 persoane, din care în privința a 74 persoane au fost admise, în privința a 41 persoane au fost respinse, iar în privința a 30 persoane au fost declarate inadmisibile.

- la reîncadrarea acțiunilor au fost examinate recursurile în privința a 46 persoane, dintre care în privința a 29 persoane au fost admise, 6 au fost respinse și 11 au fost declarate inadmisibile.

Concomitent au fost examinate 79 de recursuri în anulare declarate de către Adjunctul Procurorului General, dintre care 78 au vizat reabilitarea persoanelor supuse represiunilor politice și au fost admise.

Mai urmează de menționat că din cele 775 de recursuri ordinare declarate de către procurori în anul 2018, **293** au avut ca temei încasarea cheltuielilor de judecată.

4.3. Politica punitivă

Pe parcursul perioadei de referință formarea unei practici unitare a aplicării pedepselor penale în general, cât și pentru anumite categorii de infracțiuni, în particular, a constituit unul dintre obiectivele importante ale Procuraturii în cadrul monitorizării examinării judiciare a cauzelor penale.

Categoriile de pedepse la care au fost condamnate în anul 2018 persoanele deferite justiției, sunt reflectate în tabelul ce urmează:

Perioada	Sentințele de condamnare dosare/persoane	Închisoare, cu executare în penitenciar	Închisoare, cu suspendare în baza art.90 din Codul penal	Muncă neremunerată în folosul comunității	Amendă
		persoane			
2014	8590/9524	1867	2846	2344	2447
2015	9886/11070	2217	3172	2069	3612

2016	8563/9560	2197	2727	1536	3100
2017	8922/9957	2234	2706	2604	2413
2018	10359/11454	2328	2903	3346	2877

O analiză a efectelor pe care le comportă pedepsele stabilite în sistemul execuțional penal din Republica Moldova, a scos în evidență faptul că una dintre cele cea mai frecvent aplicate pedepse și anume închisoarea, a cărei executare se suspendă pe anumite termene de probațiune, este cea mai puțin eficientă, nu presupune dificultăți de executare și, drept consecință, nu atinge rolul descurajator pe care trebuie să-l impună o pedeapsă penală. Mai mult, datele oferite de Administrația Națională a Penitenciarelor³³, au scos în evidență faptul că din populația totală a penitenciarelor, peste 56% (*3526 deținuți din totalul de 6294*) o reprezintă persoane anterior condamnate, iar multe dintre ele au comis noile infracțiuni anume în termene de probațiune. În baza acestor constatări, procurorilor le-au fost trasate noi priorități în vederea sancționării celor în conflict cu legea penală, iar *in concreto*, să orienteze cu precădere instanțele la aplicarea pedepselor penale în formă de amendă și muncă neremunerată în folosul comunității, iar pedeapsa sub formă de închisoare, a cărei executare se suspendă pe anumite termene de probațiune, să fie solicitată doar în mod excepțional.

Analiza indicilor comparativi pentru ultimii patru ani, a scos în evidență faptul că munca neremunerată în folosul comunității continuă să se afle printre pedepsele prioritar aplicate de către instanțele de judecată. Această stare de lucruri a fost generată de intrarea în vigoare a Legii nr.207/2016³⁴, prin care s-au operat modificări la art.64 din Partea generală a Codului penal, coroborată și cu modificările operate în Partea specială, potrivit cărora a fost majorat cuantumul unității convenționale (*de la 20 la 50 de lei*), precum și al limitelor speciale ale amenzilor în calitate de sancțiune. Astfel, acceptarea acestei categorii de pedeapsă (*munca neremunerată în folosul comunității*), de cele mai multe ori, a venit ca o solicitare din partea inculpaților, argumentându-se că achitarea unor amenzi usturătoare, este o împovărare și are mici șanse de executare, iar consecința va fi înlocuirea pedepsei stabilite, cu închisoarea cu executare în penitenciar.

³³ Raportul de bilanț al ANP pentru anul 2017

³⁴ În vigoare de la 07 noiembrie 2016

Dialogul pe care l-a demarat Procuratura Generală cu Inspectoratul Național de Probațiune, la mijlocul anului 2018, a scos în evidență mai multe dificultăți întâmpinate vis-a-vis de modul de punere în aplicare a sentințelor de condamnare la pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității și, chiar, utilizarea acesteia nu în folosul comunității, ci în interesul factorilor de decizie din cadrul organelor administrației publice locale.

În vederea redresării situației la capitolul punerii în executare a pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, se impune consolidarea eforturilor la nivel local, zonal și republican a reprezentanților Inspectoratului Național de Probațiune, întru identificarea segmentelor, necesităților și intereselor comunitare în care ar fi necesară direcționarea muncii neremunerate ca măsură de pedeapsă penală.

De notat că în analiza și monitorizarea pedepselor penale stabilite, urmărind scopul unificării practicilor punitive, Procuratura Generală a orientat corpul de procurori spre aplicarea, în mod prioritar, a pedepselor penale sub formă de amendă, în cazurile în care fie sancțiunea, fie normele din Partea generală a Codului penal (n.a. art.78, 79), permit aplicarea acesteia.

În acest sens, au fost elaborate Instrucțiuni cu caracter executoriu cu referire la modul de aplicare și calculare a amenzilor penale, metodologii ce au avut drept consecință creșterea numărului pedepselor penale sub formă de amendă aplicate pentru anul 2018, comparativ cu anii precedenți. Quantumul amenzilor aplicate de către instanțele de fond celor 2877 de inculpați este de **110.611.540 lei**.

Pedeapsa închisorii cu executare, dar și cu suspendare condiționată a executării a fost aplicată la nivelul anilor precedenți, de cele mai multe ori, acestea fiind unicele pedepse prevăzute de sancțiunea normei penale.

Analiza indicilor statistici la capitolul aplicării pedepsei în temeiul art.90 Cod penal, a scos la iveală faptul că, de cele mai multe ori, procurorii nu solicită, iar instanțele nu aplică nici una din obligațiile prevăzute la art.90 alin.(6) din Codul penal, astfel încât condamnații nu suportă consecințele punitive ale condamnării, cu excepția obligației de a se prezenta o dată pe lună la consilierul de probațiune, reducându-se efectul preventiv, educativ și descurajator al pedepsei penale, iar în percepția societății, condamnatul nu suportă nici o pedeapsă. De menționat că, deși pe parcursul perioadei de referință, selectiv au fost constatate cazuri de aplicare a acestor obligații de către instanțele de judecată, totuși, în vederea redresării situației la capitolul dat, se impune ca la aplicarea pedepsei în temeiul art.90 Cod

penal, obligarea condamnatului la acțiunile indicate în alin.(6) al art.90 din Codul penal, să devină o regulă.

Pornind de la premisa de umanizare a pedepselor penale, prin Legea nr.163/2017³⁵, au fost introduse modificări în Codul penal, prin care au fost stabilite pedepse mai blânde pentru persoanele care au comis infracțiuni avînd vârsta cuprinsă între 18-21 ani.

O altă modificare operată de Parlament, orientată spre umanizarea pedepselor penale și depopularea penitenciarelor, a constat în introducerea unui nou articol în Codul penal - 90¹, condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare. În consecință, pentru perioada anului 2018, au fost pronunțate **59** sentințe în temeiul art.90 ¹ Cod penal, în privința la **63** persoane.

Pentru anul 2019, la nivel de politici promovate, de rînd cu pedeapsa amenzii, Procuratura Generală încurajează procurorii să orienteze instanțele de judecată mai frecvent și la aplicarea acestei categorii de pedeapsă.

4.4. Achitarea inculpaților

Identificarea cauzelor și motivelor achitării persoanelor de către instanțele de judecată, rămâne a fi în continuare una din principalele sarcini ale Procuraturii Generale. Or, felurile soluțiilor irevocabile ale instanțelor de judecată reprezintă principalul indicator de performanță al procurorilor pe dimensiunea unui proces penal.

În anul 2018, instanțele de judecată de toate nivelurile, indiferent de data trimiterii în instanță a dosarelor, au achitat **323** inculpați (**322** persoane fizice și **1** persoane juridice). Dinamica achitării inculpaților pentru perioada ultimilor trei ani, se prezintă conform datelor tabelului ce urmează:

		2016	2017	2018
Judecătorii	Total inculpați	13668	13168	13900
	Inculpați achitați	314 2,27%	218 1,65%	257 1,84%
Curțile de Apel	Total inculpați	4338	4224	4871

³⁵ În vigoare de la 20 decembrie 2017

	Inculpați achitați	54 1,24%	71 1,68%	64 1,31%
Curtea Supremă de Justiție	Total inculpați	1789	2098	2511
	Inculpați achitați	13 0,72%	5 0,23%	2 0,08%

Analiza temeiurilor de drept ce au întemeiat sentințele și deciziile de achitare, este reflectată de următoarele date statistice:

- Lipsa elementelor infracțiunii – **187** persoane fizice și **1** persoană juridică;
- Lipsa faptului infracțiunii – **89** persoane fizice;
- Fapta nu a fost săvârșită de inculpat – **44** persoane fizice;
- Legitimă apărare – **2** persoane fizice;
- Fapta nu este prevăzută de legea penală - **1** persoană fizică;
- Renunțarea procurorului la învinuire - **1** persoană fizică.

Referitor la categoriile de infracțiuni pe care au fost pronunțate hotărâri judecătorești de achitare, ca și în anii precedenți, prevalează infracțiunile contra patrimoniului, infracțiunile vizând încălcarea regulilor de securitate a circulației mijloacelor de transport, infracțiunile săvârșite de persoane cu funcții de răspundere și infracțiunile legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.

La nivelul instanțelor de fond, ponderea cauzelor în care au fost achitați inculpați pentru anul 2018 este de **1,84%**, un indice într-o creștere sensibilă celui stabilit anul trecut, aceasta în condiția în care numărul sentințelor adoptate în anul curent s-a majorat.

Cu participarea procurilor din procuraturile teritoriale, cele mai multe persoane, la nivelul instanțelor de fond, au fost achitate în cauzele penale în care acuzarea a fost reprezentată de către procurorii din oficiul Principal al Procuraturii mun. Chișinău (17 inculpați), Procuratura r-lui Rezina (12), Strășeni (8), mun. Bălți (7), Florești și Ungheni (a câte 4). De altfel, ca și în cazul multor state care au implementat sistemul procuraturilor specializate, și pentru Republica Moldova apare ca o consecință firească numărul mai mare al persoanelor achitate în cauzele penale în care învinuirea a fost reprezentată de procurorii specializați: Procuratura

pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (33 inculpați sau 7,2%) și Procuratura Anticorupție (27 sau 7,5%).³⁶

La polul opus, sunt procuraturile ce nu au înregistrat cazuri de pronunțare a sentințelor de achitare a persoanelor: cele din raioanele Glodeni, Briceni, Dondușeni.

Analiza cauzelor ce au generat adoptarea soluțiilor de achitare, prerogativă a Direcției judiciare, permite a le sistematiza în trei categorii:

1) evaluarea defectuoasă a probatoriului de către instanța de judecată: aprecierea diferită, în majoritatea cazurilor unilaterală, neobiectivă și fără o analiză corespunzătoare a probelor sau, în general, lăsarea fără o apreciere a acestora;

Asemenea situații cel mai frecvent se admit de judecători în procesul examinării cauzelor penale din domeniul corupției sau circuitului ilegal al drogurilor, în scop de comercializare (art.217¹ Cod penal). Acțiunile inculpaților sunt superficial motivate prin invocarea pretensei provocări fie din partea victimelor acțiunilor de extorcare, fie ale agenților sub acoperire, ca ulterior, examinând minuțios și în evoluție toate acțiunile făptuitorilor, instanțele ierarhic superioare să caseze aceste sentințe. În acest context, considerăm că odată cu reformarea hărții judecătorești, este timpul să se treacă la următorul nivel, astfel încât pe categorii specifice de infracțiuni, să se instituie sistemul specializării și în instanțe: pe cauze economice și de corupție, de crimă organizată, de delict venă juvenilă. O atare abordare ar permite instruirea profundă a judecătorilor pe domenii specifice, iar ca și rezultat, vom avea o creștere a calității înfăptuirii justiției.

2) trimiterea prematură de către procurori a cauzelor în instanța de judecată: trimiterea cauzelor penale în lipsa unor probe suficiente pentru obținerea condamnării, neverificarea alibiurilor și a versiunilor invocate de către partea apărării, admiterea unor erori/omisiuni procesuale ireparabile. Evaluarea superficială a probatoriului prezentat de către ofițerii de urmărire penală la etapa terminării urmăririi penale, lipsa unui contact al procurorului cu victimele infracțiunilor (*de multe ori procurorii citează partea vătămată pentru prezentarea materialelor de urmărire penală dar nu realizează, de facto, această acțiune procesuală*), respingerea formală și neîntemeiată a cererilor părții apărării înaintate la etapa terminării urmăririi penale, generează riscuri de eșec în evoluția judiciară a cauzelor. Responsabilizarea procurorilor prin schimbarea abordărilor vis-a-vis de aceste acțiuni de urmărire penală ar trebui să aibă repercusiuni în eficientizarea

³⁶ În cauzele instrumentate de DNA România ponderea inculpaților achitați în anul 2017 a fost de 12,2% și de 10,5% în anul 2016, iar în cele instrumentate de DIICOT de

actului de justiție.

3) comportamentul altor părți sau participanți în proces: schimbarea declarațiilor date la etapa urmăririi penale de către partea vătămată sau unii martori, imposibilitatea aducerii și audierii acestora în ședințele de judecată din cauza plecării lor peste hotare.

Deși pe parcursul mai multor ani Procuratura Generală a solicitat ofițerilor de urmărire penală și procurorilor să stabilească în cadrul audierilor părților vătămate și martorilor principali, dacă în perioadele următoare aceștia intenționează să plece peste hotarele țării sau, dacă apar astfel de situații, să informeze neîntârziat despre acest fapt procurorul pentru realizarea acțiunilor de confruntare sau, după caz, audiere în fața judecătorului de instrucție. În pofida acestor instrucțiuni, se pare că solicitările de acest gen sunt în continuare ignorate de cei care exercită urmărirea penală, iar ca și consecință, fie se diminuează probatoriul ce întemeiază acuzarea, fie dosarele sunt tergiversate în instanțele de judecată.

4) alte cauze: concluziile divergente ale contraexpertizelor sau expertizelor suplimentare (în special cele medico-legale) numite pe parcursul judecării cauzei, documentarea superficială a accidentelor rutiere (schemele), documentarea defectuoasă a cazurilor flagrante de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică etc.

Studiile efectuate de Procuratura Generală demonstrează tendința ca, după exercitarea căilor ordinare de atac, numărul persoanelor achitate să se diminueze în raport cu cifrele cu care se operează la finele perioadelor de raport. Astfel, cifra reală ce reflectă ponderea persoanelor achitate este de aproximativ 80%. În cele ce urmează, prezentăm o evoluție a examinării judiciare a cauzelor penale în care au fost pronunțate la anumite etape sentințe/decizii de achitare, în raport cu soluțiile devenite irevocabile în aceste cauze penale.

Perioada	2014		2015		2016		2017		2018	
	sentințe	persoane	sentințe	persoane	sentințe	persoane	sentințe	persoane	sentințe	persoane
Casate, cu condamnare/încetare	142	201	134	173	121	141	80	91	57	60
inclusiv irevocabile	130	179	108	146	75	90	53	62	20	21
Menținute hotărâri de achitare	81	99	114	131	128	179	96	109	50	57

din ele irevocabile	80	96	98	105	107	144	70	78	38	42
coraport cu nr.total de sentințe (în %)	0,80 %		0,80 %		0,90 %		0,60 %		0,30 %	
Pendinte	10	13	33	58	48	75	40	67	161	207
Total hotărâri de achitare	233	313	281	362	297	395	216	267	268	324

Modul în care evoluează judecarea în timp a cauzelor penale în care au fost pronunțate hotărâri de achitare, a demonstrat că pentru a avea un tablou real al ponderii hotărârilor de achitare din numărul total al cauzelor examinate, este necesar un ciclu de aproximativ 3-4 ani. Or, datorită dificultăților care apar la judecarea cauzelor cu inculpați achitați, de mai multe ori instanțele ierarhic superioare dispun rejudecarea cauzelor penale, iar pe cale de consecință, o hotărâre de achitare devine irevocabilă după aproximativ 3-5 ani.

4.5. Încetarea proceselor penale în instanțele de judecată

Comparativ cu anii precedenți, în anul 2018 se constată o descreștere a numărului persoanelor în privința cărora procesul penal a fost încetat în instanțele de judecată. Cuantumul sentințelor de încetare a proceselor penale în anul 2018 a constituit circa **15,3 %** (în anul 2017 – **21 %**).

Astfel, dacă pe parcursul anului **2017** au fost pronunțate **2437** sentințe de încetare a procesului penal în privința a **2921** persoane, în anul **2018** se atestă **1773** sentințe în privința a **2123** persoane.

În anul 2017, numărul mare de sentințe de încetare a fost determinat de adoptarea Legii nr.210/2016 cu privire la amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. Astfel, dacă în anul 2017 din numărul total al sentințelor de încetare – 40% au fost adoptate ca urmare a liberării persoanelor de răspundere penală în temeiul art.107 Cod penal (972 sentințe), în anul 2018, pe acest temei, au fost pronunțate **283** de sentințe (16%).

Din numărul total al proceselor penale încetate în instanțele de judecată, **45%** sunt axate pe motivul împăcării părților (**802** sentințe), **9,3 %** - urmare a liberării persoanelor de răspundere penală și tragerii acestora la răspundere contravențională (**166** sentințe), **1,2%** - urmare a liberării minorilor de răspundere penală (**23** sentințe), **4,8%** - intervenirea decesului făptuitorului (**86** sentințe), **2,3%** - sunt axate pe motivul retragerii plângerii prealabile (**42** sentințe), **6 %** - din

alte motive (art.332 alin.(1) coroborat cu art.275 pct. 9) Cod de procedură penală (107 sentințe). În alte 47 de cazuri, 2,6% - cu aplicarea sancțiunii administrative prevăzute în Codul contravențional (47 sentințe).

Pentru perioada anului 2018, comparativ cu anii precedenți, se constată o creștere a numărului persoanelor în privința cărora procesul penal a fost încetat în instanțele de judecată în temeiul art.60 Cod penal. Astfel, dacă pe parcursul anului 2017 au fost pronunțate 133 sentințe de încetare a procesului penal în legătură cu intervenirea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală, în anul 2018 se atestă 217 sentințe de încetare în instanță de judecată în temeiul art.60 Cod penal.

4.6. Tergiversarea examinării cauzelor penale în instanțele de judecată

În pofida acțiunilor întreprinse în scopul excluderii caracterului îndelungat al judecării cauzelor penale, se constată că fenomenul tergiversării judecării cauzelor penale *per ansamblu* persistă, cunoscând o dinamică îngrijorătoare.

Analiza datelor statistice sistematizate în sistemul informațional "INFO PG" se prezintă conform datelor tabelului ce urmează:

Perioada	anul 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cauze/inculpați	1297/1831	1698/2376	2216/3077	2545/3559	2998/4161	4177/5821	5182/7429

Astfel, pe parcursul anilor, constatăm o creștere constantă cu aproximativ 25-30% anual a numărului cauzelor penale a căror judecare depășește 6 luni din momentul sesizării instanțelor.

În pofida aplicabilității în circa 60% din cauzele penale examinate a procedurilor simplificate privind acordul de recunoaștere a vinovăției și judecarea cauzelor penale în baza probelor administrate la faza urmăririi penale, creșterea numărului cauzelor penale cu termen de examinare mai mult de 6 luni, creează premise pentru încasarea despăgubirilor în legătură cu nerespectarea termenelor rezonabile de examinare a cauzelor, dar și buna funcționare a sistemului justiției, care în special în raza mun. Chișinău este suprasolicitat.

În tabelul de mai jos sunt prezentate numărul cauzelor penale ce au fost expediate în instanțele de judecată începând cu perioada anului 2010 și, în care, până la moment, nu sunt pronunțate sentințe:

Perioada	anul 2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Cauze/inculpați	1/1	13/27	22/44	56/123	111/259	279/549	609/964	2120/2957

La situația din 31.12.2017, se constată că, din numărul total de 7429 inculpați - 86 se aflau în stare de arest preventiv, 40 din ei figurând în cauzele penale pe care acuzarea este reprezentată de către procurorii din cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

Efectuând o analiză a factorilor și condițiilor care au determinat tergiversarea examinării cauzelor penale, ajungem la concluzia că nu există o determinantă anume ce ar influența dinamica acestora, iar aprecierea circumstanțelor de fapt ale fiecărei cauze penale în parte, ne permite a pune în evidență principalii factori și condiții obiective, care influențează examinarea judiciară îndelungată și, pe cale de consecință, a amânării cauzelor penale, inclusiv cu inculpați în stare de arest preventiv, după cum urmează:

- complexitatea cauzelor penale care implică efectuarea unui volum mare de lucru atât la faza de urmărire penală, cât și în instanța de judecată, inclusiv și generat de conexarea altor cauze penale pe parcursul cercetării judecătorești;

- redispunerea în ședința preliminară, la faza de cereri și demersuri, a probelor acumulate în faza de urmărire penală, invocarea nulității acestora, abuzarea cu rea-credință de formularea cererilor repetitive de recuzare etc.;

- conduita instanței de judecată la numirea dosarelor penale spre examinare, în unele cazuri ca rezultat al volumului mare de lucru al judecătorilor, ședințele de judecată fiind amânate la intervale de timp cuprinse între 2 și 3 luni, inclusiv în rezultatul intervenirii concediilor anuale de odihnă ale participanților la proces;

- lipsa magistraților din instanțe, condiționată de transferul sau eliberarea din funcție a judecătorilor, ce la rândul său generează o încărcătură extrem de mare *per* judecător;

- ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate din partea apărării;

- necesitatea acumulării probelor suplimentare, în cazul urmăririi penale incomplete, sau la solicitarea apărătorului inculpatului sau părții vătămate, inclusiv numirea expertizelor, efectuarea cărora durează;

- neprezentarea în proces a părților, a martorilor și apărătorilor;

În astfel de cazuri se constată că, acuzatorii de stat urmează să solicite, după caz amendarea, schimbarea măsurii preventive inculpaților sau judecarea cauzei în lipsa inculpatului conform art.321 alin.(2) pct.2) CPP³⁷;

- în cazul neprezentării în ședințe a părților vătămate, martorilor, să antreneze în executarea procedurilor de citare organele Ministerului Afacerilor Interne, inclusiv prin utilizarea prevederilor art.199 CPP - aducerea silită;

- în cazul neprezentării nemotivate în ședințele de judecată a martorului, expertului, specialistului, interpretului, traducătorului sau apărătorului legal citați la instanță și neinformarea acestora despre imposibilitatea prezentării, când prezența lor este necesară, procurorii vor solicita instanțelor de judecată sancționarea acestora cu amendă judiciară în cazul în care absența acestora a dus la cheltuieli judiciare suplimentare.

Se constată și o practică vicioasă ca unii acuzatori de stat, în cauzele penale în care față de inculpați este aplicată măsura preventivă arestul preventiv, să se limiteze în cadrul mai multor ședințe de judecată doar la examinarea demersului de prelungire a măsurii preventive fără a prezenta și examina probele acuzării, prin această indolență creând premise de curgere a termenului de deținere în arest preventiv și de tergiversare a examinării cauzei penale, inclusiv crearea unei ambianțe favorabile inculpaților de a se eschiva de la judecarea cauzei.

Pentru anul 2019 activitatea Direcției judiciare se va focusa pe acordarea ajutorului practic și metodic pentru eradicarea fenomenului tergiversării judecării cauzei, acțiuni care trebuie realizate consensual cu Consiliul Superior al Magistraturii, întregul corp de judecători și organele de poliție.

Totodată, Procuratura Generală își asumă rolul de promotor al unui proiect de modificare a Codului de procedură penală, ce să reglementeze examinarea tuturor procedurilor, în instanțele de recurs, inclusiv prin teleconferință. Acest proiect va avea menirea să dezvolte modificările operate în Codul de procedură penală prin Legea nr.163/2017, or actualmente, procurorii participă în Curțile de Apel, în ordine de recurs, în numeroase ședințe ce au ca obiect examinarea chestiunilor inerente fazei prejudiciare, iar cheltuielile de ordin materiale și de resurse umane sunt impunătoare. Astfel, doar pe parcursul anului 2018, în ordine de recurs (*cu excepția recursului împotriva sentințelor pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul*) pe chestiunile inerente fazei prejudiciare și celei de

³⁷ Când inculpatul, fiind în stare de arest, refuză să fie adus în instanță pentru judecarea cauzei și refuzul lui este confirmat și de apărătorul lui sau de administrația locului de detenție a acestuia

executare, procurorii au participat în Curțile de Apel Chișinău, Bălți, Cahul și Comrat în **4841** de ședințe, iar 1200 (**24,7%**) din ele s-au amînat din varii motive.

O altă problemă asupra căreia, de comun cu Curtea Supremă de Justiție, trebuie să ne orientăm, constă în dispunerea nelimitată a soluțiilor de rejudecare, atît de către Curtea Supremă de Justiție în ordine de recurs ordinar, cît și de către Curțile de Apel. Rejudecările dispuse de către instanțele ierarhic superioare epuizează părțile vătămate și martorii, iar repetitivitatea asigurării prezenței lor în instanțe îi descurajează.

Potrivit statisticilor deținute de către Procuratura Generală, în anul 2018 Curțile de Apel Chișinău, Bălți și Cahul au dispus rejudecarea cauzelor de către instanțele de fond în **20** cauze penale în privința a 24 de inculpați. Cel mai frecvent motiv invocat de instanțe, a constat în faptul că inculpatul nu a fost citat legal la judecarea cauzei (7 cazuri), nu s-a asigurat dreptul la apărare (6 cazuri), la interpret (5 cazuri) etc.

Mai gravă este situația în Curtea Supremă de Justiție, unde soluția de rejudecare a cauzelor de către instanțele de apel este una frecvent aplicată.

Astfel, în perioada de referință, în Curțile de Apel au fost pe rol **128** cauze penale în privința a **215** persoane, dosare remise la rejudecare în instanța de apel de către Curtea Supremă de Justiție.

Optăm pentru soluția de limitare a posibilităților de dispunere a rejudecării cauzelor penale, or aceasta va responsabiliza instanțele ierarhic superioare să-și asume deciziile adoptate (*spre exemplu, Curtea Supremă de Justiție să poată dispune o singură dată rejudecarea cauzei penale, urmînd ca a doua oară să pună punct pe dosarul penal*). De altfel, au fost identificate dosare penale în care Curtea Supremă de Justiție de 3 și 4 ori a venit cu soluții de rejudecare, iar pe cale de consecință, recursurile ordinare în continuare sunt examinate de judecători ai Colegiului civil, comercial și de contencios administrative. În concluzie, situațiile de dispunere de mai multe ori a rejudecării cauzei în instanța de apel, contravin principiului celerității judecării cauzelor penale, iar riscul încălcării termenelor rezonabile este unul iminent.

4.7. Măsurile asigurătorii

În perioada de referință, instanțele de judecată au pronunțat în total **191** de sentințe prin care au dispus și asupra confiscării speciale, în condițiile art.106 Cod penal, a bunurilor rezultate din infracțiuni sau folosite la comiterea infracțiunilor, în sumă totală de **48 209 293 lei**.

De menționat că, cel mai mare număr de sentințe prin care instanțele de judecată au dispus confiscarea specială au fost pronunțate pe dosarele investigate de procuraturile specializate: **Procuratura Anticorupție - 88** de sentințe, în baza cărora s-a dispus confiscarea bunurilor în sumă de **13 374 943 lei** și **Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale - 61** de sentințe, în sumă de **31 015 390 lei**.

Cu participarea procurorilor din cadrul procuraturilor teritoriale, de către instanțele judecătorești au fost pronunțate **44** de sentințe prin care s-a dispus confiscarea bunurilor în sumă de **3 818 960 lei**.

Informația relevantă în ansamblu pe Republică se prezintă conform tabelului de mai jos.

Valoarea cumulativă a bunurilor confiscate	Spălarea banilor (art.243 CP)	Participarea la grupuri criminale organizate (art.282, 283, 284 CP)	Trafic de ființe umane, copii și migrați (art.165, 167, 168, 206, 208, 220, 362 ¹ CP)	Trafic ilicit de droguri (art.217 – 217 ⁶ , 218, 248 alin.(2), 322, CP)	Trafic ilicit de arme (art.290, 292 CP)	Corupere, mituire (art.191 alin.(2) lit.d),256, 324-328, 330 ² 333 – 335 CP)	Falsificare de bani, titluri de valoare, carduri, alte instrumente de plată (art.236, 237 CP)	Contrabandă și eschivare de la achitarea dr. de import (art.248, 249 CP)	Alte infracțiuni
48 209 293 lei	11 621 522 lei	762 564 lei	224 555 lei	3 074 717 lei	51 070 lei	2 464 451 lei	14 000 lei	25 640 826 lei	4 355 588 lei

Analiza efectuată denotă faptul că, în cadrul efectuării urmăririi penale apar unele probleme la punerea bunurilor sub sechestru în scopul eventualei confiscări speciale sau extinse și acest fapt este generat de lipsa bunurilor asupra cărora poate fi aplicat sechestrul în scopul confiscării speciale sau confiscării extinse.

De menționat, că sentințe prin care în privința inculpaților instanța de judecată a aplicat confiscarea extinsă, adică prevederile art.106¹ Cod penal, nu au fost stabilite.

4.8. Cheltuielile de judecată

Începând cu anul 2016 Procuratura și-a propus o abordare nouă, sistemică, cu antrenarea tuturor actorilor din justiție pentru ajustarea practicii în domeniul

încasării cheltuielilor judiciare și asigurarea corespunderii acestora standardelor internaționale

Subiectul recuperării cheltuielilor judiciare a rămas a fi prioritar, sarcinile trasate pentru procurori fiind neadmiterea situațiilor când cheltuielile esențiale pe care le suportă statul în legătură cu desfășurarea proceselor penale rămâneau a fi neevaluate și, respectiv, nerecuperate atunci când dispozițiile legale o cer, ceea ce aduce atingere bugetelor alocate organelor de drept și altor instituții implicate în procesele de combatere a criminalității.

Analiza informației la acest capitol, denotă faptul că, în țară s-a format o practică neuniformă de către instanțele de judecată la capitolul încasării cheltuielilor judiciare. Problema cea mai des întâlnită se referă la încasarea cheltuielilor suportate pentru efectuarea expertizelor, conform sumelor indicate în rapoartele de expertiză. Respectiv, ținând cont de faptul că expertizele au fost dispuse de către organul de urmărire penală în vederea demonstrării vinovăției sau nevinovăției inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate, acțiuni procesuale ce țin de administrarea probatoriului și formularea învinuirii, instanțele de judecată respingeau solicitarea de încasare a acestor cheltuieli din contul inculpatului, trecându-le la cheltuieli din contul statului.

Analiza datelor statistice denotă un decalaj semnificativ al numărului apelurilor/recursurilor procurorilor admise, or instanțele de apel examinând chestiunea privind încasarea cheltuielilor de judecată, abia după modificările operate *prin Legea nr. 316 din 09.02.2018*, au început să intervină în sentințele atacate de către procurori, încasând cheltuielile judiciare de la inculpați.

Astfel, în perioada anului 2018 **Curtea de Apel Cahul** a respins încasarea cheltuielilor judiciare în **89 cazuri**, în **suma de 347.697,10 lei**, neîncasând cheltuieli judiciare pe nici un caz.

Curtea de Apel Bălți în perioada anului 2018 a examinat **351** apeluri, recursuri în care s-a invocat neîncasarea cheltuielilor suportate pentru efectuarea expertizelor, traducerilor, extradărilor, altor acțiuni de urmărire penală, în sumă totală de **1.157.126,34 lei**, dintre care a admis doar **un** apel, iar în **350** de cazuri le-a respins ca neîntemeiate.

Curtea de Apel Chișinău pe parcursul anului 2018 a examinat **381** cauze penale privind încasarea cheltuielilor de judecată, dintre care în **295** cauze penale argumentele procurorilor privind încasarea din contul inculpaților a cheltuielilor de judecată au fost respinse ca nefondate și, doar în **86** cauze penale, s-a dispus admiterea apelurilor privind încasarea cheltuielilor de judecată de la inculpați.

Colegiile penale ale Curții Supreme de Justiție în anul 2018 au examinat în total **293** cauze penale având ca temei examinarea încasării cheltuielilor de judecată, toate fiind respinse ca inadmisibile cu menținerea fără modificări a soluțiilor adoptate în această parte.

Drept temei de respingere a recursurilor ordinare declarate de procurori la capitolul încasării de la inculpați a cheltuielilor de judecată suportate și exprimate în costul expertizelor judiciare, efectuate în cadrul urmăririi penale, instanța de recurs a motivat soluțiile adoptate, cu trimitere la modificările operate prin Legea nr.316/2017, prin care alin.(2) al art.143 Cod de procedură penală a fost abrogat.

Deci, potrivit jurisprudenței Curții Supreme de Justiție s-a constatat că, expertizele dispuse de către organul de urmărire penală până la data de 09 februarie 2018, când au intervenit modificări în art.143 alin.(2) Cod de procedură penală se va face din contul mijloacelor bugetului de stat.

4.9. Politici promovate în vederea unificării practicilor

În scopul unificării practicilor de reprezentare a învinuirii în instanțele de judecată, Procuratura Generală, ca și instituție de politici, a intervenit cu mai multe acte de reacționare menite să stabilească fie modul unitar de aplicare a diferitor instituții de drept material și /sau procesual, fie interpretarea și implementarea unor prevederi legale recente, după cum urmează:

 Analiza sentințelor/deciziilor de încetare a procesului penal în ordinea art.109 Cod penal, pe motivul împăcării părților, a stabilit existența unor practici neuniforme atât la nivelul instanțelor de judecată, cât și a pozițiilor diverse a acuzatorilor de stat care reprezentau învinuirea în instanțele de judecată. Dificultățile au vizat modul de interpretare a prevederilor art.109 Cod penal, în special după operarea modificărilor operate prin Legea nr.130/2016, în vigoare din 15.07.2016, când au fost introduse condiții obligatorii și noi restricții la aplicarea prevederilor art.109 Cod penal.

Însă, cel mai important aspect care impunea intervenirea Procuraturii Generale, a constituit practica negativă înregistrată atât în rândul judecătorilor, cât și acuzatorilor de stat, care optau pentru încetarea procesului penal pe motivul împăcării părților în cazul infracțiunii prevăzute de art.149 Cod penal - lipsirea de viață din imprudență, adică împăcarea efectuată între inculpat și succesorul victimei decedate.

În acest sens, a fost perfectată și diseminată în teritoriu *Instrucțiunea cu caracter general privind asigurarea respectării de către procurori a prevederilor*

legale aferent încetării procesului penal pe motivul împăcării părților (art.109 Cod penal) nr.21-8d/18-255 din 09.02.2018.

În aceeași ordine de idei, a fost înaintat un recurs în interesul legii, în ordinea art.465¹ Cod de procedură penală, pentru a statua asupra imposibilității aplicării prevederilor art.109 Cod penal pe cauzele penale vizând infracțiunile incriminate inculpatului care a avut ca obiect de atentare viața persoanei.

Decizia integrală a Curții Supreme de Justiție va fi pronunțată la 28.02.2019.

✚ Modificările operate în Codul penal prin Legea nr. 207/2016, în vigoare din 28.10.2016, prin care au fost modificate limitele generale și speciale ale sancțiunilor amenzilor penale, cât și cuantumul unității convenționale, au generat o multitudine de opinii în vederea modului de calculare a acestor pedepse, în special, în cazul examinării cauzelor penale în ordinea art.364¹ Cod de procedură penală.

În acest sens, de către Procurorul General a fost emisă ***Instrucțiunea privind calcularea pedepselor penale, nr.21-8d/18 -2659 din 10.12.2018***, în care au fost analizate și explicată modalitatea de calcul a pedepsei penale sub formă de amendă în diferite circumstanțe stabilite pe caz.

✚ Odată cu modificarea prevederilor art.469 Cod de procedură penală, operate prin Legea nr.163/2017, în vigoare din 20.10.2017, au fost reduse esențial drepturile procurorului, în special, în ce privește participarea la examinarea cererilor formulate prin prisma articolului menționat.

Astfel, la 03.03.2018, în vederea unificarea practicii la aplicarea legislației procesual penale, a fost perfectată ***Recomandarea cu privire la aplicarea prevederilor art.469 Cod de procedură penală, nr.21-4d/18-400***, în care s-a prezentat o interpretare a termenilor noi introduși în legislația penală, perioadei pentru care urmează a fi utilizate modificările operate, conduita procurorului și pachetul de acte care urmează a fi prezentat de acesta.

✚ Ca rezultat al monitorizării examinării unor cauze penale în care hotărârile judecătorești au devenit definitive, pronunțate în privința inculpaților – cetățeni ai altor state și față de care au fost aplicate prevederile art.105 Cod penal, a fost stabilită o practică dubioasă care afecta într-o anumită măsură drepturile și interesele inculpatului în proces.

În acest sens, în vederea excluderii din activitatea acuzatorilor de stat și prevenirea unor practici dubioase în activitatea instanțelor de judecată, a fost perfectată ***Recomandarea cu privire la asigurarea dreptului la apărare în cauzele penale ce se examinează în lipsa inculpatului nr.21-4d/18-442 din 15.03.2018.***

Astfel, acuzatorilor de stat le-a fost recomandat să evite situațiile în care, la substituirea acuzatorului de stat ales de către părți cu unul numit de către Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, cauza penală să fie examinată în aceeași zi și fără ca acesta (apărătorul) să facă cunoștința cu materialele cauzei penale, chiar în cazul acordului dat de avocat.

Iar în situațiile în care inculpatul nu s-a prezentat la ședințele de judecată, chiar și nemotivat, să se solicite amânarea examinării acesteia cu dispunerea aducerii silite a inculpatului.

✚ Modificările operate la art.70 alin.(4) și art.84 alin.(1) din Codul penal, de altfel și introducerea unei noi categorii al subiectului infracțiunii – persoana care a împlinit vârsta de 18 ani dar nu a împlinit vârsta de 21 ani, au creat unele divergențe asupra modului de calculare a pedepsei penale în rândul acestor subiecți ai infracțiunii.

În vederea uniformizării practicii de procuror și orientării corecte a instanțelor de judecată, evitarea cazurilor în care persoanelor cu vârsta trecută de 18 ani dar care nu a împlinit vârsta de 21 ani să le fie aplicată o pedeapsă mai mare decât prevede legea, a fost emisă *Circulara nr.21-8d/18-2610 din 08.12.2018 privind aplicarea a unor prevederilor din art.70 alin.(4) și 84 alin.(1) din Codul penal.*

În acest sens, în circulara vizată au fost evidențiate situațiile și circumstanțele care urmează a fi stabilite cu privire la subiectul infracțiunii și în dependență de care se efectuează calcularea corectă a pedepsei penale ce urmează a fi stabilită persoanelor care au împlinit vârsta de 18 ani, dar nu au împlinit vârsta de 21 ani.

✚ Analiza unor hotărâri judecătorești adoptate în cauzele penale, a constatat existența unei practici judiciare neuniforme la capitolul calificării infracțiunilor prin prisma stabilirii momentului când infracțiunea a fost consumată și, corespunzător, calificarea acestor infracțiuni prin prisma art.28-30 Cod penal.

În acest sens, s-a explicat că fiecare acțiune urmează a fi încadrată juridic separat, cu excepția situațiilor când intenția, încă de la comiterea primei acțiuni infracționale era de a comite o succesiune de acțiuni. Relevante în acest sens sunt și dispozițiile art.84 alin.(1) din Codul penal.

✚ Analiza practicii judiciare din ultima perioadă a atestat abordări de poziții incorecte în faza dezbaterilor judiciare la orientarea instanțelor de judecată privind pedepsele ce urmează a fi aplicate inculpaților.

Pedeapsa penală are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Pentru ca pedeapsa aplicată inculpatului să atingă scopurile enunțate, legea penală stabilește anumite criterii de individualizare a pedepsei, de care acuzatorii de stat și instanța de judecată sunt obligați să se ghideze în procesul stabilirii pedepsei.

În context, s-a efectuat un studiu comparativ pe dimensiunea propunerii ale acuzatorilor de stat *versus* soluții pronunțate de instanțele de judecată și s-a constatat că, aproximativ în 24% din cauzele penale pe care au fost pronunțate sentințe de condamnare, inculpaților le-au fost aplicate prevederile art. 90 Cod penal, care efectiv nu a generat pentru condamnați anumite efecte inerente unei pedepse penale.

Drept urmare, în vederea excluderii cazurilor de aplicare inefficientă a legislației penale și în scopul unificării practicii la stabilirea unor pedepse penale echitabile în raport cu faptele comise și personalitatea inculpaților, a fost perfectată Instrucțiunea executorie privind individualizarea pedepsei în cazul prezenței pedepselor alternative nr. 21-4d/18-427 din 13 martie 2018.

✚ Conform statisticilor oficiale, un număr impunător de cauze penale sunt examinate de către instanțele de judecată în baza probelor administrate la faza de urmărire penală, în ședința de judecată participând doar procurorul, apărătorul și inculpatul, fără citarea părților vătămate. Pentru implementarea modificărilor operate la articolul 364¹ Cod de procedură penală prin Legea nr. 15/2018, procurorii au fost responsabilizați pentru a asigura prezența în ședințe a părții vătămate, a părții civile și părții civilmente responsabilă, pentru a acorda posibilitate de a lua cuvânt în faza dezbaterilor judiciare.

✚ La 09.07.2018, Curtea Constituțională a pronunțat decizia nr.78, privind inadmisibilitatea sesizării nr.90g/2018, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.90 și 95 din Codul de procedură penală.

Din sinteza deciziei Curții, rezultă că declarațiile martorilor nu pot avea o valoare probantă prestabilită, ele urmând a fi apreciate în coroborare cu alte probe.

Existența unor probe dincolo de orice îndoială rezonabilă constituie o componentă esențială a dreptului la un proces echitabil și instituie în sarcina acuzării obligația de a proba toate elementele vinovăției de o manieră aptă să înlăture orice dubiu, acest standard al probei urmând a fi înțeles pe deplin doar prin raportare la principiul *in dubio pro reo*, care la rândul său, constituie o prezumție de nevinovăție.

În acest context, s-a atenționat fondarea pledoariilor procurorilor în dezbaterile judiciare pe analiza logică a mai multor probe, fără a acorda prioritate unor sau altor probe.

✚ La 09.07.2018, Curtea Constituțională a pronunțat decizia nr.85, privind inadmisibilitatea sesizării nr.97g/2018, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.64 alin.(3) din Codul penal.

La originea cauzei s-a aflat excepția de neconstituționalitate a textului ”în limitele de la 500” din prima teză a alineatului (3) al articolului 64 din Codul penal,.

Analiza constatărilor Curții a fost diseminată procurorilor, explicându-se că, chiar și în procedura specială reglementată de art.art.364¹ alin. (8) din Codul de procedură penală – atunci când calculul matematic aparent permite acest lucru, nu se permite coborîrea pedepsei amenzii sub limita minimă generală de 500 unități convenționale.

✚ Constatându-se probleme privind modul de investigare a cauzelor penale pe indicii infracțiunii prevăzute de art.320 Cod penal, eșecuri ale procurorilor soldate cu pronunțarea unor hotărîri de achitare, a fost elaborată o Instrucțiune executorie privind investigarea și judecarea cauzelor penale despre infracțiunile prevăzute de art.320 Cod penal. Această instrucțiune derivă inclusiv din constatările Curții Constituționale nr.13 din 11.06.2013.

✚ Practica aplicării pedepselor penale în general, cât și pentru anumite categorii de infracțiuni constituie unul din obiectivele importante ale Procuraturii în cadrul monitorizării examinării judiciare a cauzelor penale.

Pe parcursul ultimilor ani instanțele de judecată au aplicat în mod prioritar pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, după care închisoare cu suspendare condiționată a executării pedepsei, amenda și, pe ultimul loc, pedeapsa închisorii cu executare.

În scopul asigurării executării de către condamnați a pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, ca pedeapsă principală, dar și ca una din obligațiile ce poate fi impusă persoanei în condițiile art.90 alin.(6) Cod penal, a fost elaborată și diseminată procurorilor pentru aplicare în practică Recomandarea cu privire la aplicarea prevederilor art.90 alin.(6) Cod penal și analiza stării de fapt la capitolul aplicării și executării pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.

✚ În activitatea procuraturilor au fost constatate deficiențe privind aplicarea în practică a prevederilor art.153 Cod de procedură penală, vizînd în special citarea și audierea experților și specialiștilor în ședințele de judecată. Astfel, deși citarea experților se realiza în condițiile art.236 Cod de procedură penală, asigurarea prezenței acestora în ședințele de judecată nu era posibil de realizat în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de către experți în perioadele respective de timp.

Astfel, Procuratura Generală a fost sesizată de Centrul de Medicină Legală de pe lângă Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, fiind semnalate unele cazuri de încălcare de către procurori a procedurii de citare în instanțele de judecată a experților și specialiștilor.

În scopul ordonării activității procurorilor, s-a elaborat și expediat pentru utilizare în practică o circulară privind modalitatea corectă de asigurare a citării și asigurării prezenței experților și specialiștilor pentru audieri în ședințele de judecată.

✚ Urmare a generalizării stării de fapt privind tergiversarea examinării cauzelor penale în instanțele de judecată, s-a concluzionat că una din condițiile ce generează acest fenomen, este și neprezentarea inculpaților în ședințele de judecată. În acest sens, la 10.12.2018 a fost diseminată o circulară cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse de către procurori în vederea aplicării/înlocuirii măsurilor preventive. Recomandările formulate sunt axate în special pe respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale părților în proces.

✚ Studiul jurisprudenței Colegiilor penale ale Curții Supreme de Justiție a evidențiat două orientări cu privire la reținerea faptei de fals în declarații (art.352¹ Cod penal) în sarcina făptuitorilor, generînd o practică neuniformă și incertitudine pentru instanțele ierarhic inferioare, care frecvent sunt sesizate în vederea judecării cauzelor penale vizînd această categorie de infracțiuni.

Astfel, a fost sesizată Curtea Supremă de Justiție cu un recurs în interesul legii, pentru pronunțarea unei decizii prin care să fie stabilit modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, cu interpretarea noțiunilor de *declarație necorespunzătoare adevărului* și *organ competent*, ambele în sensul art.352/1 Cod penal. Decizia integrală a Curții Supreme de Justiție va fi pronunțată la 28.02.2019.

4.10. Reabilitarea victimelor represiunilor politice

Activitatea în domeniul reabilitării victimelor represiunilor politice se desfășoară în conformitate cu competența atribuită Procuraturii Generale prin Legea nr.1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Pe parcursul anului 2018 în baza cererilor de reabilitare depuse de persoanele supuse represiunilor politice, moștenitorii acestora sau de alte persoane fizice sau juridice interesate, au fost întocmite **220** certificate de reabilitare în privința a **313** persoane.

În scopul reabilitării persoanelor condamnate din motive politice, de către Procuratura Generală au fost declarate la Curtea Supremă de Justiție **84 recursuri în anulare** împotriva hotărârilor judecătorești, adoptate în privința a **87 persoane**, fiind solicitată casarea acestor hotărâri, încetarea proceselor penale cu reabilitarea persoanelor (*inclusiv 8 recursuri în anulare au fost declarate la cererile de reabilitare depuse **nemijlocit** de persoanele condamnate pentru neachitarea impozitelor la stat și eschivare de la înrolarea în serviciul militar pe motive religioase*). Toate recursurile în anulare din această categorie au fost admise de Curtea Supremă de Justiție.

În privința persoanelor internate în lagărele de control și filtrare sovietice pentru participare prin mobilizare la cel de-al doilea Război Mondial, au fost întocmite **34** concluzii de reabilitare și declarate victime ale represiunilor politice **34** persoane.

În privința persoanelor care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții sau rudele în exil ori în locurile de deținere specială, copiii născuți în locurile de represiune sau în drum spre ele au fost întocmite **33 concluzii de reabilitare** și declarate ca victime ale represiunilor politice alte **33 persoane**.

În anul 2018 Procuratura Generală a declarat ca victime ale represiunilor politice și reabilitat primar **154** de persoane.

4.11. Activitatea în materie contravențională

În perioada anului 2018, de către procurori au fost inițiate **1673** proceduri contravenționale.

Conform competenței procurorului în domeniul contravențional (art.396 alin.(1) din Codul contravențional), au fost examinate **729** proceduri în privința a 781 persoane. La finele anului 2018 erau executate **523** hotărâri de sancționare,

suma amenzilor contravenționale încasate constituind **439.765 lei**. Din numărul procedurilor contravenționale examinate, 66 au fost încetate.

Reducerea numărului cauzelor contravenționale soluționate de procurori (*cu 444 mai puține comparativ cu anul 2017*), a fost generată de modificarea la 01.08.2016 a art.396 din Codul Contravențional, în competența de examinare rămânând doar contravenția prevăzută la art.336 – nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept.

Din numărul total al proceselor contravenționale pornite, în instanța de judecată, potrivit competenței, au fost expediate **273** proceduri. Din numărul total al procedurilor contravenționale deferite justiției, în **118** cazuri au fost aplicate sancțiuni contravenționale, 36 proceduri au fost încetate în legătură cu lipsa elementelor de contravenție. Alte 119 proceduri contravenționale sunt pendinte în fața instanțelor de judecată.

Împotriva deciziilor agentului constatatator au fost înaintate **50** de contestații, iar împotriva hotărârilor judecătorești contravenționale au fost înaintate 20 de recursuri.

De asemenea, au fost înaintate 4 cereri de revizuire împotriva deciziilor agentului constatatator și a hotărârilor instanțelor de judecată.

4.11.1. Politici promovate în vederea unificării practicilor

Cu referire la practica constatată în activitatea agenților constatatatori din procesul contravențional și a procurorilor în situațiile când adoptă *ordonanțe de încetare a urmăririi penale cu inițierea unei proceduri contravenționale*, Procuratura Generală a venit cu unele explicații asupra modalității de examinare a procedurilor contravenționale.

Astfel, s-a recunoscut incorectă practicile agenților constatatatori și ale procurorilor în cazurile în care persoanele vinovate de comiterea unei contravenții se declarau culpabile și aplicau în privința acestora o sancțiune contravențională, iar ulterior, în vederea aplicării sancțiunii complementare sub formă de privarea de drepturi, sau de confiscare a unor bunuri, expediau materialul în privința contravenientului în instanța de judecată, pe motiv că aceste sancțiuni/măsurile intra în competența exclusivă a instanței de judecată. O asemenea practică a fost eliminată, iar cazurile în care sancțiunea articolului prevede aplicarea pedepselor de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau exercita anumite activități sau urma să fie aplicat confiscarea specială, se expediază direct instanței de judecată

pentru judecarea fondului cauzei în întregime (*Instrucțiunea cu privire la competența aplicării sancțiunilor contravenționale nr.21-4d/18-441 din 14.03.2018*).

4.12. Activitatea judiciară în materie civilă și de contencios administrativ

Activitatea procurorului în sfera ce excede domeniul procesual-penal este prevăzută în art. 124 din Constituție, art. 71, 72 Cod de procedură civilă, art. 5 din Legea cu privire la Procuratură, Codul civil, Legea contenciosului administrativ, Codul familiei și Legea cu privire la regimul adopției.

În perioada anului 2018 de către procuraturile teritoriale și specializate au fost înaintate **89** (*2017 – 175 acțiuni*) de acțiuni³⁸ în valoare totală de **5.874.374 lei** (*2017 – 1.200.698 lei*). Din ele, inclusiv din cele înaintate în anii precedenți, au fost examinate 277 acțiuni, în valoare de 8.048.354 lei. Din numărul total al acțiunilor examinate, **51** au fost admise, valoarea acestora fiind de **6.946.879 lei**.

Odată cu modificarea cadrului legal ce acorda procurorilor competențe extinse în domeniul, indicatorii de performanță la acest compartiment s-au diminuat esențial. Subdiviziunea specializată a Procuraturii Generale este antrenată în pricinile civile în care reclamanții invocă încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzelor penale și, după caz, contravenționale, în pricinile întemeiate pe prevederile Legii nr.1545/1998, precum și în alte litigii în care Procuratura Generală este atrasă în calitate de pârît.

Pe parcursul anului 2018 au fost examinate **23** materiale în baza sesizărilor Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției conform art. **20 al Legii 1545/98** referitor la admiterea de către instanțele naționale în folosul reclamanților, ca urmare a încetării procedurilor penale pe temeiuri de reabilitare.

Analizând circumstanțele invocate în demersurile Ministerului Justiției, materialele și deciziile judiciare ale *spețelor*, în majoritatea cazurilor s-a constatat că responsabilii de investigarea cauzelor penale nu au comis fapte prejudiciabile, fiind respectate prevederile Codului de procedură penală referitoare la obligația de a lua toate măsurile necesare stabilirii adevărului obiectiv într-un proces penal. Or, în faza de urmărire penală, aplicarea legii și, dacă este cazul, puterea de apreciere a oportunității inițierii sau *a contrario*, a încetării sau clasării unei cauze penale de către procuror, presupune independența și autonomia acestuia în procesul de luare a deciziilor, potrivit cărora un procuror nu poate fi tras la răspundere pentru

³⁸ Cele 89 de acțiuni au fost înaintate în instanța de drept comun

interpretarea normelor de drept și aprecierea circumstanțelor unui caz, bazate pe propria convingere, or, în lipsa constatării unui abuz criminal, va fi încălcată independența, imparțialitatea și autonomia în activitatea lui³⁹.

4.12.1. Politici promovate în vederea unificării practicilor

✚ Un domeniu important de activitate pe segmentul procesual-civil l-a constituit reprezentarea intereselor Procuraturii Generale în litigiile privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțele judecătorești și cele de constatare a încălcării termenului rezonabil la examinarea/judecarea proceselor penale.

Majoritatea proceselor civile din aceste categorii se intentează și se examinează la instanța în a cărei rază teritorială își are sediul Ministerului Justiției, dar în ultima perioadă, în legătură cu reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, acțiunile sunt depuse și la locul de trai/domiciliu al reclamantului.

În urma efectuării analizei stării de fapt la acest capitol, s-a constatat că în majoritatea litigiilor inițiate în temeiul Legii nr.1545/1998 au participat, în calitate de reprezentanți, procurorii subdiviziunii specializate a Procuraturii Generale.

În rezultatul generalizării stării de fapt la capitolul abordat, s-au constatat mai multe probleme de interpretare a prevederilor legale, dar și o serie de lacune legislative.

De menționat, că prin intrarea în vigoare a Legii nr. 31/2017 pentru completarea Codului de procedură civilă, medierea judiciară a devenit posibilă în litigiile care rezultă din răspunderea delictuală (art. 182/1 alin. (1) lit. e)), iar Legea nr.1545 reglementează anume astfel de litigii. Practic, însă, ședințele de mediere nu aduc nici un rezultat, deoarece reprezentanții Ministerului Justiției nu au împuternicirile corespunzătoare, iar reclamantii – un interes real de a recurge la căi amiabile, în virtutea faptului că nu achită taxa de stat.

Totodată, o problemă majoră în practica litigiilor abordate se prezintă lipsa unei reglementări clare, precise și previzibile cu privire la noțiunea de „**acțiuni ilicite**” ale organelor de urmărire penală, procuraturii sau instanțelor de judecată.

În același timp, apar probleme de interpretare în cazul solicitărilor de a recupera prejudiciul material sau moral în rezultatul unor acțiuni efectuate în cadrul proceselor contravenționale, deoarece art. 6 al Legii nr.1545 nu prevede expres un astfel de temei pentru apariția dreptului la recuperarea prejudiciului.

³⁹ Avizul nr. 9 (2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) privind normele și principiile europene referitoare la procurori

La inițiativa Procuraturii generale, a fost dat startul discuțiilor cu Ministerul Justiției privind necesitatea creării unui grup interdepartamental, care va aborda problematica constatată și va interveni cu soluții, inclusiv cu propuneri de *lege ferenda*.

La fel, a fost sesizată Curtea Supremă de Justiție și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la practica neuniformă și uneori vicioasă a instanțelor judecătorești la aplicarea prevederilor Legii nr.1545, în special cu privire la modul de apreciere de către instanțele judecătorești a legalității/ilegalității acțiunilor organelor de urmărire penală care s-au desfășurat în procesele penale. Spre regret, pînă la moment autoritățile menționate nu au reacționat la problematica evidențiată.

În același context, la inițiativa Procurorului General a fost transmisă către Ministerul Justiției solicitarea de a atrage Procuratura Generală, în calitate de intervenient accesoriu, de partea Ministerului Justiției, în toate procesele intentate în baza Legii nr. 1545, indiferent de faptul dacă reclamantul a solicitat sau nu acest lucru în cererea de chemare în judecată. La data prezentării raportului, reprezentanții Ministerului Justiției execută solicitarea menționată a Procuraturii Generale.

✚ În ceea ce privește aplicarea Legii nr. 87/2011 privind repararea prejudiciului pentru încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei, organele Procuraturii au calitatea de intervenient accesoriu și reprezentanții acestora își expun poziția strict pe segmentul de activitate a Procuraturii, de fiecare dată fiind întocmit un raport motivat fie de procurorul care a participat nemijlocit la examinarea cauzei respective, fie de procurorul ierarhic superior.

În perioada de raport, pentru prima dată a fost atestat un caz în care, deși Procuratura Generală a exercitat toate căile de atac posibile, persoanei care are calitatea de victimă/parte vătămată în cadrul dosarului penal i-a fost admisă acțiunea de reparare a prejudiciului moral în temeiul Legii 87/2011.

Din această perspectivă, procurorii au fost atenționați că sunt responsabili de respectarea termenelor rezonabile de investigare și judecare a cauzelor penale, inclusiv din perspectiva părților vătămate.

4.13. Activitatea în materie de implementare a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Pentru consolidarea capacităților instituționale și operaționale ale Procuraturii Generale la examinarea demersurilor parvenite de la instituția

Agentului guvernamental, dar și pentru implementarea hotărârilor CtEDO pronunțate în privința Republicii Moldova, inclusiv realizarea măsurilor de executare a acestora, la 17 iulie 2018 a fost aprobată Instrucțiunea cu privire la examinarea sesizărilor Agentului guvernamental parvenite în adresa Procuraturii Generale. Această Instrucțiune stabilește modalitatea unică de înregistrare și examinare de către Procuratura Generală a sesizărilor parvenite în ordinea art.10 și art.18 din Legea nr.151/2015 cu privire la Agentul guvernamental, precum și sesizările privind tragerea la răspundere penală a persoanelor oficiale pretins-vinovate de condamnarea Republicii Moldova de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cu referire la activitatea subdiviziunea specializată în domeniul implementării CEDO în anul 2018, aceasta s-a concentrat în următoarele:

✚ Asistență acordată Agentului guvernamental în vederea formulării observațiilor în cauzele pendinte la CtEDO, potrivit articolului 10 din Legea cu privire la Agentul guvernamental (dialogul instituțional între Procuratura Generală și Agentul guvernamental la formularea poziției Republicii Moldova în fața Curții Europene a Drepturilor Omului) - fiind examinate **45 de demersuri** (cu **33** mai mult decât în perioada analogică a anului precedent).

✚ Diseminarea în toate procuraturile a sintezei hotărârilor CtEDO pronunțate de Curtea Europeană în privința Republicii Moldova sau alte hotărâri relevante ale Curții pronunțate în privința altor state. În anul 2018 după pronunțare sau, după caz, rămânerea definitivă a acestora, au fost întocmite **23** de informări cu rezumate ale hotărârilor și deciziilor, cu atenționarea asupra încălcărilor constatate de CtEDO.

✚ Asistența Agentului guvernamental la elaborarea planurilor de măsuri de ordin general și individual privind executarea hotărârilor adoptate în privința Republicii Moldova și implementarea acestora, ține în special de verificarea și actualizarea informațiilor privind etapele la care se află dosarele penale ce au legătură cu cazurile aflate sub supravegherea Comitetului de Miniștri al CoE într-o procedură avansată. În acest sens, au fost întocmite 11 documente despre evoluția anumitor cauze la nivel național. La acest compartiment, menționăm despre cererile de revizuire formulate la Curtea Supremă de Justiție de către Procurorul General în cazurile *Mereuță c. Republicii Moldova*⁴⁰ și *Dogotari c. Republicii*

⁴⁰ Cererea de revizuire în cauza Mereuță a fost admisă prin decizia Curții Supreme de Justiție din 22.11.2018

Moldova⁴¹, inclusiv despre înaintarea unui recurs în anulare în legătură cu cererea **Ciobanu c. Republicii Moldova**, pendinte la CtEDO;

✚ Coordonarea rapoartelor și planurilor de acțiuni în grupurile de cauze aflate sub supravegherea Comitetului de Miniștri, care urmează a fi raportate sau radiate – 2 avize.

În anul 2018 în privința Republicii Moldova au fost pronunțate **33 de hotărâri**. Sumele dispuse de către Curtea Europeană în baza a 28 de hotărâri împotriva Republicii Moldova constituie **225.300 Euro și 17529 MDL**. În 5 hotărâri s-au abordat încălcări ce au avut loc pe teritoriul transnistriei, fiind constatată lipsa de responsabilitate a Republicii Moldova pentru violările Convenției admise pe acest teritoriu.

În anul 2018 în privința Moldovei au fost pronunțate **33 de decizii**, din acestea în **2 cazuri** Agentul guvernamental a formulat declarații unilaterale, iar în **12 cazuri** au fost încheiate acorduri de reglementare amiabile, acceptate de Curte, suma despăgubirilor acordate fiind de **88470 Euro**. Alte **19 cereri** au fost declarate inadmisibile și nefondate și au fost radiate de pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Pe parcursul anului 2018, Procuratura Generală s-a autosesizat și a înregistrat **23** de procese penale în legătură cu pronunțarea hotărârilor CtEDO în cauzele împotriva Moldovei. Controalele efectuate au stabilit că abaterile stabilite de Curte se datorează unor ansamblu complex de cauze și condiții, cum ar fi: imperfecțiunile și lacunele legislative care au existat la momentul desfășurării evenimentelor; situația economică din țară ce a generat imposibilitatea executării unor hotărâri judecătorești definitive; existența unei administrații necontrolate pe unele teritorii ale statului etc.

4.13.1. Politici promovate în vederea unificării practicilor

Pentru consolidarea capacităților instituționale și operaționale ale Procuraturii Generale la examinarea demersurilor parvenite de la Agentul guvernamental, dar și pentru implementarea hotărârilor CtEDO pronunțate în privința Republicii Moldova, inclusiv realizarea măsurilor de executare a acestora, la 17 iulie 2018 a fost aprobată *Instrucțiunea cu privire la examinarea sesizărilor Agentului guvernamental parvenite în adresa Procuraturii Generale*.

⁴¹ Examinarea cererii de revizuire în cauza Dogotari este numită la Curtea Supremă de Justiție pentru data de 14.03.2019

Instrucțiunea sus-menționată stabilește modalitatea unică de înregistrare și examinare de către Procuratura Generală a sesizărilor parvenite în ordinea art.10 și art.18 din Legea nr.151/2015 cu privire la Agentul guvernamental, precum și sesizările privind tragerea la răspundere penală a persoanelor oficiale pretins-vinovate de condamnarea Republicii Moldova de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În temeiul acestui act departamental, subdiviziunea specializată a Procuraturii Generale acordă, după caz, procurorilor procuraturilor specializate și teritoriale asistență metodologică în aplicarea prevederilor Instrucțiunii, în special când Procuratura este sesizată pentru formularea obiecțiilor la cererile comunicate Guvernului. Astfel, procesul de formulare a poziției unice a statului în general și a instituției în special, imperativ implică în acest proces și procurorii responsabili de cazurile denunțate la CtEDO, precum și procurorii ierarhic superior acestora.

CAPITOLUL V: Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei

5.1. Combaterea violenței în familie, protecția drepturilor minorilor și delinquența juvenilă

Procurorul are un rol important în combaterea violenței în familie, asigurând aplicarea corectă și efectivă a normei penale și procesual-penale, realizarea obiectivelor și liniilor prioritare stabilite prin standardele internaționale și jurisprudența CtEDO, Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023, implementarea politicii punitive a statului față de agresorii familiali.

În anul 2018 a fost pornită urmărirea penală conform elementelor infracțiunii, prevăzute de art.201¹ al Codului penal (violența în familie) în 998 cauze penale, comparativ cu 956 în anul 2017, fiind înregistrată o creștere nesemnificativă. În 47 cauze penale victimele au fost copii (2017 – 48).

Urmare prevederilor legale, adoptate prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016, prin care a fost completat Codul contravențional cu art.78¹ Cod contravențional, care prevede răspunderea contravențională pentru maltratarea sau alte acțiuni violente, comise de un membru al familiei în privința altuia, ca au provocat vătămare neînsemnată a integrității corporale, indicii cauzelor penale privind infracțiunea de violență în familie au scăzut semnificativ, de la 1782 cauze penale

în 2016 la 956 în 2017 și 998 -2018. Totodată, agenții constatatori și procurorii au inițiat în anul 2018 – 1657 cauze contravenționale în privința agresorilor familiari.

Pe fapte de încălcare a ordonanței de protecție, în anul 2018 a fost pornită urmărirea penală în 408 cauze penale privind art. 320¹ Cod penal – neexecutarea măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, comparativ cu 282 în 2017.

În anul 2018 au fost condamnați pe fapte de violență în familie 733 agresori (55 femei), dintre care 132 la pedeapsa închisorii.

În baza cererilor victimelor violenței în familie, în cadrul urmăririi penale, în conformitate cu prevederile art.215¹ Cod de procedură penală, au fost înaintate 382 demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie, fiind admise.

În scopul uniformizării practicii investigării infracțiunii de violență în familie, Procuratura Generală anual evaluează activitatea procurorilor pe acest segment, acordând asistență metodologică necesară și orientând procurorii, cât și poliția, asupra luării măsurilor imediate și eficiente pentru a garanta victimelor violenței în familie acces la justiție și protecție și tragerea la răspundere a agresorilor familiari.

Pentru sensibilizarea populației cu referire la gravitatea fenomenului violenței domestice, mediatizării cazurilor de rezonanță social-sporită, procurorii participă la diferite emisiuni televizate, plasează pe site-ul Procuraturii Generale comunicate cu caracter public și informează instituțiile non-guvernamentale.

În anul 2018 a fost pornită urmărirea penală în 1325 cauze privind 1409 copii - victime ale infracțiunilor, comparativ cu 1337 cauze penale în 2017 vizând 1401 copii victime, indicatorii statistici fiind în creștere.

În perioada de referință a crescut numărul cazurilor în care copiii au fost victime ale infracțiunilor cu caracter sexual și infracțiunilor contra vieții și sănătății: 373 fapte de abuz sexual (332- în 2017), dintre care în 58 cazuri (2017 – 54) copiii au fost abuzați în familie (*de către părinți biologici – 8, bunel – 2; concubin – 14, frate – 2; alte rude – 5 și minori-27*), 86 cauze penale privind infracțiunile contra vieții și sănătății, în care au figurat 91 copii victime.

Rămâne alarmantă problema suicidului, precum și tentativelor de suicid, comise de minori.

În anul 2018 cazurile de suicid și tentativa de suicid în rândurile minorilor au scăzut de la 18 suiciduri în 2017 la 12 în 2018 și 82 tentative de suicid (2017-117), ceea ce denota ca politicile de protecție a copiilor aflați în situație de risc au impact pozitiv.

În context, Procuratura Generală la 20 aprilie 2018 a elaborat pentru procurorii teritoriali *instrucțiuni* privind examinarea cazurilor de suicid și tentative de suicid în rândurile minorilor. Procurorii au fost orientați ca toate cazurile de suicid sau tentativa de suicid a copiilor să fie examinate în ordinea prevăzută de art. 274 din Codul de procedură penală, iar în fiecare caz de suicid al copilului fiind obligatorie dispunerea efectuării expertizei medico-legale pentru constatarea cauzei morții și expertiza psihiatrico-psihiologică, pentru stabilirea factorilor care au contribuit la dezvoltarea comportamentului suicidal. Obligatoriu, cazurile de tentativă de suicid trebuie referite autorității tutelare în vederea acordării serviciilor de asistență și reabilitare psihologică, precum și aplicarea măsurilor de protecție, în conformitate cu Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți nr.140 din 14.06.2013.

Ținând cont de obiectivele trasate pentru anul 2018, ca realizări menționăm:

- specializarea profesională și instruirea continuă a procurorilor, implicați în examinarea cazurilor cu privire la minori;

- extinderea practicii audierii copiilor victime/martori ai infracțiunilor în condițiile art.110/1 Cod de procedură penală, în toate cazurile în care interesele justiției sau ale minorului o cer, în vederea evitării revictimizării. În anul 2018 au fost audiați în condițiile art.110¹ Cod de procedură penală 204 (2017-195) copii, din care 170 (2017 -153) copii au fost victime ale violenței în familie, trafic de copii sau abuz sexual și 39 (2017-42) copii au fost audiați în calitate de martori ai infracțiunilor. Printre copiii audiați în condiții speciale sunt și cei cu vârsta de peste 14 ani, astfel prevederile art.110/1 Cod de procedură penală fiind aplicate în cazurile în care interesele minorului o cer;

- în vederea consolidării drepturilor copiilor în procesul de audiere și eficientizarea audierii copiilor în baza art.110/1 Cod de procedură penală, în calitate de interviuatori au fost antrenați profesioniștii care au urmat un curs complex în domeniul audierii în condiții speciale a copilului victimă/martori ai infracțiunii;

Reieșind din multiplele cazuri privind *exercitarea necorespunzătoare a obligațiilor părintești*, a fost generalizată starea de fapt și activitatea Procuraturii la

investigarea infracțiunilor, *prevăzute de art.201² din Codul penal*. Drept urmare, Procuratura Generala a elaborat și expediat procurorilor teritoriali *instrucțiunea* privind investigarea infracțiunii de eschivare cu rea-voință a părinților de la exercitarea obligațiilor părintești, dacă aceasta a determinat plasamentul copilului în instituții rezidențiale sau servicii sociale de plasament, în vederea unificării practicii de procuror în domeniu.

Delicventa juvenila

În anul de raport procurorii au condus și au exercitat urmărirea penală în 688 **cauze penale privind infracțiuni, comise de minori** (în anul 2017 - 798), fiind înregistrată o descendență cu 13,69 %, 57 de minori au comis fapte penale în mod repetat, dintre care 35% anterior au fost condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Majoritatea faptelor penale comise de minori sunt din categoria contra patrimoniului, fiind pornite 440 cauze penale, comparativ cu 555 în anul precedent, jafuri – 52 (52 - 2017), tâlhării – 5 (8 - 2017). Deși a scăzut numărul infracțiunilor de sustrageri, minorii au fost trași la răspundere contravențională pentru comiterea a 97 furturi (71-2017).

Minorii au fost implicați în comiterea faptelor penale ce atentează la viața și sănătatea persoanei, fiind înregistrate 3 cazuri de omor, 18 - infracțiuni privind viața sexuală, 4 - vătămări intenționate a integrității corporale etc.

Pe fundalul descreșterii numărului faptelor penale comise de minori, la nivel constant rămâne numărul faptelor social-periculoase, prevăzute de Codul penal, comise de copii sub vârsta răspunderii penale, în anul 2018 fiind înregistrate 88 asemenea cazuri (în anul 2017 - 89).

Procurorii au finalizat urmărirea penală în 650 cauze penale privind minorii (738 cauze penale - în anul 2017), din care 491 cauze penale au fost deferite justiției (540 - în anul 2017), în 154 cauze urmărirea penală a fost încetată (191 – în anul 2017), iar în 5 cauze urmărirea penală a fost clasată (7 - în anul 2017).

În 129 cauze, urmărirea penală a fost încetată în conformitate cu prevederile art.109 Cod penal, în legătură cu împăcarea părților. În 25 cauze, urmărirea penală a fost încetată în baza art.54 și art.104 Cod penal - liberarea de răspundere penală a minorilor cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

În perioada de referință au fost reținuți 49 minori (42 – în anul 2017), arestul preventiv fiind aplicat în privința a 35 minori (31 – în anul 2017).

În perioada de referință Procuratura Generală a consolidat capacitățile procurorilor specializați pe cauzele cu minorii în vederea asigurării respectării procedurii speciale în cauzele penale cu minorii care au comis fapte penale, aplicarea alternativelor la detenție și a măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

În legătură cu schimbarea competenței la exercitarea urmăririi penale în cauzele cu minorii, din cea a procurorilor în a organului de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, a fost sesizat Inspectoratul General al Poliției în vederea excluderii practicilor de încălcare a drepturilor procesuale ale bănușilor/învinușilor minori.

Reiesind din competențele funcționale, procurorii asigură caracterul legal, plenitudinea investigațiilor sub aspectul evaluării statutului copilului, aflat în situație de risc, măsurile/acțiunile întreprinse de autoritățile tutelare până la comunicarea acestora despre abandon, plasament permanent al copilului, comportament deviant, în vederea redresării situației copiilor, protecției și asistenței, ținând cont în primul rând de interesele lui.

Procuratura Generală participă la procesul de elaborare a politicii penale în domeniile de competență, inclusiv în cadrul Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, Consiliului coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie; Grupului de lucru sectorial pentru drepturile omului cu reprezentanții Tiraspolului, precum și continuă colaborarea cu sectorul asociativ și cu reprezentanțele unor organisme internaționale, preocupate de protecția drepturilor copilului.

5.2. Protecția mediului, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului

Studiile de specialitate și concluziile experților de mediu, denotă că în Republica Moldova intervenția abuzivă a omului a depășit limitele de stabilire a echilibrului ecologic. Poluarea și degradarea mediului la unele capitole este ireversibilă.

Protecția mediului înconjurător constituie o prioritate națională, care vizează în mod direct nu doar condițiile de viață și sănătatea populației, dar și realizarea efectivă a intereselor economice și social – umane, *or*, în perspectiva ulterioară anume statului îi va reveni misiunea dificilă de reparare a prejudiciului cauzat mediului, fapt care se va solda cu utilizarea unor surse financiare publice impunătoare.

Din considerentele expuse, asigurarea dreptului la un mediu înconjurător sănătos reglementat de art.37 din Constituție, a constituit o direcție distinsă a Procuraturii, la compartimentul apărării drepturilor și intereselor legitime ale persoanei.

Potrivit studiilor efectuate de Procuratură se constată că, realizarea obiectivelor în domeniul protecției mediului este lentă, fiind periclitată de unele aspecte cu tentă birocratică, elocvent fiind faptul aprobării Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului abia la data de 13.06.2018, deși instituția a fost creată încă la 01.11.2017. Impactul negativ a acestui fapt a vizat în special compartimentul supravegherii și controlului de stat în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale, în perioada anului 2018 practic nefiind efectuate controale planificate de Inspectorat.

Rămân a fi actuale și nesoluționate carențele din anii precedenți precum lipsa experților pe situații concrete, specialiștilor, utilajului tehnic special și existența unui cadru legislativ învechit, care se răsfrâng negativ asupra calității și eficacității acțiunilor întreprinse de procurori.

Urmare a implementării politicilor în domeniu, la 31 iulie 2018 în conformitate cu prevederile Programului de activitate al Procuraturii Generale, a fost elaborată și expediată procurorilor teritoriali indicația metodică *„Privind examinarea cazurilor de valorificare industrială ilicită a zăcămintelor minerale utile”*.

Procurorii au constatat multiple dificultăți în domeniul utilizării subsolului, soldate cu: degradarea peisajului natural, retragerea din circuitul tradițional a unor mari suprafețe de teren pentru activitatea de exploatare, depozitarea substanțelor minerale utile, utilajului industrial, ne-recultivarea de către beneficiarii sectoarelor de subsol a excavațiilor miniere, fapt care face imposibilă utilizarea acestor terenuri în scopuri tradiționale.

Investigațiile procurorilor la subiect s-au soldat cu pornirea a 9 cauze penale conform prevederilor articolelor 186 și 352 din Codul penal, cuantumul prejudiciului cauzat statului fiind estimat la peste 11 milioane lei, iar prejudiciul cauzat mediului înconjurător în urma acțiunilor ilicite este ireversibil.

Urmare a extragerii ilegale și însușirii substanțelor minerale utile din extravilanul com. Grătiești, mun. Chișinău, prejudiciul cauzat statului constituie 2 mil. lei, la 05.06.2018 fiind dispusă pornirea urmăririi penale în baza art.186 alin.(5) Cod penal. Alte două cauze investigate de Procuratura raionului Edineț au

constituit temei pentru pornirea urmăririlor penale la 20.04.2018 și 21.04.2018 în baza art.186 alin.(2) Cod penal, pe faptele extragerii pe ascuns a pietrei de calcar din aria monumentului naturii de tip geologic și paleontologic „Defileul Trinca”.

Procuratura raionului Căușeni în cadrul urmăririi penale pornite în baza art.335 alin.(1¹) Cod penal, a stabilit că factorii de decizie ai SRL „Goiana Petrol”, în lipsa documentelor permise, fără decopertarea corectă a stratului fertil și depozitarea acestuia pentru efectuarea ulterioară a lucrărilor de recultivare, excluderea terenului din circuitul agricol și achitarea despăgubirilor, ilegal au organizat și efectuat lucrările de extragere a zăcămintelor de nisip din extravilanul sat. Cîrnățeni, r-nul Căușeni, prejudiciul cauzat constituind 4,4 mil. lei.

Un alt tip de fraude în domeniul valorificării subsolului, care ia amploare urmare a inacțiunilor organelor de protecție a mediului, este *stocarea gunoii pe terenurile ocupate de zăcămintele*, contrar prevederilor art.72 din Codul subsolului.

Spre exemplu, procurorii în cadrul urmăririi penale pornite la 27.04.2018, conform art.227 alin.(1) lit. b) și art.352 alin.(3) lit. d) Cod penal, au depistat faptul depozitării neautorizate a deșeurilor menajere și de construcție pe terenul cu suprafața de 9,2 ha, situat în extravilanul com. Trușeni, mun. Chișinău, afectat de lucrări miniere, cu zăcămintă de argilă, prin ce s-a cauzat un prejudiciu mediului în valoare de 4,3 mil. lei.

Cu toate că, în perioada anului 2017 procurorii au întreprins măsuri eficiente în vederea redresării stării de fapt la compartimentul *depozitării substanțelor nocive și deșeurilor de producție contrar prevederilor legislației în domeniu*, în perioada de raport au fost depistate alte cazuri de organizare a gunoștilor neautorizate, atât cu concursul autorităților publice locale, cât și a organelor pentru protecția mediului care favorizează aceste ilegalități.

Astfel, factorii de decizie ai Primăriei com. Grătiești în lipsa actelor permise, fără a fi emisă decizia consiliului local privind transmiterea terenului public, au transmis în folosință GT „Cocieru Ștefan” terenul cu suprafața de 1 ha., în scopul depozitării deșeurilor menajere și de producție, colectate de la populație contra plată, începând cu luna mai 2015 până în prezent. Mai mult, activitatea de colectare, transportare și depozitare de la populație a deșeurilor menajere nu poate fi prestată de o gospodărie țărănească. Prejudiciul cauzat resurselor de sol și dauna pentru excluderea terenului din circuitul agricol sa estimat de Centrul de Investigații Ecologice la 425 925,41 lei.

Pe acest caz, la 09.02.2018 a fost pornită urmărirea penală în baza art.328 alin.(3) lit. b) și art. 227 alin.(1) lit. b) Cod penal.

Un alt caz din această categorie, a fost depistat cu referință la exploatarea ilegală cu acordul administrației publice din com. Pașcani, raionul Criuleni a suprafeței de 2 ha cu destinație agricolă, în scopul depozitării deșeurilor. La 24.09.2018 pe acest fapt s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.227 alin.(1) lit. b) Cod penal.

O stare catastrofală a fost constatată la compartimentul respectării *legislației privind epurarea apelor uzate în localitățile urbane și rurale, precum și pre-epurarea deșeurilor lichide de întreprinderile generatoare de deșeuri.*

La 03 mai 2018, în vederea executării Planului de activitate al Procuraturii Generale, în perioada de raport, pentru procurorii teritoriali a fost elaborată și remisă o recomandare metodică cu privire la efectuarea analizei respectării legislației la epurarea apelor uzate în localitățile urbane și rurale, precum și pre-epurarea deșeurilor lichide de întreprinderile generatoare de deșeuri.

Investigațiile efectuate au stabilit că, dacă în anul 1990 în Republica Moldova funcționau 580 stații de epurare, atunci în anul 2018 numărul acestora s-a redus la 166. Premisa generatoare constituie gradul sporit de uzură al stațiilor de epurare (*spre exemplu Stația de epurare a mun. Chișinău are un grad de uzură de peste 80%, iar Stația de epurare a or. Cantemir a fost dezmembrată în anii 1997-2000*). Fără epurare, în râuri se deversează nu doar apele uzate orășenești, dar și deșeurile lichide ale agenților economici, care nu dețin stații de pre-epurare și deversează ape uzate cu concentrații de poluanți mai mare decât în apele menajere orășenești.

Spre exemplu, în raionul Cantemir patru agenți economici deversează apele uzate industriale direct în râul Tigheci, concentrații de poluanți depășesc normativele de 94 ori. Pe două cazuri s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art. 229 din Codul penal, celelalte fiind în stadiu de examinare.

Încălări similare, au constituit temei pentru pornirea de către procuratura raionului Criuleni, a urmăririlor penale în privința a cinci agenți economici pe faptele de poluare a apelor prin deversarea deșeurilor animaliere și de producție în bazinul de acumulare din satul Cimișeni raionul Criuleni și în apele râului Ichel.

La subiect, este relevantă analiza evoluției stării actuale a râului Nistru cu cea din anii 1970-1980, în care procesul de gestionare a bazinului hidrografic includea mai multe etape, inclusiv curățarea periodică, extragerea zăcămintelor,

alte acțiuni relevante. În această perioadă, din fluviul Nistru au fost extrase circa 70 mil. m³ de nisip.

Un exemplu negativ îl reprezintă starea dezastruoasă a porțiunii lacului de acumulare a apei de la Centrala hidroelectrică Dubăsari unde urmare a înămolirii, volumul apei stocate s-a redus până la 130 mil. m³, din totalul de 485 mil. m³.

Impactul nefast al procesului inadecvat de gestionare a râului Nistru se constată la compartimentul fondului piscicol, manifestată prin scăderea bruscă a resurselor piscicole și dispariția multor specii de pește.

La fel de afectată este ramura transportului naval, care actualmente este în proces degradant, spre exemplu în anul 1984 volumul mărfurilor transportate pe căile navigabile ale râului Nistru era de 4 111 mii tone, în anul 2017 cantitatea fiind de 142 mii tone (prin intermediul Portului Giurgiulești).

Se atestă cazuri în care urmare a neefectuării lucrărilor de curățare a râurilor, este afectat cursul direcțional al fluviilor, iar în zonele transfrontaliere acest fapt se soldează cu imposibilitatea utilizării unor suprafețe de teren de către Republica Moldova. Mai mult, persistă pericolul pierderii acestor suprafețe, deoarece potrivit art.2 al Legii nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat, *pe fluvii și pe celelalte ape curgătoare frontiera de stat trece pe mijlocul șenalului navigabil principal, iar pe apele curgătoare nenavigabile, pe la mijlocul pânzei de apă.*

Studiul efectuat denotă că, deși extragerea nisipului din râuri este mai avantajoasă economic, interzicerea acestei activități este lobată de agenții economici care dețin cariere de nisip, poziție care a fost susținută și promovată de Ministerul Mediului.

La 01 octombrie 2018, în vederea investigării fraudelor contra mediului și protecția intereselor în domeniu, Procuratura Generală a elaborat pentru procurorii teritoriali o indicație privind investigarea *infracțiunilor ce vizează gestionarea terenurilor proprietate publică din fondul silvic, fâșiile de protecție și spațiile verzi.*

Încalcările depistate în domeniu vizează transmiterea lor abuzivă de către autoritățile publice locale în proprietate sau administrare persoanelor fizice și juridice.

Astfel, în cadrul urmăririi penale pornite la 09.07.2018 în baza art.328 alin.

(3) lit. d), art.335 alin.(1¹) Cod penal, s-a stabilit că reprezentanții Primăriei or. Vatra, ai unor prestatori privați de servicii cadastrale și geodezice, ai Serviciului Cadastral Teritorial Chișinău, în perioada 2001-2016, de comun acord au implementat o schemă infracțională soldată cu depozedarea statului de 25,5 ha teren proprietate publică, de uz comun, din fondul apelor, fâșie riverană de protecție a Lacului Ghidighici, valoarea pierderilor legate de excluderea acestora din circuitul agricol constituind 15 203 105 lei.

Rubrica acțiunilor ilicite ale autorităților publice locale privind depozedarea domeniului public de terenuri, este raportată cazului de înstrăinare a unei suprafețe de 0,28 ha din această categorie, amplasat în com. Trușeni, mun. Chișinău, sub pretextul unor decizii inexistente ale consiliului local și documente cadastrale cu conținut eronat. Pe acest caz, la 26.04.2018, s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.190 alin.(5) Cod penal, prejudiciul cauzat fiind estimat la 370 737 lei.

Schimbarea ilegală a modului de folosință a terenurilor, a fost depistată în cazul edificării centrului de agrement „Eco vila” pe lotul cu destinație agricolă. Mai mult, încălcările au fost comise de proprietari cu contribuția persoanelor responsabile din cadrul Primăriei s. Mășcăuți și Inspecției ecologice Criuleni, care contrar prevederilor art.-art. 29, 36 și 38¹ din Codul funciar, depășind în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, ilegal au autorizat și respectiv edificat construcții capitale pe terenul cu destinație agricolă, cauzând prejudiciu în mărime de 6,3 ml. lei.

Totodată, contrar prevederilor Legii apelor nr.227 din 23.12.2011 și Legii nr.1422 din 17.12.1997 privind protecția aerului atmosferic, centrul de agrement prestează servicii de alimentație publică și hoteliere, în lipsa autorizației de folosință specială a apei și a autorizației de emisii de poluanți în atmosferă, iar apa uzată provenită din activitățile economice desfășurate este acumulată într-o stație de epurare și hazna improvizată, supra pline, deversându-se permanent în mediul natural, poluând solul. Pe acest caz, s-a dispus pornirea urmăririi penale la 19.04.2018, în baza art. 328 alin.(3) lit. d), art.227 alin.(1) lit. b) din Codul penal.

Amenajarea ilegală a unei zone de agrement cu afectarea resurselor funciare, în lipsa avizelor instituțiilor responsabile, inclusiv expertiza ecologică de stat, a fost depistat cu referință la terenul din cadrul spațiilor verzi municipale cu suprafața de 14,5 ha, situat în avalul CCG-16 din str. M. Spătaru, mun. Chișinău. La 11.01.2018, pe acest caz s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.352 alin.(3) lit. d) din Codul penal, valoarea prejudiciului cauzat mediului fiind estimat la 583 760 lei.

Total pe parcursul anului curent procurorii au examinat 75 cazuri conform prevederilor art.274 Cod de procedură penală pe fapte ce vizează diverse încălcări a legislației ecologice și conexe, fiind dispusă începerea urmăririi penale în 46 cazuri, în celelalte 29 situații s-a dispus neînceperea urmăririi penale. Din numărul cauzelor penale pornite, 10 cauze au fost expediate cu rechizitoriu în instanța de judecată pentru examinare în fond, 6 cauze penale încetate/clasate, restul 30 se află în gestiunea organului de urmărire penală.

Instanțele de judecată au examinat 31 de cauze penale ce vizează infracțiuni ecologice (inclusiv restante din anii precedenți), precum și cele conexe domeniului protecției mediului, fiind pronunțate 15 sentințe, restul se află în proces de examinare.

La compartimentul intereselor publice, sunt remarcabile investigațiile, soldate cu pornirea urmăririi penale la 04.01.2018 în baza art.190 alin.(5) din Codul penal, pe faptul realizării intenției criminale cu implicarea instituțiilor financiare și agenți economici din Germania, Elveția, Belgia, Ucraina, în scopul însușirii prin excrocherie a mijloacelor bănești ale statului în urma achitărilor forțate, efectuate de către Ministerul Finanțelor inclusiv și ÎS,,Fabrica de Sticlă Chișinău”, paguba totală constituind 10,2 mil. EURO și 25,4 mil. lei.

Prejudiciul a fost format în urma antrenării intenționate a ÎS,,Fabrica de Sticlă Chișinău” în scheme frauduloase și emiterii unor garanții de stat ilegale, fenomen care a determinat crearea unor achitări dolosive continue și până în prezent.

Merită atenție, intervenția promptă și contracararea de către procurori a tentativei factorilor de decizie ai SRL,,Elvitis-Com” de a depozita Î.S. „Sistemul de Gospodărire a Apelor Nistru-Centru” de mijloace financiare în sumă de 23 mil. lei.

În schema criminală implementată au fost antrenați factori de decizie ai Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor și funcționari din cadrul autorităților publice locale, care acționând în interesul agentului economic, în lipsa ordinului Ministrului, au format o comisie și eliberat documente false în vederea prezentării ca fiind adevărată a unei fapte mincinoase. Pe cazul dat, la 06.12.2018 s-a pornit urmărirea penală în baza art.27, 190 alin.(5) și art.310 alin.(1) din Codul penal.

În anul 2018 în Procuratură au parvenit 28305 petiții (în 2017 – 30622, în 2016 – 30496, în anul 2015 - 32799 petiții), din care 22911 adresări au fost

examine de procurori (în anul 2017 – 24423, în anul 2016 – 24185, în anul 2015 - 25988), iar 5394 au fost remise (redirecționate) spre examinare după competență altor organe (în 2017 – 6199, în anul 2016 - 6311, în anul 2015 - 6811).

Din numărul total al petițiilor examinate, în 2347 cazuri acestea au fost recunoscute întemeiate (în anul 2017 – 2406, în anul 2016 – 2630, în anul 2015 - 3113), fiind înaintate 394 acte de reacționare de procuror (în anul 2017 – 444, în anul 2016 – 804, în anul 2015 - 1343).

În pofida diminuării esențiale a competențelor procurorilor urmare a reformării instituției, inițiate în anul 2016, cetățenii continuă să sesizeze Procuratura pe diverse dimensiuni, printre care încălcarea drepturilor de proprietate, asistența socială, activitatea de urmărire penală, hotărârile instanțelor de judecată, protecția drepturilor copiilor, încălcarea altor drepturi constituționale.

Categoriile indicilor	Indicele numeric			
	2018	2017	2016	2015
Petiții restante la sfârșitul perioadei de raport	516	532	682	813
Petiții parvenite	28305	30622	30496	32799
Expediate spre examinare altor organe	5394	6199	6311	6811
Petiții soluționate de procurori (admise, respinse, atașate la d.p, după competență)	22901	24423	24185	25988
Petiții admise	2347	2406	2630	3113
Acte de reacționare	394	444	804	1343
Soluționate solicitări privind accesul la informație	3081	2555	2549	2400
Anexate la cauze penale	3986	4604	3776	3632

CAPITOLUL VI: Activitatea de cooperare și asistența juridică internațională

6.1. Cooperarea cu instituțiile și organizațiile internaționale

Agenda și Acordul de Asociere – Prin *Hotărârea Guvernului nr.592 din 23.06.2018* /publicată în MO din 28.06.2018/ s-au aprobat modificările și completările în *Hotărârea Guvernului nr.1472 din 30.12.2016* cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017-2019.

În scopul adaptării prevederilor Planului de acțiuni al Procuraturii Republicii Moldova pentru realizarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, în perioada 2017-2019, aprobat prin Ordinul Procurorului General *nr.14/7.2 din 11.04.2017* la prevederile Hotărârii Guvernului menționate *supra*, a fost aprobat un plan modificat prin Ordinul Procurorului General *nr.27/7.2 din 09.07.2018*.

Procuratura este implicată în îndeplinirea a 43 de activități, dintre care o parte, către sfârșitul anului 2018, au fost îndeplinite: ex. asigurarea implementării prevederilor Legii nr.3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, care asigură reducerea rolului de supraveghere al Procuraturii Generale (PG), revizuirea/semnarea Acordurilor de colaborare între organele de aplicare a legii, în vederea îmbunătățirii mecanismului de coordonare în combaterea corupției(PG+CNA, PG+SPCSB), specializarea procurorilor din cadrul PCCOCS în investigarea infracțiunilor de contrabandă, trafic de ființe umane, trafic de arme, infracțiuni economice, infracțiuni cibernetice (PCCOCS), elaborarea sintezelor privind starea de fapt în domeniul investigării și judecării cazurilor de trafic de ființe umane și crimelor cibernetice (PG), publicarea rapoartelor de activitate (PG, PCCOCS).

A fost pregătită și transmisă informația necesară prezentării la ședința Subcomitetului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru libertate, securitate și justiție din 20 iunie 2018, Bruxelles.

Obiectivele de bază la implementarea cărora este implicată Procuratura în anul 2019 la îndeplinire Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană sunt:

- combaterea corupției;
- combaterea torturii și relelor tratamente;
- combaterea crimei organizate;
- dezvoltarea cooperării judiciare;
- protecția drepturilor copilului;
- instruirea și specializarea continuă a procurorilor.

6.2. Cooperarea cu partenerii externi

Ședințele cu donatorii – la 16 martie 2018, a avut loc cea de a 5-a ședință de lucru cu donatorii și implementatori proiectelor destinate consolidării capacităților Procuraturii. Ședință comună organizată de Procuratura Generală și Consiliul Superior al Procurorilor, la care au participat reprezentanții Ambasadei SUA la Chișinău, ABA ROLI, Oficiul Consiliului Europei, precum și ai unor

proiecte demarate în republica Moldova (CLEP, Twinning), Misiunea OSCE în Republica Moldova, OIM, IRZ.

Au fost discutate realizările atinse în anul 2017 și necesitățile instituționale de moment. A fost pusă baza desfășurării unei Conferințe științifice în parteneriat cu IRZ, privitor la modificarea sistemului de urmărire penală.

Consiliul Europei (CoE)

În anul 2018 și-a încheiat activitatea Proiectul CoE ”*Suport în susținerea reformei justiției penale în RM*” finanțat de Guvernul Danemarcei. În această perioadă au fost efectuate următoarele activități:

- Instruirile în domeniul managementului și leadership-ului,
- Suportul acordat Procuraturii Generale la organizarea Conferinței Internaționale, organizate cu ocazia aniversării a 25 de ani de la crearea Procuraturii Republicii Moldova, 27 ianuarie 2017.
- Editarea broșurii Procuraturii Republicii Moldova după intrarea în vigoare a Legii nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură.
- Asistența acordată CSP în vederea asigurării implementării principiului independenței stipulat în noua Lege.
- Asistența PCCOCS – de instruire și materială.
- Asistența acordată în vederea asigurării participării a 2 procurori cu experiență de muncă de până la 10 ani la cursul de instruire al Institutului din Syracuse, Italia destinat cooperării internaționale, precum și la Conferința Anuală a Asociației Internaționale a Procurorilor în Johannesburg, Republica Africa de Sud.

În 2018, a fost lansat un nou Proiect al CoE, finanțat de Guvernul Regatului Norvegiei ”Promovarea unui sistem de justiție penală compatibil cu drepturile omului în Republica Moldova”, în care sunt prevăzute mai multe activități comune cu Procuratura Generală și CSP.

OSCE

În anul 2018, OSCE a continuat consolidarea capacităților Procuraturii prin intermediul instruirilor petrecute în cadrul Institutului Național al Justiției la subiectul luptei cu violența în familie, combaterea discriminării și discursului de ură, investigarea traficului de ființe umane și a infracțiunilor cibernetice.

Ambasada SUA

În anul 2018 cooperarea cu Ambasada SUA s-a axat în special pe un șir de activități de instruire destinate procurorilor în cadrul Academiei FBI–ILEA din Budapesta, Ungaria (5 cursuri de instruire pentru 12 procurori și 2 ofițeri detașați),

Institutului CEELI, Republica Cehă (2 cursuri de instruire pentru 14 procurori și 4 ofițeri detașați) precum și în cadrul vizitelor de studiu și seminare cu tematici ce țin de urmărirea penală și judecarea corupției publice, infracționalitatea cibernetică în contextul criminalității organizate transnaționale, combaterea traficului de ființe umane, etc.

IRZ – Cu susținerea Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), Asociației Procurorilor din Republica Moldova, în parteneriat cu Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a R. Moldova a organizat Conferința Internațională cu tema ” Noi abordări în cercetarea eficientă a infracțiunilor. Probleme, standarde internaționale și soluții”, care a avut loc la 20 decembrie 2018 în mun. Chișinău. Scopul evenimentului a constat în punerea în discuție a procesului de cercetare a infracțiunilor în Republica Moldova și evidențierea provocărilor create de acesta. Experți din Germania, Estonia și România au venit cu informații referitoare la alte modele de constituire a procesului penal. Ca urmare a evenimentului a fost creat un grup de lucru, sarcina căruia este de a elabora propuneri de modificare legislativă la capitolul de eficientizare a Codului de procedură penală la capitolul fazei pre-judiciare a urmăririi penale și statutul ofițerului de urmărire penală.

SEEPAG – Grupul Consultativ al Procurorilor din Sud-estul Europei

În anul 2018, Președinția SEEPAG a deținut-o Serbia, care a organizat la Belgrad, în 8 mai 2019, cea de-a 28-a Conferință SEEPAG cu subiectul “Noi mecanisme de cercetare și investigare a traficului de persoane”, în cadrul căreia reprezentantul Procuraturii Generale a prezentat starea de lucru în acest domeniu în R. Moldova.

EUROJUST

Pe parcursul anului 2018, au fost adresate tuturor membrilor naționali la Eurojust solicitări referitoare la sistemele de drept din statele membre ale Uniunii Europene referitoare la procesul de contestare a acțiunilor și actelor emise în cadrul urmăririi penale, pedepsirea prostituției și cooperarea cu Curtea Penală Internațională, cu primirea răspunsurilor.

Eurojust s-a adresat către Republica Moldova, prin intermediul Punctului național de contact în următoarele cazuri:

➤ Italia – 3 adresări: solicitarea confirmării informației publice despre investigarea unui caz de spălare de bani, informații despre condamnarea ce a urmat

unui caz de preluare a urmăririi penale de la autoritățile Italiei și asistență la identificarea reprezentanților legali ai unei victime.

- Olanda – 1 adresare într-un caz de investigare a spălării banilor.
- România – 3 adresări: solicitarea asistenței la executarea cererii de rogatorii într-un caz de trafic internațional de droguri, solicitarea concretizării corectitudinii numelui unei persoane implicate în contrabandă și solicitarea informației despre antecedente penale.

A continuat cooperarea cu Eurojust pe cazurile de interes comun. Astfel, procurorii au participat la 6 ședințe de coordonare organizate de Eurojust pe urmăririi internaționale, cu tangențe la urmăririle penale demarate de autoritățile naționale. În 5 din aceste cazuri au fost negociate și semnate acorduri de constituire a echipelor comune de investigații.

Echipele Comune de Investigații

Pe parcursul anului 2018, procurorii și ofițerii de urmărire penală și investigații au activat în cadrul următoarelor echipe comune de investigație:

I. pornite anterior perioadei de raport:

- a fost prelungit cu un an (până în martie 2019) termenul ECI, încheiat între PCCOCS Republica Moldova – Procuratura Generală Republica Cehă, la 31.03.2017 pe un caz de trafic de droguri.

II. semnate în perioada de referință:

- PCCOCS - DIICOT Romania, sustragere de mașini de lux, acordul semnat la 20.06.18;
- PCCOCS- România (DIICOT Galați), contrabandă cu țigări, acordul semnat la 05.07.2018;
- PCCOCS – Ucraina, trafic de droguri, acord semnat la 02.11.2018 – fără asistența Eurojust;
- PCCOCS – DIICOT Iași, organizarea migrației ilegale, acord semnat la 12.11.2018;
- PCCOCS – Belgia, trafic de droguri, acord semnat la 19.11.2018 – fără asistența Eurojust;
- PCCOCS – Franța, sustragere în proporții deosebit de mari, acord semnat la 28.11.2018;
- PCCOCS – Germania, trafic de droguri, acord semnat la 04.12.18.

În proces de negociere se află un acord de constituire a unei ECI tripartit între Republica Moldova – Olanda – Belgia pe un caz de pedofilie.

Curtea Penală Internațională (CPI) – În anul 2018 CPI a adresat autorităților Republicii Moldova o solicitare pentru stabilirea modului de cooperare. În vederea identificării celor mai reușite practici de cooperare cu CPI, reprezentantul Procuraturii Generale a participat la Seminarul de instruire a Punctelor de contact din statele semnatare ale Statutului de la Roma a Curții Penale Internaționale. Totodată, Procuratura a participat activ la procesul de elaborare a propunerilor legislative în vederea reglementării procesului de cooperare cu CPI.

Consiliul Coordonator al procurorilor generali ai statelor-participante CSI

În cooperarea cu Consiliul Coordonator al Procurorilor Generali ai statelor-participante CSI au fost prezentate mai multe informații prevăzute de Programele de cooperare cu statele-participante CSI în diferite domenii de activitate.

Pe parcursul anului 2018, reprezentanții Procuraturii Republicii Moldova nu au participat la ședințele organizate de CCPGCSI.

6.3. Asistența juridică internațională în materie penală

Demersuri și cereri de extrădare

În anul 2018 au fost examinate **18** (*16 în 2017*) cereri de extrădare primite de la autoritățile statelor străine, fiind înaintate **14** (*5 în 2017*) demersuri de extrădare în instanța de judecată, dintre care au fost admise **5** (*5 în 2017*), cu predarea persoanelor către statele străine. Într-un caz (*un caz în anul 2017*) demersul a fost respins. Este de menționat faptul, că o cerere de extrădare primită de la autoritățile statelor străine a fost respinsă de către Procuratura Generală, din motiv că persoana deținea măsură de protecție internațională.

Totodată, în perioada de raport au fost examinate **303** (*365 în 2017*) informații despre reținerea sau localizarea pe teritoriul altor state a persoanelor anunțate în căutare de către organele de drept ale Republicii Moldova. Din numărul total de informații examinate, au fost inițiate **101** (*223 în 2017*) de cereri de extrădare, din care **32** (*79 în 2017*) au fost admise, iar **61** se află la etapa de examinare. **95** (*46 în 2017*) de informații au fost transmise conform competenței Ministerului Justiției, iar **14** (*28 în 2017*) au fost respinse din diferite motive (deținerea de către persoana căutată a cetățeniei statului pe teritoriul căruia a fost identificat, expirarea termenului de prescripție, lipsa măsurii preventive privativă de libertate, recriminalizarea unor categorii de infracțiuni, ș.a.).

Cereri de comisie rogatorie

Pe parcursul anului 2018, procuraturilor teritoriale și specializate le-au fost expediate spre executare **305** (*363 în 2017*) cereri de comisie rogatorie formulate de autoritățile competente străine, din totalul de **382** (*469 în 2017*) cereri primite de Procuratura Generală. **34** (*55 în 2017*) cereri au fost restituite autorităților străine fără executare, iar **39** (*19 în 2017*) cereri au fost executate nemijlocit de către procurorii Procuraturii Generale.

Organele de drept naționale au formulat cu scop de inițiere către alte state **308** (*305 în 2017*) cereri de comisie rogatorie. Din acest număr, **259** (*232 în 2017*) cereri de comisie rogatorie au fost expediate în străinătate pentru executare, iar **49** (*59 în 2017*) au fost restituite organelor de urmărire penală pentru re-perfectare conform cerințelor de formă și conținut stabilite în legislația procesual-penală.

Cereri de transfer sau preluare a urmăririi penale

În perioada de referință, Procuratura Generală a recepționat **93** (*19 în 2017*) de cereri ale autorităților centrale ale statelor străine privind preluarea urmăririi penale în cauze penale aflate în procedură prejudiciară. Urmare a examinării, în **74** (*8 în 2017*) cazuri s-a decis preluarea și continuarea efectuării urmăririi penale pe teritoriul Republicii Moldova. În **16** (*10 în 2017*), s-a refuzat în preluarea urmăririi penale.

În același timp, din numărul total de **27** (*14 în anul 2017*) de cauze penale expediate la adresa Procuraturii Generale pentru transferul urmăririi penale altor state, **18** (*2 în anul 2017*) cauze penale aflate în faza de urmărire penală au fost transmise pentru transferul urmăririi penale, iar **9** (*8 în anul 2017*) au fost restituite organelor naționale de urmărire penală național, ca nefiind conforme cerințelor legislației naționale și prevederilor instrumentelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Recunoașterea hotărârilor penale străine și transferul de condamnați

În perioada de referință, procurorii Procuraturii Generale au participat la examinarea în instanța de judecată a **27** (*25 în anul 2017*) demersuri ale Ministrului Justiției privind recunoașterea hotărârilor penale definitive străine, fiind admise **13** (*5 în anul 2017*) demersuri, **5** fiind respinse, iar într-un caz procedura a fost încetată. De asemenea, au fost examinate **124** (*121 în anul 2017*) demersuri ale Ministrului justiției privind transferul persoanelor condamnate în străinătate pentru continuarea executării pedepsei în R. Moldova, dintre care **103** (*101 în anul 2017*) au fost admise și **1** (*2 în anul 2017*) respins, restul fiind în curs de examinare.

CAPITOLUL VII: Informarea publică, relațiile cu mass-media, transparența activității

Procuratura și-au focalizat, în cursul anului 2018, eforturile în vederea mediatizării rezultatelor propriei activități, fiind asigurat un flux constant de informații actuale către mass-media. Accentele față de procurori au fost puse într-o asemenea manieră, încât mediatizarea informațiilor să aibă loc pe toate direcțiile și la toate etapele de înfăptuire a justiției.

Prin urmare, putem conchide că instituția a devenit mai deschisă, despre activitățile întreprinse se cunoaște mult mai mult în societate, comunicarea este pro-activă, mesajele transmise au ajuns la publicul țintă și a crescut gradul de informare al cetățenilor asupra activității Procuraturii.

Dacă e să ne referim la statistice, atunci în baza materialelor oferite de procuraturile teritoriale și cele specializate, au fost întocmite, difuzate și plasate pe site-ul oficial al instituției **362** de comunicate de presă (*351 comunicate în anul 2017*) toate fiind preluate și intens mediatizate în presa scrisă, electronică și cea online. De comun cu alte organe de ocrotire a normelor de drept au fost organizate **16** conferințe și briefnguri de presă (*29 în anul 2017*), zilnic a fost asigurată prezența procurorilor la emisiuni radiofonice și televizate, au fost oferite declarații, reacții, interviuri, zilnic s-a răspuns la solicitările telefonice de informații ale jurnaliștilor, iar atunci când a fost cazul s-au făcut dezmințiri vizavi de anumite zvonuri sau acuzații nefondate la adresa instituției.

Din numărul total al informațiilor difuzate, cele mai multe au vizat subiectul protecției drepturilor constituționale ale omului, combaterii criminalității organizate – **207** comunicate de presă. Pe locul secund, în topul informațiilor difuzate de procuratură s-au plasat cele privind investigarea cazurilor de corupție și conexe – **120** comunicate, urmate de informațiile vizând combaterea traficului de ființe umane – **27** comunicate și **22** de informații privind protecția drepturilor minorilor.

Implementarea anumitor măsuri permit de a moderniza și dezvolta sistemul de comunicare al Procuraturii în vederea susținerii dialogului transparent nu doar cu mass-media, ci și cu publicul larg. În acest context, pe 14 septembrie 2018, Procuratura a participat, cu un stand informativ, la Ziua ușilor deschise, eveniment organizat de Parlamentul RM cu prilejul Zilei Internaționale a Democrației, unde cetățenii au avut posibilitatea de a se familiariza cu activitatea instituției și modalitățile de raportare a presupuselor ilegalități.

Fiind conștienți de faptul că Procuratura este unul din principalele organe de ocrotire a normelor de drept, iar informația deținută de procurori face parte din categoria subiectelor de interes social sporit, conducerea instituției pune un accent deosebit pe tot ceea ce înseamnă comunicare și informare publică permanentă, cu caracter pro-activ: mesajele sunt construite anticipat, adaptate fiecărei situații, pe cât posibil, înainte ca zvonurile sau speculațiile transmise în arealul mediatic să scape de sub control.

Pentru anul 2019 se impune, furnizarea zilnică, operativă și corectă, pentru plasarea pe site-ul Procuraturii a materialelor care ar prezenta interes pentru publicul larg.

CAPITOLUL VIII: Obiective trasate pentru anul 2019

Pentru anul 2019, în rezultatul evaluării activității instituției în anul 2018, fiind luate în calcul obiectivele de dezvoltare a instituției, documentele de politici naționale în curs de implementare, precum și provocările generate de dinamica evenimentelor în diverse domenii, au fost identificate următoarele priorități în activitatea Procuraturii.

În principal, prioritățile Procuraturii pentru următoarea perioadă de activitate sunt axate pe dezvoltarea capacităților instituției, eficientizarea procesului penal, însoțită de garantarea respectării drepturilor și libertăților omului, după cum urmează :

- implementarea Planului de Dezvoltare Strategică (PDS) al Procuraturii pentru anii 2016-2020;
- integrarea eficientă a Procuraturii în realizarea documentelor de politici adoptate la nivel național în domenii specifice, cum ar fi: respectarea drepturilor omului, combaterea corupției, combaterea criminalității organizate, combaterea spălării banilor, combaterea infracțiunilor ecologice ș.a.;
- participarea Procuraturii la procesul legislativ prin elaborarea și avizarea proiectelor de acte legislative/normative ale autorităților publice pe domeniile de activitate ale instituției;
- elaborarea Concepției privind reformarea fazei pre-judiciare a procesului penal și a proiectului cadrului normativ în acest sens;
- dezvoltarea continuă și asigurarea procesului de specializare a procurorilor pe domenii specifice cum ar fi: infracțiunile săvârșite cu folosirea

tehnologiilor informaționale, cele cu caracter transnațional, crimă organizată și generatoare de profit ilicit, precum și a cele ecologice;

- dezvoltarea capacităților instituției în domeniul protecției drepturilor copiilor victime/martori și adierii acestora în condiții speciale, conform standardelor stabilite de actele internaționale;

- utilizarea în continuare a procedeeleor legale pentru unificarea practicii de urmărire penală și judiciară, inclusiv prin utilizarea eficientă a institutului recursului în interesul legii, Instrucțiunilor cu caracter general date de Procurorul General;

- aplicarea sistematică a prevederilor legale și a metodologiilor, care se referă la investigarea infracțiunilor și la efectuarea investigațiilor financiare paralele, inclusiv cu concursul Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea infracțională, recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune, precum și a cheltuielilor judiciare, orientarea corectă a instanțelor de judecată în vederea aplicării corespunzătoare a dispozițiilor normative ce guvernează aceste institute procesuale;

- organizarea și asigurarea schimbului de informații analitice între organele de drept referitor la aspecte ale dezvoltării fenomenului criminalității informatice, particularităților de tactică și procedură; ajustarea legislației la particularitățile de investigare a crimelor cibernetice;

- dezvoltarea Sistemului Informațional Automatizat „*Urmărire penală: E-Dosar*”, inclusiv prin realizarea interconexiunii cu sistemele informaționale ale altor organe de drept, crearea de noi module în Sistem pe domenii specifice de infracțiuni (*corupție, economice, trafic de ființe umane, trafic de droguri ș.a.*), precum și asigurarea serviciilor de mentenanță a sistemului;

- asigurarea unui nivel înalt de protecție a datelor cu caracter personal în conformitate cu instrumentele juridice și cu standardele internaționale, ale UE și ale Consiliului Europei.

- asigurarea desfășurării activității în faza prejudiciară a procesului penal potrivit standardelor și obligațiilor pozitive ce rezultă din Convenția europeană pentru apărarea a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel încât să fie evitate riscurile condamnării Republicii Moldova la CtEDO;

- identificarea cazurilor imputabile procurorilor de încălcare a drepturilor omului în cadrul procesului penal și sesizarea Inspecției procurorilor în vederea derulării unor cercetări cu privire la acestea;

- asigurarea în continuare a procesului de monitorizare a desfășurării cercetărilor în cauze penale cu termene îndelungate de urmărire penală, identificarea de noi soluții în vederea accelerării investigațiilor și reducerii numărului de cauze tergiversate;

- identificarea unor soluții viabile pentru a reduce fenomenul tergiversării judecării cauzelor penale în instanțele de fond și apel, prin intensificarea aplicării procedurilor speciale la examinarea judiciară a cauzelor penale, responsabilizarea poliției în asigurarea prezentării în instanțe a martorilor și părților vătămate;

- ridicarea calității exercitării urmăririi penale și a reprezentării învinuirii în vederea diminuării cazurilor de achitare și a celor de încetare a proceselor penale în instanțele de judecată, în special, cele ce au drept consecință reabilitarea inculpaților;

- promovarea politicilor penale de orientare a instanțelor de judecată la aplicarea unor pedepse alternative detenției: amenda și munca neremunerată în folosul comunității. Implementarea pe scară largă a noii pedepse prevăzute la art.90¹ Cod penal în detrimentul pedepselor cu închisoare cu executare pe termene excesive;

- intensificarea dialogului instituțional între Procuratura Generală și Agentul Guvernamental la formularea poziției Republicii Moldova în fața Curții Europene pentru Drepturile Omului;

- continuarea procesului de diseminare a practicii Curții Europene pentru Drepturile Omului și a jurisprudenței Curții Constituționale organelor procuraturii;

- monitorizarea procedurilor redeschise la nivel național urmare a demersurilor Agentului Guvernamental sau, după caz, din oficiu, ca urmare a pronunțării hotărârilor Curții Europene pentru drepturile Omului;

- amplificarea colaborării Procuraturii cu organele de drept naționale și internaționale în vederea investigării, contracarării și destrucurării activității grupurilor criminale transnaționale specializate în diverse domenii;

- intensificarea cooperării internaționale cu reprezentanții organelor de drept din țările străine în vederea creării și asigurării funcționării Echipelor comune de investigație în diverse domenii de infracționalitate transnațională, precum și a cooperării cu Eurojust;

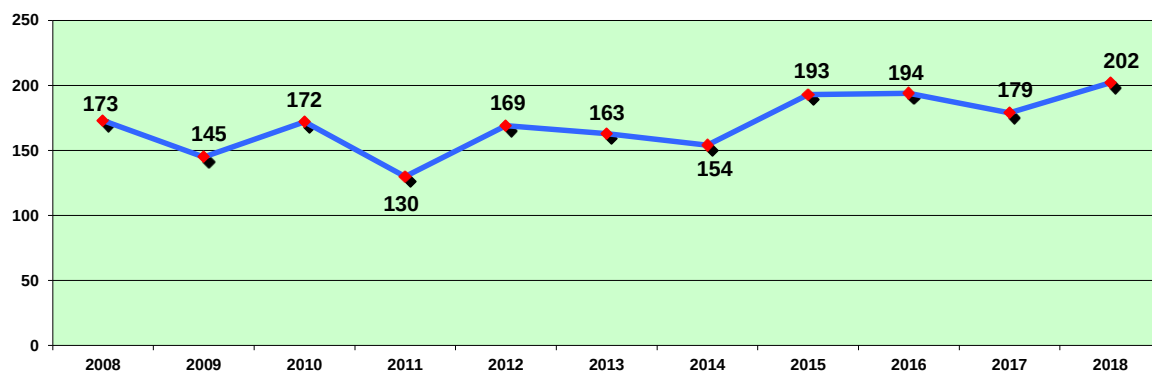
- dezvoltarea dialogului interprofesional inițiat prin Carta interprofesională a judecătorilor, procurorilor și avocaților din Republica Moldova;

- continuarea editării Revistei Procuraturii Republicii Moldova ca fiind o platformă de dezbatere a unor diverse și actuale tematici juridice, precum și un instrument de cunoaștere și dezvoltare a corpului de procurori;

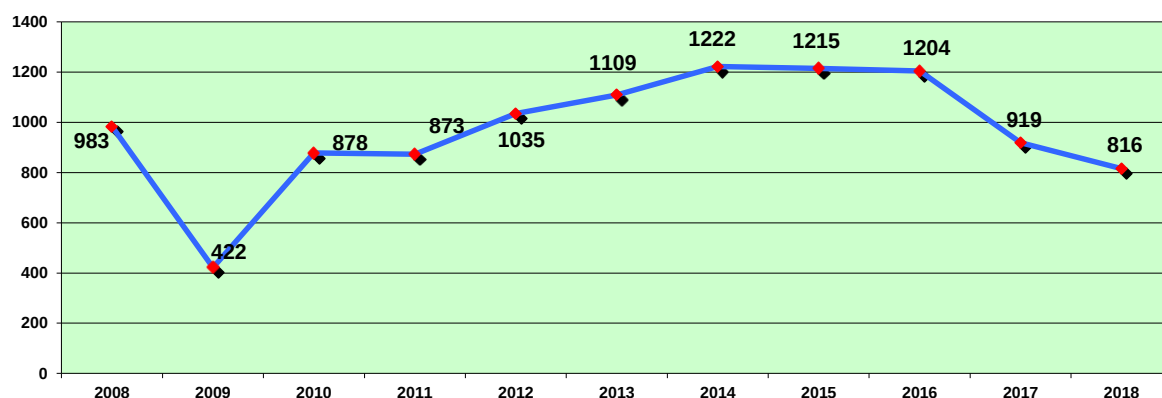
- creșterea rolului preventiv al Procuraturii, centrat pe intensificarea activităților de educare juridică.

ANEXE:

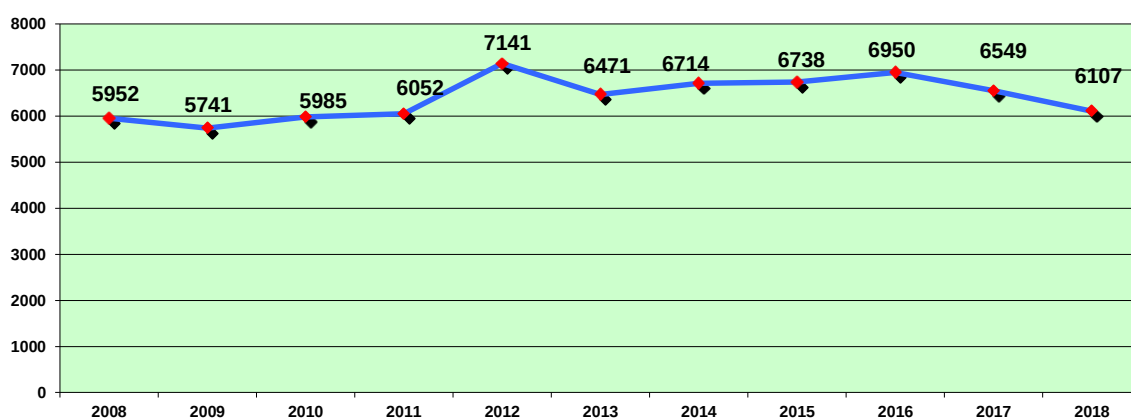
dinamica infracțiunilor excepțional de grave înregistrate în anii 2008 - 2018

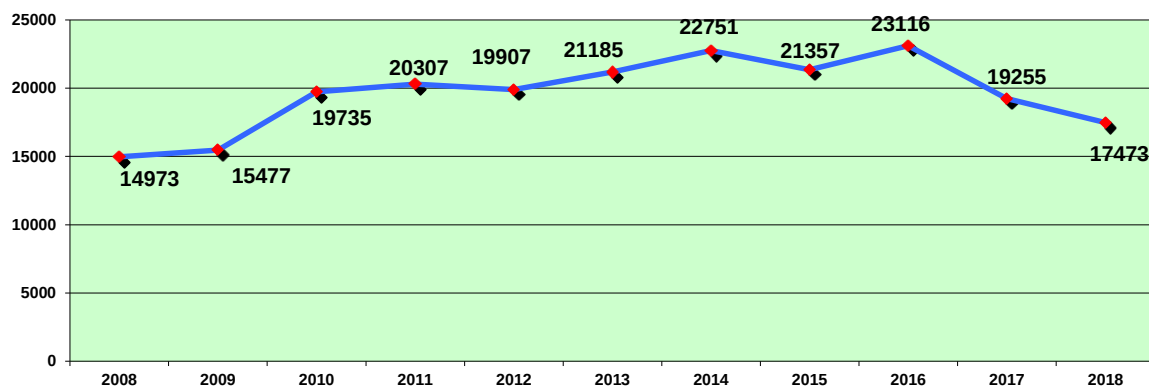
dinamica infracțiunilor deosebit de grave înregistrate în anii 2008 - 2018

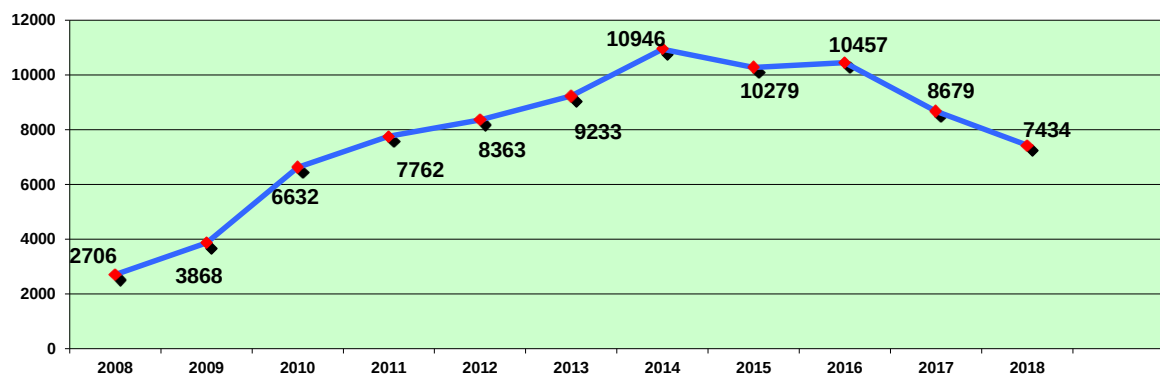
dinamica infracțiunilor grave înregistrate în anii 2008 - 2018

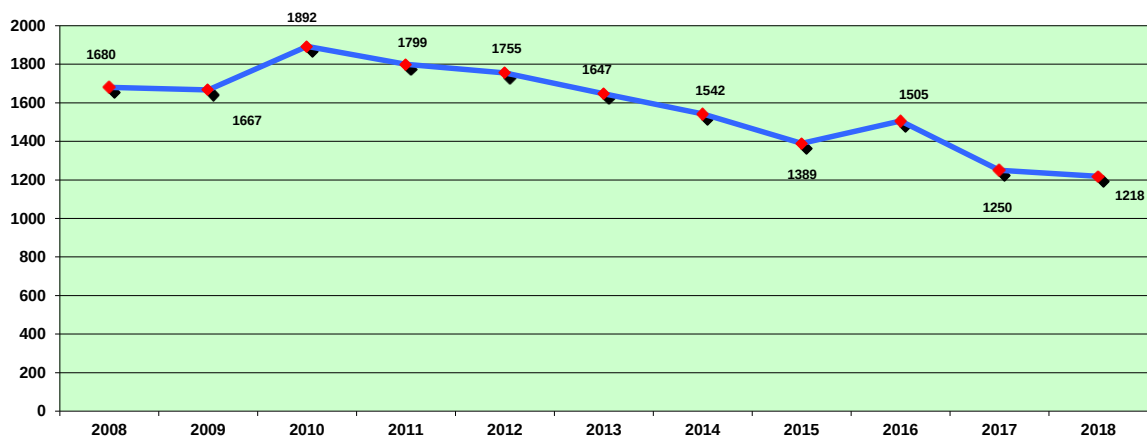
dinamica infracțiunilor mai puțin grave înregistrate în anii 2008 - 2018

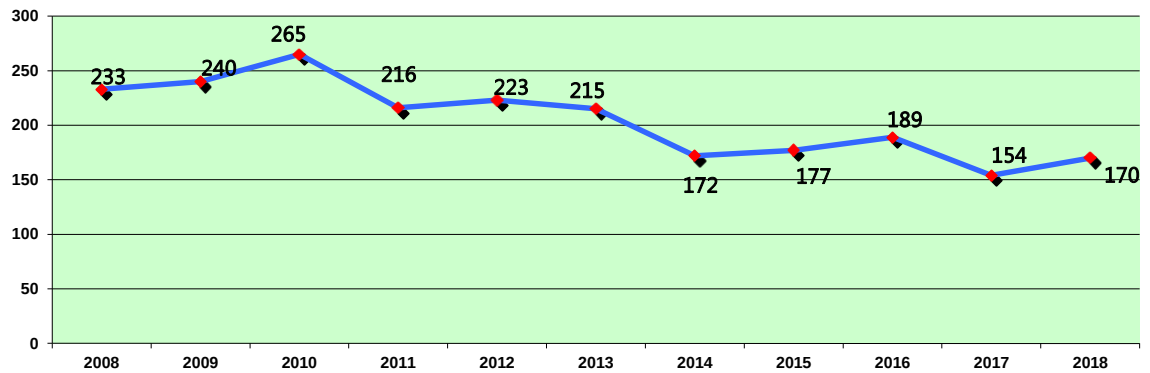
dinamica infracțiunilor ușoare înregistrate în anii 2008 - 2018

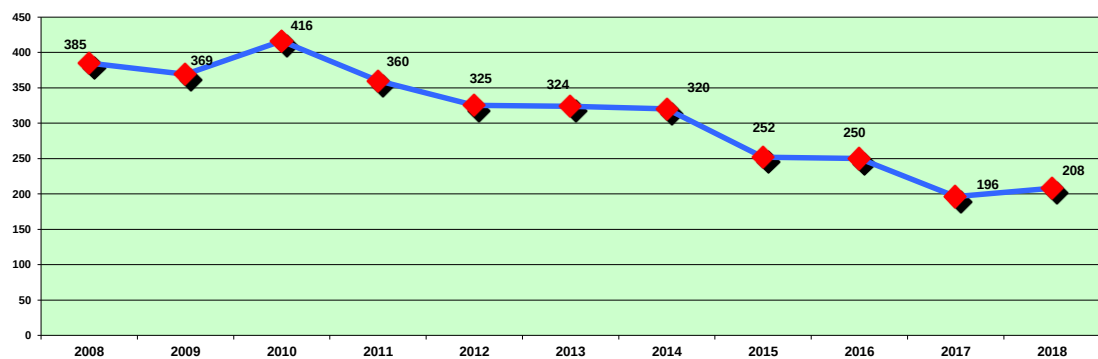
dinamica infracțiunilor contra vieții și sănătății înregistrate în anii 2008 - 2018

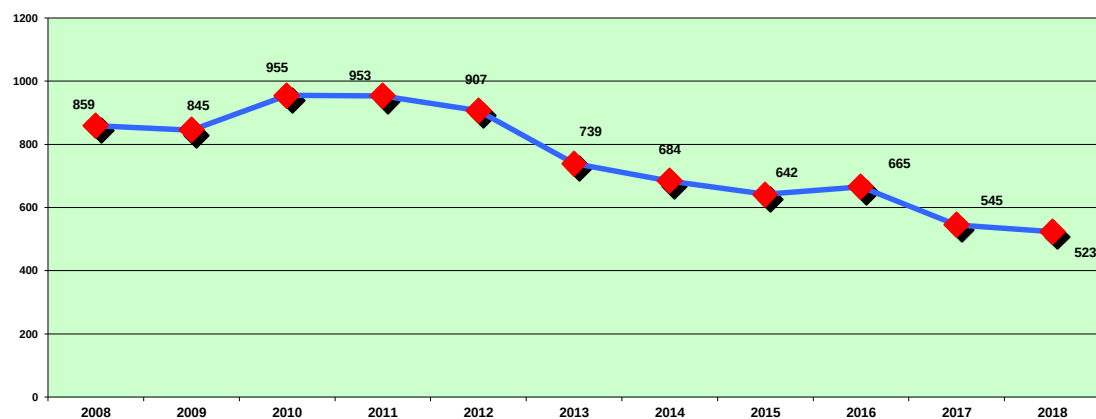
**dinamica infracțiunilor de omor înregistrate
în anii 2008 - 2018**

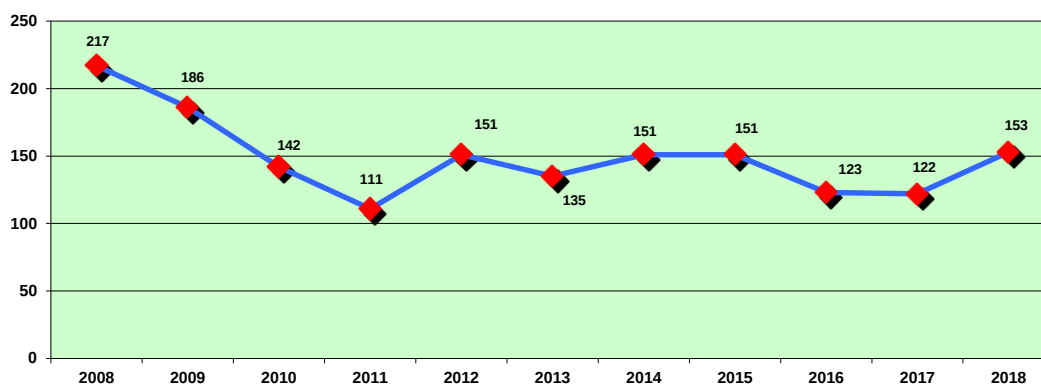
**dinamica infracțiunilor de vătămare intenționată gravă înregistrate
în anii 2008 - 2018**

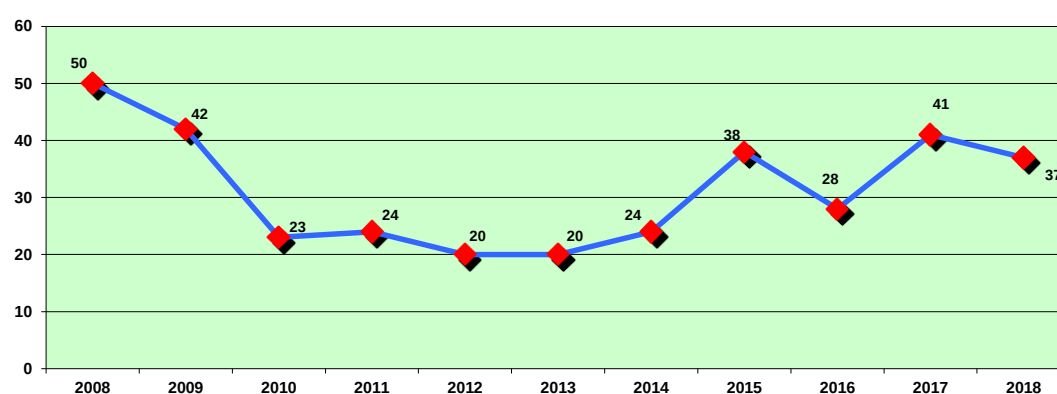
**dinamica infracțiunilor de vătămare intenționată medie înregistrate
în anii 2008 - 2018**

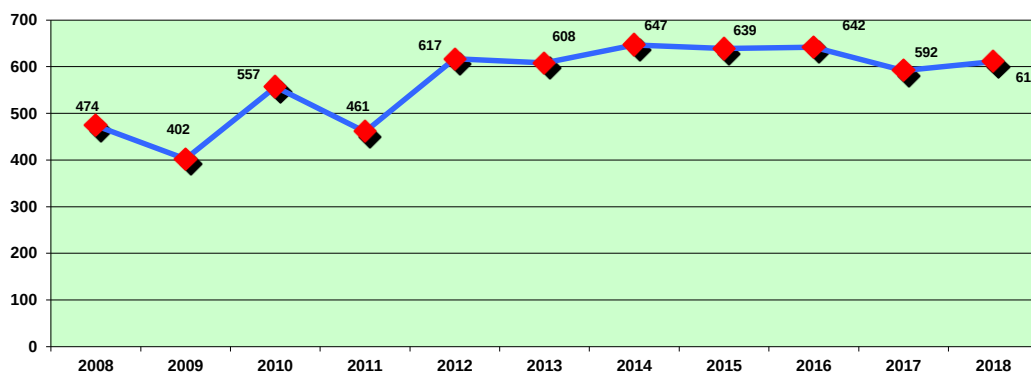
**dinamica infracțiunilor de trafic de ființe umane înregistrate
în anii 2008 - 2018**

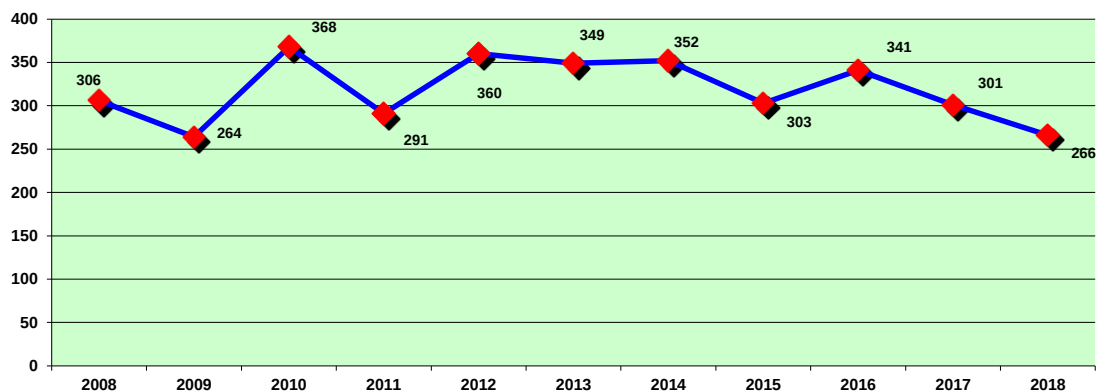
**dinamica infracțiunilor de trafic de copii înregistrate
în anii 2008 - 2018**

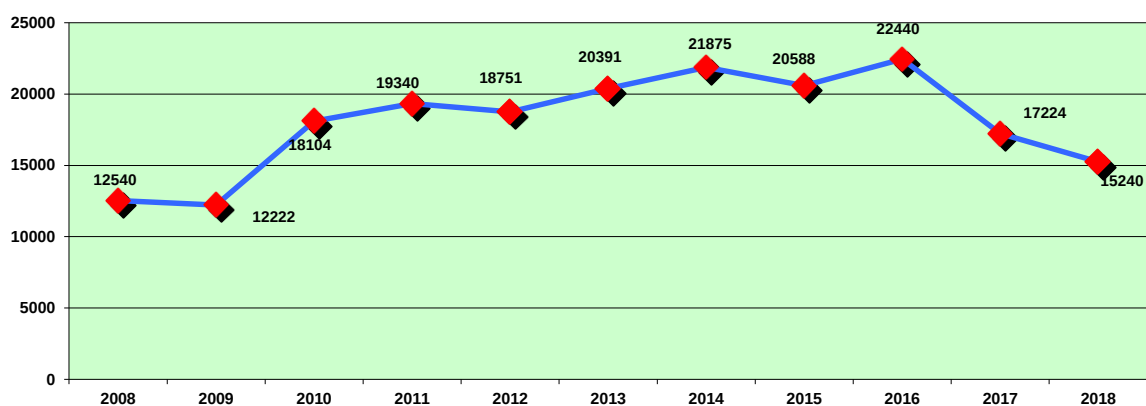
**dinamica infracțiunilor privind viața sexuală înregistrate
în anii 2008 - 2018**

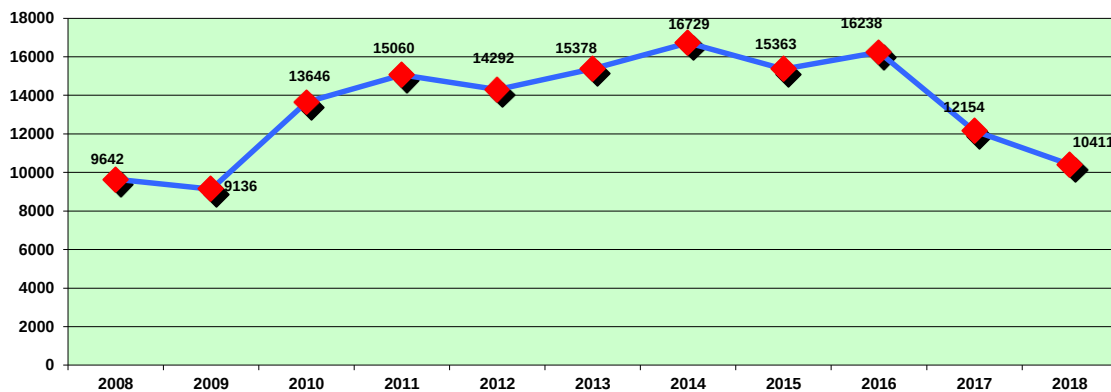
**dinamica infracțiunilor de viol înregistrate
în anii 2008 - 2018**

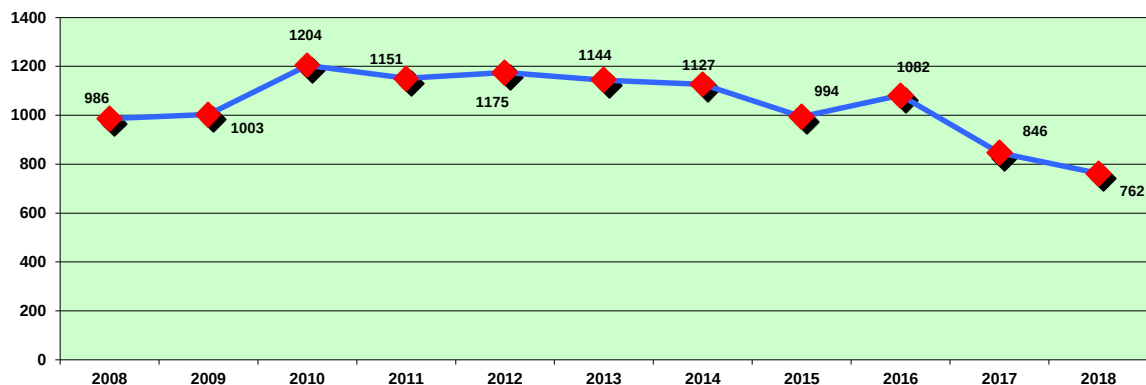
**dinamica infracțiunilor contra patrimoniului înregistrate
în anii 2008 - 2018**

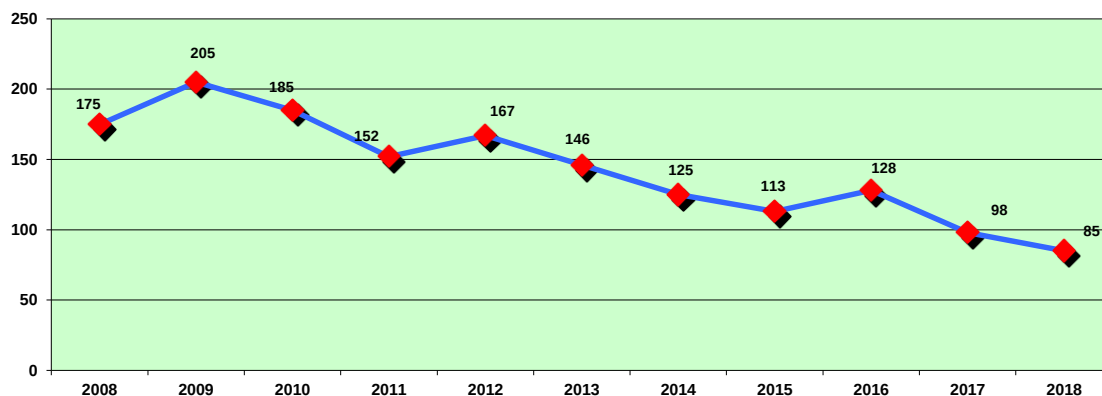
**dinamica infracțiunilor de furt înregistrate
în anii 2008 - 2018**

**dinamica infracțiunilor de jaf înregistrate
în anii 2008 - 2018**

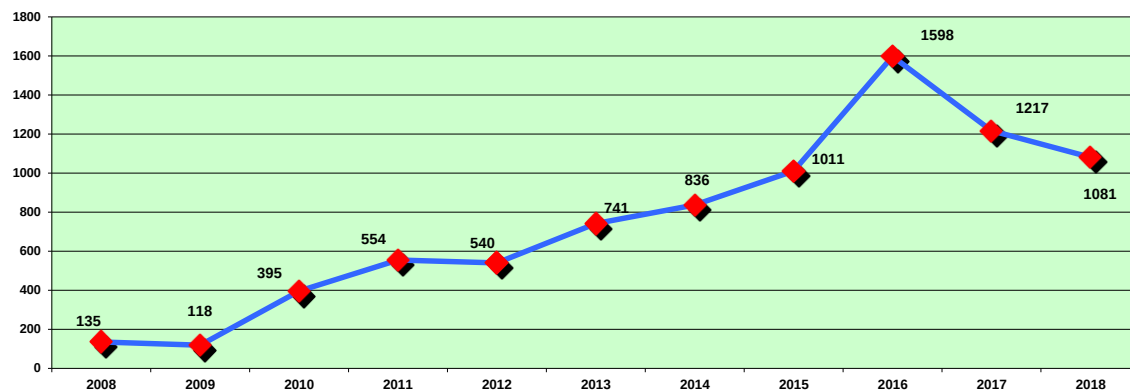
**dinamica infracțiunilor de tâlhărie înregistrate
în anii 2008 - 2018**

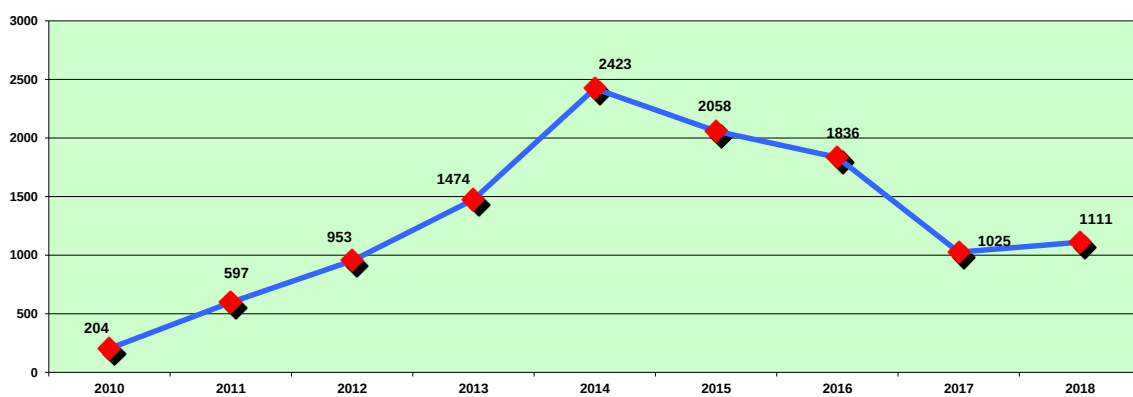
**dinamica infracțiunilor de escrocherie înregistrate
în anii 2008 - 2018**

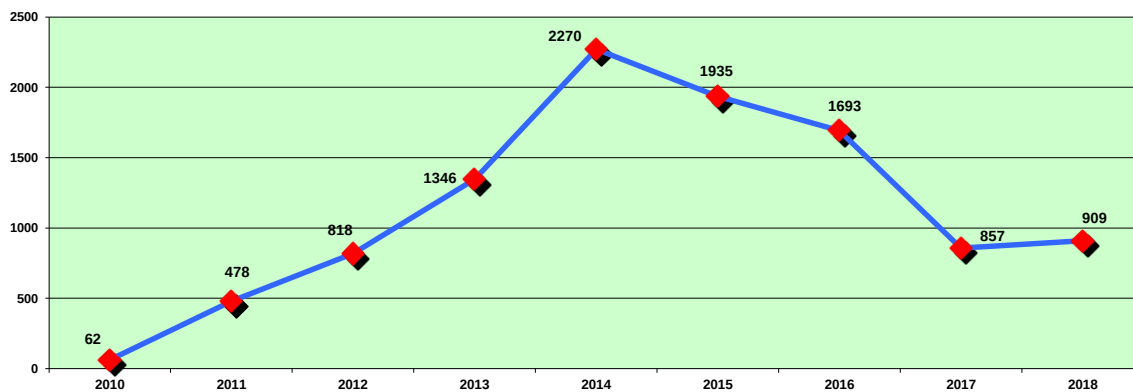
**dinamica infracțiunilor de pungășie înregistrate
în anii 2008 - 2018**

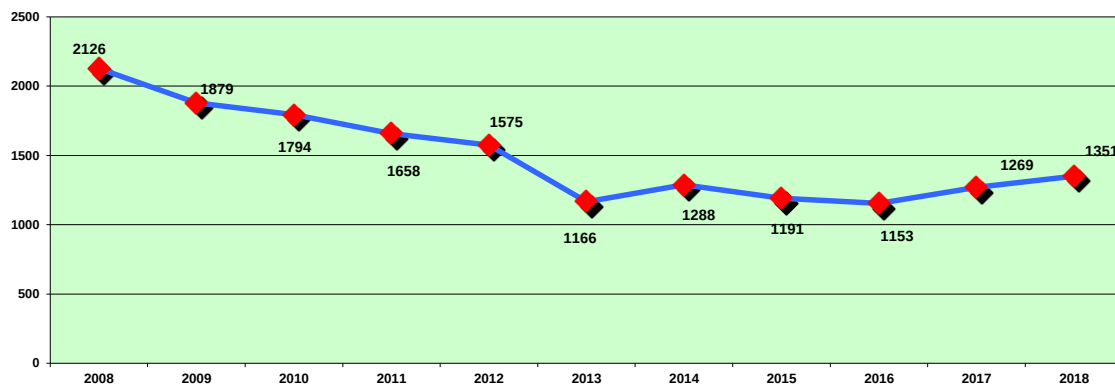
**dinamica infracțiunilor contra familiei și minorilor înregistrate
în anii 2010 - 2018**

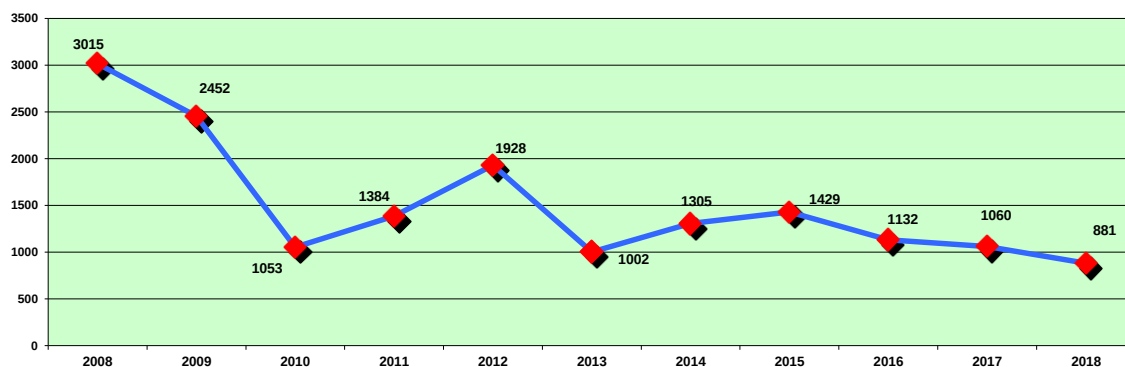
**dinamica infracțiunilor privind violența în familie înregistrate
în anii 2010 - 2018**

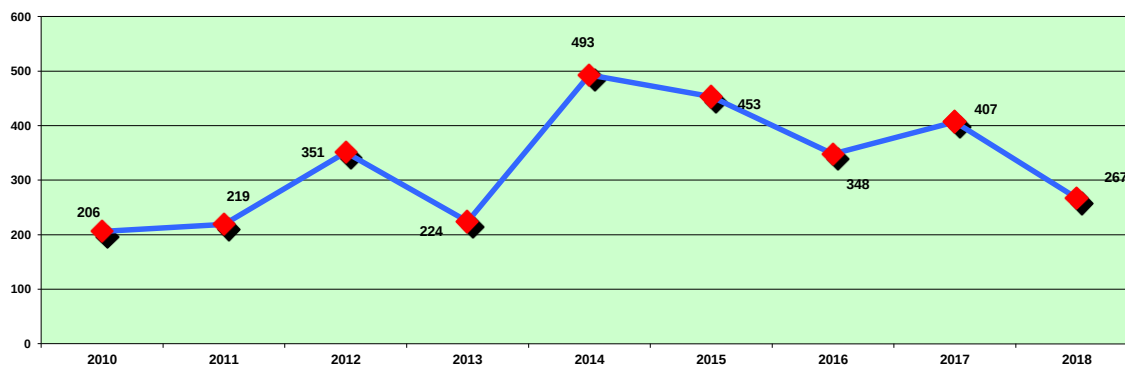
**dinamica infracțiunilor privind circulația ilegală a drogurilor înregistrate
în anii 2008 - 2018**

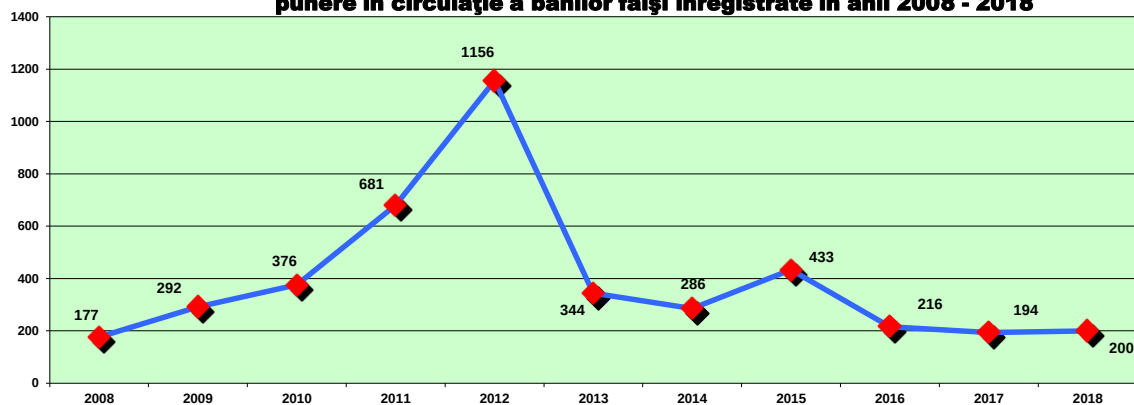
**dinamica infracțiunilor economice înregistrate
în anii 2008 - 2018**

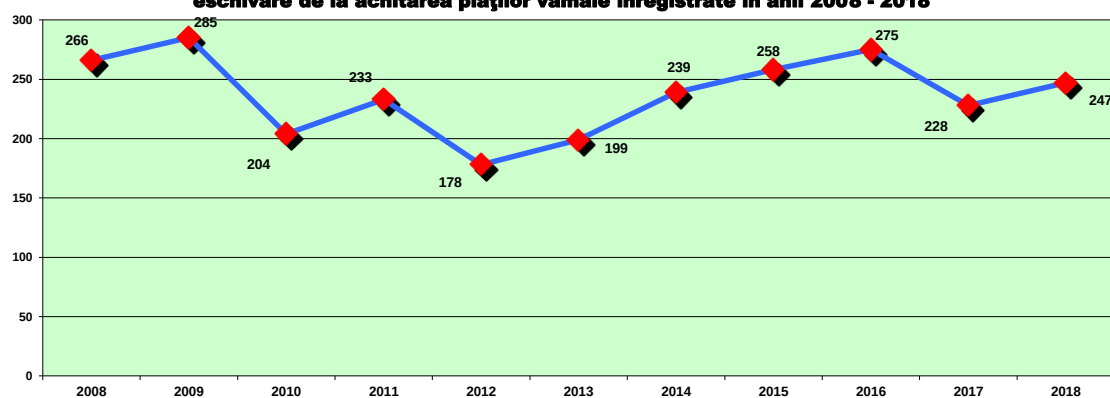
**dinamica infracțiunilor privind evaziunile fiscale înregistrate
în anii 2010 - 2018**

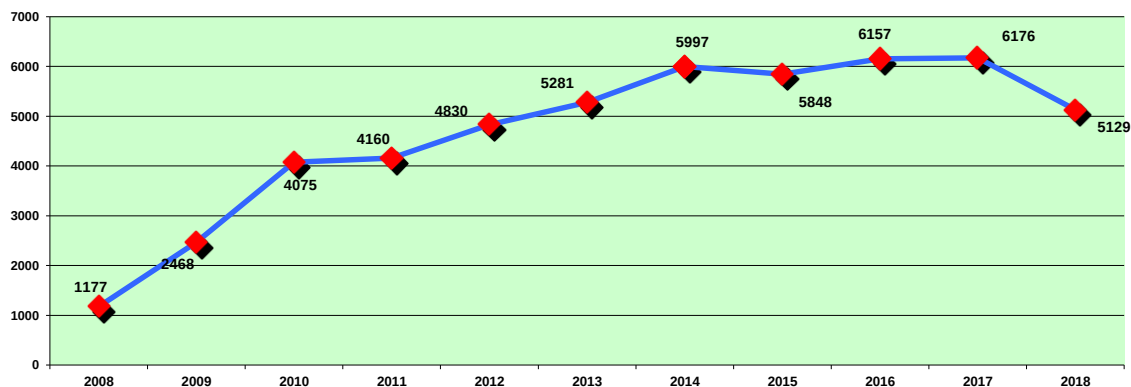
**dinamica infracțiunilor de fabricare și
punere în circulație a banilor falși înregistrate în anii 2008 - 2018**

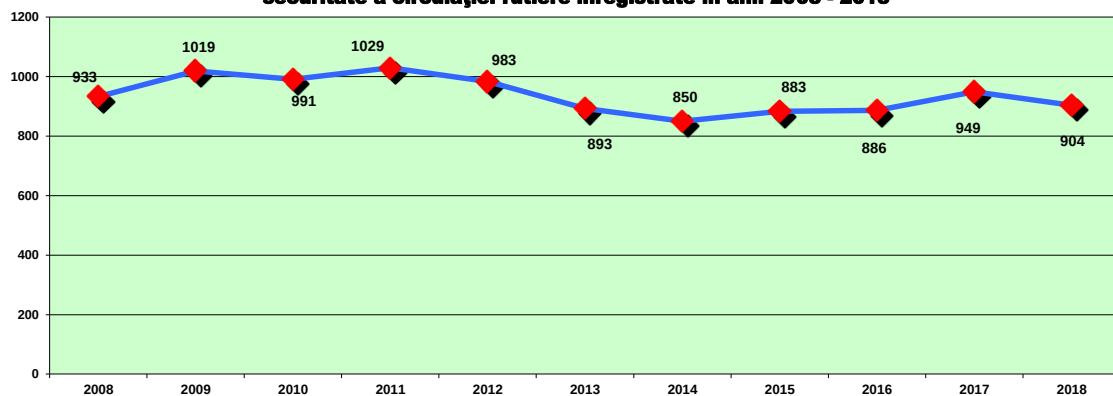
**dinamica infracțiunilor de contrabandă și
eschivare de la achitarea plăților vamale înregistrate în anii 2008 - 2018**

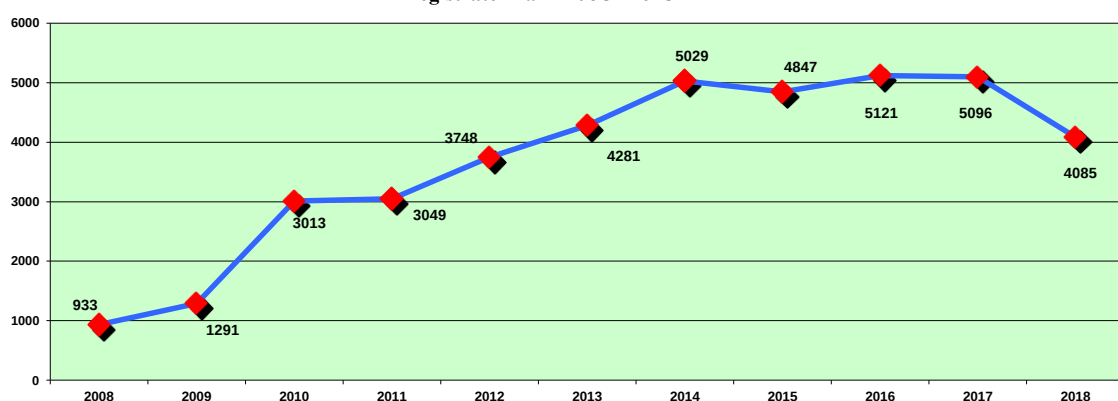
**dinamica infracțiunilor în domeniul transporturilor înregistrate
în anii 2008 - 2018**

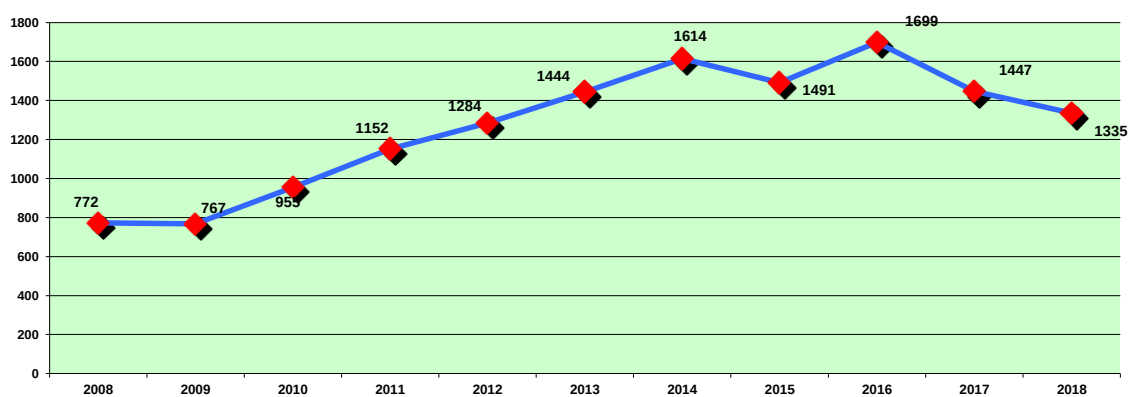
**dinamica infracțiunilor de încălcare a regulilor de
securitate a circulației rutiere înregistrate în anii 2008 - 2018**

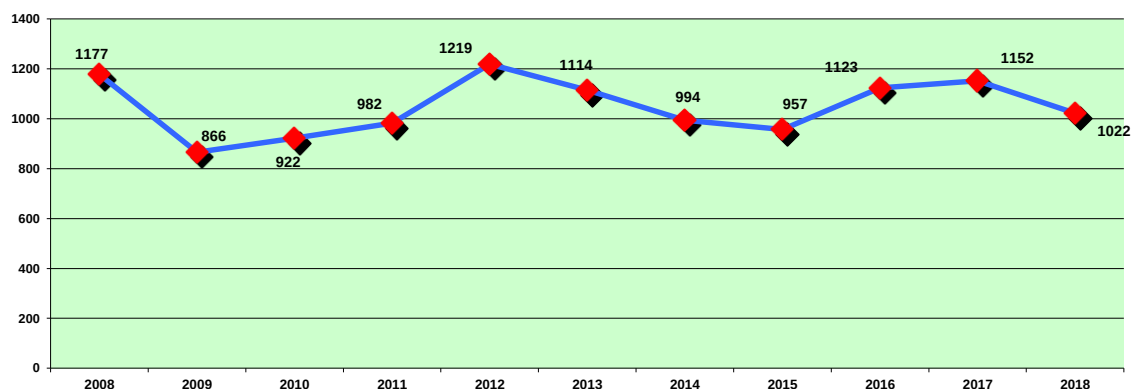
**dinamica infracțiunilor de conducere a mijloacelor de transport în stare de ebrietate,
înregistrate în anii 2008 - 2018**

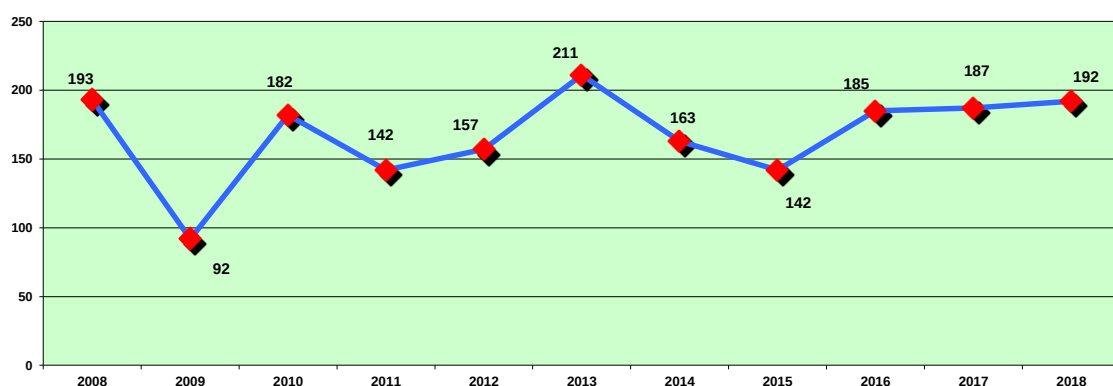
**dinamica infracțiunilor de hulganism
înregistrate în anii 2008 - 2018**

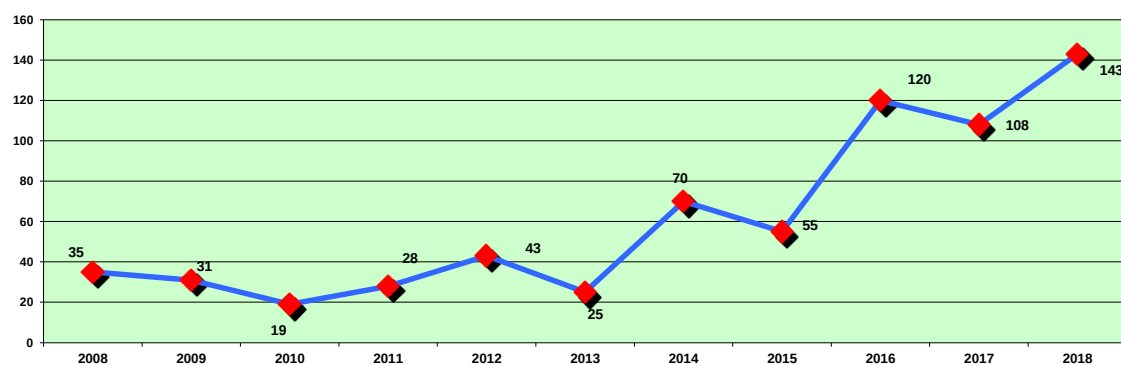
dinamica infracțiunilor săvârșite de către persoanele publice (cu funcții de răspundere) înregistrate în anii 2008 - 2018

dinamica infracțiunilor de corupere pasivă înregistrate în anii 2008 - 2018

dinamica infracțiunilor de corupere activă înregistrate în anii 2008 - 2018

**dinamica infracțiunilor săvârșite de grupări organizate
înregistrate în anii 2008 - 2018**

